

Universitätsbibliothek Wuppertal

Appianu Alexandreōs Rhōmaika

Continens earum Punicam, Syriacam, Parthicam, Mithridaticam, Ibericam,
Annibalicam

Appianus

Amstelodami, 1670

De bellis Mithridaticis

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1209](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1209)

170 APPIANI ALEXAN-
DRINI ROMANARUM
HISTORIARUM DE
BELLIS MITHRIDA-
TICIS LIBER.

Gentes à
Romanis
devictæ.

HOC maxime modo
Romani Bithynos &
Cappadocas, aliàs
que finitimas gentes
quæ Pontum Euxinum acco-
lunt, rege Mithridate post xlii.
ejus belli annos sublato, ad-
jecerunt suo imperio: quo bel-
lo etiam Ciliciæ reliquum, &
Syriæ provincias, Phœniciam,
Cœlesyriam, Palæstinam, Eu-
phratensemque mediterraneam,
nihil ad Mithridatem attinen-
tes, evecti hujus victoriæ im-
petu, subjugarunt, & tributa
aliis mox, aliis postea imposue-
runt. Paphlagoniam quoque,
Gallogræciam, Phrygiam, eique conterminam Mysiam, &

Α Π Π Ι Α Ν Ο Υ
Α Λ Ε Ξ Α Ν Δ Ρ Ε Ω Σ
Ρ Ω Μ Α Ι Κ Ω Ν Μ Ι -
Θ Ρ Ι Δ Α Τ Ε Ι Ο Σ .

ΩΔΕ ἢ Ῥωμαῖοι Βιθυνούς κῆ
Καππαδοκῆς, ὅσα τε αὐτοῖς
ὄμωρα ἔδνη ἐπὶ τῆ Πόντον κατοικεῖ
τῆ Εὐζείνων, βασιλεία Μιθριδάτην
Πεσαρτήνην, δύο ἔπει μάλιστα καθ-
ελόντες, ὑπεηγάσαντο σφίσιν ὑπὲρ
Κιλικίας τὰ μὲν σφίσι κατήκοντα,
& Συρίας τὰ τε Φοινίκην & Κι-
λίαν κῆ Παλαιστίνην, κῆ τὴν ἐς τὸ
μεσόγειον ἐπὶ ποταμὸν Εὐφράτην,
ἐδὲν ἐπὶ τῆ Μιθριδάτην πεσοῦσιν
Ῥώμῃ τῆσδε τῆ νίκης πεσοῦσα-
σιν, κῆ Φόρουσ τοῖς μὲν αὐτίκῃ,
τοῖς ἕτερον ἔπεισαν. Παφλαγονίαν
τε & Γαλατίαν, κῆ Φρυγίαν, κῆ
τὴν ὄμωρον τῆ Φρυγίᾳ Μυσίαν, κῆ
ἐπὶ

A' Π Π Ι Α Ν Ο Υ Ἀλεξανδρείας Ῥωμαϊκῶν Μιθριδάτικῶν.] Historiam
Mithridaticam, sive bellum hoc cum Mithridate à Romanis gestum
scribunt Plutarchus in vitis Syllæ, Luculli, Cn. Pompeii Livius à
lib. 76. ad 102. quorum argumenta tantum extant. Valer. Max. l. iv. c. 6. l.
viii. c. 7. l. ix. c. 2. Frontinus, Augustin. de Civ. Dei l. iii. c. 27. Plin. Cice-
ro in Oracione pro lege Manilia, Eutropius, Orosius, Florus, & Dio. Memi-
nit & obiter Athenæus l. v. c. 13. In annis tamen variant auctores: noster enim
Appianus durasse tradit annos xlii. Florus xl. Justinus xlii. Orosius xxx.
At recte Bongarsius ab ortu ipso belli Mithridatici ad Pompeii triumphum
annos enumeravit xxxix.

ἐπὶ ταῖςδε Λυδίαν καὶ Καρίαν ἔΓω-
 νίαν, καὶ ὅσα ἄλλα Ἀσίας τῆς ἀπὸ
 τῆς Περγαμῆς ἐστὶ, καὶ τὴν ὄρησαν
 Ἐλλάδα, καὶ Μακεδονίαν, Μιθρι-
 δάτης ἀσπασάσωντο, ὅξιος ἀνε-
 λαβόντο· καὶ τοῖς πολλοῖς αὐτῶν ἔ-
 πωσθησιν ὑποτέλειαν οὖσαν ἐπίδη-
 κων φόρου. δι' ἃ μὲν καὶ μάχισται
 ἄδικαι τὸνδε τὴν πόλεμον ἠγείων μέ-
 γαν, καὶ τὴν ἀπ' αὐτῆς ἰκλυ μεί-
 γαλλον καλεῖται, καὶ τὴν στρατηγήσαντα
 Πομπηίον, Μέγαν τῆ ἰδίᾳ φανή μέ-
 χει νῦν ἐπονομαζέσθην ἐδῶν τε πολί-
 θους εἰνεκα ἂν ἀνέλαβον ἢ ἀποσέλα-
 βον, ἔχουσι μέγαν, ποσαρκακον-
 τιστοῦς ἠγορεύουσιν. τὸ μὲν τε αὐτῆ
 Μιθριδάτου, ἔφηρεποιίας, δυνα-
 τοῦσφισιν ἐς ἅπαντα ἰφθύντο. ὡ
 νῆες μὲν ἦσαν εἰκοσι πλείους τετρα-
 κισίων, ἰπποῦς δ' ἐστὶν ὅτε πεντα-
 κισμυροί, καὶ πῶσαν μυριάδες πέν-
 τε ἔεικοσι, ἔμνησαν καὶ βέλῃ
 καὶ λόρῃ. συμμάχου δὲ βασιλεῖς
 καὶ δυνασταί, ὅτε Ἀρμένιοι ἔμ Σκυ-
 θῶν τῆς ἀπὸ τῆς Πόντου, ἐπὶ τε Μαγῶ-
 πδα λιμνῆς ἔμ ἀπ' ὀκειῆς ἐπὶ τῆ
 Θράκιον Βισπορον ἀπὸ πλείοντι. ἔστε
 Ρωμαίον δυνατοῦς, γασσιάζωντας
 ἀλλήλοισι τότε μάχισται, ἔμ Ἐθρησίαν
 ἀνιστάτας ἐπὶ Ρωμαίους, ἀπὸ ἐ-
 πιπετῆ καὶ Κελτοῖς φιλίαν ἐτίθετο,
 ὡς ἔμ τῆδε ἐσθλαῶν ἐστὶν Ἰταλίαν.
 λησῶν τε ἐνεπέμπλη τὴν γῆλασαν
 ἀπὸ Κιλικίας ἐπὶ εἰς ἠλας Ἡρακλείας.
 οἱ πάντα ἀμικτα καὶ ἀπλοῦς τῆς
 πόλεσιν ἐς ἀλλήλας ἐποισαν, καὶ λι-
 μῶν ἐπίπονοι ἐξεργάσωντο ἐπὶ πλεί-
 σον. ὅλας τε ἔδδν ἀνδρὶ δυνατὸν ἐξέ-

insuper Lydiam, Cariam, Ionia-
 niam, aliasque Asiae partes, quae
 Pergamenae ditionis fuerat, & ve-
 terem Graeciam, Macedoniamque
 occupatas à Mithridate, cito
 receperunt: ac multis populis
 tum primum tributa imperave-
 runt. Quibus de causis praecipue
 videntur mihi hoc bellum mag-
 nificacere, & magnam vocare
 hanc victoriam, imperatoremque
 ipsum cuius auspiciis res gesta
 sunt, Magnum cognominare Magni
 usque ad nostra tempora, propter
 multitudinem vel receptarum
 provinciarum: tum longitudi-
 nem temporis, excedentis an-
 num quadragesimum: ipsiusque
 Mithridatis audaciam & laborum
 tolerantiam, prapotentis, ut apparuit,
 per omnia. Cuius potentia.
 ccc. equitum autem interdum
 l. m. peditum ccl. m. &
 machinarum armorumque
 quantum tanta copia postulant.
 Auxilia vero ferebant ei reges &
 reguli Armeniorum, & Scytharum,
 quosque Pontum Maotidemque
 paludem, & inde porro usque
 Thracium Bosporum mare
 accolunt. Quin & Romanos
 principes tum maxime tractantes
 arma civilia, & Hispaniam
 ab imperio retrahentes, sollicitavit
 per legatos, & cum Gallis ini-
 vit amicitiam, ut & hac parte in-
 festaret Italiam. Piratis quoque
 columnas Herculis: qui sublati

Magni cognomen-
 tum.

Mithridatis poten-
 tia.

171

Maotis palus.
 Thracius Bosporus.

Mithridatis amicitia cum Gallis in-
 tra.
 Columnae Herculis.

replevit maria, à Cilicia usque navigationibus & civitatum inter se commerciis gravem famem invexerunt longo tempore. In summa, fecit & tentavit

quicquid potuit: adeo ut maximus hic motus involverit prope modum omnes populos ab Oriente Occidentem usque, dum aut ipsi bellum gerunt aut mittunt aliis auxilia, &c, aut à piratis, aut à vicinis, vel propter vicinos vexantur, Tanta fuit in eo bello varietas, quod tandem maximam accessionem rebus Romanis attulit: hoc enim finito protulerunt ab occidente ad Euphratem imperii terminos, Nec potui provinciatis ista digerere, quandoquidem simul gesta sunt, & inter se perplexa: quæ verò separari potuerunt, seorsim per partes dicta sunt.

Rhesi
Thracum
ducis interitus.
Diomedes.
Homerus.

Regio Be-
brycia.

Bithyas
fluvius.

Bithys Jo-
vis &
Thracis
filius.

172

Græci, Thraces existimant qui cum Rheso militarunt ad Ilium, duce nocturnis insidiis per Diomedem sublati, quemadmodum canit Homerus, fecerunt ad os Ponti quæ trajectus est in Thraciam brevissimus: & partim, quòd carerent navibus, ibi mansisse, dixisseque regionem Bebryciam: partim trajecisse supra Byzantium, ubi Thraces Bithyni solebant juxta Bithyam fluvium: unde fame pulsos revertisse in Bebryciam & nomine mutato eam vocasse Bithyniam, à flavio quem reliquerant: durassèque id nomen hac ratione in posterum, quum non multum Bithynia differat à Bebrycia, ut nonnulli putant. Alii ferunt Bithym primum hic regnasse Jovis & Thraces filium, & ab his regiones denominatas. Hæc præfari libuit de Bithynia: ceterum de

λίπεν ἢ πρῶτον, ἢ Διανομήθη, ὡς μέγιστον δὴ τὸδε κίνημα ἐξ ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν Ἰουδαίων, ἐνοχλήσασαι πάντων, ὡς ἐκ τοῦ εἰπεῖν, ἢ πολεμουμένοις, ἢ συμμαχοῦσιν, ἢ ληστευομένοις, ἢ γενομένοις. τοσοῦτος δὲ ὁ πόλεμος ἐποικίλθη ἐγένετο. ἐς τὰ μέγιστα λήγων συνωλόγηκε Ρωμαίοις: ὤρσαντο γὰρ ἐπὶ ταῦδε τῆν ἡμερῶν ἐν δύσσει ἐπὶ ποταμῶν Εὐφράτιν. διελένθη αὐτὸς κτ' ἐδνθη σὺν τῷ, ὁμοῦ τε προχθέντι κτ' ἀπὸ τῆς ἀναπεπλεγμένης ἀτ' ἐς ὡς ἐδωκατο αὐτῶν κερχασίδη, κτ' μέρη τέτακται.

Θράκες Ἐπίλυες ἠρῶνται τοὺς ἐς Ἰλίον κτ' Ρήσου στρατεύσαντες. Ρήσου γὰρ νυκτὸς ὑπὸ Διομηδοῦς ἀνακρεθέντι, ἂν ἀσπον Οὐμυρῶ ἐν τοῖς ἔποισι φράζει, φεύγοντες ἐπὶ τῷ Πόντῳ τὸ εἶμα, ἢ σπείριτις ἐστὶν ἐς Θράκιον ὁ Διὰ πάλαι, οἱ μὲν οὖν ἐπιτυχοῦντες πλοίων, τῆδε χειμαρέσει, καὶ τῷ γῆς κρατήσῃ Βεβρυκίας λεγομένης: οἱ δὲ περιέσαντες ὑπὲρ τὸ Βυζάντιον, ἐς τὴν Θρακίαν τῷ Βιδυῶν λεγομένῳ, παρὰ Βιδυῶν ποταμῶν, οἰκῆσαν, & λιμῶν πεσόντες ἐς Βεβρυκίαν αὐτῶν ἐπανελάθον, & Βιδυῶν ἀντὶ Βεβρυκίας, ἀπὸ τῷ ποταμῷ περὶ ὃν ἠκούου, ὀνομάσασθαι ἢ ἐπὶ τὸ ὄνομα αὐτοῖς ἀλόγως οὖν χρόνῳ παρεστραπήσασθαι, οὗ ἐς παλὸν τῆς Βιδυῶν ἀπὸ τῷ Βεβρυκίαν Διὰ φερούσης. ὡς δὲ μὲν ἐνοιοι νομίζουσιν: ἔπειτα δὲ, Βιδυῶν ἀρῶν παρεστῶν αὐτῶν, πῆδαι Διὸς τε κτ' Θράκης, ἀς ἐπὶ νῆμας ἐκείνῃ γῆ ἠρῶσθαι. τὰ δὲ μὲν οὖν μὲν ἀπὸ τῆς ἐξ ἑξῆς Βιδυῶν, τῷ δὲ αὐτῶν Ρωμαίων αὐτῆς βασιλέως, qui XLIX, deinceps λέων,

λίαν, ἐνία & τεσσαράκοντα ἐφεξῆς
 ἡρομένων, ἕτα μὲν μέγιστα μνη-
 μηδύσαι ἐρωσική, τὰ Ρωμαίων
 συζητόντα.

Περσίας ἡ ὁ Κωνηδὸς ἐπιπλη-
 σων, ὃ Περσὺς ὁ Μακεδόνων βασι-
 λεὺς τῶν ἀδελφῶν ἐνηγήνησε· καὶ ἔ-
 πολὺ ὑπεσεν Περσέως & Ρωμαίων ἐς
 χεῖρας ἐπ' ἀλλήλους ἰόντων, ὁ Περ-
 σίας ἐδετέρως σιωπέμεν. Περσέως
 εἰ ἀλόντο, ἀπήνησε τοῖς Ρω-
 μαίων στρατηγῶν ἐμψὲ τε Ρωμαίων ἀμπερόδωρο, ὃ κελούσι τή-
 βονιοι, καὶ ὑποδύμεται ἔξω Γαλιεῖ, τῶν κεφαλῶν ἐξερρηθῆναι, καὶ
 τε,

ante Romanos ibi rerum potiti
 sunt, hoc maximè modo scri-
 bendum est in Romana historia.

Prusia, cognomine Venator,
 Perfei Macedonum regis foro-
 rem duxerat, & paulo post exor-
 to inter hunc & Romanos bello

neutras partes juit: capto au-
 tem Perfeo, ducibus Romanis to-
 gatus occurrit, & calceatus mo-
 re Italico, pileatusque, raso capi-

Romana
 historia.
 Prusia Ve-
 nator.

Perseus
 Macedo
 captus à
 Romanis.

Τῶν δὲ περὶ Ρωμαίων αὐτῆς βασιλείων, ἐνία καὶ τεσσαράκοντα ἐφεξῆς
 ἡρομένων.] Hic locus proculdubio corruptus est in verbis, & falsus in nu-
 mero. Primum enim legendum est περὶ Ρωμαίων, non περὶ, ut excusum
 est. Deinde quid est τὰ Ρωμαίων συζητόντα? lego, τὰ Ρωμαίων σιω-
 πόντα, id est, quæ Romanos attingunt. scilicet quæ connexionem aliquam
 habent cum Romanorum negotiis. Numerus etiam insigniter corruptus est,
 & si quid video, παρέληκτο καὶ τεσσαράκοντα. Abundat ea vox quadraginta.
 Nam si verus is numerus esset, jam multo ante Trojani belli tempora fuisse
 Bithyniæ reges dicendum esset, quod est absurdum. Nam Homerus nec
 Thyros nec Bithynos in toto opere nominavit, licet de aliis populis Troja-
 norum vicinis multa dixerit: quod autem tollendæ sint hæ voces καὶ τεσα-
 ράκοντα, suadet verus numerus Bithyniæ regum, qui novem fuerunt, se-
 cundum auctores qui de iis scripserunt. Undecim quidem forent, si Dædal-
 sum & filium ejus Botiram numeremus, sed ii duo nunquam dicti sunt reges,
 sed ἐπερχοι, & ἀρχῶν ἔρχοιτες. Primus vero, de quo Memnon dixit, ἐβα-
 σίλευσεν, est Βῆς, qui tempore Alexandri Macedonis vivebat, & Calantum
 ejus præfectum à Bithynia repulit. Hujus filius Zipætes 2. cui Nicomedes
 primus nomine successit 3. huic vero Prusias primus, qui & Claudius dictus
 est, 4. post eum Prusias Zelæ filius, 5. cujus filius Prusias Venator dictus,
 6. cujus filius & interfector Nicomedes Epiphanes dictus, 7. cujus Nicome-
 des alter Philopator, 8. post quem Nicomedes ultimus, qui hæredem sui re-
 gni populum Romanum instituit, 9. hi sunt novem Bithyniæ reges quos ad
 octo reducit Georgius Syncellus pag. 276. his verbis: Οἱ Βιθυνῶν βασιλεῖς
 ἢ καὶ Διονύσιον ἐνθεν ἤρξαντο διαρκέσαντες ἐτη σ. ι. γ'. Reges Bithynorum 8.
 secundum Dionysium, à quo cæperunt in annos 213 διυναύει. Scilicet non nu-
 merabat Syncellus primum, qui Bas dicebatur, in regum serie, quoniam
 non à patre per successionem acceperat regis nomen, sed primo ἐπαρχῶν
 dictus, succedenti tempore regem ipse se nominavit. Sic firmat Syncellus
 nostram de tollendis vocibus καὶ τεσσαράκοντα conjecturam. Sed & aucto-
 rum silentium, ut Demosthenis, id firmare videtur, & alii Rhetores, qui
 cum de Thraciæ regibus plurimis locis meminerint, nunquam de Bithyniæ
 regibus verba fecerunt, licet sæpissimè de Byzantio, de Cherronneso, de
 Sacro, vel Ἰεραῖ in ore Ponti in Bithynia sito meminerint. Itaque non dubito
 audacter pronuntiare, τὸ καὶ τεσσαράκοντα debere deleri, ut superfluum.

te, (quo cultu utuntur qui ex testamento libertatem accipiunt) illiberali alioqui facie, & pusilla statura, ad eos accedens, Latine dixit, populi Romani libertus sum. Riserunt illi, & Romam miserunt hominem: qui quum ibi quoque visus esset ridiculus, impetravit veniam. Aliquanto

Attalus rex Pergamena: Asiae.

Legati Romanorum ad Prusiam pro Attalo,

Nicephorium castrum.

post infensus Attalo regi Pergamena: Asiae, agros ejus vastavit. quod postquam senatus Romanus didicit, denuntiavit ei ne Attalo amico socioque P. R. bellum inferre pergeret. Quumque ille parere gravaretur, legati ridigēte mandarunt ei, aut pareret fenatui, aut ad disceptandum veniret cum mille equitibus ad confinia: ubi & Attalum expectare ajebant cum totidem aliis. Ille, contempta paucitate quæ erat circa Attalum, sperans eum posse à se opprimi, præmisit legatos, quasi secuturus cum mille suis: sed concitato universo exercitu venit tanquam ad prælium. Attalus & legati præmoniti diffugerunt quæ quisque poterat: ille etiam jumenta Romanorum relicta comprehendit, & castellum Nicephorium expugnatum diruit, templa quoque incendit in eo. deinde Attalum intra Pergamum compulsum oppugnavit. Ob hæc fenatus misit legatos alios, qui jubèrent Prusiam Attalo damna illata luere pecunia. Tum demum Prusia territus, paruit & recessit: multatam vero à legatis statutam ut

ἀνεχώρησε πρὸς τὸν Ἰόνιον ἕως τῆς ἑσπέρης

πῶς ἐπικείρωται. (ὃ πρὸς τὰς ἑσπέραις τῶν ἐν Ἀσσίᾳ ἐκείνοις ἐκείνην ἔχοντων) ἀχρὸς ἀνὴρ καὶ ταῦτα ὀφθίμων, καὶ βραχύς. ἐντυχὼν δὲ αὐτοῖς ἔφη Πρῦσιον τῶν Ῥωμαίων, Πρῦσιον εἰμὶ λιβέρτος. ὅπερ ἐστὶν ἀπελευθερωτὴς. γέλωτα δὲ παραχρῆν, ἐς Πῦλον ἐπέμψθη. Ἐφασις καὶ ἑσπέραις γέλωτα, ἐτύχε συγγαμίας. χρόνῳ δὲ ὑπερον Ἀπάλω τὴν χαλεπήναι τῶν βασιλείᾳ τῆς Ἀσίας τῆς ἀπὸ τῶν Πέρσων, τῶν γὰρ ἔδρα τῶν Ἀσσιῶν. μετὰ δὲ ἡ Περσικὴ βουλή, ἀποπέμπε τῶν Περσῶν μὴ πολέμῳ Ἀπάλω, φίλῳ Πρῦσιον ὄντι καὶ συμμάχῳ. καὶ δυσπρόδοτος ἔπ' ἔχοντι οἱ πρῆστοις μετ' ἀναστασίας ἀποστεινῶσι πᾶσι τοῖς ἑσπέραις συγγλήτῳ λεγόμενοις, καὶ ἕκαστος μὲν ἡλίαν ἰππίων ἐς τὴν μεσόγειον ἐπὶ συνθήκῃς. ἔδρα καὶ τὸ Ἀπάλω ἔφασαν ἀπομένῳ μὲν τῶν πᾶσιν ἐπέρων. ὁ δὲ ὡς ὀλίγων τῶν τῶν Ἀπάλω λαῶν, κατὰφρονήτας, καὶ ἐλπίσας αὐτῶν ἐνεδράσαν, ἀποπέμπε τοὺς πρῆστοις ὡς μὲν ἡλίαν ἐπὶ ἰππίων. πάντα δὲ ἀναστασίας τῆς στρατῶν, ἡ γὰρ ὡς ἐς μέγιστον. Ἀπάλω δὲ ἔτ' ἀποστεινῶσι ἀποστεινῶν τε καὶ ἀποστεινῶν ἡ δυνάμεις αὐτῶν ἐγγιγνέτω ἕκαστος, ὅδε ἔτ' ἀποστεινῶν τῶν Πρῦσιον ἰσολοφθέντων ἡπατε, καὶ χαλεπὸν τὴν Νικηφόρον ἐξελὼν κατέσκαπτε, ἔτ' ἐς αὐτῶν νεῶς ἐπέμψθη. Ἀπάλω τε ἐς τὸ Περσικὸν συμφύγονται ἐπολιόρκει. καὶ μετὰ τῶνδε οἱ Πρῦσιον πυδόμενοι, πρῆστοις ἐπέστειλεν ἐπεμποι, οἱ τῶν Περσῶν ἐκείνων Ἀπάλω τὰς βλάβας ἀποτίσει, τότε οὐδὲ κατὰ πωλεῖς ὁ Περσῶν ἰσολοφθέντων, καὶ ἐστὶν αὐτῶν ἐπιτελεῖν Ἀπάλω,

λα, ναὺς κατεφράκτους ἔκτισαν ἀν-
 τίκει, καὶ ὄργανοις σὺν χρόνῳ πά-
 λαντα πεντηκόντα, τὰς τε ναὺς ἔ-
 δωκε, καὶ τὰ πάλαντα ἐν τῷ χρόνῳ
 σὺνέφερον. ὅππῃ δ' αὐτῷ Διὸς μι-
 σους τοῖς Ἰασηκοῖς ἐπὶ ἀμόστην χα-
 λειπῆ, Νικομηδὴς ὑπὸ λυ πίνου τοῖς
 Βιθυνίοις δόξισαν. ὅππῃ ὁ Περσὺν
 ὑφ' ἑαυτῶν, ἐς Ρ' ἰσχυρῶν αὐτῶν Βιθυν-
 μπεύοντο. Ἐμὲ δ' ἂν εὐδοκίμου
 τα κἀκεῖ, ἀπεσέταξε τ' βαλῆς δεη-
 θῆναι, τ' ἐπ' ἐφελόμενον Ἀττά-
 λῳ χρημίσταν αὐτὸν ἀπολοῦσαι. Μη-
 κὰν τε αὐτῷ συμπεσοῦσάντων ἔ-
 πιμπε, Ἐ εἶρητο τῷ Μηνῶ, εἰ μὲν
 ἐπιτυχὸς τ' ἀφίστασις τ' χρημίσταν,
 ἔπ' φειδῶς ἔ' Νικομηδίου· εἰ δ' ἀ-
 τυχὸς, κτείνῃ αὐτὸν ἐν Ρ' ἰσχυρῶν. κερ-
 κήρους τε πινῶς ἐς τῆσθε σὺνέπιμ-
 ψεν αὐτῷ, Ἐ δηγλίαις στρατώμασι.
 ὁ δὲ, τ' ἰσχυρῶν ζήτησις σὺν ἀφαιρε-
 τήσθε τῷ Περσὺν (Ἀνδρονικῶν δ'
 ἐπιπληθῆσι ἐς ἀντιπολίαν ἰσχυρῶν Ἀτ-
 τάλῳ, τῷ ζήτησι ἀπέφραγεν ἐλατ-
 τῶν τ' ἀεργίαις) τ' ἔ' Νικομηδὴ
 λόγῳ καὶ ἀεργίαις ἔξισαν ὄρων, ἠπόρη-
 το, καὶ ἔπ' κτείνῃ αὐτὸν ὑφίστατο,
 ἔπ' αὐτὸς ἐς Βιθυνίαν ἐπανέειπε
 Διὸς δὲ. ὅμως δ' αὐτῷ βασιλῆ-
 νοπ σὺναι ὁ νεανίσκος ἐς λόγους
 ἦλθεν ἐθέλοντι κἀκεῖνα. σὺνδιδῶροι
 δ' ἐπιβουλεύοντα τῷ Περσὺν, τὸν
 Ἀττάλῳ πεσοῦσα τῷ Ἀνδρονικῶν ἐς
 τὸ ἔργον ἀπεσέλαστο, ἵνα τ' Ἀτ-
 τάλου πεισθῆ τ' Νικομηδὴ κατεμα-
 γέν ἐς Βιθυνίαν. ἀναμείναντες δ'
 ἀπὸ κἀκεῖ ἐν τῇ Βερνίκῃ, πολισμο-
 τήσθε πρὸς τὸν Ἡπείρου, νυκτὸς ἐπιβάν-
 τες ἐς ναῦν, ἃ, τε θεοὶ ποιεῖν συν-
 ἐθέλοντο, καὶ διελευθῆσαν ἐπ' νυκτὸς.
 ἄμα δ' ἡμέραι, Νικομηδὴς μὲν ἐξέ-
 ἔσχε τ' ἔσχε, περφυρῶν τε βασι-

Attalo viginti naves testas mox
 traderet, & intra certum tem-
 pus D. argenti talenta, ita ut jus-
 sus est persolvit. Quumque sub-
 ditus exosus esset ob nimiam fa-
 vitiam, Nicomedes filius valde
 ab eis amabatur: & ideo suspec-
 tum pater Romam misit, ut ibi
 degeret. Quem postquam cog-
 novit ibi quoque gratiosum esse,
 mandavit ei ut à senatu pete-
 ret, remitti sibi quod supererat
 pecuniæ debita Attalo: & ad-
 didit ei Menam ut simul leg-
 gatione fungeretur, cui clam
 mandatum dedit, si impetra-
 verit remissionem pecuniæ, ut
 amplius Nicomedi parceret. si
 minus, in urbe illum interficeret:
 & ad hoc cercurus al-
 quot misit cum eo, & duo mil-
 lia militum. Is, quia nec mul-
 cta remittebatur Prusiae, (nam
 Andronicus.
 Andronicus ab Attalo ad con-
 tradicendum missus demonstra-
 vit multam minorem esse quam
 rapinam) & Nicomedem vi-
 debat esse in pretio, inops con-
 filii nec occidere eum ausus est,
 nec reverti in Bithyniam, Ita
 morantem convenit non invi-
 tum juvenis: conspiraruntque
 in Prusiam, ascito in societatem
 Andronico legato Attali, ut is
 regi suo persuaderet Nicome-
 dem in Bithyniam deducere. Con-
 gressi igitur in Bernice oppidulo
 Epiri, noctu conscensa nave
 quid agendum esset collocuti
 sunt, & diversi discesserunt
 eadem nocte. mane verò Nicome-
 des exscendit navem purpuratus
 & dia-

Prusiae fa-
 vitia subdi-
 tus exosa.
 Nicome-
 des Prusiae
 filius.

Menā.

Prusiam fi-
 lium inter-
 ficat man-
 dat.

Androni-
 cus.

Consilium
 de Prusiam
 perimen-
 do.

Bernice
 oppidu-
 lum Epiri.

& diadematus more regio : cui mox Andronicus occurrit, & regem appellatum deducebat cum C. quos circa se habebat militibus. Mena verò simulabat se tum primum sensisse Nicomedis praesentiam, & circumcursans illa duo millia indignabatur; tandem

Mena simulata oratio contra Nicomedem pro Prusia patre.

174

procedente fermone; E duobus, inquit, regibus alter domi est, alter in itinere: vos rebus vestris prospicite in futurum, & rectè consulite: quandoquidem vestra salus nunc agitur: ut sagaciter applicemus nos ad eum qui futurus est porior: ille senex est, hic juvenis: Bithyni illum averfantur, hunc optant: Romanorum optimates juvenem diligunt: Andronicus jam ejus fatelles promittit ab Attalo auxilium, rege vicino Bithynis, & latè regnante, & Prusiae hoste vetere. Ad hæc memorabat crudelitatem Prusiae, detegens ejus in omnes patrara facinora, & inde odium publicum. Ut verò & hos milites animadvertit abhorre ab ejus sceleribus, statim ad Nicomedem adduxit, & secundus regem eum appellavit post Andronicum, stipavitque duorum millium fatellitio. Attalus verò promptè excepto juvene, Prusiam jussit filio civitates aliquot ad inhabitandum & agros ad victum attribuere: respondit ille mox ei da-

Responsum à Prusia Attalo datum.

λικῶ ἡμφιεσμένῳ, ἢ Διφίλῳ ἐπικείμερῳ. Ἀνδρόνικῳ δὲ αὐτὸν ἰσχυροτάτους τε καὶ βασιλικῶν ἀποσπῶν, παρέπεμπε μετὰ στραποτῶν ἃν εἶχε πεντακισίαν. Μέναις δὲ ὑποκείμερῳ τότε ᾤσαστο ἡδὲ ἡδὲ Νικομήδους παρόντῳ, ἐς τὴν διαχλίαν Διοδωρῶν ἑδυσφόρῳ. αὐσίαν
 ,, ἢ τῷ λόγῳ, Δύο, ἔφη, βασι-
 ,, λέων, ἢ μὲν ὄντῳ σὺ τῆ χάρα,
 ,, ἢ δὲ ἐπῶντῳ, ἀνεγκύμοι ἢ
 ,, μὴ τὸ σφίπερον εὐ Διφίλῳ εἶδαι,
 ,, καὶ ἢ ἡλισσομένου καλῶς τεκμηρί-
 ,, ροῦσαι, ὡς σὺ τῶδε τὸ ἡμέτερον
 ,, σωτηρίας βεβαιωμένης, ἢ κα-
 ,, λῶς ἀσπιδωμένῳ ποτέρῳ αὐτῶν
 ,, ἐπιπροσπίσῃ. ὁ μὲν δὲ γέρον ἐστίν, ὁ
 ,, ἢ νέῳ. καὶ Βιθυνοὶ τὸ μὲν ἀπρέ-
 ,, φονταί, τὸ δὲ ἀχρησταί. Ρῶ-
 ,, μέων τε οἱ δυνατοὶ τὸ νεανίαν
 ,, ἀγαπῶσι, καὶ Ἀνδρόνικῳ αὐτοῦ
 ,, ἢ δὲ δουροφῶν, ὑπεδίδουσι τὴν
 ,, Ἀττάλου συμμαχίαν, ἄρχῆν τε
 ,, μεγάλῃ ἔχοντῳ καὶ Βιθυνοῖς
 ,, γειτονεύοντῳ, & σὺ πολλοῦ τῶ
 ,, Περούσιε πεπολεμαμένῳ. Λέγων
 ,, ἢ ταῦτ', ἄμω καὶ τῶ ἀμότητι ἢ
 ,, Περούσιε παρεγγυμένης, & ὅτι πονη-
 ,, ρῶ πρῶξεν εἰς ἅπαντας, καὶ τὸ
 ,, κρονῶν ἐπὶ τοῖσδε Βιθυνῶν ἐς αὐτὸν
 ,, ἔχθρῳ. ὡς δὲ κάκωνος εἶδε τῶ
 ,, Περούσιε μαχηθῆναι ἀποσπεφόμενος,
 ,, ἦλθον αὐτὸς ἐς τὸ Νικομήδην αὐτί-
 ,, κῳ, καὶ ἀποσπῶν καὶ ἀδὲ βασιλικῶν
 ,, δόκτερον ἐπὶ Ἀνδρόνικῳ, μετὰ δι-
 ,, χλίαν ἑδυσφόρῳ. Ἀττάλος τε τὸ
 ,, νεανίαν ἀποθῆμῳ ὑπεδέχετο, & τὸ
 ,, ἐσὶ ἐφόδιον δούμῳ. ὁ δὲ αὐτίκῃ δάσῃ ἔφη τῶ Ἀττάλου βασιλείαν ἀ-
 ,, πιστῶν,

Καὶ Ἀνδρόνικῳ αὐτὸν ἢ δὲ δουροφῶν] Ex præcedentibus emendo & lego δουροφῶν, cum antea legeretur διυφῶρον.

Καππῶ-

πρῶτον, ἡ δὲ καὶ ὡς περὶ Νικο-
 μέδου ἀειπαῖον, ἐς Ἀσίαν ἐσο-
 λέν. οὗτω δ' εἶπὼν, ἐπιμύην ἐς
 Πάριον τὸς Νικομήδους καὶ Ἀττά-
 λου κηθηρηθέντας, καὶ ἀσχυλο-
 σσμένους εἰς κρίσιν. οἱ δ' ἀμφὶ τὸ
 Ἀττάλου εὐδὸς ἐχάραον ἐς Βιθυ-
 νίαν, ἔσπευσαν αὐτοῖς οἱ Βιθυ-
 νοὶ καὶ ὀλίγους ἀποστειλέντο. Πρῶ-
 σίας δ' Ἀττάλου ἀπίων, καὶ Πά-
 ρμιους ἐπέλαον αὐτὸν ἐξαίρετοδ' ἔ-
 πίτολῶς, Διόγυλιαν τὸ Θράκη κη-
 δερώ ὄντα οἱ πεντακσίους Θράκας
 αἰτήσαντες καὶ λαόνων, τοῖσδε λόγοις τὸ
 σῶμα ἐπαγγέλλον, ἐς τὴν ἀκροπο-
 λιν τὴν ἐν Νικηίᾳ καταφυγόν. ὁ
 δὲ Γάμμαλον στρατηγὸς ἐν ἀσφ' οὐτε
 αὐτίκα ἐπῆλθ' ἐπὶ τὴν βασιλῆα τὸς
 ἔργουσι πρὸς τοὺς, χαλεκώδην
 Ἀττάλου, ἐπιμαχόν τε ποτὲ ψη-
 φισαμῆνός τ' βασιλῆος τὸ στρατηγὸν αὐ-
 τὸν ἐπέλαον καὶ καμῆλαι πρὸς τοὺς,
 οἱ ἀγαλυστοὶ τὸ πόλεμον, εἰλετο
 πρὸς ἀνδρας, ὃν ὁ μὲν τὴν κεφαλὴν
 ποτὲ λίσσῃ παλιγγίᾳ, ἀρχήμονας ἐπέ-
 κειτο ἀπειράς· ὁ δὲ τοὺς πόδας
 διέφραστο ἰσὼδ' ἰσχυροῦσιν· ὁ δ' ἠ-
 λθὲν αὐτῷ ἐνομιζέτο εἶναι. ὥστε
 Κάπωνα τὴν πρὸς τοὺς ἐπισκώ-
 ποντα εἶπεν, τὴν πρὸς τοὺς ἰσώ-
 τῶν μήτε νοῦδ' ἔχειν, μήτε πόδας,
 μήτε κεφαλὴν. οἱ αὖθ' ὁ δὲ πρὸς τοὺς
 ἐς Βιθυνίαν ἀφίγοντο, καὶ ἀσχυ-
 λωσαν αὐτοῖς τὸ πόλεμον ἐκλύσαν.
 Νικομήδης ἢ ἔσπευσε συγκαρῆν
 ἰσχυροῦσιν, οἱ Βιθυνοὶ διδραχ-
 μέντες ἔλεγον, ὅτι εἶναι δυνάτω
 φέρει ἐπὶ τὴν ἀμύθησιν ἔργουσι,
 φανερὸν μέλιται αὐτῷ ἰσχυροῦσιν δι-
 γερμένοντες. οἱ μὲν δὲ πρὸς τοὺς, ὡς
 ἔπειτα Πάριον τὸς πυθόμενων,
 ἰπνεύσαν ἀπὸ κράτος. Περυσίας δ'

turum se universum regnum At-
 tali, in cuius gratiam & ante in-
 vasisset Asiam. Hac locutus, mi-
 sit Romam qui accusarent Nico-
 medem & Attalum, citarént-
 que ambos in iudicium: sed At-
 talus cum suis mox in Bithyniam
 profectus est, ad quos Bithyni
 paulatim defecerunt. Prusia ve-
 rò nemini se credens & sperans
 Romanos se erepturos ex insi-
 diis, à Diégylle Thracæ socero
 suo, D. Thracas impetravit: quibus
 solis commissit corporis
 sui custodiam, & in arcem
 Nicææ se inclusit. At Romæ
 prætor urbanus non statim ad
 senatum adduxit legatos Pru-
 siæ, Attalo gratificans: & post-
 quam tandem introduxit, ius-
 sus à senatu legatos eligere qui
 bellum compefcerent, elegit
 tres: quorum unus saxo quon-
 dam in caput percussus, foe-
 das cicatrices præferbat, unus
 laborabat pedibus, unus us-
 que ad stultitiam simplex ha-
 bebatur: ita ut Cato in lega-
 tionem cavillaretur, eam, nec
 mentem habere, nec pedes nec
 caput. Legati profecti in Bithy-
 niam, iusserunt partes ab armis
 discedere. Nicomede autem &
 Attalo simulantibus se autoritati
 senatus cedere, Bithyni subornati
 negabant se posthac ferre posse
 immanitatem Prusiæ, maximè
 postquam deprehensi sint mole-
 stè ferre ejus imperium: sic lega-
 ti, quia nondum hæ querelæ ad
 senatum pervenerant, abierunt
 infecto negotio. Prusia, despera-
 ta ope

Diegylls Thrax.

Arx Ni-
cææ.

Catonis
scomma in
legatio-
nem quat-
dam.

Nicomedia.

Rex Prusia ab oppidanis filio proditus. Ejus interitus.

Nicomedes Philopator.

Pop. Rom. hæres à Nicomede relictus.

Amisus civitas.

Ariarathes, præfectus Cappadociæ, in crucem actus. Eumenes Cardianus.

ta ope à Romanis, quibus fretus nulla paraverat auxilia, migravit Nicomediam, ut hac munita hostem inde arceret: sed oppidani rege pro duto portas aperuerunt. Nicomedes cum exercitu introgressus est: Prusiam religione fami Jovis se tutantem confoderunt quidam immissi à filio.

Sic Nicomedes pro patre ceptit regnare in Bithynia: cui deinde mortuo successit filius Nicomedes, cognomine Philopator; ex S. C. in regno paterno confirmatus. Ita se habent res Bithynia: & si cui libet plura, cognoscere, nepos hujus alius Nicomedes, populum Rom, testamento hæredem regni reliquit. Cappadociæ quis ante Macedonas præfuerit, non possum certo dicere, habuerintne regnum proprium, an inter provincias Darii fuerint. Alexander certe videtur has gentes tributarias reliquissè sub suis principibus, dum contra Darium properat: apparet enim hunc, &

Amisum, Athenis oriendam civitatem, ad popularem administrationem rede gisse juxta instituta majorum. Hieronymus pro dicit, ne attigisse quidem eum gentes has, sed dum peteret Darium, ingressum aliam viam maritimam per Pamphyliam & Ciliciam. Perdica, qui post Alexandrum Macedonibus præfuit; Ariarathem, præfectum Cappadociæ, sive propter defectionem, sive ut regionem hanc Macedonibus acquireret, captum, in crucem egit; Eumene Cardiano

ἐπέει & τὰ Ρωμαίων ἀπέβη, εἰς μάχιστε πιτεύων, ὡς ἐδεδός ἐς ἁμμων ἐπεφρονίη, μετῆλθεν ἐς Νικομηδείαν, ὡς κραταιωθέντι τῶ πολιν, καὶ τοῖς ἐπιτοῖς πολέμοισιν. οἱ δὲ, ἀποθρόνους αὐτὸν, τὰς πόλους ἀνέβησαν. καὶ ὁ μὲν Νικομήδης ἐσθῆι μετὰ τὸ στρατοῦ. τὸ δὲ Περούσιαν ἐς ἱερὸν Διὸς καταφυγόντι, συνεκλήθησαν πῆνες ἐπιπεμφθέντες ἐν τῷ Νικομηδέου.

Οὗτοι Νικομήδης ἀντὶ Περούσιαν Βιθυνῶν ἑσασίλοσε, καὶ αὐτὸν χροῖναι τελευτήσαντα Νικομήδης υἱός, ὃ Φιλοπάτωρ ἐπικλήσις ἐστὶ, διεδέξατο, Ρωμαίων αὐτὸν τῶ δρχῆν ὡς πατρῶν ψηφισαμένον. τὰ μὲν δὲ Βιθυῶν ἄδε εἶχε. & εἶτω αὐτῶν δὲ πάντα ἀποσμεῖν, ἡμῶς τῶδε ἔπειτα Νικομήδης Ρωμαίοις τῶ δρχῆν ἐν Ἀθηναῖς ἀπέλιπε. Κατὰ παδοκίαις δὲ ἀπὸ μὲ Μακεδόνων οἱ πῆνες ἤρχον, ὅση ἔχω σαφῶς εἰπεῖν, εἶτε ἰδιῶν δρχῆν εἶτε Δαρείης κρατήρων. Ἀλέξανδρος δὲ μὲν δοκῶ τὰς ἀρχοντας τῶνδε τῶ ἔθνων ἐπὶ φόρῃ κραταίπειν, ἐπειγόμενος ἐπὶ Δαρείον. Φαίνεται γὰρ καὶ Ἀμισὸν πόλιν Ἀττικῶν ἡσους ἐπὶ δημοκρατίαν, ὡς πῆντερον σφισι πολιτείαν, ἀρχαῶν. Ἰερώνυμος δὲ ἐστὶ ἐπιφύσσει τῶν ἔθνων ὅλας, ἀλλὰ ἀνά τῶν παροίον τὸ Παμφυλίας καὶ Κιλικίας ἑτέρον ὁδὸν ἐπὶ τὸ Δαρείον τραπέδῃ. Περούσιαις δὲ ἐπὶ Ἀλέξανδρου τὸ Μακεδόνων ἤρχον, Ἀριαράθην Κατὰ παδοκίαις ἡσούδρον, εἶτε ἀφιστάμενον, εἶτε τῶ δρχῆν αὐτῶς ἀπὸ ποιμενῶν Μακεδόνων, εἶδε καὶ ἐκρέμασε καὶ ἐπέστη τοῖς ἔθνεσιν Εὐμμένη τὸ Καρδῆσιον. Εὐμμένης δὲ ἀνιμε-

ἀνομιαν, ὅτε αὐτοὶ οἱ Μακεδόνες εἴλοντο πολέμιον, Ἀντίπατρον ἐπὶ τῷ Περδικᾷ τῷ ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἡγεμονίης ἡσ ἐπιπροσώπων, Νικανόρου ἑπεμψεν Καππαδοκίαν σὺν τρεπείβειν.

Μακεδόνων δὲ ἐ πολὺ ὕστερον ἐς ἀλλήλους παρσιασάντων, Ἀντιγονοῦ ἤρχε Συρίας, Λαομέδοντος ἐκβαλὼν Μιθριδάτης δὲ αὐτὸν συνῆν, αὐτὸν γένους βασιλεὺς Περσικῆς. ἔ οὐ Ἀντιγονοῦ ἐνύπνιον ἴδεν ἐπεδὸν ἀπείραγ χροσίου, ἔ τὸ χροσίον ἐκτελείωντο τὸ Μιθριδάτην, ἐς τὸ Πόντον ἀρχοῦναι. καὶ ὅ μὲν αὐτὸν ἐπὶ τῷδε συλλαβῶν, ἐπέλετο δὲ ποικίλιναι ὁ δὲ ἐξέφυγε σὺν ἰαπεύσιν ἐξ, ἔ Φρυγῶν καὶ τὴν καλὴν τὴν Καππαδοκίαν, πολλῶν οἱ παρσιότων ἐν τῷδε τῇ Μακεδονίᾳ ἀρχοῦναι, Καππαδοκίας τε αὐτῆς καὶ τῶν ὁρίων παρὶ τὸ Πόντον ἰθὺν κρατῆρην. ἐπὶ τε μίαν τὴν ἀρχὴν παρσιότων, παρσιότων παρέδωκεν. οἱ δὲ ἤρχον, ἐπερὶ μὲν ἔπειρον, ἔως ἐπὶ τὸ ἔκτον ἀπὸ τῆς ἀρχῆς Μιθριδάτου, ὅς τὸν Ρωμαίοις ἐπολέμησε. τότε δὲ ἔ γένους ὄντες οἱ Καππαδοκίας τε ἔ Πόντου βασιλεὺς, ἔδ' ὅτε μὲν δὲ καὶ διελὼν τὴν ἀρχὴν, καὶ οἱ μὲν τὸ Πόντου κρατῆρην, οἱ δὲ Καππαδοκίας ὄντες οἱ Ρωμαίοις ἀπὸ τῆς ἐν φιλικῆ ἡγεμονίᾳ, καὶ καὶ νῦν ἐπὶ Κερχιδόνιος καὶ συμμοχίαν ὀλίγην παρσιότων, βασιλεὺς Πόντου, Μιθριδάτης ὁ Ἐγγυρῆτης ἐπίκλησιν, ὡς ἀποστῆναι τὴν Καππαδοκίαν ἐπέδραμε. καὶ ἀπὸ δὲ Μιθριδάτης ἡσ, ἔ Διόνυσος καὶ Εὐπατωρ ἐπίνομοι καὶ. Ρωμαίοι δὲ αὐρουντ

provinciae praeposito. quo sublato quando a Macedonibus hostis judicatus est, Antipater, qui post Perdicam ditionis Alexandri curator fuit, Nicanorem misit stratram in Cappadociam.

Ceterum non multo post seditione exorta inter ipsos Macedonas, Antigonus ejecto Laomedonte occupavit Syriam. Huic familiaris erat Mithridates, vir regii apud Persas generis. Antigonus in omnibus visus est sibi aurum in arvo seminare, & id demessum Mithridatem in Pontum asportare: quamobrem comprehensum volebat occidere. Effugit tamen ille, comitatus sex equitibus: & communito quodam vico in Cappadocia, multis ad eum, dum Macedones attendunt alia negotia, deficientibus, & Cappadociam ipsam, & finitimas gentes Ponticas obtinuit. Qui primus amicus P. R. appellatus, missis contra Pœnos auxiliariis aliquid navibus, vocabatur Mithridates Evergetes Ponti rex, Cappadocibus, ut alienis, etiam tum infestissimus. Cui successit ejsdem nominis filius, duo habens cognomina, Eupator & Eupator, Dionysus. Hunc Romani jusse Dionysus.

Laomedon ejectus ab Antigono à Syria.

176 Somnium Antigoni.

Mithridates periculum mortis effugit.

Mithridates Evergetes Pontirex.

Dionysus.

Καππαδοκίας τε αὐτῆς καὶ τῶν ὁρίων παρὶ τὸ Πόντον ἰθὺν κρατῆρην.] De patte quadam Cappadociae concedi potest, quod dicit hoc loco Appianus: de tota vero nequaquam; fuerunt enim eodem tempore Cappadociae reges, sed jam id ad Diodorum Palmerius notavit.

runt Ariobarzani Cappadocia cedere, qui in fidem populi confugerat, & videbatur plus juris habere in Cappadociam: aut fortasse suspectam habentes amplitudinem regni Mithridatici, maluerunt id dissimulanter in plures portiones dividere. Tulit tamen id rex: sed contra Nicomedem Nicomedis filium, Prusiae nepotem, qui avitum Bithyniae regnum ex senatusconsulto acceperat, fratrem ipsius cum exercitu misit Socratem Chrestum cognomine, qui regnum hoc sibi usurpavit.

Socrates, Chrestus.

Mithraas & Bagoas. Per idem tempus Mithraas & Bagoas, pulso Ariobarzane, quem Romani Cappadociae regem constituerant, Ariarathem in id regnum deduxerunt. Romani verò Nicomedem simul & Ariobarzancem in suum quenque regnum restituerunt, legatione ad hoc missa, cujus princeps erat Manius Aquilius: iussisque adjutare, Lucio Cassio, qui Asiam Pergamenam obtinebat cum exercitu exiguo, & hoc ipso Eupatore. verum is propter controversum jus Cappadociae, & ablatam sibi nuper ab ipsis Romanis Phrygiam (ut in rebus Graecorum diximus) nihil juvit. Cassius & Manius cum Cassiano milite, aliisque contractis è Gallograecia Phrygiaeque, reduxerunt Nicomedem in Bithyniam, Ariobarzancem in Cappadociam. moxque ambobus suadebant ut vicinam Mithridatis di-

Nicomedes in Bithyniam reductus, Ariobar-

τον ἐκείνην Καππαδοκίαν ἐκείδουσαν Ἀριobarζάνην, καταφυγόντι τε ἐς αὐτὸς, καὶ δεξαμένη αὐτὸν ἡμισυατέρῳ & Μιθριδάτῃ πατρὶ τῷ Καππαδοκίῳ ἀρχῆν ἢ καὶ τὸ μισθῶσθαι τὴν ἀρχὴν & Μιθριδάτῃ πωλῆς ἐσθης, ὅφρα ἰσχυροὶ τε καὶ ἐς πλεονα διαχωρῶντες ἀφανῶς. οὗ τὸ τῶτο μὴ ἦνεγκας, Νικομηθεὶ δὲ τῷ Νικομηθεὶς & Προυσίῃ, Βιθυνίας ὡς πατρῴας ἰσὺδὲ Ρωμαίων ἀποδειχθῆναι βασιλεύειν, Σακερῶτι, τὸ ἀδελφὸν αὐτῆς Νικομηθεὺς, ὅτι Χρησῆς ἐπισημῶν ἦν, καὶ στρατῶν ἐπέμελλε καὶ τῷ Βιθυνίῳ ἀρχῆν ὁ Σακερῶτης ἐς ἑαυτὸν ἀφελίσσασε.

Tot d' autē χρόνις, Μιθριάδης ἔβασιλεύσας Ἀριobarζάνην τὸνδὲ τῷ ἰσὺδὲ Ρωμαίων κλητηγμένον ἐς τῷ Καππαδοκίῳ ἐκβαλόντες, Ἀριαρθῆν κλητήρα ἐς αὐτῶν. Ρωμαῖοι δὲ Νικομηθεὶν ὄνομα ἔειλοντο βασιλεύειν ἐπισημῶν ἐς τῷ οὐκείῳ ἐκείνῳ, πρὸς βίαι τε πᾶσι αὐτοῖς ἐς τῶτο συνίεμεν, ὡς Μάνιου Ἀκυλίου ἦγεντο, καὶ συνιδασθῆν ἐς τῷ κῆδον ἐπέστηλαν Λουκίῳ τε Κασσίου τὸ παρὶ τὸ Πέρραμον Ἀσίας ἤρῳμεν, στρατῶν ἔχοντι ὀλίγην, ἔτι δὲ τῷ Εὐπάτορι Μιθριδάτῃ. ἀλλ' ὁ μὴ αὐτῆς τε Καππαδοκίας ἐνεκα Ρωμαίοις ἐπιμεμφομένῳ, καὶ Φρυγίῳ ἐναρχῶν ἰσὺ αὐτῶν ἀφῆρημένῳ, (ὡς δὲ τὸ Ἑλληνικὸν γεωγραφικὸν δεικνύται) καὶ συνίεμεν: Κασσίου δὲ καὶ Μάνιου, τῶν τε Κασσίου στρατῶν, καὶ πολλῶν ἄλλων ἀνείσαντες Γαλατῶν καὶ Φρυγῶν, Νικομηθεὶν τε κλητήρα ἐς Βιθυνίαν, καὶ Ἀριobarζάνην ἐς Καππαδοκίαν. ἐν τῷ τε ἀνίεσαν, ἀμφω γένετο ὄντας Μιθριδάτῃ, τῷ

καὶ

ἤν ἔ Μιθριδάτης κωπιάσειεν, κὴ
 ἐς πολέμου ἐρεθίζεν, ὡς Ρωμαίων
 αὐτοῖς πολέμουσι συμμάχουσαν.
 αἱ δ' ἄκουσι μὲ ὁμοίως ἐκείνων γέ-
 τοι. τοσοῦτε πολέμου κωπιάσει,
 τὴν Μιθριδάτου δυνάμιν δεδιότες
 ἐγκειμένω ἢ τῶν πείσεων, ὁ Νι-
 κομηδὴς ποικὰ μὲ ὑπὲρ τ' ἐπικυ-
 ρει τοῖς στρατηγοῖς ἔ τοῖς πείσε-
 σιν ἀπολογηκῶς κρήμυτα δίδει, κὴ
 ἐπ' ὄφλων, ποικὰ δὲ ἄλλα πᾶσι
 ἔ ἐποικίαν Ρωμαίων δεδανεισμέ-
 νῳ, ἔ ἐκλούμεν, ἄκων ἐσέβα-
 λεν ἐς τὴν Μιθριδάτου γῆν, κὴ ἐλη-
 λαίτησεν, ἔως μὲ ἐπὶ πόλιν Ἀμα-
 στριν, ἀδελὸς ἔτε κωλύοντ' αὐτὸν,
 ἔτε ἀπαντῶντ' (ὁ γάρτοι Μιθρι-
 δάτης, ἐπιόμην ἔχων δυνάμιν, ὁ-
 μως ὑπεχάρει, ποικὰ κὴ δικαίᾳ δι-
 σῆς ἐγκλήμυτα τὰ πολέμου γηρέαδ)
 ἀναζεύξαντ' ἢ τὴν Νικομηδίου μετὰ
 πολλῶν λαφύρων, Πελοπίδην ὁ Μι-
 θριδάτης ἐπέμπευ ἐς τὴν Ρωμαίων
 στρατηγὸς τε κὴ πείσεως, ὅτε ἀ-
 γνοῦν μὲ αὐτὸς πολέμουσι αὐ-
 τῷ, κὴ τῆσδε τ' ἐσολῆς ἀπίης γε-
 γνητοῦς ὑποκορνίμεν ὁ ἐπ, κὴ
 παλείνας ὁμοῦ κὴ ἐνπεπεσῶς ἀ-
 πίης τὴν γήνησιν πολέμου ποί-
 ζων, ἀμειμένησιν Φιλίας ἔ συμ-
 μαχίας ἰδίας τε κὴ πατρίδος. αἰθ'
 ἂν αὐτὸν ὁ Πελοπίδης ἐφῆ Φρυγίαν
 ἀφῆρῶδ ἔ Καππαδοκίαν, τὴν μὲν
 αἰθ' ἔ ἀσπύριον αὐτὴν γηορῆν, κὴ
 ὑπὸ τὴν πατρίδα ἀναληφθῆσαν Φρυ-
 γίαν ἢ ἐπιτικίον ἐπὶ Ἀρσόνικα πε-
 ρεῖ τὴν ὑμῆστρον στρατηγὸν διδῆσῶν
 τε, κὴ ἔκ ἡσων πᾶσι τὴν αὐτὴν
 στρατηγὸν πολλῶν κρήμυτων ἐωνμέ-
 νῳ. Νῦν δὲ, ἐφῆ, κὴ Νισμῆ-
 ὄν τὸ εἶμα τὸ Πόντου ἀπεκλείοντα
 ἀποσῶτε, ἔ τὴν γῆν μέγιστον Ἀμῆστρον ἐπιτρέψα, κὴ λείαν ἀ-

tionem incurfionibus vexando
 materiam belli quaerent, offen-
 tantes spem auxilii. Neuter ta-
 men vicinum tam potentem la-
 cessere armis ausus est: sed urgen-
 tibus legatis, Nicomedes, qui
 magnam pecuniam pro restitu-
 tione ducibus & ipsis legatis ex
 pacto debebat, magnam etiam
 aliâs à Romanis Asiaticis ad u-
 suram acceperat, quæ tum re-
 petebatur, invitus in ditionem
 Mithridatis irrupit, & usque A-
 mastrim urbem populatus est, Amaftris
 nemine vetante occurteve,
 nam Mithridates, quamvis para-
 tas haberet copias, tamen ceda-
 bat, ut multas justasque causas
 belli haberet. Ubi verò Nicome-
 des cum magna præda domum
 rediit, Pelopidam misit ad Ro-
 manos duces legatosque, non
 ignarus ipsos bellum appetere, &
 incurfionis ejus causam fuisse:
 dissimulabat tamen, captans plu-
 res honestioresque futuri belli
 causas, suam ac paternam socie-
 tatem amicitiamque commemo-
 rans. Pro hac (inquit Pelopida-
 s) præmii loco adimitur regi
 Phrygia & Cappadocia: quarum
 hæc semper majorum ipsius fue-
 rat possessio, ab hujus patre rece-
 pta: illam verò in victoriæ de A-
 ristonicò partæ mercedem ab
 imperatore vestro accepit, re-
 demptam nihilominus ab ipso
 auri magno pondere. Nunc verò
 etiam Nicomedem os Ponti fini-
 tis intercludere, & agros usque
 Amastrim populari, quum, ut
 fecitis,

zanes in
 Cappadociam.

Amaftris
 urbs.

Mithrida-
 tis legati
 ad Rom.
 Pelopidas.

Pelopidas
 oratio.

178

scitis, rex satis validus & paratus ad resistendum sit, tantum expectans ut vos ipsi oculati testes fieretis horum quæ geruntur. Ea postquam vidistis, Mithridates amicus vester & socius vos amicos & socios (sic enim appellat foedus) obsecrat, ut opem feratis injurias à Nicomede patientibus, aut saltem cohibeatis hominis violentiam. Ad hæc Nicomedis legati responderunt, Illum jamdudum à Mithridate appetitum insidiis, quum Socratem armis in regnum induceret, quieturum alioquin & cesurum ætati fratris majoris. Hunc, inquit legationis princeps, Mithridates concitavit adversus eum, quem senatus populisque Romanus constituit regem Bithyniæ: unde satis apparet vobis magis quam nobis eum intulisse injuriam. Pari ratione quum vestrum edictum jubeat Asianos reges abstinere ab Europa, multa in Chersoneso

Nicomedis legati.

Forum oratio.

ῥηθε ὄσην ἴτε ἀκελεύως ὅτι ἀδελφῶν οὐδὲ ἀνεπιτομῶν ἔχοντες ὡς ἀμύμων ἔμεν βασιλείας, ἀλλ' ἀναμένοντες ὑμῶν ἐν ὄψι μνηστῆρας ἢ γηρομένων χηρέσασθαι. ἐπειδὴ ἢ ἐγνεσθε τε καὶ εἶδετε, παρεσκελες Μιθριδάτης φίλος ὢν ὑμῖν & συμμέγχεσθαι φίλος ὄντας ὑμῶν & συμμέγχεσθαι. ἄλλ' ἢ αἰ σιωπήκαμ λέγεσιν, ἐπιπυρέειν ὑμῖν ἀδικημένοις ὑπὸ Νικομηίδης, ἢ κωλύειν αὐτὸν ἀδικηῶντα. ὁ μὲν τοιάντοις εἶπε· Νικομηίδης ἢ πείσομαι ἐς ἀντιλογίαν ἢ αὐτὸν παύσαντες ἔφασαν, Νικομηίδης μὲν οὐ πολλὰ Μιθριδάτης ἐπιβουλεύων, Σωκράτης μὲν ἔφασεν ὡς ἐπὶ τῷ βασιλείᾳ ἐπήρη, ἢ ἡσυχάζοντα καὶ δικαίοντα ἢ πείσομαι ἢ ἄρχη. & ἄλλ' Μιθριδάτης ἐς Νικομηίδην ἐξέπεσεν ὅτι ὑμῖν, ὡς Ῥωμαῖοι, Βιθυνίων ἐσηπάδε βασιλεύειν. ὁ καὶ δὴ λόγος ἐστὶν ὅτι ἐς ἡμῶν μάχων ἢ ἐς ὑμῶν γηροσύνης. τὰ δ' αὐτὰ λόγος κικηλομένητων ὑμῶν τοῖς ἐν Ἀσίᾳ βασιλεῦσι τῷ Ἐυρώπῃ μὴδὲ ἢ ἐπι-

Καὶ ὅτι Μιθριδάτης ἐς Νικομηίδην ἐξέπεσεν.] Verba hæc Latine reddens Gelenius, præfigit, inquit legationis princeps, acque hæc de suo addit. Neque fuit necesse hoc ab Appiano adjici, quum jam Nicomedis legatis totam hanc orationem tribuisset. Quo potius in loco pro legatis dicere legationis principem debuit: si quidem mutanda in interpretatione erant illa Appiani verba, ac non potius retinenda, relinquendo illud lectoris judicio. Qui enim iudicio non caret lector, haud omnes simul legatos esse loquutos crediderit, sed eum cui à ceteris, tanquam aptiori, sive propter eloquentiam, sive aliam ob causam, delatum hoc munus fuerit. Neque enim semper has partes ei mandatas fuisse puto qui alioqui legationis esse princeps (maximè ob majorem auctoritatem) dici posset. Præcipue autem habita in ea re fuit ætatis ratio, interdum eloquentia, aut saltem faciundia: ut ex hoc apparet loco pag. 46. καὶ ὁ Κλωσσῆσι (ὡς γὰρ εἶπεν Ἰσνάτιος τῷ σιωπῶντι) ἀνάσκει καὶ τότε, καὶ σιωπῶντας ὅτι πολλοὶ, ἐλέειν ἄλλοι. Præterea ex Gelenii interpretatione suspicetur forsitan aliquis eum aliter legisse, vertit enim, Hunc Mithridates concitavit adversus eum quem sen. populisque Rom. At P. Candidus non aliter vertit quam si legisset ἐπέσεν, aut hoc, ἐξέπεσεν non aliud quam illud sonare existimasset.

Φρυγίας

33 ἐπιβαίνειν, τὰ πολλὰ Σάρδηνος
 34 ἀειάτασε. καὶ ταῦτε μὲν ἔσω τ' ἐς
 35 ὑμῶν ἰσχυροῦς τὴν δυσμερίαν ἀν-
 36 τὴ καὶ ἀπειθείας ἔργα. ἢ πικρῶ-
 37 σκευὴ ἢ ὄση, καὶ πῦσσι ἐπιμύθη-
 38 ὡς ἐπι μίαν δὴ ἔγνωσμένοιον
 39 πόλεμον ἤδη, ἔτε ἰδίῃ στρατῶν
 40 καὶ συμμύχων Θρακῶν ἔ Σκυ-
 41 θῶν, ὅσπερ τε ἀλλὰ πλεονῶν ἐδνη.
 42 ἐς ἣ τ' Ἀργυρίων ἀντιῶ ἔπιζη-
 43 μία γένηται, καὶ ἐς Ἀγυπτον καὶ
 44 Συρίαν ἀειπυμῆ, ἀποστασι-
 45 εὐζορῶν τὴν βασιλείαν. ἡνῶς τε
 46 εἰσιν ἀντιῶ καὶ φραγκοὶ τετρακ-
 47 τῶν, καὶ ἐπίστας ἀποστασιπράξιν.
 48 ἐπὶ τε ἀποστρεφῶν καὶ κυβερνήταις ἐς
 49 Φοινίκην ἔ ἐς Ἀγυπτον ἀειεί-
 50 πεμψεν. ἀπὸρ σὺν ἐπὶ Νικομή-
 51 δει που ποσάδε ὄντα, ἀλλ' ἐφ'
 52 ὑμῖν, ὡ Πρωμαῖοι, Μιδεραδότης
 53 ἐργάζεσθαι, δυσμεριαν μὲν ἐξ ἑ-
 54 σθηριαν ἀντιῶ πάντορας πειλά-
 55 ρον, καὶ δεκτικῶν τε ὑμῶν τῶν
 56 πῶν στρατηγῶν διαδέξασθαι ἀπο-
 57 εὐξάσθαι, τ' ἐ δικταίαν κήσεας
 58 κατωγνώστ' ἀποστρεφῶν δὲ ἐπὶ
 59 Καππαδοκίαν δεδεδυμένῃ καὶ τῆδε
 60 ἀπορ ὑμῶν Ἀρδοαρίαν, δε-
 61 διὰ δὲ ἀυξομένης ὑμῶν, ἔ πα-
 62 ροσκόμια εὐζορῶν σὺ τῇ κατ' ἡ-
 63 μῶν ἀποστρεφῶν καὶ ὑμῖν, εἰ δυνά-
 64 το, ἐπιδέξασθαι. σφύροναν δὲ ἐπὶ
 65 μὴ ἀειμένειν ὅτε πολεμῶν ὑμῖν
 66 ὄμολογῶσθαι, ἀλλ' ἐς τὰ ἔργα ἀν-
 67 τὴ μῦλλον, ἢ τὴν λόγους ἀφο-
 68 ρῆν. μηδὲ φιλίας ἄνομα ἐπίπλα-
 69 σθαι ὑποκρινόμενα τοὺς ἀληθεῖς
 70 καὶ βροχῶς ἐκδοῦναι φίλους. μη-
 71 δὲ τῶν σφετέρων ἀπορ τ' ὑμῶν
 72 ὄρῃ βασιλείαν περὶ ὑποστρεφῶν
 73 ἀκυσμένην ἔσω ἀνδρός ὄμοιαν
 74 οἱ Νικομήδους ἐλεξεν. ἐπιπλῶν δὲ

usurpavit sibi. Verum hac ad
 violentiam hostilemque erga vos
 & contumacem animum perti-
 neant: quid apparatus tantus sibi
 vult, quasi ad decretum jam bel-
 lum maximum? quid Thracum
 Scytharumque, & aliarum pro-
 pinquarum gentium auxilia?
 cum Armenio verò etiam affini-
 tas intercedit, & in Ægyptum Sy-
 riamque mittit qui societates reg-
 um ei comparent: naves stratas
 habet trecentas, & alias insu-
 per ædificat, accitis è Phœnicia &
 Ægypto proretis ac gubernatori-
 bus. Quæ tam multa profectò
 non contra Nicomedem, sed
 contra vos, Romani, parat, in-
 dignans ex quo Phygiam à quo-
 dam vestro imperatore, fraude
 circumvento, mercatus, justus
 est tam relinquere tanquam pos-
 sessionem non jure quasitam.
 Ægrè fert etiam Cappadociam
 vos dedisse Ariobarzani, timens
 simul crescentem vestram po-
 tentiam, & ex nobis adversus vos
 occasionem captans, ut tandem
 vos si possit aggrediatur. Decet
 autem sapientes non expectare
 dum ille se hostem profiteatur:
 sed pluris facta ejus quam verba
 facere, nec propter prætextum
 fictæ amicitie veros firmosque
 amicos prodere, & sinere impu-
 nè contemni & irritum fieri ve-
 strum de regno iudicium, ab eo
 qui nobis vobisque pariter inimi-
 cus est. Post hanc Nicomedis le-
 gatorum orationem, Pelopidas
 ὑμῖν καὶ ὑμῖν ἐχθρῶν. Ὡς δὲ μὲν καὶ
 αὐτῶν οἱ Πελοπίδης ἐς τὸ τῶν Πρω-
 ρισμῶν

179

rursum accedens Romanum confistorium, de veteribus Nicomedis querelis postulavit ipsos Romanos iudices. Ceterum, praesentem statum, inquit, ipsi videtis, ditionem Mithridatis minui, mare non patere navigationibus, praedas ex agris abigi. proinde non est opus disceptationibus & iudiciis: sed rursum obtestamur vos, Romani principes, aut prohibete injurias, aut operferete indigna patienti Mithridati: aut denique finite ipsum se defendere, & non miscete vos alienis periculis ac laboribus. Hac inculcavit Pelopidam, quamvis jam ante auxilia Nicomedi decreverant, audiebant tamen quasi disceptatores: & quia Pelopidae verba reverebantur, & Mithridatis nondum violata saedera, diu hasitarunt quidnam respondendum esset, donec prudenti consilio sic responderunt, Neque Mithridatem molestari placet à Nicomede, neque Nicomedi bellum inferri patiemur. non videtur enim è republica, Nicomedem detrimentis affici. Hac prolocuti Pelopidam, volentem id responsum ut parum idoneum coarguere, dimiserunt è confistorio.

Legatorum Romanorum responsum ad Pelopidam & Nicomedis legatos.

Ariobarzanes pulsus regno Cappadociae ab Ariarathae. Pelopidam oratio.

Itaque Mithridates, ut apertè laxus à Rom. pop. misit cum magna manu filium Ariarathem ad occupandum regnum Cappadociae: qui mox Ariobarzane pulso ibi regnavit. Tum Pelopidas rursum aditis Romanis ducibus ita locutus est, Quam patienter

μῶν σωθέντων, ἀεὶ μὲν τὴν πάλαι γενομένων, εἶπε Νικομήδην ἐπιμειψαίτω, διότι τῶν Ρωμαίων ἤξει· τὴν δὲ νῦν (ὅν ἄρα ἐστὶν ἡμῶν γενομένης, τὴν τῆς τῶν Μιθριδάτου μειωμένης, ἢ τῆς τῶν βασιλέων ἀποκλεισμένης) ἔστι λόγων, ἔφη, ἡρῆσει ἔδδὲ κρίσις· ἀλλ' αὐδὲς ὑμῶν πύρρα· λέγουσιν, ἢ καλοῦσιν τὴν γενομένην, ἢ Μιθριδάτη συμμαχεῖν αὐτοῖς· ἢ μὲν, ἢ τὸ δεύτερον, ἂν ἀνδρες Ρωμαίοι, μὴ καλοῦσιν ἀμειψόμενοι, ἀλλ' ἀμφοῖν ἐκείνων ἔστι πόνος. Τασάντι τῶν Πελοπίδου πυλιλογῆσαντες, ἔγνωστο μὲν ἐν πλάτῳ τοῖς Ρωμαίοις ἐρατηγῶς ἐπικουρεῖν Νικομήδην, ἢ ἐς ὑπεκρίναντο ἂν ἀνπλαγίας ἠκούσαντο· τὴν δὲ εἰρημύνα ὁμοῦ ἔσπετο τῶν Πελοπίδης, ἢ τῶν Μιθριδάτη φιλιαν ἐντυδῆσθον ἐπὶ ἑσῶν ἀδ' ἄμφοι, ἢ πορῶν ἀποκλεισῶς ἐπὶ πολὺ· μέχρ' ἐπιστήσαντες μὲν σφίσις ἀδ' ἀπεκρίναντο, Οἱ τε Μιθριδάτην ἀντὶ τῆς βυλομένης πείθειν ἄρα σὺς Νικομήδης, ἢ ἐπε Νικομήδης ἀνεξήμετα πολεμοῦμεν. ἔστι ἡγεμῶν Ρωμαίοις συμφέρον βλάπτειν Νικομήδην. Ταῦτα εἰ εἰπόντες, τῶν Πελοπίδην, βυλομένην διελέγχετο τῶν ἀποκλεισῶς ἀποκρίσει, ἀπίπε μὲν ἐν τῶν συνεδρίαις.

Μιθριδάτης μὲν ἐν, ὡς ἐμφανῶς ἦδη σὺς Ρωμαίων ἀδικημάτων, ἔπειθε σὺν πολλῇ χρεῖ τῶν Ἀριουμένων βασιλευσὶν Καππαδοκίας, ἢ ἐν τῶν ἠγῶν αὐτῆς ὁ Ἀριουμένος, Ἀριουμένου ἐκείνων. Πελοπίδης δὲ ἐς τῶν Ρωμαίων ἐρατηγῶς, αὐδὲς σωθέντων, ἔλεγον ἄρα, ἂν μὲν ἢ ἡγεμῶν σὺς ἡμῶν, ἂν Ρωμαίοις.

„ μᾶϊοι, βασιλεὺς Μιθριδάτης ἐ-
 „ φερε, Φρυγίαν τε & Καππαδο-
 „ κίαν ἀφῆρηδύθη ἑναρχῶ, ἢ
 „ κῆσατε ἀ ἢ Νικομήδης αὐτῶν
 „ ἐδραπτεν ὄρῶντες ὑπερεδέτε. Φι-
 „ λίαν τε & συμμαχίαν ἡμῶν ἀε-
 „ φέρουσιν, ὡσπερ σὸν ἐγκαλέ-
 „ σιν, ἀλλ' ἐγκαλεμένοις, ἀπεκρί-
 „ νασθε, μὴ νομίζεν συμφέρον τοῖς
 „ Ρωμαίων προήκοισι βλαπτεῖσθαι
 „ Νικομήδῃ· οἷα περ αὐτὸν ἀδική-
 „ ρον. ὑμεῖς οὐκ αἴποι τῷ κρινῶ
 „ Ρωμαίων τῆδε ἔπει Καππι-
 „ δοκίαν γηροῦτο. Δὲ γὰρ ὑμεῖς,
 „ ἂν δὲ μὴ ἡμῶς ὑπεσθῶντες, ἂν δὲ
 „ ἢ σφίζοντες ἐν ταῖς δόκμοισι-
 „ σαν, ὅπως ἔπραξεν ὁ Μιθριδά-
 „ τος. καὶ πεσοῦσεται κατ' ἡμῶν
 „ ἐς τὴν ὑμετέραν βουλῶν, ἐφ' ἧ
 „ ὑμῶν δόξα λογισμῶσις ἐπιγένηται
 „ παρῆναι. φηάνει ἢ μηδὲν, μηδ'
 „ ἐξάρχη, ἀνδρ' ἔκρινετο ἢ Ρω-
 „ μαίων, ποσὺνδὲ πολέμου. ἐν-
 „ θυμομένους ὅτι Μιθριδάτης μὴ

tulerit Mithridates rex ademptam sibi contra jus Phrygiam & Cappadociam, audistis nuper Romani principes: quas verò injurias ei Nicomedes vobis inspectantibus intulit, contempistis: nobis amicitiam societatemque vestram appellantis, quasi non accusatoribus, sed accusatis, respondistis, non videri è rep. vestra, Nicomedem detrimentis affici: acsi ab aliquo afficeretur ille injuria. Vos igitur in causa estis quòd contra vestram rempublicam gesta sunt in Cappadocia. nam propter vestram in rebus nostris negligentiam, vestrasque in responsis ludificationes, ita se gessit Mithridates, & nunc legatos questum de vobis ad senatum vestrum mittit, vobisque denuntiat ut ibi ad causam dicendam additis: néve quicquam incipiatis absque communi S. P. Q. R. decreto, cogitantes hujus belli magnitudinem: quòd Mithridates pater-

Φρυγίαν τε καὶ Καππαδοκίαν ἀφῆρηδύθη ἑναρχῶ] Hæc verba, Φρυγίαν τε καὶ Καππαδοκίαν ἀφῆρηδύθη ἑναρχῶ, (sicut & pag 208. legimus, Ἀεὺβαζδίνῳ τε καὶ κριταῖροντες ἐς Καππαδοκίαν καὶ Φρυγίαν αὐτὸν ἀφαιρούμενοι) uterque interpres putat esse expositionem illius ἡδνηδύθη ἑναρχῶ. nam P. Candidus ita, Quia Mithridates a vobis injuria affectus patienter tulit, quum Phrygiam ac Cappadociam illi abstulisset, audivisset. Necnon Gelenius sic, Quam patienter tulerit Mithridates rex ademptam sibi contra jus Phrygiam & Cappadociam, audistis nuper Romani principes. At ego sic etiam intelligi posse hunc locum existimo, ut prius quidem illud membrum, genus, ac posterius speciem contineat: præsertim quum in hoc posteriore mentio fiat rei quam nuper contigitse dicit. De hoc etiam dubito an rectè ἐφερε reddatur hoc loco, patienter tulit: (etiãsi uterque ita reddiderit) Neque enim (ut opinor) quisquis aliquid φέρει dicitur, id est ferre, is patienter id ferre intelligendus est. Ne hoc quidem tacebo, non placere ἢ Ρωμαῖσι reddi Romani principes: quum modò dictum fuerit illos fuisse Romanorum στρατηγούς. An enim hos omnes pro principibus habendos dicemus? Gelenius adverb. ἑναρχῶ jungit cum ἡκούσατε: quod non probo. Alter autem interpres utrobique hujus interpretationem omittit.

Καὶ πεσοῦσεται κατ' ἡμῶν ἐς τὴν ὑμετέραν βουλῶν] Gelen. legit πεσοῦσεται, nec non P. Candidus: & ita legendum censeo.

paternum regnum habeat viginti millia stadium patens in longitudinem, multatque circumvicinas gentes acquisiverit, & inter eas, Colchos, gentem bellicosam: Græcos quoque qui Pontum accolunt, & his contiguos barbaros. Amicos etiam paratos habet ad exequenda iussa omnia, Scythas, Tauros, Baſternas, Thracas, Sarmatas: quos omnes qui Tanaim & Istrum paludemque Mæotidem accolunt.

Tigranes Armenius Mithridatis gener.

Præterea Tigranes Armenius gener ejus est, Arsaces Parthus, amicus. Navium quoque multitudinem habet vel paratarum, vel semiperfectarum, & apparatus idoneum ad omnia. Nec mentiti sunt nuper Bithyni de Egypti & Syriæ regibus: quos verisimile est non solos nostras, si bellum exoriarur, partes secuturos, sed cum his & novas provincias vestras, Asiam, Græciam, Africam, ipsosque magna ex parte Italos: qui non ferentes vestras impotentes cupiditates, nunc rebellant. Quod bellum quum nondum sedare potueritis, impugnat Mithridatem, committentes cum nunc cum Nicomede, nunc cum Ariobarzane: & amicos quidem ac socios vos profitemini simulatimque, sed revera habetis nos pro hostibus. Agite igitur, vel nunc si præterita displicent, cohibete Ni-

», βασιλείῃ τῆ πατρῴας ἰσχύος, ἢ
», δισμυρίων ἐπὶ σταδίων το μήκῃ
», ὡς ἀσκήσασθαι ἢ πολλὰ ἀείχρη-
», σα, Ἐ Κόλχους, ἔδνθ ἀρεμει-
», νές, Ἐ πλάτων τε τὸς ἐπὶ τῆ Πον-
», τῶν κραταίσι μείνας, ἢ βαρβάρων
», τὸς ὄντας ὑπερ αὐτῶς. φίλοις
», εἰ ἔς πῶν τὸ κελδοόρμων ἐποί-
», μως ζῆται Σκυθῶν τε Ἐ Ταυ-
», ροῖς, Ἐ Βαστρων, Ἐ Θρηξί, Ἐ
», Σαρμάταις, ἢ πᾶσι τοῖς ἀμφὶ
», Τανάϊν τε Ἐ Ἰστρον, Ἐ τῶν λι-
», μῶν ἐπὶ τῶ Μασιώπιδι. Τυχρό-
», νης εἰ ὁ Ἀρμενίῳ αὐτῷ κηδε-
», σῆς ἐστὶ, Ἐ Ἀρσάκης ὁ Παρθύαιῳ,
», φίλῳ. νεῶν τε πηλῶθ' ἔχη, τὸ
», μ, ἐπιμῶν, τὸ δὲ, μηχανόρμων
», ἐπ, ἢ παραγοιόδῶν ἐς πάντας
», ἀξιόλογον. σὺν ἐψόδῳ πεπο εἰ ὑ-
», μῖν ἐναρχῶσιν Βιθυνῶν ἢ ἄλλῃ
», τ' ἐν Αἰγύπτῳ ἢ Συρίῃ βασι-
», λῶν, ἢς ἔ μόνον εἰκὸς ἐσὶν ἡμῖν,
», εἰ πολέμῳ γίνοιο, ὡς ὁδοί-
», σθαι, ἀλλὰ τῶν νεοκρητων ὑμῖν
», Ἀσίαν, Ἐ Ἐλλάδα, ἢ Λιβύην,
», Ἐ πολλὰ ἢ αὐτῆς Ἰταλίας, ὅσα
», τῶν ὑμετέρων παλαιονεξίαν ἔ φέ-
», ρονται, πολέμῳ νῦν πολέμῳ ἀ-
», πτω. οἱ ἔπω Διόδοτῳ δωρηθέν-
», τος, ἐπιζῆρετε Μιθριδάτη, Νι-
», κομήδῃ αὐτῷ ἢ Ἀριobarζάνῳ
», ὡδ' ἀ μέρῳ ἐπιτιμῶντες ἢ
», φάτε μ' ἐναγ φίλοι ἢ συμμο-
», χοι, ἢ ὑπεκρέθεσ ἔπει, χρῆ-
», σθαι ἢ ὡς πολέμῳ. φέρετε ἐν, Ἐ
», νεῶν, εἰ π ὡς τ' ἰσχυρότων εἰς
», μετάνοιαν ἠρέθητε, ἢ Νικομήδῃ
», καλυ-

Εἰ π κεῖς ἦν ζηροπότων εἰς μετάνοιαν ἠρέθητε.] Scriptum puto fuisse ἠρέθητε; quo verbo sæpe utitur. Ex Gelenii interpretatione conjici non potest quam lectionem sequutus sit. vertit enim, si præterita displicent. At P. Cand. legit ἠρέθητε; ab ἀιροῦμα; quippe qui ita reddiderit, si quid ob com-

καλύσατε τὸς ὑμετέρους ἀδι-
 κῆν φίλους (ὡς τὰδε πράξασιν
 ὑμῖν ὑπάρχουσι συμμαχοῦσιν ἐ-
 πί τὸς Ἰταλὸς βασιλεία Μιθρι-
 δάτῃ) ἢ τῷ δοκῶσιν ἐς ἡμῶς
 φιλίαν λύσατε ἢ ἐς Ρώμῃ ἐπι-
 κείσιν ἰσχυρῶ. Οἱ μὲν δὲ Πελοπι-
 δας ὡδὲ ἐλέξεν. οἱ δὲ, φερπικότερον
 αὐτὸν εἰπὴν ἠγέρθη, Μιθριδάτην
 μὲν σκέλσον ἀπεχθῶς Νικομήδης καὶ
 Καππαδοκίας (αὐτοὶ γὰρ αὐτὸς Ἀ-
 ελοβαρζάνην ἐς αὐτὸν κητάζειν) Πε-
 λοπίδαν δὲ εὐθύς ἐξέταξεν ἔσρατο-
 πίδας, ἢ μηκέτι σπασθῆεν ἐς αὐ-
 τοῦς, μη τοῖς κελδορομένοισι ὁ βασι-
 λεὺς ἐμμένει. ἔπα μὲν ἀπεκρίναντο
 ἔσρατον φυλακῇ συνίπεμψαν,
 ἵνα μὴ πῶς ἐπιτρέψαι παρδύων.
 Ταῦτα δὲ εἰπόντες, ὅση ἀναμεί-
 ναντες περὶ τοσούδε πολέμου τῆν βα-
 σιλῆν ἢ τὸ δῆμον ἐπιγνώμενα ἡμέτερος,
 στρατὸν ἠγέρθη ἐκ τε Βιθυνίας καὶ
 Καππαδοκίας καὶ Παφλαγονίας, ἔ
 Γαλατῶν τὸν Ἀσίαν. ὡς δὲ αὐτοῖς
 ὁ, τὸ ἰδίον στρατὸς, ὃν εἶχε Λούκιον
 Κάσσιον ὁ τῆς Ἀσίας ἠγέρθη,
 ἐπιμῆσεν ἡδὴ, καὶ τὰ συμμαχο-
 κῆ πᾶσι συνελλυθέν, διελόμενοι
 τὸ πᾶν ἐστρατοπέδιον, Κάσ-
 σιον μὲν, ἐν μέσῳ Βιθυνίας καὶ Γα-
 λατίας, Μάνιον δὲ, ἢ Διόδοτον ἡδὴ
 ἐς Βιθυνίαν τῷ Μιθριδάτῃ Ἀπ-
 πιον δὲ, ἔπερ στρατηγὸς, ἐπὶ τῷ
 ὄρει τῷ Καππαδοκίας ἰππείας ἔ-
 χων ἕκαστος αὐτῶν ἔπερ, ἀμ-
 φι τὰς τετρακισμυρίας. ἡ δὲ καὶ

comedem ne amicos vestros in-
 iuriis afficiat: (quod si feceritis,
 polliceor regis Mithridatis nomi-
 ne auxilia contra rebelles socios
 Italos) aut abrumpите istam spe-
 ciosam sed inanem amicitiam:
 aut eamus Romam in iudicium.
 Hac fuit Pelopidæ oratio. Quæ
 quoniam visa est insolentior, jus-
 ferunt Mithridatem abstinere à
 Nicomede & Cappadocia: sibi
 enim curæ fore ut mox in eam
 ressitur Ariobarzanes: Pello-
 pidam autem statim castris ex-
 cedere, &, nisi rex iussu faciat,
 non redire amplius. Cum hoc
 responso dimissus est, non sine
 custodia, ne quem obiter cor-
 rumperet.

181

Moxque non expectata de
 tanto bello senatus aut populi
 sententia, colligebatur exercitus
 è Bithynia, Cappadocia, Paphla-
 gonia, Gallogræcia. Ut verò &
 propius L. Cassii exercitus cum
 quo Asiam obtinebat, satis in-
 structus est, & auxilia convenère
 omnia, divisis copiis, Cassius ca-
 strametatus est in confinio Bithy-
 niæ Gallogræciæque: Manius,
 qua transitus patebat Mithridati
 in Bithyniam; tertius dux, Q. Op-
 pius, in finibus Cappadociæ, cum
 quadragenis peditum equitum-
 que millibus: habebat & clas-
 seam ὁλῶν αὐνοῖς, ἔπερ Βυζάν-
 τῆν,

Duces &
 copiae Ro-
 mani exer-
 citus.
 L. Cassius.
 Manius.
 Q. Oppius.

missorum (nisi forte commissa scripsit) penitentiam eligitis. Verum hæc non pa-
 sive potius ponitur, & tollenda esset præpos. eis ante μετανοίας.

Καὶ τὰδε προσέειπεν ὑμῖν ὑπάρχουσι συμμαχοῦσιν ἐπὶ τοῖς Ἰταλοῖς βασι-
 λεία Μιθριδάτῃ. Scribo ὑπάρχουσι: pro quo tamen multo usitatus est
 ὑπάρχουσιν.

Minucius Rufus & C. Popilius.

Copiae Mithridatis.

Neoptolemus & Archelaus duces.

Arcathias, Mithridatis filius. Dorylaus. Craterus.

Amnium fluvius.

182

sem, cui Minucius Rufus & C. Popilius praerant, ad oris Ponticustodiam: juvabat eos & Nicomedes cum peditum quinquaginta, equitum sex millibus. Haec fuit summa copiarum, Mithridates in exercitu proprio habebat ccl. m. peditum, xl. m. equitum, trecentas naves testas, centum dicrotas, & alium apparatus pro ratione tam numerosam militiam. Praerant autem his copiis Neoptolemus & Archelaus, duo fratres, & ipse rex per se administrabat plurima. Inter auxilia verò Arcathias ipsius filius adduxerat ex Armenia minore decem milia equitum: Dorylaus phalangitis praerant, Craterus centum triginta falcatis curribus. Tantus fuit utrinque apparatus, quum primum moverent contra se invicem Romani & Mithridates, circa septuagesimam supra centesimam olympiadem.

Ut verò ad Amnium fluvium in latis campis confpexerunt se Nicomedes & duces Mithridatis, instruxerunt acies: Nicomedes omnes suos, Neoptolemus & Archelaus expeditos tantum, & equites Arcathiae, & currus aliquot: nam phalanx adhuc erat in itinere. Eminebat campis saxosus tumulus, quem paucis eò missis occupant, ne circumvenirentur à Bithynis numero longè superantibus: ex quo suos depulsos videns Neoptolemus, tantò magis circumventionem metuens, festinus succurrit, accito

πον Μινυκίος τε Ρ'ούφου & Γαίου Ποπίλιου ἠγοοῦντο, τὸ εὐμεγέ Πόντου φυλάσσοντες. περὶ δὲ αὐτοῖς καὶ Νικομήδης, ἄρχων τε ἐτέρων πεντακισμύχιον πεζῶν, & ἰππικῶν ἑξακισχάλιον. τοσούτοι δὲ αὐτοῖς ἀπὸ τῆς ἑσπερίας ἀνήγαγον. Μιθριδάτης δὲ τὸ πρῶν οἰκείον ἔω, μυριάδας πεζῶν πάντε & εἰρησὶ, & ἰππικῶν τετρακισμύχιον, & ἦες κατέφρακτοι τετακισίαι, δικροτὴ δὲ ἑκατὸν, καὶ ἡ ἀλλή παρὰ σπιδὴ τέττατον καὶ λόγον ἑσπεθηγοὶ δὲ, Νεοπτόλεμος τε καὶ Ἀρχέλαος, ἀλλήλων ἀδελφοὶ & τοῖς πλείοσι αὐτὸς παρεγγίνετο. συμμαχητικῶ δὲ ἦγον αὐτῶ, Ἀρκαθίας πρῶν, αὐτῶ Μιθριδάτης παῖς, οἱ δὲ βραχυστέρως Ἀρκαθίας, μυρίας ἰππικίας, & Δορυλαὸς οὐ φάλαγγι ταπτομένους. Κρατήρος δὲ ἑκατὸν καὶ τετακισίαι ἀρματα. τοσούτη πρῶν ἔκαστος ἡ παρὰ σπιδὴ, ὅτε ἀπὸ τῶν ἡσων ἐς ἀλλήλους Ρωμαῖοὶ τε καὶ Μιθριδάτης, ἀμφὶ τοῖς ἐκαστῶν καὶ ἐσθδμηκόντα τοῖς ὀλυμπιάδας.

Ἐν δὲ πεδίῳ πλάται ᾤθη τὸν Ἀμνίδον ποταμὸν καπθόντες ἀλλήλους ὁ, τε Νικομήδης καὶ οἱ δὲ Μιθριδάτης στρατηγοὶ, παρέτατον ἐς μάχην. Νικομήδης μὲν, ἀπαντας τὸς ἰαυτῶ, Νεοπτόλεμον δὲ καὶ Ἀρχέλαον, τὸς ἐυζώνους μύχους, καὶ οὓς Ἀρκαθίας ἦρθε ἰππικίας, καὶ πνὰ τῶν ἀρματῶν ἡ δὲ φάλαγγις ἐπὶ σπιδῶν. ἐς δὲ πνὰ γήλοφον δὲ πεδίον περὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἀνέντευκτον ὀλίγους, ἵνα μὴ κυκλωθῆεν τὰ τῶν Βιθυνῶν πολὺ πλείονων ὄντων. ὡς δὲ ἐξασθενέως ἴδον αὐτὸς οὐδὲ γηλόφου, δέιστος ὁ Νεοπτόλεμος ἀπὸ τῆς κυκλώσεως, ἀπὸ τῶν ἑσπεθῶν μὲν σπε-

δης, κελών ἄμω κὴ τ' Ἀρχαθίων. Νικομήδης δ' ὄραν ἀντιπαύρηι, κὴ γίνεται πολὺς ἐν ἑσώτα ἀγῶν κὴ φωνῶ. βιασσομένη δ' ἔσ Νικομήδους, ἐφόδον οἱ Μιθριδάται ἕως ὁ Ἀρχελάου, δὴ τ' ἔδειξεν μετελθῶν, ἐνέβαλεν ἐς τὴν διακονίαν. οἱ δ' ἐς αὐτὸν ἐπεσώφθησαν ὁ δ' ὑπεχώρει κατ' ὀλίγον, ἵν' ἔχοιεν ἐν τ' Φρυγίᾳ ἐπανελθεῖν οἱ παρὶ Νεοπόλεμον. ὡς δ' ἔειχον ἀντιρκῶς ἔχον, ἐπίσπεφεν, ἔ τῶν Βιθυνῶν τὰ δρεπανιφόρα ἀρμύματα, ἐμπύκτουται κὴ ῥύμης, διέκοπτε κὴ διέτμηκε, τὴν μὲν αἰθρῶς ἐς δύο, τὴν δ' ἐς μέρη πολλὰ. τὸ, τε γιγνώσκον ἐξέσλητῆς τὴν στρατὸν ἔ Νικομήδης, ὅτε ἴδοιεν ἡμιτόμους ἀνδρας ἐπὶ ἔμπροσθεν, ἢ ἐς πολλὰ διεῖρμηνενας, ἢ τ' δρεπανιφόρων ἀπρητη ῥήρους ἀήθια τε μύλλον ἀφῶς ἢ μάχης ἕως τῶν πύξιν ὑπὸ φόβου σιωπήσαν. ταραχθεῖσι δ' αὐτοῖς ὁ μὲν Ἀρχελάου ἐν τ' μετώπῳ, Νεοπόλεμον κὴ Ἀρχιδίαν ἐν τ' Φρυγίᾳ ἀνασρέφοντες, ἐπεκείντο ὀπίσθεν. οἱ δ' ἐπὶ πολὺ μὲν ἡμιώνοντο, ἐς ἐκτερέους ἐπίσπεφοιμοὶ ὡς δ' τὸ πλεῖστον ἐπεπύκκει, Νικομήδης μὲν ἐφόδον κὴ τῶν ὑπολοίπων ἐς Παφλαγονίαν, ἐδ' εἰς χεῖρας ἐλθέσης παρ' Μιθριδάταις φάλαγγ' ἐάλω δ' αὐτῶν τὸ χειρῶν κὴ τὰ χεῖρῶν ὄντα, ἔ πλεῖστον ἀρχιμελάτων. ἐς πάντας Μιθριδάτης φιλιανδραπόσταμῶς τε κὴ ἐφόδον, δὲς, ἀπέλυσε ἐς τὰ οἰκία ἀπεινῶν δέξεν ἐμποσίων τοῖς πελεμείας φιλιανδραπόσταμῶς. ἔργον δὲ στρατὸν τῶν Μιθριδάταιου πολέμου κὴ ἐπρατήριον ῥ' Ῥωμαίων κατεπεπληγῶν, ὡς ὅτε ἐβουλίαν μύλλον ἢ στρατηγῶν ἀνδρῶν ἔ κεινοῦ

simul Arcathia. Id animadvertens Nicomedes occurrit, μόχ- que cruentum certamen commissum est. Tandem Bithynus connixus, hostes propulso fugabat, donec Archelaus à dextro cornu transcurrrens, persecutores invasit: quibus mox in cum conversis cedebat paulatim, ut Neoptolemus cum suis posset se à fuga recipere: quod ubi factum cogitavit, in pugnam revertit. Tum verò immissi in Bithynos falcatum curru magno impetu, alios in duos, alios in plures partes lacerabant: quod maximè illos terruit, dum vident dimidiatos viros spirantes adhuc, aut in multa frustra discerptos, aut artus pendentes à curribus, ut foeditate magis spectaculum quam pugna victi turbarint præ metu ordines. Turbato Archelaus à fronte, Neoptolemus & Arcathias à fuga reversi à tergo aggressi sunt: illi in utrosque obversi diu repugnauerunt: tandem post magnam suorum stragem Nicomedes fugit cum reliquis in Paphlagoniam, cùm phalanx Mithridatis ne interfuert quidem huic prælio. venerunt & castra in potestatem victoris cum pecuniis & captivorum magno numero, quos omnes Mithridates benignè tractatos dimisit domum cum viatico, ut apud hostes pararet sibi opinionem clementiae. Id ipsum hujus belli facinus duces Romanos terruit, quòd temerè magis quàm consultè sine decreto publico tantum bellum accen-

Falcatorum curru impetum & damna ab iis illata.

Nicomedis fuga cum suorum magna strage.

Benigna tractatio Mithridatis erga hostem captivum, ut sibi opinionem clementiae pararet.

183

Scorobamons, Bithynorum & Ponticorum confinium.

Neoptolemus. Nemanas Armenius. Pachius vicus.

Mithridates ut hostium favorem captat. Sangarius fluvius.

Leontocéphale, ca-

diffent: pauci enim plures superaverant, non adjuvi opportunitate locorum, aut aliquo errato hostium, sed virtute ducum & fortitudine militum. Tunc Nicomedes prope Manium castra admovit: Mithridates Scorobam montem ascendit, qui est Bithynorum & Ponticorum confinium. Hujus antecursores C. equites Sarmatae, quum forte offendifsent d c c c Nicomedis equites, ceperunt ex eis aliquot: hos Mithridates remisit in patriam cum viatico. Manium retrocedentem Neoptolemus & Nemanas Armenius circa primum Pachium vicum afflecuti hora septima, quum abiisset Nicomedes ad Cassium, coegerunt pugnare, ducentem equitum quatuor millia, peditum verò decuplum: casisque decem milibus, trecentos vivos ceperunt, quos similiter Mithridates ad se adductos dimisit, captans favorem hostium. Manius castra quoque amisit: ipse fugiens ad Sangarium fluvium, noctu eum trajecit, & evasit in Pergamum. Cassius Nicomedesque, & ceteri quotquot legati Romani aderant, moverunt castra in Leontocéphalen, quod est Phrygiae

τοσούδε πόλεμον ἄψαντες. ὀλίγοι τὸ γὰρ πλείονα ἐπεκροτήκεσαν, καὶ ἐδεμίαν σωματικῶν χωρίων, ἢ πολέμου σφάλματι, ἀλλ' ὄρεται στρατηγῶν καὶ ἀνδρείᾳ στρατοῦ. Νικομήδης μὲν ἐν Μανίῳ παρεστῶτο τὸ δὺς Μιθριδάτης ἐπὶ τῷ Σκορόβαν ὄρει αἴκει, ὃ τὸ ἐπὶ τῷ Βιδυῶν καὶ τῷ Ποντικῷ χωρίῳ. ἀποδραμῶν τε αὐτῷ Σανταροματῶν ἴσχυον ἰππῶεις, ἀβλακοῖσι ἰππῶσι δὲ Νικομήδης ἐντυγχόντες, ἐχέουσι δὲ τῶν πνύας. ἐς πάλιν ὁ Μιθριδάτης σὺν ἐφοδίοις μετέθηκεν ἐς τὰς πατρῶδας ἀπηναι. Μάνιος δ' ὑποφύζωντας Νεοπτόλεμος τε καὶ Νεμάνης ὁ Ἀρμένιος, ἀμφὶ τὸ πρῶτον Πάχιον χωρίον, ἐσθέρησεν ὡς κεφαλαιοῦντες, οὐχ ὀρέμεντες ὡς Κασσιῶν Νικομήδης, κινῶν ἡσασαν ἐς μάχην, ἰππῶεις ἔχοντες τετρακισχιλίους, καὶ περὶ ἐπὶ τούτων δεκάπλασίονας κτεινάντες ὃ αὐτῷ ἀπὸ μισθῶν, ἐξώρησαν ἐς τετρακισχίους ἐς ὁμοῖος ὁ Μιθριδάτης ἐς αὐτὸν ἀναχθέντας ἀπέλυσε, καταδημηροῦσάν τὴν πόλιν. Μάνιος δ' ἐλήφθη καὶ τὸ στρατόπεδον καὶ φέρων αὐτὸς ἐπὶ τὸν Σιγῆριον ποταμὸν, νυκτὸς Ἰερομένης, ἐπέσχεσε τὴν καὶ ἐς Πέργαμον ἐσθῆν. Κασσιῶς τε καὶ Νικομήδης, καὶ ὅσοι ἄλλοι Ρωμαίων πρὸς ὅσους περιήσαν, ἐς Λεονταν κεφαλῶν (ὃ τῆς Φρυγίας ἐστὶν ἰσχυρώτατον χωρίον) μετεστρα-

Ἀμφὶ τὸ πρῶτον Πάχιον χωρίον.] Ortelius sic legit, & Pachium habet, & putat idem esse cum Sangia Strabonis; quam bene, vident ejus fautores. Ptolemaeus vero habet Περσπομάχεα, unde quis non inepte colligit verum nomen fuisse Περσπομάχον, nomine scilicet loco indito à primo praelio, quod ibi factum est, ut dixit paulo supra, Ὅτι πρῶτον ἦσαν ἐς ἀλλήλους Ρωμαῖοι τε καὶ Μιθριδάτης. Quando primum pugnarunt Romani & Mithridates. Sed hæc est mera conjectura, quam probare per me unicuique licebit.

T exa-

μπερροπόδοι, & τὸ πλῆθος
 ὅσοι εἶχον ἐπὶ τὰς σωματικὰς ἐργασίαις,
 χειρουργῶν, ἢ γεωργῶν, ἢ ἰδιωτῶν,
 ἰγυμναζον. & τοὺς Φρύγας αὐτοῖς
 ὡς σκλαυτέλοισιν ἀνωμαλίαν δὲ ἐπα-
 τήσαν, ἀπέγνωσαν ἀνοχλεῖν ἀνδράσιν
 εὐπολέμοις. & Διόδοτος αὐτῶς
 ἀνεχέσθαι, Κάσιον δὲ ἐς Ἀ-
 παμειαν, σὺν τῷ αὐτῷ στρατῷ,
 Νικομήδης δὲ ἐς Πέργαμον, Μανί-
 ον δὲ ἐπὶ Ρόδου. ἂν ὅσοι τὸ σῶμα
 ἔχοντων κατέχον, πυνδύμοι δὲ
 ἀλύθησαν, καὶ Νικομήδους τὰς τε-
 κλείας ἔχοντων καὶ νεῦς ὅσους εἶχον
 τῷ Μιθριδάτῃ παρέδωκαν. ὁ δὲ ὄρ-
 μη τῆδε μὲν τῷ δὲ χεῖρ ὄλλυτο τοῦ
 Νικομήδους καταλασθῶν, ἐπεί, καὶ
 κενεῖται τὰς πόλεις. ἐμβαλὼν δὲ
 ἐς Φρυγίαν, ἐς τὸ Ἀλέξανδρος πυν-
 δοκίον κενεῖται, ἀγριεῖται δὲ ἄ-
 ρος, ἔπειτα Ἀλέξανδρον ἀνεπιτύ-
 χον, & Μιθριδάτην ἐπιμένοντα. ὁ
 δὲ ἐπὶ Φρυγίας τὰ λοιπὰ, καὶ
 Μυσίαν καὶ Ἀσίαν, ἀρμαγίαις
 νεοκτετατῶν, ἐπέτερε. καὶ ἐς τὰ πε-
 ρεῖα ἀπὸ Πάμφυλιαν, ὑπερῆρατο Λυ-
 κίαν τε καὶ Παμφυλίαν, καὶ τὰ μέ-
 χρις Ἰωνίας. Λαοδικεῦσι δὲ ἐπὶ ἀν-
 τεχρῶσι, τοῖς ἀπὸ τῶν Λυκίων ποτα-
 μῶν (Ρωμαίων γὰρ πρὸς στρατηγὸς,
 Κόιντον Ὀππίον, ἰπταίας ἔχον
 μιθοφόρος τινὰς, ἐς τὴν πόλιν
 ἐδραμῶν, ἐφυλάττειν αὐτῶν) κήρυ-
 κος ἐπιπέμψας ἐπὶ τὰ τεῖχη, λέγειν
 ἐκέλευεν ὅτι βασιλεὺς Μιθριδάτης
 ὑπέσχετο Λαοδικεῶσιν ἀδειαν, εἰ τὸ
 Ὀππίον αὐτῶν ὡς σκλαυτέλοισιν. οἱ
 δὲ ἐπὶ τῷ κήρυκῳ, τὸς μὲν μι-
 θοφόρος Ὀππίον μεθῆκεν ἀπει-
 ρεῖς ἀπεινῶν, αὐτὸν δὲ ἤγαγον τῷ
 Μιθριδάτῃ τὸ Ὀππίον, ἠγνοῦσαν
 αὐτῶν τὸ μισοφρόνον ἐπὶ ζήλωτι. καὶ

castellum munitissimum, ubi no-
 stitiam tironum multitudinem
 collectam ex opificibus, ut agri-
 colis aut plebe infima, in armis
 exercebant, & novos ex Phrygi-
 bus delectus faciebant: sed quum
 utriue pigri essent ad officium,
 noluerunt amplius facere nego-
 tium viris imbellibus: dimissis
 que omnibus recesserunt, Cas-
 sius Apameam cum suis copiis,
 Nicomedes Pergamum, Manius
 versus Rhodum. Quae ubi audie-
 runt oris Ponti custodes, dispersi
 sunt, claustris Ponti & Nicome-
 dis navibus Mithridati traditis. Il-
 le uno impetu potitus tota Nico-
 medis ditione, obibat eam, civi-
 tates constituens & ordinans: in-
 gressus deinde Phrygiam, usus est
 Alexandri diversorio, faustum o-
 men putans si ubi Alexander in-
 terquievit, pernoctaret Mithrida-
 tes. Atque ita & Phrygiae reliqua,
 & Mysiam Asiámque, Romano-
 rum provincias fecentes, percur-
 rebat: missis etiam circumqua-
 que suis ducibus, subegit Lyciam
 & Pamphyliam aliáque usque
 Ioniam. Laodicenses autem, Ly-
 ci accolae, adhuc resistentes, ad
 quos Q. Oppius cum equitibus &
 mercenario milite se receperat,
 per praconem ad mœnia mis-
 sum invitavit his verbis, Mithri-
 datem regem promittere Laodi-
 censibus securitatem, si Oppium
 ei dederint: qui, audito praeco-
 ne, mercenarios misserunt in-
 columes: ipsum Oppium addu-
 xerunt ad Mithridatem, praee-
 dentibus licitoribus in ludibrium.

stellum Phrygiae.

Mithrida-
 tes potitur
 Nicomedis
 ditione.
 Alexandri
 diversor-
 rium
 Omen.

Q. Oppius
 Mithridati
 traditur à
 Laodicea-
 rum

sibus, per
proditio-
nem.

M. Aquil-
lius capti-
vus ut tra-
ctatus à
Mithrida-
te.

Ephesi
Romano-
rum effi-
gies tol-
lunt.

Monima,
Philopœ-
menis filia.

Eum Mithridates illasum & so-
lutum secum circumducebat, o-
stentans captivum ducem Ro-
manum, nec multo post Manium
Aquilium, legationis hujus &
belli autorem præcipuum, cap-
tum vincitumque in asino cir-
cumvehebat, coactum suapte vo-
ce apud spectatores proclamare
se esse Manium, donec Pergami
aurum liquatum in os ejus infu-
dit, corruptelas largitionum ex-
probrans Romano nomini. Or-
dinatis deinde satrapis adivit
Magnesium, Ephesum, & Mity-
lenem, hilariter exceptus ab om-
nibus: Ephesius etiam Roma-
norum effigies apud se positas
tollentibus: quam ob rem non
multo post penas dederunt. Ex
Ionia revertens, cepit Stratoni-
ceam, multavitque pecunia, &
imposuit ei præsidium: ubi con-
spicatus formosam virginem, re-
cepit in suum gynæceum, Moni-
mam, Philopœmenis filiam, si
quem juvat & nomen ejus cog-
nosceret: cum Magnetibus au-
tem & Paphlagonibus Lyciisque
propter præsidia resistentibus,
bellum continuabat.

Dum hæc Mithridates gerit,
Romani audita prima ejus irru-
ptione in Asiam, expeditionem
contra eum decreverunt, quam-
vis occupati domesticis seditioni-
bus, & bello sociali perdifficili,
Italiam ferè omnibus aliis post al-
ios deficientibus. Quumque
provincias sortirentur consules,
Asia Cornelio Syllæ obvenit, si-
mulque bellum Mithridaticum.

αὐτὸν ὁ Μιθριδάτης οὐδὲν Δι-
θεῖς, ἐπέηγετο πανταχοῦ λελυμέ-
νον, ἐπιδεννύμεθ' ἄμφω Ρωμαίων
ἀρχιμύλων στρατηγόν. μετ' ἑ πο-
λὺ καὶ Μάνιον Ἀκίλιον, τὴν πρὸς τὸ
σπευδέειας ἔ τὰδε ἔ πολέμου μὲ-
λιστε αἴποι, ἐλόν, δεδεμένοι ἐπὶ
ἴνου ἀπείληγετο, κηρύσσοντα τοῖς ὀ-
ρώσιν ὅτι Μάνιος εἶν' μέγιστος ἐν Περ-
γαμῶν ἔ φόβος αὐτῆ κητεχά-
νυσε χρεσίαν, διωροδοκίαν ἄμφω Ρω-
μαίοις ὀνειδίξων. σαταπάπας ἢ τοῖς
ἰδίῃσιν ἐπισήσας, ἐς Μαγνησίαν ἔ
ἔφρασαν καὶ Μιτυληνίου περιελθόν,
ἀσμένως αὐτὸν ἀπίνταν διχομέ-
νων, ἔφρασαν ἢ καὶ τὰς Ρωμαίων
εἰκόνας τὰς ἐφ' ἑ σφίσι κηθαροζών-
των, ἐφ' ἃ δικίω ἔδωσαν ἑ πο-
λὺ ὑπεσον. ἐπαυόν δὲ ἐκ τῆς Γω-
νίας, Στρατονικεῖαν ἔλε, καὶ ἔζη-
μίωσε χηρήματα, ἔ Φορυσάν ἐς τὴν
πόλιν ἐσηχάθη. παρθένον τε ἔυ-
μορφον ἰδόν, ἐς τὰς γυναικείας ἀ-
νεδέξατο καὶ, εἶτω σπουδῆ καὶ τὸ
ὄνομα πυθίθεα, Μονίμη ἢ Φιλο-
ποιμήνην καὶ. Μάγνησι δὲ καὶ Πα-
φλαγῶσι καὶ Λυκίαις ἐπ' ἀντέχουσι,
Διθεῖ τ' στρατηγὸν ἐπολέμετ' καὶ τὰ
δὲ μὲν καὶ ἄμφω τὸν Μιθριδάτη-
τιν.

Ρωμαῖοι δὲ, ἐξ ἑ τῆς ἐρώτης
αὐτῆ ὀρμῆς τε καὶ ἐς τὴν Ἀσίαν
ἐμβολῆς ἐπέδοντο, στρατοῦσιν ἐπ'
αὐτὸν ἐψηφίσαντο, καὶ περ ἀρχολέ-
μμοι γάσσειν ἀτέρευσι ἐν τῇ πό-
λει, καὶ οἰκίω πολέμω χηλεπῶ, τ'
Γηελίας ἀφισταμένης χηδὸν ἀπί-
σσις ἀνά μέρθ. κληρομένω δὲ τ'
ἰσάστων, ἔλαχε μὲν Κορήλιος
Σύλλας ἀρχην τῆς Ἀσίας, καὶ πο-
λεμῶν τὸ Μιθριδάτη χηρήματα
δ' ὅσα

ἂν ὅτι ἔχοντες αὐτῶν ἐσενεγκεῖν, ἐξηφίσαντο περὶ δυνάμει ὅσα Νου-
 μάς Πομπήλιος βασιλεύς ἐς Σου-
 ρίας θεῶν διέτακτο. τοιαῦτα μὲν ἴδι
 τότε πάντων δόξα, καὶ ἐς πάντα
 φιλοπομία. καὶ πᾶσι αὐτῶν ἔφθεσε
 περὶ δυνάμει, καὶ σενεγκεῖν χρυσίου
 λίτρας οὐκ ἐπιλείπει· τὰς μύνας ἐς
 πληροῦσιν πόλεμον ἔδωκεν. Σύλλαν
 μὲν οὖν ἐς πολὺν αἰὶν εὐδοκίαν κατέχευον,
 ὡς ἐν τοῖς ἐμφυλίοις γέγραπται.
 ἐν τῷ αὐτῷ δὲ ὁ Μιθριδάτης ἐπὶ τῇ
 Ρῳδῶν νῦν πλείονας σενεπήνησθε,
 καὶ σατραπείας ἅπασαι ἐς πόλειαν ἄρ-
 χασιν διὰ δαπνῆσαν ἔγραψε, τρια-
 κωσὴν ἡμέρας φυλάξαντας, ὁμοῦ
 πάντας ἐπιπέσει αὐτοῖς ἀπὸ σφι-
 σι Ρωμαίων καὶ Ἰταλῶν, αὐτοῖς
 τε ἐς γυναιξὶν αὐτῶν, ἐς παῖδας, ἐς
 ἐλάθλους, ὅσοι γῆρας Ἰταλικῶν.
 κτενῶν τε, ἀπείρους δαπνῆσαν,
 ἐς τὰ ὄντα αὐτοῖς μερίσσειας ἅσας
 βασιλεία Μιθριδάτου. ἐπεκέρυξε δὲ
 ἐς Ἰνδοὺς πᾶσι κτενῶν αὐτοῖς
 τὰς, ἢ ἐπικέρυξαι, ἐς μίνυτρα
 τοῖς ἐλέγχασιν, ἢ τοὺς κρυπτο-
 μένους ἀναρῶσι· θεράπονσι μὲν ἐπὶ
 δεσπόταις, ἐλάθλους· χρίστας δὲ
 ἐπὶ δανεισῶν, ἡμισυ ἔχρους. τα-
 ῦτα μὲν δὲ δαπνῆσαν ὁ Μιθριδά-
 τής ἐπέσειεν ἅπασιν ὁμοῦ. καὶ
 τὴν ἡμέραν ἐπέσειεν, συμφυγῶν
 ἰδέει ποικίλων κατὰ τὴν Ἀσίαν ἤ-
 σον. ὅτι ἔντα τοιαῦτα ἴδι. Ἐφῆσιν
 τὰς ἐς τὸ Ἀρμενίων κτενῶν
 τῶν, συμπλεκόμενοι τοῖς ἀγάλ-
 μασι, ἐξελθόντες ἔκτενον Περγα-
 μῶν τὰς ἐς τὸ Ἀσκληπιεῖον συμ-
 φυγόντας, ὅσα ἀφισταμένους, ἐτό-
 ξον τοῖς ξηνοῖς συμπλεκόμενοι.

quum nolent abscedere, statim harentes sagittis confugebant. A-

Et quum deesset pecunia, S. C.
 factum est, ut venderetur quic-
 quid Numa Pompilius solenni-
 bus deorum sacris dicaverat: tan-
 ta fuit in summa egestate hono-
 ris publici ratio: & erant jam
 quaedam hujus generis divendita,
 unde novem millia librarum au-
 tiferant, nec plus in tan-
 tum bellum insumperunt. Ceterum
 Sylla diu seditionibus re-
 tentus est, ut in civilibus bellis
 diximus. Quo tempore Mithri-
 dates & contra Rhodios plures
 naves fabricavit, & satrapis om-
 nibus civitatumque magistrati-
 bus scripsit secretas literas, ut
 universi ad eandem diem tri-
 gesimam invaderent armis Ro-
 manos Italosque hospites cum
 uxoribus, liberis, ceterisque in-
 genuis domesticis, Italici gene-
 ris: & occisos infepultos abji-
 cerent: & bona eorum partim
 regi, partim percussoribus cederent.
 per praconem etiam interminatus
 est multam caesos sepelientibus,
 aut vivos celantibus, praemio pro-
 posito iis qui latitantes tollerent,
 pollicitus servo libertatem si herum
 occideret, debitori vero, creditorem
 necanti, dimidium debita pecunia.
 His clam ad omnes simul scriptis, ubi
 statuta dies venit, variae calamita-
 tum species erant per Asiam, qua-
 rum aliquot indicabo. Ephesii ἐν
 Dianæ templo ab ipsarum statu-
 arum complexu distractos inter-
 ficebant. Pergamēni eos qui
 in aedem Aesculapii confugerant,
 dramyt-

185
 Senatuf-
 consulum
 de sacris
 deorum
 vendendis.

Civilis bel-
li historia.

Mithrida-
tis secreta
literar. &
earum
mandata
contra Ro-
manos &
Italos ho-
spites in
Asia.

Calamita-
tum variae
species.
Ephesio-
rum &
Pergame-
norum fa-
cinora.

Adramytenorum crudelitas.

Cauniorum crudelitas.

Theophilus Paphlago: ejus crudelitas, mercede conducti à Trallianis.

186 Calamitas Romano-rum & Itolorum in Asia.

Asiani pœnas luunt crudelitatis, sub Mithridate, deinde sub Corn. Sylla.

Alexandri Ægypti regis filius.

diamytteni abnatare conatos in mare persequendo necabant, simulque infantes eorum submergebant. Caunii, Antiocho devictō, attributi Rhodiis, & paulo ante fenatu Romano autore juri suo redditi, Italos qui ad sacram ejus civitatis curiam confugerant ab ipsis aris protraxerunt: cæsisque prius in conspectu matrum infantibus, ipsas deinde, & postremò earum maritos, interemerunt. Trallianis, ne hospitium cæde manus contaminarent, Theophilum Paphlagonem, virum trucem, ad hoc mercede conduxerunt: qui in ædem Concordiæ conclusos tam immaniter contrucidavit, ut statuas complectentibus manus amputaret. Tanto infortunio tunc per Asiam Romani Italique opprimebantur, viri pariter, & infantes, & foemina, imò etiam liberti servique, quotquot erant Italici sanguinis. Unde satis apparuit, non metu Mithridatis, sed odio Romanorum, Asianos profectos ad tam immania facinora. Verùm hi pœnam luerunt duplicem, primùm ab ipso Mithridate superbè habiti & perfidè, mox à Cornelio Sylla. Rex deinde in Coum trajecit: ubi exceptus à libentibus, Alexandri qui in Ægypto regnarat filium, cum multis pecuniis in Coo relictum à Cleopatra avia, assumpsit educavitque regiè: & è thesauris

Ἀδραμυττιῶν τὸς ἐκείνους ἐς ὀλίγοντας ἐς τὴν θάλασσαν ἀνήγαγον, & τὰ βρέφη κρητόποτον Κανῶν, Ροδίοις ὑποτελεῖς ἐπὶ τῷ Ἀντοχῷ πολέμῳ ἡγορήθην, & ὑπὸ Ρωμαίων ἀφέντες ἐς αὐτὸ πολλὰ, τὸς Ἰταλοὺς ἐς τὴν Βουλαιῶν Ἐστῆν κρητοφυγόντας, ἔκοντες δὲ τὸ Ἔστῆς, τὰ βρέφη σφῶν ἀσπῆτα ἔκτεινον ἐν ὄψει τῶν μητέρων, αὐτὰς τε & τὸς ἀνδρας ἐπὶ κείνοις Τραλλιανῶν δὲ ἀνθένται τῷ Κάστρῳ φυλαξάμενοι ἡρώδῃ, Παφλαγονία Θεόφιλον, ἀρξῶν ἀνδρα, ἐς τὸ ἔργον ἐμειδίασαντο. & ὁ Θεόφιλος αὐτὸς συναγαγὼν ἐπὶ τῷ Ὀμορίῳ νεῶν, ἤπτετο τῷ φόνῳ. & πᾶν τοῖς ἀγαλλμοῖσι συμπληροῦσαν τὰς χεῖρας ἀπέκοπτε. τοιαύτας μὲν τύχας οἱ παρὲ τὴν Ἀσίαν ὄντες Ἰταλοὶ καὶ Ρωμαῖοὶ συνίφεροντο, ἀνδρες τε ὁμοῦ καὶ βρέφη, καὶ γυναῖκες, καὶ ἐξελευθέρου, & ἡρώδῃ αὐτῶν, ὅσοι γένος Ἰταλικῶ. ᾧ & μέγιστα δῆλον ἐγένετο, τὴν Ἀσίαν & φῶσθαι Μιθριδάτου κρείσσον ἢ μισθὸν Ρωμαίων τοιαδὲ ἐς αὐτὸς ἐργασάσθαι. ἀλλ' οὗτοι μὲν δύναντο ἔδωσαν διπλῶν, αὐτὰς τε Μιθριδάτου μετ' ὀλίγων ἀπέσας ἐξυβρίσαντο ἐς αὐτὰς, & ὑστέρῳ Κορνηλίῳ Σύλλῃ. Μιθριδάτης δὲ ἐς μὲν Κῶν κρητοπλοῦτος, Κωνσταντῶν ἀσμένον δεχομένην. καὶ αὐτὴν τῷ Ἀλεξάνδρῳ πατρὶ τῷ βασιλεύσαντι τῷ Αἰγύπτῳ, σὺν χρημασὶ πολλοῖς ὑπὸ τῷ μέγιστῳ Κλεοπίτρῳ ἐν Κῶ κρηταλελειμμένοι, παραλαβὼν, ἔπεμφε βασιλικῶς, ἐκ τῆς τῷ Κλεοπίτρῳ ἡσυχῶν γὰρ ἄλλῳ,

Τραλλιανῶν δὲ ἀνθέν τῷ Κάστρῳ φυλαξάμενοι ἡρώδῃ.] Lege τῷ Κανῶν ex precedentibus.

λῶν, καὶ τέχνῳ, καὶ λίθους, καὶ κρῶ-
σμοὺς γυναικείους, καὶ ἄλλα πολλὰ ἐς τὸ Πόντον ἐπέμψεν.

Ἐν δὲ τούτῳ Ῥόδιοι τὰ τε τείχη
σφῶν καὶ τὰς λιμένας ἐκροτούναντο,
καὶ μηχαναῖς ἀπίσιν ἐφίτανον καὶ πι-
νὲς αὐτοῖς Τελμισίων τε καὶ Λυ-
κίων συνεμείχρην. ὅσοι τε Ἴπυλοι ἐξ
Ἀσίας ἀπεφύρασαν, ἐς Ῥόδον ἀ-
παντες ἐλάσαν. Ἐσὺ αὐτοῖς Λη-
κίῳ Κασίῳ, ὁ δὲ Ἀσίας ἀνθι-
πῆται. ἐπιπλέον δὲ τὸ Μιθρι-
δάτης, τὴν ἀσπίδα κατέχευεν, ἡν
μεθὲν ἐπὶ ναυμικχίαν ἀνήνευτο,
ταῖς ῥῥῃ, ἐκ μεταποῦ, ταῖς Ἰ,
πλαγίαις. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἐπὶ πεν-
τήρους ἀειπλίω, ἐκάλυψε τοὺς ἰ-
δίους ἐς τὸ πέραν ἀνάγκῃ ἐπι-
κέρως, καὶ τὴν εἰσσίαν ἐπιπαχύ-
ναντας, ἀλικυατέρας ὄνας, μετὰ δει-
συνῆτες οἱ Ῥόδιοι ἀπὸ τῆς κυκλώσε,
ὑπερέχευον κατ' ὄλιγον, αἱ ἐπι-
σπράσαντες, ἐς τὸ λιμένα κατέφυγον,
καὶ κλειδῶσι αὐτοὺς ἀλαλασσόντες,
δοτὸ τὸ τεῖχον τὸ Μιθριδάτιν ἀπε-
μείχροντο. ὁ δὲ τῆ πόλει στρατοπε-
δεῖον, καὶ συνεχρῆς τὸ λιμένα πε-
ρῶντο, καὶ ἀποσυγγείαν, ἀνέμε-
νε τὸ πέζον ἐν τῷ Ἀσίας οἱ περὶ
ἡμεῶν, καὶ τὸν βασιλεὺς καὶ συνε-
χρῆς ἐνήνευτο ἀψιμικχίαν τῶν ἐφε-
φρόντων τοῖς τεύχεσιν. ἐν αἷς οἱ
Ῥόδιοι πλεονεκτώτες, ἀνέβραστον
κατ' ὄλιγον, καὶ τὰς ναῦς ἀφ' ἡλ-
πὸς ἔχον, αἷς, εἴη καυρὸν ἔυρειον,
ἐπιπυαῖνοι τοῖς πολέμοις. ὀλιγ-
δὲ Ἰ βασιλικῆς ἰσῆν περὶ πλε-
σης, Ῥόδια δικροῦν ἐπ' αὐ-
τῶν ἀνήθη, καὶ ταῖς καὶ ἀσπυδῶν

Cleopatras magnas divitias, arti-
ficum opera egregia, gemmas,
mundum muliebrem, magnam-
que vim pecunie misit in Pon-
tum.

Interea Rhodii mœnia portuf-
que munierunt, & instruxerunt
machinis, adjuvantibus nonnul-
lis Telmissensibus & Lyciis. Et
quotquot Itali evaserant ex Asia,
Rhodi habebant receptaculum:
in hisque L. Cassius proconsul
Asia. Adventante autem cum
classè Mithridate, suburbia diru-
erunt, ne hostibus essent usui:
naves quoque ad pugnam instru-
erunt, alias à fronte, alias à late-
ribus, Mithridates quinquere-
circum suos volitans, iussit naves
ordine longo extendi in cornua,
ut remigio concitata hosticas
circumvenirent, patiores num-
mero. Id veriti Rhodii paulatim
cedebant: deinde versis proris in
portum confugerunt, quo firmato
repagulis, à mœnibus propugnando
regem arcebant. ille
castrametatus in proximo, & fixe
portum expugnare frustra ag-
gressus, expectabat terrestres co-
pias ex Asia. Interim continue
fiebant velitatiunculae, in quibus
superiores Rhodii paulatim
refumebant animos, naves in
promptu habentes, & invasuri
hostem, si se daret occasio. &
quum praeiret veretur velis o-
neraria regia, provecta est con-
tra eam Rhodia dicrotos: deinde
pluribus utrinque succurrenti-
bus, prope ortum est acre
ἐκείνων ἐπιπυαῖντων, ναυμικ-
prelium,

Mithridatis
& Rhodio-
rum præ-
lium na-
vale.

prælium, Mithridate prægravante propter iram & multitudinem navium, Rhodiis verò arte navis ejus circumvenientibus & subvertentibus: ita ut triremem cum sociis navalibus à puppi revinctam, multaque armamenta & spolia in portum reportaverint. Quumque desiderarent quinque-

Damagoras classis Rhodiorum præfectus.

Eventus prælii navalis Rhodiorum.

Navis gubernator Chius supplicio à Mithridate affectus, & cur.

Rhodi cladem inferunt Mithridati.

Damagora. Contra quas quum Mithridates xxv misisset, Damagoras cedebat usque ad solis obitum: deinde tenebrescente jam caelo regias retrò se vertentes ad ortus, duas ex eis demersit, duas item alias in Lyciam compulsi, & nocte in alto exacta reversus est. Hic eventus fuit navalis prælii, tam insperatus Rhodiis propter paucitatem navium, quam Mithridati propter multitudinem. In certamine autem navem regis suos hortantis Chia focia per tumultum impacta concussit, quod ille non dissimulans postea, gubernatorem & proretam affectis supplicio, Chius iratus omnibus.

Per eosdem dies terrestres copias ad Mithridatem navigantes in onerariis & triremibus turbo repentinus ad Rhodum transferens appulit, contra quas educta classe Rhodii, turbatas adhuc tempestate dispersasque aggressi, partim ceperunt, partim perforarunt incenderuntque, & cæcè viros captivos abduxerunt.

χία γινέ) καρτερῶ, Μιθριδάτης ἡ ἐπιβαρυνόντες ὀργῇ καὶ πλῆθει ναῶν, Ῥοδίων δ' αὐτὲ τὰ σκάφη οὐκ ἐμπειροῦ ἀεὶ πλεόντων τε καὶ ἀναπαύσαντων ὥστε καὶ τελευτῆ αὐτοῖς ἀνδρῶν ἀναδησάμενοι, & ἀκροβόλια πολλὰ & σπύλα ἐς τὸ λιμένα φέροντες ἐπανελεύθη. πενήτης δὲ σφῶν εἰλημμένης ὑπὸ τῷ πολέμῳ, ἀγροικώτες οἱ Ῥοδιοὶ ἐπὶ ζήτησιν αὐτῆς ἐξ ταῖς μέγιστα πικρυτέσσης ἀπέπλεον, καὶ Δαμναγορῶς ἐς αὐτοῖς ὁ κυβερνήτης ἐπέπλη. πέντε δ' αὐτῶ & εἰκοσὶν ἐπιπέμψαντο τῷ Μιθριδάτου, μέχρι μὲν ἐς δύσιν ὁ Δαμναγορῶς ὑπερχωρεῖ συσκοπέζοντο δ' ἤδη, τῆς βασιλικῆς ἐς δὲ πλοῦν ἐπιστεφομένης ἐμὸ δαλῶν, δύο κυβερνήται δὲ οὐκ ἄλλως ἐς Λυκίαν σπινδιώθη, καὶ τῶν νυκτῶν πλεονίστας ἐπαυθῆθη. τῶτο Ῥοδίοις καὶ Μιθριδάτῃ τῶν ἡδὲ τῶν κυβερνητῶν, ὡς δὲ δὲξαν Ῥοδίοις τε, ἀπὸ τῶν ἀλιγότητων, καὶ Μιθριδάτῃ, ἀπὸ τῶν πλῆθον, ἠκούσαν. ἐν τῷ τῶν ἐργῶν ἀεὶ πλεόντων τῶν βασιλεί, & τῶν οἰκείων ἐπιπαύσαντων, χία συμμοχίς ἐμολύσθη, ἐκ Ἰουρῶν κυβερνήτης, καὶ ὁ βασιλεὺς, ἔδην ὑποκρινάμενος, τῷ κυβερνήτῃ ὑστέρων ἐκάλασε, & τῷ ἄσπαστος, καὶ χίος ἐμολύσθη πασι.

Τῶν δ' αὐτῶν ἡμερῶν, τῷ περὶ τῶν Μιθριδάτῃ παραπλεόντων ἐπὶ ὀληθῶν & ἀσπαστος, πνεύματι κωνικόν ἐμπιστὸν ἐς αὐτοῖς, ἐς Ῥόδον παραβύεγε καὶ οἱ Ῥοδιοὶ πύργους ἐπικυβερνήτες, ἐνοχλοῦντας ὑπὸ τῷ κλύδωνο ἐπὶ ἐπισταρῶν ἐμβάλλοντες, ἀνεδήσαντο πύργους, καὶ διέστησαν ἐπὶ τῶν, καὶ ἐπέστησαν ἀλλήλους καὶ ἀνδρῶν κυμαλώτας εἶλον ἐς τῶ.

ἐς τετρακοσίας. ἐφ' οἷς ὁ Μιθριδάτης ἐς ἑπτακονταμυριαχίαν ὁμοῦ καὶ πολιορκίαν ἐτοιμάζετο. σαμίου μὲν δὲ πινά, μηχανήματα μέγιστον, ἐπὶ δύο ἑσῶν φεραμένον, ἐποίησε. αὐτομύλων δ' αὐτῷ λάφον ὑποδείξαντων ἐπισητῶν, ἢ Ταυρούς Διὸς ἱερὸν ἔσθ, καὶ ἠγροῦσιν τεχνίον ἐπ' αὐτῶ, τὴν στρατιάν ἐς τὰς ναῦς νυκτὸς ἐπέστησε, & ἐτέρους ἀναδύς κλιμακῶς, ἐκέλευσε χωρεῖν ἐκείτους κατὰ σταπῆς, μέχρι πρὸς αὐτοῖς πυρσόσσαν ἐν τῷ Ταυρού. καὶ τότε ἀθρόως κατὰ βοῦς ὅτι μέγιστος μεγάλης, τὰς μὲν τοῖς λιμεσὶν ἐμάχησαν, τὰς δὲ τὰ πύργῳ βιάζεσθ. οἱ μὲν δὲ κατὰ στήν βαθείας ἀπεσπέλαιζον, Ροδίων δ' οἱ ἀσφύλακες ἐχθροὶ καὶ γηγορέων ἐπύρσοσαν καὶ ἡ στρατιὰ τῷ Μιθριδάτου, νομισάσαι τὸτο εἶναι τὸ ἐν Ταυρούσῳ περὶ, ἐν βαθείας σταπῆς ἠλάλαξαν ὁμοῦ πάντες οἱ, τε κλιμακῶσφορος, καὶ ὁ σόλων ὁ νήπιος. Ροδίων δ' αὐτοῖς ἀνηματα πλῆκτικὸς ἀντανακαρζήσαν, καὶ ἀθρόως ἀνεδραμεύσαν ἐς τὰ πύργῳ, οἱ βασιλικῶ νυκτὸς μὲν ἔδδεν ἐπεχειροῦσιν, ἡμέρας δ' ἀπεκρούθησαν. ἡ σαμίου δ' ἐπαχθεῖσαι πρὸς τείχεος, ἢ τὸ τὸ ἱερὸν ἱερὸν ἐστίν, ἐφόβη μέγιστος, βέλη τε πολλὰ ὁμοῦ καὶ κελουὶ καὶ ἀκόντια ἀφίεσαι. στρατιῶν τε σπᾶφεισι πολλοῖς κατὰ κλιμακῶν παρέδδον, ὡς ἀνάσθησιν οἱ δ' αὐτῶ ἐπὶ τὰ πύργῳ. οἱ δ' Ροδίων & πᾶδες εὐσεβῶς ὑπερμον, ἕως τε, τε μηχανήματα ὑπὸ βάρους ἐνεδιδδον, & φάσμα τῷ ἱερῷ ἔδδξε πῦρ ἀφίεσαι πολὺ κατ' αὐτῶ. καὶ ὁ Μιθριδάτης ἀπρηγνὸς καὶ τῆσδε τῷ πει-

Quamobrem Mithridates rursum & ad navalem pugnam, & ad urbis oppugnationem sese parabat: sambucam etiam, machinam quandam maximam, duabus navibus impositam, fabricabat. Edoctus autem à transfugis, cliyum esse ascensu facilem, quæ Jovis Tabyrii fanum muro circumgebatur humili, partem militum in naves noctu imposuit, reliquis scalas distribuit, iussitque utrosque silentes ire, donec aliquis igne signum daret è Tabyrio: tum verò conclamare quammximè, & alteros portum, alteros murum invadere. Et illi quidem propinquabant cum maximo silentio: custodes autem Rhodii re cognita ignem extulerunt, tum milites Mithridatis rati hunc esse illum ignem è Tabyrio, repente è profundo silentio ediderunt ingentem jubulum, simul & scaligeri & navales focii: quibus quum parem clamorem urbani reddidissent in trepidè, & concurrissent in mœnia, regii nocte hac nil tentaverunt, interdiu verò à mœnibus rejecti sunt. Sed maximè sambuca terruit, admoda mœnibus, ad fanum Iſidis, quæ tela multa simul, & arietes, & jacula immittebat. milites quoque multi è navibus huc accurrebant cum scalis, quasi ascensuri mœnia: Rhodii tamen hæc etiam constanter pertulerunt, donec machina subsedit præ pondere, & spectrum Iſidis visum est magnam vim ignis post hunc ultimum conatum ex-

Mithridates rursum ad navalem pugnam se parat. Jovis Tabyrii fanum. 188 Sambuca machina quædam maxima. Fanum Iſidis. Iſidis spectrum. Mithridates castra

in eam jaculari, & Mithridates post hunc ultimum conatum expugna-

mover à Rhodò.

Latonæ lucus. Somnium Mithridatis.

Mithridatis oblectamentum Stratonicensi muliere.

Delus expugnata.

189

Atheniensis Mithridatis amici.

Aristion Atheniensis, quomodo tyrannus factus.

Aristion

pugnationem desperans movit à Rhodò. Obsessis deinde Pataris, cædebat Latonæ lucum ad machinas, donec minaci somnio iustus est abstinere à sacris arboribus: relictoque ad bellum in Lycia continuandum Pelopida, Archelaum misit in Græciam, ut suadendo cogendoque quotquot posset civitates ad partes suas adduceret. ipse posthac plerasque curas committens suis ducibus, delectus habebat militum & arma fabricabat, & oblectabat se cum Stratonicensi muliere, & pro tribunali cognoscebat causas eorum qui dicerentur insidiati e jus salutis, aut res novas moliti, aut quomodoocunque in Romanos proclives.

Quibus negotiis dum occupatur, in Græcia hæc gesta sunt: Archelaus profectus cum classe & cibrariis, Delum, quæ ab Atheniensibus defecerat, & alia castella, expugnavit: caesisque in eis viginti millibus hominum, quorum plerique fuerant Itali, ea castella Atheniensibus attribuit: atque his aliisque modis jactans & extollens res Mithridatis, eum popululum amicum sociumque regi reddidit: pecuniam quoque sacram è Delo eis misit per Aristionem Atheniensem; missis simul ad custodiam pecunia duobus millibus militum: quorum opera usus Aristion, tyrannum egit in patria, civibus aliis occisis propter factionem Romanam, aliis Mithridati traditis, quamvis profiteretur se Epicureum philosophum. Sed non hic solus Athe-

ρος ἀνεξέδωκεν ἐν τῷ Ρόδῳ. Πατάρων δὲ τῶν ἑσσηνῶν ἀπειθήσας, ἔκρηπτε Λατοῦς ἀλοῦσθαι ἱερὸν ἐς μηχαναῖς· μέγιστον φοβήσωνται αὐτὸν οὐκ ἔστιν, ἢ τε ὕλης ἐφείσαστο, & Πελοπίδαν Λυκίοις πολεμῆν ἐπισήσας, Ἀρχέλαον ἐς τὴν Ἐλλάδα ἐπέμπε ἀσσοτεταρολόβρον, ἢ βιασοῦσθον αὐτῆς ὅστω δὲ αὐγῆτι. αὐτὸς δὲ δὴ τὰς τῶν ἑσσηνῶν τὰ πολλὰ μέγιστον, ἐσσοτολόγῃ καὶ ἀπολοποιῇ, καὶ τῇ Στρατονικίδι γυναικὶ διετίρπετο, & δίκας ἐδίκαζε τοῖς ἐπιβουλοῦσιν ἐς τὸ σῶμα αὐτῆς λεγόμενοις, ἢ κωπυρίζουσιν, ἢ ὅλων Ρωμαίους. καὶ ὁ μὲν ἐπὶ τοῖς δεῦρο.

Κατὰ δὲ τὴν Ἐλλάδα ταῦτα ἐγένετο. Ἀρχέλαος, ἐπιπλοῦσας καὶ σίτα καὶ σόλα πολλῶν, Δῆλον τε ἀφισταθῆναι δὴ τὴν Ἰθάκην, & ἄλλα χωρία, ἐχειρώσαστο βία & κούρῃ. κτενάς δὲ ἐν αὐτοῖς διακυβερῶν ἀνδραῖς, ἂν οἱ πλείονες ἦσαν Ἴταλοι, τὰ χωρία ἀσσοτεταροῦ τοῖς Ἀθηναίοις· καὶ δὴ τὸν αὐτὸν, & τὰ ἄλλα, κωπυρίζων ἀπὸ τῆς Μιθριδάτου, καὶ ἐς μέγα ἑπαύσαν, ἐς Φιλίαν ἰσσηγάγετο· τὰ τε χεῖροσται αὐτοῖς τὰ ἱερὰ ἐπέμπε ἐν Δῆλου, δὲ Ἀρσίον, ἀνδρὸς Ἀθηνῶν, συμπέφυλα Φιλακῶν τῶν χρησίων ἐς διαγίλους ἀνδρας· οἷς Ἀρσίον συγχρωσθῶν, ἐτυράνησσε τὸ πύρρο, & τὸ Ἀθηνῶν τὸς μὲν ἐνδὸς ἔκτεινε, ἀπὸ ῥωμαίους, τὸς δὲ ἀπέπεψεν ἐς Μιθριδάτην· καὶ ταῦτα μὲν σοφίαν τὴν Ἐπιπλοῦσιν ἰσσηγάγας. ἀλλὰ καὶ οὐκ ὄδε μὲν Ἀθηνῶν, ἔδε

Κριτίας

Κριτίας ἐπ' αὐτὸ τῷ, ἢ ὅσοι τὰ
 Κριτίας συμφιλοσοφούπτες ἐτυραν-
 νησαν, ἀλλὰ & ἐν Ἰταλίᾳ, ἢ πυ-
 θαγοραίωντων, & ἐν τῇ ἄλλῃ Ἑλ-
 λαδί, ἢ ἐπὶ τῶν λαομένων, ὅ-
 σοι παραγμῶτων ἐλάσσοντο, ἐδυνά-
 σασάν τε & ἐτυραννησαν ἀμύτηρον
 ἢ ἰδιωπῶν τυρανῶν ὡς τε ἢ αὐτῶν
 ἢ ἄλλων φιλοσόφων ἀπορον ποιήσεν
 ἢ ὑποπῶν, εἴτε δι' ἄρετῶν εἴτε πε-
 νίας ἢ ἀπερῶν τῶν σφίαν ἐδεν-
 το παρρυμῶν. ὦν γε νῦν πολλοὶ
 ἰδιωτεύοντες ἢ πενύρῶν, ἢ τῶν
 ἀναγκῶν ἐκ τῶνδε σφίαν ἀε-
 κειρῶν, τοῖς πλουτοῦσιν ἢ ἀρχι-
 σοι λοιδοροῦνται πικρῶς, ἔχ' ὑπερο-
 ψίαν πλάτης & ἄρχης δέξων σφί-
 σιν μῦλλον ἢ ζηλοτυπίας ἐς αὐτὰ
 ἀσφῆροντες. ὑπεροψῶσι δ' αὐτῶν
 οἱ βλασφημῶντες πολὺ σφάτε-
 ρον. ἔπειτα μὲν οὖν ἠγῆσατο ἐν τῷ
 Ἀριστῶν τὸν φιλόσοφον εἰρημίαν,
 αὐτὸν εἴπον τ' ἐσβολῆς ἢ λόγων γε-
 νόρων. Ἀρχὴ δ' Ἀ' χαίροι καὶ
 Λακωνες ἀσφῆσιδῶν, & Βοιωτῶν
 πᾶσα, χωρὶς γε Θεσπῶν, ἐς ἀε-
 κειρῶν ἐπολιόρῃ.

Τὸ δ' αὐτῷ χρόνῳ Μητροφά-
 νης ὑπεπεμφθῆς ὑπὸ Μιθριδάτου
 μεθ' ἑτέρας στρατῶν, Εὐβοίαν ἢ
 Δημοτριάδα ἢ Μαγνησίαν, ὅσα
 ἐνδεχομένης πᾶ Μιθριδάτῃ, ἐλη-
 λάτ' ἢ Βρύτιον ἐκ Μακεδονίας
 ἐπέλθων οὐδὲν ὀλίγα στρατῶν, διεναι-
 μῶχρῃ τε αὐτῶν, & καὶ ἀποπῶσας
 πᾶ πλοῖον ἢ ἡμιολίαν, ἔκτεινε πάν-
 τας τὰς ἐν αὐτοῖς, ἐφορῶν τῶ
 Μητροφάνης. ὁ δὲ, κρατερὰ γὰρ
 ἐφῶν, & αὐτὸν αἰσῶ ἀνέμῃ χρω-
 μῶν ὁ Βρύτιον οὐ κατελαβῶν,
 Ille territus fugit, & quia secundo

nis, nec ante hunc Critias, cum
 suae philosophiae sociis exercue-
 runt tyrannidem: verum etiam
 in Italia Pythagorae sectatores, &
 in reliqua Graecia qui septem sa-
 pientes dicuntur, quotquot tra-
 ctarunt tempubl. saevius quam i-
 diotae abusi sunt tyrannidis po-
 tentia. Unde & de ceteris philo-
 sophis merito suspectis dubita-
 tum est, virtutisne studio, an in
 paupertatis otisque solatium, se-
 ctarentur sapientiam: quando
 hodieque multi privatam ac ino-
 pem vitam degentes, & huic ne-
 cessitati praeextentes sapientiam,
 in divites ac magistratus amaru-
 lentis convitiis debacchantur,
 non tam contemptu divitiarum
 honorumque, ut videtur, quam
 quod haec aliis invidcant. Sed
 multo sapientiores sunt, qui con-
 temnunt ipsorum convitia. Haec
 in Aristionem dicta sint, qui nos
 in hanc digressiunculam induxit
 Ceterum Archelaus etiam Achaeos,
 Lacedaemonios Beototique omnes
 sibi adjunxit, exceptis Thespiensibus,
 quos obsidione cinctos oppugnabat.

Eodem tempore Metrophanes
 submissus a Mithridate cum alia
 manu militum, Euboeam & agros
 Demetriadis Magnesiaequae, quae
 civitates a factione regia abhorrebant,
 populabatur: quem Bryttius
 aggressus e Macedonia cum exiguis
 copiis navali pugna certavit, demersaque
 una nave magna & una hemiolia, omnes
 socios navales qui in eis fuerant,
 occidit, inspectante Metrophane.
 Ille territus fugit, & quia secundo
 vento navigantem Bryttius af-

Epicureus
 philosophus.

Critias,
 Pythagora
 sectatores,
 & septem
 sapientes,
 abusi tyran-
 nidis potentia.

Thespiensium
 oppugnatio.
 Metrophanes.

Bryttius.

190
De prædo-
nibus sup-
plicium.

sequi non poterat, Sciathum expugnavit, quæ prædonum barbarorum erat receptaculum: quos in potestatem redactos, servos in crucem egit, liberos multavit abscessis manibus. Inde Bœotiam petiit, auctusque aliis mille partim equitibus partim peditibus, è Macedonia profectis, circa Charoneam cum Aristione & Archelao per continuum triduum dubio Marte conflictatus est: sed postquam ad hostes supervenerunt Lacedæmoniorum & Achæorum auxilia, ratus se jam imparem, castra movit ad Piræeum: quem & ipsum post Archelau classem occupavit.

Sylla ad
Mithridaticum bellum proficiscitur.

At Sylla, cui Mithridaticum bellum fenatus mandaverat, tunc primùm ex Italia cum quinque legionibus & cohortibus aliisque aliquot transfectus in Græciam, mox pecunias & auxilia commeatusque accersivit ex Ætolia & Thessalia: ubi verò satis paratus visus est, contra Archelaum transiit in Atticam. In quo itinere defecit ad eum pene tota Bœotia, & magnæ illæ Thebæ, quæ prius magna levitate animi Romanis Mithridatem prætulerant: tunc verò antequam virium periculum facerent, rursus ad Syllam descisciebant ab Archelao. Dux Romanus postquam attigit Atticam, missâ parte copiarum ad oppugnandum in urbe Aristionem, ipsè rectâ Piræeum petit, ubi Archelau intra muros se receperat: quorum altitudo erat fermè quadraginta

Thebanorum levitas.

Σκιάθον ἐξέειλεν, ἣ τῆς λείας τοῦ βαρβάρου περιεῖον ἕως καὶ δόλου πνεύς αὐτῶν ἐκρέμισσε, καὶ ἐλδοθῆρων ἀπέτεμε τις χεῖρας. ἐπὶ τῇ Βοιωτίᾳ τραπέεις, ἑτέρον οἱ ἡλίαν ἰππέων ἔπεσον ἐν Μακεδονίᾳ ἐπελάδονταν, ἀμφὶ Χαρόνησιν Ἀριστίωνι καὶ Ἀρχελαῷ τρισὶν ἡμέραις συνεπλέκετο, ἴσος ἔσχετο ἀγχομύλου παρ' ὅλον τ' ἀγῶνα ἔβηρον γινόμενος. Λακωνῶν δὲ καὶ Ἀχαιῶν ἐς συμμαχίαν Ἀρχελαῷ καὶ Ἀριστίωνι προσείκονταν, ὁ Βρύτιος ἀπιστιν ὄμῳ ἡγορευόμενος ἐχρὴ ἡγνῆδρον ἀξίωμα καὶ ἐπ' ἑσθλῶν ἀνεξέγγυνη ἐς τὴν Πειραῆα. μίχρη καὶ τῷδε Ἀρχελαῷ ἐπιπλευσεὺς κατέχευε.

Σύλλας δ' ὁ Ἐμιθριδαταίης πολέμου στρατηγὸς ἴσος Ῥωμαίων ἀπερθεῖς εἶνευ, τότε προσέγοντο ἐξ Ἰταλίας αὐτῷ τέλεισι πέντε καὶ ἀπείρας ποσὶ καὶ ἴλας ἐς τὴν Ἐλλάδα περιεμαθήεις, κρήματα μὲν αὐτίκα καὶ συμμάχους καὶ ἀγχομύλου ἐκ τῆς Ἀττικῆς καὶ Θεσσαλίας συνελέγετο, ὡς δ' ἀποχρόντως ἔχεν ἐδοκεῖ, διεβάνην ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐπὶ τὴν Ἀρχελαῷ. παρεσθόντι ἢ αὐτῷ Βοιωτία τε ἀδρόως μετὰχόρει, χωρὶς δόλων, καὶ τὸ μέγα αὐτῷ Θηβαί, μέγα κρυφόνως ἀπὸ Ῥωμαίων ἐλόγημοι τὰ Μιθριδαταίᾳ, ἐξῆς τῶν ἐπὶ, πρὶν ἐς πείραν ἰδέσθαι, δότι Ἀρχελαῷ πρὸς Σύλλαν μετετίθετο. ὁ δ' ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἔχραρε, καὶ μέρους τὴν στρατῷ ἐς τὸ αὐτῷ ἀεὶ πέμψας Ἀριστίωνα πολιορκεῖν, αὐτὸς, ἔσχετο παρ' Ἀρχελαῷ, ἐπὶ τὴν Πειραῆα κατέστη, κατεκελευσμένον ἐς τὰ τεῖχη τῆς πόλεως. ὁ δ' ἐπὶ τὴν τεῖχη πῆγαν ποσειδάμοντι μέγιστον, καὶ ἔβηρον ὡς

λιθρ μέγαλον τε & τετραγώνου.
 Περίκλειον έργον, ὅτε τοῖς Ἀθη-
 ναίοις ἐπὶ Πελοποννησίου στρατη-
 γῶν, καὶ τῶν ἐλπίδων τῆς νίκης τῆς
 Περσικῆς ἐπέμεινον, μάλλον αὐτὸν
 ἐμοστυνάτω. Σύλλας ἦ & τοιοῦδε
 ἔσσι τοῖς τέχναις ἐνδύς ἐπήρῃ τὰς
 κλίμακας. & πολλὰ μὲν ἔδρα, πολ-
 λά δὲ ἀντίπαλαι, ἰσχυρῶς τὸ Καπ-
 ταδοκῶν αὐτὸν ἀμυνόμενον, ἔς τε
 κριμένων ἐς Ἐλύστια & Μέγαρα ἀ-
 νεχέρη, καὶ μηχαναῖς ἐπὶ τὴν Περσικὴν
 συνωπηνύτω, & χῶμα αὐτῶν παρ-
 ούχου ἐπιπέσει. τετραγώνου δὲ & παρ-
 ούχου ἢ πύργου αὐτῶν. & σιδῆρον,
 & κραπέλιται, & εἰς πλοιστόργ-
 ποι ἄλλο, ἐν Θεσσαλίᾳ ἐκομιζέτο. ὕ-
 λην ἢ τὴν Ἀθηναίαν ἐκράτε, καὶ
 μηχαναῖς ἐργάζετο μεγίστας. τὰ τε
 μηχανὰ σπέλην κρητῆρι, λίθους καὶ
 ξύλα & γῆν ἐς τὸ χῶμα μεταβάλλ-
 ῶν. δύο δὲ ἐν τῇ Περσικῇ Ἀττι-
 κοὶ θεοτόποι, ἀγερόνδρου τὸν Ῥω-
 μαιῶν, ἢ σφίσιον αὐτοῖς κραπέφυ-
 γῶν, εἰς πύργου, παροράμφοι,
 πλοιστῶν ἐν μολιόδου πεποιημένοις
 ἐκρέφοντες ἀεὶ τὸν γυγνόμενον, ἐς
 τοὺς Ῥωμαίους ἠφίσταντο διὰ σφεν-
 δονῆς. καὶ τὰς γυγνομένους τε συν-
 χως, & ἐς γνάσιν ἐλθούτων, Σύλ-
 λας τοῖς ἐσφενδονημένοις παροράμφοι,
 εὖρε μηχανοκλήτων ὅτι τὸ ἐπίσης ἐν
 μετώπου πύργοι καὶ τὰς ἀραξοκλήτων
 ἐκρέφοντο, & ἰσχυρῶς ἐκπρω-
 γῆν ἐς τὴν πύργου Ῥωμαίων ἐμπα-
 λούσι κρήνας οὐκ ἐν πύργου ἀ-
 ποκρήσασιν, ὡς ἐγένετο τὴν πολέμιον
 ἢ ἐκρέφοντο, διότι καὶ δὴ μέγιστος αἰ-
 φνιδίος ἦν, ὅδε αἰφνιδιώτερον
 αὐτοῖς τὰς κρητῆρας ἐπιπέσει,
 ἔκτεινε πολλὰς, καὶ ἐς τὴν γῆν
 ἐκείνου ἐπέπεσε, καὶ τὰτο μὲν τὸ πύργου ἐκείνου τέλει. ὡς ἀγερόνδρου ἦ

cubitorum : opus Periclis, saxo Periclis o-
 quadrato extructum, bello Pelo- pus.
 ponnesiaco, quando tota spe vi-
 ctoria in hoc portu collocata,
 munitissimum eum reddidit. Syl-
 la nihil deterritus altitudine, sta-
 tim scalas adhibuit : & illatis ac-
 ceptisque multis vulneribus, regi-
 bus fortiter propugnans, tan-
 dem fessus, retrocessit ad E-
 leusinam & Megara : ubi machi-
 nas compingebat ut Piræum Piræi op-
 oppugnaret aggeribus. Ad hoc pugnatio.
 opus artifices & omnis appa-
 ratus, ferrum, catapultæ, cetera-
 que hujusmodi, Thebis peteban-
 tur : materia cædebat in Acade-
 mia ad ingentes machinas : & illi Academia. 191
 longi muri quibus hic portus urbi
 jungebatur, exemptis trabibus &
 lapidibus vertebantur in aggeres.
 Erant duo servi Athenienses in Duo servi
 Piræo, qui, sive factioni Roma- Athenien-
 næ dediti, sive suæ salutis, siquid sesuorum
 secus accideret, prospicientes confilia
 glandibus plumbeis inscribentur Romanis
 quæ intus fierent, quas fundis ad product.
 Romanos emittebant. id quum
 continuè facerent, Sylla remi cog-
 nitam diligentius observans, in-
 venit scriptum, crastina die pedi-
 tes erupturos à fronte in opera-
 rios, equites per latera invasuros
 Romanum exercitum : itaque
 abdita idonea manu militum,
 procurrentes è portis improvisos
 ut putabant, ipse magis improvi-
 sus adortus multos occidit, reli-
 quos in mare compulit. Et hic
 quidem conatus talem exitum
 habuit. Ceterum, quum aggeres

in altum surgerent, Archelaus turres ex aduerso excitabat, instructas missilibus: accitisque copiis è Chalcide & aliis infulis, etiam remiges armabat, quasi de summa rerum periclitans: atque ita jam antè numero superans, etiam accessione hac auctus est. Insequenti nocte post secundam vigiliam cum facibus erumpens, incendit alteram testudinem unà cum suis machinis: Sylla verò intra decimum diem paravit alias, & in priorum locum substituit: quibus Archelaus turrin in ea muri parte opposiuit. Quumque appulisset eò Dromichetes à Mithridate missus cum novis supplementis, uniuersas copias produxit in aciem: quibus funditores intermiscuit & sagittarios, atque ita proximè muros confluit ut etiam mœniorum custodes hostem possent telis e minus attingere: circa portas alii cum facibus signum erumpendi expectabant. ibi diu Marte dubio certatum est, nunc his nunc illis cedentibus. Primùm barbari fugerunt, sed mox ab Archelao coacti sunt sistere gradum, & reuerti in prælium: quod maximè Romanos terruit, ut & ipsi fugerent, donec Murena occurrens vertit eos in hostem denuo. Alia quoque manus à lignatione reuertens, & cum his notati ignominia, quum viderent fervere certamen, magno impetu invaserunt Mithridatis aciem, donec caesis fermè duobus millibus, reliqui compulsi sunt intra mœnia,

Dromichetes.

192

Murena.

ἐπὶ μίγα ἀνω τοῖς χώμασι πύργους ὁ Ἀρχέλαος ἀντιμεχρήσατο, καὶ πλείω-
σα ἐπ' αὐτοῖς ἔργα ἐπέθηκε πῆς τε
δυναμείας ἐν Χαλκιδίῳ· ἔτι δ' ἄλλων
νήσων μετεπέμπετο, ἃ τὸς ἐ-
ρέτας κατ' ὠπλίξεν, ὡς ὄντι· οἱ δ' ἔ-
κινδύνου παρὶ τ' ὅλων. ἐρίνητο γὰρ
δὴ, πλείων οὖσα τ' Σύλλα στρατῶς
ἢ Ἀρχελαίου, καὶ ἐν τῶνδε πολὺ
πλείων. νυκτὸς δ' ἡμέρας ὁ μὲν Ἀρ-
χέλαος, εὐθρόαν μὲν λαμπτήραν,
ἐπέπεσε πῶν ἑτίον τ' χελαιῶν,
καὶ πῆ ἐπ' αὐτῇ μεχρήσατο· ἡ-
μέρας δ' ἄλλα μάλιστα ἄλλας ἐρ-
χασάμενος, ἐπέπεσε αὐτῶς ἑτάς
καὶ πῆ ἀσπυροῦ λί. καὶ τῶντις ὁ
Ἀρχέλαος πύργον ἀντίστη καὶ τὸ
τείχος. κατὰ πλοῦσας δ' αὐτῶ
παρὸ Μιθριδάτου στρατῶς ἐπεσε,
ὡς ἔνετο Δρομικήτης, ἐξήλυθον ἄ-
παντες ἐς μίχην. αἰαμίξας δ' αὐ-
τοῖς σφενδαίνοντας καὶ τῶντας, ὑπὸ
τὸ τείχος αὐτῶ παρεπέτην, ἵνα
καὶ οἱ τετραφύλακες ἐφικνοῦντο τ' πο-
λεμίων ἐπεσε δ' ὑπὸ τῆς πύλας
αὐτῶ πυρφόροι καὶ ὀδορῶν
ἐπέπεσαν. ἀγγαμίλου δ' ἐς πολὺ
τ' μάχης οὖσης, ἐκείνων ἐκίτεροι
παρὸ μέρους. παρὸν μὲν οἱ βάρβαροι,
μείχης Ἀρχελαίου αὐτῶς ἐπι-
χρον, ἐπανήγαγον τ' ἀγῶνα ἰσρόντες.
ὡ δὴ καὶ μάλιστα κατὰ πλοῦσας οἱ
Ρωμαῖοι, μετ' αὐτοῦς ἐφάθον,
ἔστε καὶ τῶνδε Μερβῆας ὑπαντι-
σας ἐπίπεσαν. ἄλλο δ' ἀπὸ ζυλείας
τέλος ἐπανῶν, καὶ σὺν αὐτοῖς οἱ
ἄπροι σπουδῆ τ' ἀγῶνα ἰσρόντες,
ἐπέπεσαν τοῖς Μιθριδάτου τοῖς μί-
χην κατ' ὠπλίξας· μείχην κτῆνη μὲν αὐ-
τῶν ἐς διαχλίνας, τὸς δ' λοιποὺς ἐς
τὸ τείχος σωμαλάσας. Ἀρχέλαος δ'
quos dum Archelaus conatur si-

αὐτῶς

αὐτὸς ἐπιπέφω ἀυτοῖς, & τῷ ἀ-
γῶνι Δία τὴν ἀποθνήσκον ἐς πολὺ
πυρρῶν, & ἀπολειδοῖς, ἀνι-
μῆθη Δία κηλοδίων.

Ὁ δὲ Σύλλας τὸν μὲν ἀτίμους,
ἀειφανῆς ἀγαυοτέρους, ἐξέλυσε
τὴν ἀπείριαν, τὸν δὲ ἄλλας ἐδωρήσατο
το πολλοῖς. καὶ χειμῶν ἐπιόντων
ἤδη, στρατοπέδον ἐν Ἐλευσίῃ διέ-
μεινον, τὰς ὁδοὺς ἀνάστη ἐπὶ θαλάσσης
ἐπιπέφω βασιλεῖαν, ἵνα μὴ τὸν πολέ-
μους ἰσχυρῶς ἐμφορῶς ἐπιπέφω
οἱ. καὶ τὰς αὐτὰς ποιεῖν καὶ ἐ-
κείνῳ ἡμέραν ἐγγίζοντο πρὸς ἀγῶ-
νες, οἱ μὲν, ἀμφὶ τὴν τάξιν, οἱ
δὲ, ἀπὸ τοῖς τεχνῶν, ἐπιπέφω
ἡμεῖς τὴν πολεμῶν, & λιθοῖς καὶ
βέλεσι & μεγάλῳ ἀνὰ χρομῶν.
ὁ δὲ Σύλλας νεῶν δέομενον, μετε-
πέμψατο μὲν ἐκ Ρόδου καὶ Ροδίων
ἐδωρήσαντων Δραπλευσῶν, θαλάσ-
σομαχῶν τὸν Μιθριδάτην, Δε-
κρυλλῶν, ἀνδρῶν Ρωμαίων, ἀειφρα-
νῆ, & τὰς δὲ τὸν πολέμου στρατηγὸν
ἐπὶ Σύλλας ἡγεμόνον, ἀπέλυσε ἐς
Ἀλεξάνδρειαν & Συρίαν λαδοῖντα
Δραπλευσῶν πᾶσι τὴν βασιλεῖαν
καὶ πολεῖν ὅσα ναυτικῶν, ὅσον πι-
να ἀγείρονται, τὸ Ροδίον ναυτικὸν
παραπέμψω. ὁ μὲν δὲ, πολεμῶν
ἔργου τὴν θαλάσσης, ἐδὲν ἐνδοξάσας
ἐς κελήπον αἰετοῦ, & ναῦς ἐκ νεῶν,
ἵνα λάθοις, ἀφαιρεῖται, ἐπὶ Ἀλε-
ξάνδρειαν ἐφέρετο. οἱ δὲ ἀποδοῦντες,
δοῦντες τὴν τεχνῶν πρὸς οἱς πάλιν ἐγ-
χεῖντες ὅτι, πέμψω τῆς δὲ τὴν
κτὸς Ἀρχέλαου ἐς τὸν Ἀθηναίων
αἰετοῦ λιμῶν περὶ ἄλλων πρὸς τὸν
στρατοπέδον φερόμενος, ἐσφενδαῖν
αὐτῶν καὶ ὁ Σύλλας ἐνδοξάσας, ἐμφο-
ρῶν τὸν τε οἱ καὶ τὸν φερόντων. τὸ δὲ
αὐτῶν ἡμέρας αὐτῶν καὶ Μενάντιου

stere, præ contentione moratus
diutius, ita ut excluderetur, tunc
subductus est.

Sylla ignominiosos ob ope-
ram tunc egregie navatam ab-
solvit, ceteros ornavit donis mi-
litaribus. Et jam hyems appet-
bat quum ad Eleusinem castra
metatus, fossiam à montibus ad
mare profundam deduxit, ne fa-
cile incurfaretur ab equitatu ho-
stium: huic operi quotidiana ve-
litationes interveniebant, nunc à
fossa nunc à muro, his vel illis
procurentibus, & saxis, telis,
glandibusque se invicem incef-
sentibus. Sylla navibus indigens,
Rhodum misit qui eas accerse-
rent. Rhodii, quum non possent
mare trajicere, impeditum va-
gantibus Mithridatis classibus,
Lucillum, virum inter Roma-
nos illustrem, unum ex legatis
Syllæ, jusserunt clam navigare in
Syriam & Alexandriam, colle-
ctisque navibus à regibus, & ci-
vitatibus quæ exercebant rem
nauticam, classem aliquam ad
Rhodiam adjungere: is nihil in-
festum mare veritus ascendit na-
viculam actuariam, mutatisque
subinde navigiis, quo magis fal-
leret, petebat Alexandriam. Pro-
ditores autem rursum è moeni-
bus jaculabantur glandes inscri-
ptas, Archelaum proxima nocte
missurum Athenas, fame labo-
rantes, frumentum impositum
humeris militum: quos Sylla ex-
ceptos insidiis unâ cum frumen-
to in suam potestatem rededit.
Eadem die Munatius etiam, circa
Chal-

Archelaus
sine sub-
ductus in
urbem.
Ignomi-
niosi poena
absoluti à
Sylla.

Lucullus,
vir inter
Romanos
illustis,
Syllæ le-
gatus.

Frumen-
tum, hu-
meris mi-
litum im-
positum,
Athenas
mittitur.

Catapulta.
Globi
plumbci.

Chalcidem, Neoptolemum, alterum è collegis ducibus, fauciatvit & M. D. interfecit, vivos verò etiam plures cepit. Nec multo post dormientibus adhuc custodibus, Romani è proximis machinis scalas injecerunt in Piræi mœnia, quibus superatis interfecerunt custodes proximos: quo casu attoniti barbari quidam, statim è muris defliebant, rati jam in totum occupatos ab hostibus, alii versi ad vim, interfecerunt ducem eorum qui ascenderant, reliquos exegerunt præcipites: nec defuerunt qui eruptione per portam facta incendissent alteram Romanarum turrium, ni Sylla è castris occurrens, continuata per eam noctem sequentèmq; diem pugna, servasset eam labore maximo. Ita demum barbari repressi sunt. Archelaus aliam magnam turrim ex adverso Romanæ excitavit in muro: quo facto sine intermissione telis se invicem infestabant, donec Sylla excussis simul è catapultis globis viginti plumbeis gravissimis, multos peremit, & Archelai turrim ita concussit, ut fatiscens statim ruinæ metu reduceretur post mœnia. Et quum in dies magis ac magis fame laboraretur Athenis, rursus glandes indicabant mittenda noctu in urbem cibaria: tum Archelaus suspicatus esse qui frumentorum importationem prodant, eodem tempore quo frumentum missum est, quosdam ad portas præsto esse iussit cum facibus,

ἄλλοι Χαλκίδει Νεοπτόλεμον ἕτερον στρατηγὸν κρατερῶτατος, ἔκτανε μὲν ἐς χιλιούς ἐ πεντακισίους, ἐνάθει δὲ ἐχρημάτατος ἔτι πλείονας. καὶ πολὺ δὲ ὕστερον ἐν τῇ Πειραιεὶ νυκτὸς ἔτι κοιμαμένων τῶν τετραφυλάκων, Ῥωμαῖοι, ἄλλο τὸ ἔγγυς μηχανῶν κλίμακας ἐπένευγοντες ἐπὶ τὸ τεῖχος ἐπέβησαν, καὶ τὰς φύλακας τὰς ἐγγύς ἔκταναν. ἐφ' ᾧ δὲ τὸ βαρβαρὸν οἱ μὲν εὐθὺς ἀπεπύδων ἐς τὴν Πειραιεῖα, τὸ τεῖχος ἠγχιλιπύτοις, ὡς εἰλημμένοι ἀπαντοῖαι δὲ ἐς ἄλλω τραπεζίταις, ἔκταναν τε τὴν ἡγεμονίαν ἐπιδούτων, καὶ τὰς λοιπὰς ἔξω κατεκρημνισαν. οἱ δὲ, καὶ ἄλλο τῶν πυλῶν ἐκδοχόμενοι, ἄλλο τὸ ἕτερον τὴν Ῥωμαίων πύργον ἐπέβησαν ἐς μὴ Σόλων ἐπιδοχμῶν δόπο ἢ στρατοπέδου, νυκτὸς τε ὅλης καὶ δὲ ἡμέρας ἐπιπόνου ἀγωνιστήριος, ἄλλο τῶν βαρβαρῶν. ἢ δὲ Ἀρχελαὸς πύργον ἕτερον μέγαν ἐπὶ τῷ τείχεος ἀντικεῖον τὸν Ῥωμαίων πύργου στρατοπέδου, ἐκτετακένον περὶ καὶ ἡμιμῆναι πάντα ἀφίεντες: ἔως ὅσον Σόλων ἐκ καταπέλων ἀνάεικον ὀμοῦ μαγλιδαίαν βαρβαρῶν ἀφίεντων, ἔκτανε πολλὰς, καὶ τὸν πύργον Ἀρχελαὸς κατέσβεσε, καὶ δυσάρεστον ἐποίησεν, ὡς εὐθὺς αὐτὸν ἰσὸς Ἀρχελαὸς ἄλλο δὲ οὐδὲν ἄλλο τῶν ἰσῶν ἔπειτα. περὶ τῶν ἰσῶν δὲ ἔτι μάλλον ἰσὸς λιμὸν τὸν ἐν ἄσφ, περὶ οἱ πάλιν ἐμύθων ὅτι πέμψαν νυκτὸς ἐς τὸ ἄσφ προφάσι. ἢ ὁ Ἀρχελαὸς ἰσῶν ἢ ἄλλο τὸ οἶτον γινεσθαι μύθων καὶ ἀποδοσίαν, ἄλλο τὸ οἶτον ἐπεμπε, καὶ τινὰς ἐφίση τῆς πόλεως, καὶ πυρῶν

ρὸς ἐς τὰς Ῥωμαίους ἐνδραμυ-
 ρδους, εἰ Σύλλας γίγοιτο παρὶ τῆ
 σίτων, ἢ σωπέσιν ἀμφω, Σύλ-
 λα μὲν, ἔλεν τὰς σιταγωγούσας,
 Αρχελαῖον δ' ἐμαρτήσεται τινὰ τῶν μη-
 χανημάτων. τοῦ δ' αὐτῆ χρόνου
 καὶ Αρχηλαῖος ὁ Μιθριδατῆ υἱὸς
 μετ' ἐπίσης στρατίας ἐς Μακεδο-
 νιαν ἐμβαλεῖν, ἔδραμυρδον ὀλίγων
 τῶν ὄντων ἐπὶ Ῥωμαίων ἐπύρρι-
 σε, ἢ Μακεδονίαν πύσαν ἕστηρά-
 γητο, ἢ σατραπείας ἐπιπέψας,
 αὐτὸς ἐπὶ τῆ Σύλλαν ἐχάσας, μέ-
 χει νοσησας παρὶ τὸ Τίδαμον ἐτε-
 λούσῃσιν, ἐν δὲ τῇ Ἀττικῇ, τῶν
 μὲν ἀστῶν, ποικίλῃ σφοδρῶ ὑπὸ λι-
 μῶν, πολλὰ δ' οὐ Σύλλας ἐπετείριζε
 φερούσῃ, τοῦ μὴ Διαιδιδούσῃσιν,
 ἀλλ' ἐμμένοντες, ὑπὸ τῶν πλῆθους
 μύλλων ἐνοχλείσθαι. τῶν δὲ Πειραιεῖ
 τὸ χῶμα εἰς ὑψὺ ἐρείσας, τὰ
 μηχανήματα ἐπήγνυ. Αρχηλαῖος δὲ
 τὸ χῶμα ὑπερῆρπτον, ἢ τῶν
 γλῶν ὑποφείροντος τε καὶ ἐς πολὺ
 Διαιδιδάοντος, τὸ χῶμα ὑψί-
 ζων ἀμφω, ἢ ταχέως ἀφείσθας
 γυρομένους, οἱ Ῥωμαῖοι τὰ μηχαν-
 ήματα ὑπέβλην, ἢ τὸ χῶμα ἀν-
 ἐπλήρωσιν. τῶν δὲ αὐτῶν πρόσω ἢ
 αὐτῶν τῶν γλῶν ἐς τὰ τεῖχη τεκμαι-
 ρώδην διώρυστον, ἀλλήλοισ τε συμ-
 πίπτοντες κῆρα ἔϊφασιν ἢ δόρασιν
 ἐν χειρὶ, ὡς δεικνύον τὸ ἐν σὸ-
 τῶ, διεμάχοντο.

Ὁ μὲν δὲ ζῶντα ἐγίνετο, ἢ ὁ Σύλ-
 λα δὲ τὸ χῶμα τῶν μηχανημάτων
 ποσειδὸν τὸ ἐπὶ τῶν μηχανῶν μέγισ-
 τόν αὐτῶν κατεβόλεον, ἢ τὸ πλῆ-
 θος πύρρον ἐπύρρισε, ἢ ἐπύ-
 ρρισε, πολλὰ μὲν ἠφίει πυφείρα
 τοξόμοις ἐς αὐτὸν, τοὺς δὲ ἐντολ-
 ῶν ἐπιπέψας ἐπὶ κλιμακῶν.
 ἔρωθεν, ὅτε πύρρον ἐπιπέψαστο

excursuros in Romanos quam-
 primum Sylla frumentatores in-
 vaderet: & accidit ut & Sylla fru-
 mentatores caperet, & Arche-
 laus incenderet aliquot machi-
 nas. Eodem tempore Archathias,
 Mithridatis filius, cum exercitu
 alio Macedoniam ingressus, pau-
 cos Romanos presidio provin-
 ciæ relictos profligavit, subactâ
 que tota Macedonia & in satra-
 pias divisa, ipse contra Syllam
 profectus in itinere circa Tidaum
 morbo prgravante obiit. Romanus
 imperator Athenas vehementer
 fame pressas multis castellis
 circumdedit, nequis ex urbe
 aufugeret, utque in tanta turba
 fames fieret gravior. Piræcum
 deinde ex altis aggeribus oppu-
 gnabat machinis, hi ab Archelao
 diu cuniculis clam suffossi, tan-
 dem subsidentes prodiderunt
 rem: Romani verò maturè sub-
 ductis machinis eos repleverunt,
 μόχque ipsi eodem modo cun-
 iculos egerunt sub mœnia;
 coeuntibusque foveis, subterra-
 nea pugna inter fossores com-
 missa est, quantum fieri potuit in
 tenebris.

Interea multo magis ex ag-
 geribus arietes tundeabant mœ-
 nia, donec diruta muri parte
 Sylla in proximam turrim ignes
 jaculatus est ut eam incenderet:
 simulque audacissimum quen-
 que iussit per scalas ascendere:
 utique autem egregiè functis
 officio turris incensa est, & muri
 expugnata munitaque præ-
 σωδῆς, δὲ πολλὰς γυρομένους ἐκ-
 καὶ μέγιστον τὸ τοῦ ταχέως ὀλίγον ὁ

Tidarum.
 Archathias
 interitus.

194

Subterra-
 nea pugna
 inter fossi-
 res.

fidio: simulque muri pars suffof-
fa & suffulta subter fundamenta
trabibus, mox pice, stappa sul-
furéque subdiis, & incensis,
nunchic, nuñc illic ruebat unà
cum propugnatoribus. Quæ
tanta tamque improvifa clades
maximè custodes murorum ter-
ruit, dum pro se quisque trep-
didat, quasi jam jam obtenen-
dus ruina simili: quapropter
in tam suspectis locis pendentes
glomerabantur præ timore,
de salute sua magis solliciti,
quàm intenti arcendis hosti-
bus. Nec Sylla urgere desistit,
fessis oppugnatoribus recentis
semper sufficiens, hortator con-
tinuus, minas miscens preci-
bus, clamitans in hoc brevi cer-
tamine sitam omnem victoriam.
Nec segnius Archelaus ei se op-
ponebat cum recentibus, amo-
tis quos timor parum utiles red-
diderat: & ipsè pariter conten-
tionem redintegrans, urgens ad-
hortansque universos, durarent
paulisper, mox in tuto salutem
habitura. Ita magna utrinque a-
lacritate in certamen reditum
est, ruentibus in ferrum pariter
& cadentibus: donec Sylla
suis jam fessis receptui cecinit,
miratus eorum fortitudinem.
Archelaus in ruinis noctu sinuo-
sas munitiones reparavit: quas
mox Sylla tentavit omnibus cop-
iis, ratus humidus adhuc & in-
firmas ruituras facilè: sed tum
quoque frustra fatigatus in loco-
rum angustiis, & à fronte pariter

Piræci a-
etis oppu-
gnatio.

Ducis ab
utraque
parte vir-
tus & for-
tutudo.

195

Σύλλας καταβαλὼν, εὐδὺς ἐπέησε
φυλακείων τὰ τε ὑπορωρυγίδου ἔ-
πιχως θεμέλιω, ἐξοίσι ἀνητηρέ-
να, καὶ ψικὴ καὶ συπτικὴ καὶ πικρὴς
ζέμοντα, αὐτίκα πάντα ἐπεπι-
σθη. τῶν δ' ἄλλο περὶ ἄλλο κατέ-
πιπτε, καὶ τὰς ὑφ' ἑστώτας αὐτοῖς
συγκρατέφεν. ὁ, τε δ' αὐτὸς ἔτ' ἔ-
δη μέλιτι, ἀφ' ἰδίου ἔ' πολὺς ἀν-
πάντη τοῦς τετραφύλακας ἐτάρατ-
τεν, ὡς καὶ τὸ ὑπὸ σφίσι αὐτίκα
πεσέμερον. ὅθεν εἰς πάντα σιωχῆς
ἐπιτρέφόμενοι, τῶν τε γνημίω ὑ-
ποπτερον ἔρχον ὑπὸ ἑ δ' αὐτοῦ, καὶ ἀόθεν
τοῦς πολεμίας ἀπεμύχοντο. καὶ
ὁ Σύλλας αὐτοῖς ἀδὲ ἐχρυσεν ἐπιεί-
μενον ἀπαύτως, καὶ τ' ἰδίω τὸ αἰε-
πανοῦ ἐνυκλάσαν, ἐτέρος ἐφ' ἐτέ-
ροισ ἀμμήτως ἐπήρα συν κλήματι,
καὶ βῆ καὶ πυροκαλάσῃ σαρταπέων
ἀμμο, ἔ' ἀπείλων ἔ' πυροκαλάων,
ὡς ἐν τῷδε τῷ βραχέει τοῦ παντός
αὐτοῖς κελητομένω. ἀντεπήρα ἢ καὶ
ὁ Αρχέλαος ἐτέρος ἀπὶ τ' ἑτηρο-
σημένω, ἀνακαμίζων ἔ' ὅδε τὸ ἐρ-
ρον αἰεῖ, ἔ' πυροκαλάων ἀμμο καὶ ἐ-
ποτρύων ἀπαντας, ὡς ἐν ἀλίγω
σφίσι ἐπ' ἑ σωτηρίας ἕσης. πολλῆς
ἢ σαρκῆς καὶ σαρταπέων ἐκωτέρωθεν
αὐτοῖς ἀπασιν ἐξήρομῆς, φερεπο-
νότατος ἰώ. καὶ ὁ φωνὸς ἰσὸς καὶ
ἀμμοῖος ἐξ ἐκωτέρων ἕως ὁ Σύλλας
ἐξώθεν ἐπιών, καὶ μέλιτων π' κήμων,
ἀνεκάλῃ τῇ σάλπιγγι πῶν ἑσπαῶν,
καὶ θαυμάσιος πολλῆς ἐπήγῃ. ὁ δ'
Αρχέλαος αὐτίκα νυκτὸς τὰ πεπλω-
κατε ἔ' τείχως ἀποδόμενος, μεμνησθη
αὐτοῖς πολλὰ πελάεις ἐνδοθεν. οἷς
καὶ παροδμήτοις ὁ Σύλλας αὐτοῖς
ἐπεχρεῖται παντὶ τῷ στρατῷ, νομίσιος
ἀόθεν καὶ ὑβρὰ ἐπὶ ὄντα βροδῶς κα-
καὶ βαλλόμενος ἀναθῆν ἐκ τε μετώπῃ
καὶ

ἢ ἢ κεραυνῶν, ὡς ἐν μίωσειδῶτος χει-
 ραίοις, τὰ μὲν ἐπιχειροῦν ἐπὶ τῶν Περ-
 ραίων, πάντοτε ἀπέχετο τῆν γνάμη,
 ἢ ἐς πολιορκίαν, ὡς καὶ πικρο-
 σθησίδωρος αἰετός, κατῆτατο. ἡ-
 δορῶν ἢ τὰς ἐν ἀσφῶν κωιδίων π
 πεπρωμένους, ἢ κτήνη πάντα κα-
 ταδυσσάτωτας, δερματὶ τε ἢ βύρ-
 ροις ἔχοντας, ἔλεγκαιδρῶν τὸ γι-
 γνηδμον ἐξ αὐτῶν, πνάς ἢ ἢ τῶν
 διαπονησόντων ἀπτοδρῶν. ἐπέ-
 λασε τὸ στρατὸν τῶν πόλιν ἀετα-
 φροδῶν, ἢ να μηδὲ κατ' ἕνα πῆς ἐν-
 φρεῖναι λαπαταῶν. ὡς δὲ ἢ τὸ
 ἐξείργασε αὐτῶν, κλίμακα ἐπέστη
 ἔμοθ, ἢ τὸ τεῖχος διώρυγῆς. τρε-
 πῆς εἰ ὡς ἐν ἀδθενῶν ἀνδρῶν
 αὐτῶν γνηδρῶν, ἐπέσειεν ἐς τῶν
 πόλιν. ἔπειθ' ἐν Ἀθῆναις σφα-
 γῆ πολλὴ μὲν ἔστη. ἔπειθ' ὁ
 ποφεύρη ἐδωκάντο, δι' ἀπερῶν.
 ἔπειθ' ἐπυδῶν, ἢ γυναικῶν ἐλε-
 ῶν, ἔπειθ' ἔπειθ' ἐν ποσὶ ἀναγρεῖν
 κελειοντο, ἔπειθ' ὄργης, ὡς ἐπὶ
 ταχῆα δὴ ἢ ἐς βαρῶν ἀλόγω
 μεταβολῆ, ἢ πῶς αὐτὸν ἀκράτω
 φιλονηκία. ἔπειθ' οἱ πωλείους, ἡδο-
 νορῶν τῶν κηρῶν, ἔπειθ' οὐδὲ
 τοῖς σφαγῶν ἔπειθ' ἐπὶ τῶν
 ἔργων. ὀλίγον εἰ μὲν ἀδθενῶν ἐς τὴν
 ἀκρόπολιν δρῶν, ἢ Ἀρσῶν αὐ-
 τοῖς σωσέφωρῶν, ἐμπεπῶν τὸ
 δρῶν, ἢ να μη ἐπιμῶν ἔχουσι αὐ-
 τῶν. ὁ Σόλκας ἔχει τῶν ἀκρόπολιν
 ἐνοχλῶν. ὁ δὲ ἐμπεπῶν μῶν
 τῶν πόλιν ἀπέπε, Ἀρσῶν δὲ
 ἔδωκε τῶν στρατῶν. ἔπειθ' οἱ σῶν
 ἀνδρῶν ἐς τῶν ἐν ποσὶς οἰ-
 κηρῶν ἐπὶ τῶν. τῆ δὲ ἐξῆς ὁ
 Σόλκας τὰς μὲν δρῶν ἀπὸ τοῦ, τοῖς
 εἰ δὲ τῶν, ὅσοι πικρῶς ἐπιλα-
 βῶν ὅσοι ἔφωσαν ἀναγρεῶν,

ac lateribus telis impetitus, ut in-
 ter flexuosos sinus, ab oppugna-
 tione Piræci omnino defuit,
 quasi fame obsessos expugnatu-
 rus. Quumque cognovisset, in ur-
 be ipsa laborari gravius, absum-
 ptisque jumentis omnibus, eli-
 xari coria, & discocta in alimen-
 tum verti, nec deesse qui non abgen-
 stineant à cadaveribus, iussit mi-
 lites fossâ urbem circundare, ne
 vel unus posset clam effugere.
 Quo opere absoluto, scalis simul
 & arietibus oppugnationem ur-
 bis aggressus est: versisque statim
 in fugam hominibus imbelli-
 bus, irrupit intra moenia, reple-
 vitque urbem cadibus: nam ne
 ad fugiendum quidem vires su-
 pererat, & tanta erat inclemen-
 tia ut nec ætati parceretur nec
 sexui, Sylla obvium quemque
 sterni iubente, irato quoddam tam-
 cito sine ulla causa defecissent ad
 barbaros, sibi verò restitissent
 tam pertinaciter: ideoque multi
 audita præconis voce, objicie-
 bant se ultro percussoribus: pauci
 cursu infirmo in arcem fereban-
 tur, & in his Aristion, incenso
 prius Odeo, ne ex ejus trabibus
 Sylla materiam ad oppugnationem
 arcis pararet. At ille urbem
 incendi non passus, in prædam
 concessit militi: qui dum scrutatur
 ædes civium, in non unis inven-
 tæ sunt carnes humanæ ad cibi
 usum conditæ. Postera die Syl-
 la servos sub hasta vendidit: inge-
 nuus, qui, admodum pauci, nocturnam
 cadem evaserant, libertatem se
 pronuntiavit concedere:

Sylla defi-
 nit ab oppugnatione Piræci.

Fames in-
 tum verti, nec deesse qui non abgen-
 stineant à cadaveribus, iussit mi-
 lites fossâ urbem circundare, ne
 vel unus posset clam effugere.

Sylla nec
 ætati nec
 sexui par-
 citur apud
 Athenien-
 ses.

Aristion
 fugit in ar-
 cem.
 Odeum.

Athenæ in
 prædam
 militi con-
 cessæ.

Carnes hu-
 manæ ad
 cibi usum
 conditæ,
 repertæ
 Athenis.

Servi sub
 hasta ven-
 diti.

re: jus autem suffragiorum & plebiscitorum abrogare ut hostibus: posteris tamen ipsorum hoc quoque reddere. Atque ita civitas Atheniensis cumulatè calamitatibus oppleta est. Arcem verò Sylla obsedit: in qua Aristion & ceteri qui eodem confugerant, fame ac siti expugnati sunt non multo post. ex his Aristionem cum suo satellitio, quive magistratum aliquem gesserant, aut quomodocunque à constitutionibus Romanorum post captam Graciam ordinatis discesserant, affecit supplicio: ceteris dedit veniam, legesque omnibus reddidit easdem fermè quas prius à Romanis acceperant: ex arce ablata sunt auri pondo xl. argenti pondo sexcenta. Verùm hæc aliquanto post in arce acciderunt.

Ceterùm Sylla urbe capta longum putavit obsidione Piræum premere, sed arietes admovit & missilia, magnamque vim eorum qui vineis testudinibusque protecti muros suffoderent: depulsi- que multitudine telorum propugnatoribus, diruit partem recentis illius muri, & ob humiditatem infirmi, cujus sinuosum tractum diximus. Quod quia prædivinarat Archelaus, interiorius fecit aliquot similes, ut Sylla nullum finem laboris inveniret, ex alio in alium indefinenter oppugnabat, divisus per crebras vices militum operis, circumcurfans & adhortans ad rem gerendam strenuè, & amplissi-

πύργων ἀλίχθεις ἔσσι, τῶν ἐλευθερίαν ἔφη δίδουσι, ψῆφον δὲ & χερσῶν τῶν τῶνδε μὲν, ὡς οἱ πεπολεμηκότες, ἀφαιρουσῶν, τοῖς δὲ ἐκγόνοις τῶν τῶνδε δίδουσι. ὡδὲ μὲν ἀδύνατον ἔρχον Ἀθήνας κερῶν. ὁ δὲ Σύλλας τῆ μὲν ἀκροπόλει φρουρῶν ἐπέστησεν, ἢ τῶν Ἀρσιάνων & τῶν συμπεφουλόγῶν, λιμῶν δὲ διήσει πειοθέντας, ἐξείλεν ἔ μὲν παύ. καὶ αὐτῶν ὁ Σύλλας Ἀρσιάνων μὲν καὶ τῶν ἐκείνων δορυφορήσασθαι, ἢ δὲ ἄλλων πῶς ἀρξάντας, ἢ ὅτι οὐκ ἄλλο προξένους, πῶς δὲ σῶτερον αἰδέσθαι τῶν Ἐλευθέρων ἢ τῶν Ρωμαίων αὐτοῖς διατέτακτο, ἐνόλασε ἡνάτω. τοῖς δὲ ἄλλοις σωζέσθαι, & νόμους ἔδωκεν ἅπασιν ἀγχαρῶς τῶν σῶσθαι αὐτοῖς ἢ τῶν Ρωμαίων ὀρεοθέντων. σωλιέχθη δὲ ἐκ τῶν ἀκροπόλεως χερσῶν μὲν ἐς πεσασσάνθησιν λίπας μάλιστα, δρυγύς δὲ ἐς ἐξακροσίας. & τῶνδε μὲν ἀμφὶ τῶν ἀκροπόλεων ἴλησαν ὑπερον ἐβήσθη.

Οἱ δὲ Σύλλας αὐτίκα τῶν ἀστῶν ληφθέντων, ἔπεισθησαν ἐπὶ τῶν Πειρημαίων ἀπὸ πολιορκίας ἐξελθεῖν, κελύς αὐτῶν καὶ βελη & ἀκόντια ἐπήγη, ἀνδρῶν τε πολλῶν, οἱ δὲ ἰδύοντο ἢ τῶν χελώνων τὰ τέρη, καὶ σπείροισι, αἱ τῶν ἐπὶ τῶν τειχῶν ἀκροτί- ζουσαι τε καὶ τοξενούσαι θάμιναι, ἀνέκρησαν καὶ κατήρριψέ τι τῶν μηνοειδῶν, ὑπρότερον καὶ ἀσθενέστερον ἔτι ὄντων, ἄτε νεοδημένου. ἰσχυρόμενοι δὲ σῶτερον τῶν Ἀρχελαίου, καὶ πεσοικοδομήσαντων ἐνόησαν ὄρμιαι ποικίλ, τὸ μὲν ἔρχαν ἢ τῶν Σύλλας διλυκῆς, ἐμπύπτοντι εἰς ἕτερον ὄρμιαι ἐξ ἑτέρου ὄρμη δὲ ἀπαύσῃ & σπείρῃ μάλιστα πικρῆ χερσῶν, καὶ σπείρῃ αὐτῶν, καὶ περὶ τῶν λῶν

Aristion
supplicio
afflictus.
196

λων ἐπὶ τὸ ἔργον, ὡς οὐ τὰδ' ἔτι
λοιπὰ τ' ὅλης ἐλπίδ' ἔκ κέρδους ἔ
ἄσπεποιθμένων ὄντ'. οἱ δὲ καὶ
αὐτοὶ τὰ ὄντι σφίσιν ἠγάθοι τέ
λ' ἔνευ πόνων, καὶ ἐς τὸ ἔργον
αὐτὸ, ὡς μέγα δὴ ἢ λαμασθῶν,
τοιῶνδε τεχνῶν κρητισμῶν φιλοτι-
μεύοντο, ἄσπεκηνῆς βιαιότης μέ-
χει κρητιστλαγείας αὐτῶν τῶν ὀρ-
μῶν ὁ Ἀρχέλαος ὡς κρητιώδῃ ἢ
ἀλογον, ἐξέλιπεν αὐτοῖς τὰ τεύχη·
ἐς ἃ πὶ τῆς Περραιῶς ἀνίδρωδον ὀ-
χυρώτατον τὴν ἡλιόσσην ἀπέλυ-
σεν· ὡ καὶ ὅση ἔχων ὁ Σύλλας ἐσθ'
ἐπιχρεῖν ἐνὸναιτο.

Ἐντεῦθεν ὁ μὲν Ἀρχέλαος ἐπὶ
Θεσσαλίαν Διὸς Βοιωτῶν ἀνεζώ-
γησε, ἔκ σωνήρου ἐς Θερμοπύλας
τὰ λοιπὰ τῆτε ἰδίᾳ στρατῶν παν-
τός, ὃν ἔχων ἦλθε, ἔκ τῆς σὺν Δρο-
μικῆσιν παρασηνάστ'. σωνηρε
ἢ ἢ τὸ σὺν Ἀρχαθίᾳ τὰ παρὰ τῆ
βασιλείας, ἐς Μακεδονίαν ἔλθον,
ἀκραιφνέστατον δὴ ἢ πλήρες ὄν, τὸ
ἢ μέγιστον, ἔκ ἐς αὐτῶν ἀλλοῦς ὁ
Μιθριδάτης ἀπέστειλεν. ἔκ τῆς δὲ
λίπεν ἐπιτιμῶν. ὁ μὲν δὴ ζῶντι
σὺν ἐπέβη σωνήρου. ὁ δὲ Σύλλας
τῆς Περραιῶς, ἔκ ἄσπε μάλλον ἐνο-
χλήσωνται οἱ κρητισμῶν, φειδο-
μῶν ἔτε τ' ὀπλοθήκης, ἔτε τῶν
νεοστικῶν, ἔτε τινὸς ἄλλου ἢ ἀει-
δημῶν. ἔκ μετὰ τῶν ἐπὶ τῆς Ἀρχέ-
λαου ἢ Διὸς τῆς Βοιωτίας ἔκ ὄδου ὡς
ἐπὶ ἐπιλοισίμου ἀλλήλοισι, οἱ μὲν ἐκ
Θερμοπυλῶν ἀρτί μετεχέουσι ἐς
τῶν Φωκίδου, Θρακῆς τε ὄντες, ἔκ
δὲ τῆς Πόντου Σκυθῶν ἢ Καππα-
δοκῶν, Βιθυνῶν τε ἔκ Γαλάται καὶ
Φρυγῶν, καὶ ὅσα ἄλλα τῶν Μιθρι-
δάτη νεοκτῆται γίνονται· πάντες ἐς

mam spem pramiorum exhauf-
sto hoc uno labore ostentans: i-
psi quoque milites finem labo-
rum sibi pollicebantur postea, &
difficultate operis excitabantur
ad laudis cupidinem, instantes
totis viribus ut superarent talia
moenia: donec territus Archelaus
illorum infana pervicacia, muros
deseruit, & occupavit partem Pi-
raei munitissimam, undique cin-
ctam marinis fluctibus: quam
Romanus, navibus carens, ne at-
tentare quidem poterat.

Inde Thesaliam per Bœotos
petiit: & circa Thermopylas re-
colligebat reliquias tum eorum
quos ipse in Græciam adduxerat,
tum eorum qui Dromichetæ du-
ctu eodem venerant: accessit et
eos qui Arcathiam regis filium in
Macedoniam secuti fuerant, ma-
num recentissimam nullisque
supplementis egentem, & recen-
tiorum etiam aliam, quam tum
primùm Mithridates submiserat:
nunquam enim cessabat mitte-
re. Interea Sylla Piræum incen-
dit, ubi plus quàm apud urbem

Archelaus
in Thesalia
egreditur ut
auxilia.

197

Piræus
incenditur,
& nulli
præclaro
operi par-
citur.
Sylla con-
tra Arche-
laum pro-
ficiscitur.

laborum exhauserat, nec arma-
mentario parens nec navalibus,
aut si quod aliud opus ibi cele-
brabatur, deinde contra Arche-
laum profectus est & ipse per
Bœotiam. Jamque propinquan-
ti hostes nuper collecti obvium
movebant in Phocidem, videlicet
Thracæ Ponticæque, Scythæ
ac Cappadoces, tum Bithyni, Gal-
logræci Phrygæque, & alii pro-
fecti ἐ novis Mithridatis pro-
vinciis, numero in universum

Archelai
& Syllæ
copiæ nu-
mero
quàm im-
pares.

Prudentif-
simum
Syllæ con-
siliū.

cxx. m. quibus multi duces præ-
rant & insuper Archelaus unus
omnibus. Syllam verò sequeban-
tur Romani & focii Latini no-
minis, & Græcorum Macedo-
numque quotquot nuper ad ip-
sum ab Archelao defecerant, aut
si qua præterea fuere finitimo-
rum auxilia, ne tertiam quidem
partem hostium numero æquan-
tia. Ubi verò castra collata sunt,
Archelaus continuè suos produ-
cebat faciens pugnandi copiam:
Sylla verò cunctabatur, loco-
rum naturam & hostium multi-
tudinem circumspiciens: reced-
entes deinde ad Chalcidem sub-
fecutus, tempus locumque cap-
tabat. Ut verò vidit circa Cha-
roneam in præruptis castrame-
tatos, unde victis nullum pate-
bat effugium, ipse in proximo
occupata lata planicie, mox suos
produxit, ut Archelam vel in-
vitum pugnare cogeret, fretus
opportunitate loci, expediti ad
gradum vel inferendum vel refe-
rendum: quum Archelaus sepire-
tur rupibus, quæ in certamine
non finerent exercitum vires in
unum conferre, aspretis inter-
rumpentibus: quòd si semel in
fugam verterentur, eadem rupes
erant impedituræ. Hac maximè
ratione locorum motus, hostem
invasit, ne Archelao sua multi-
tudo proforet: qui nihil tum de
pugna cogitans, negligenter ca-
stra munierat: & non prius quàm
irruentibus Romanis animad-
versa iniquitate loci, misit partem
equitatus ad reprimendum
eorum impetum: sed profligatis equitibus, & actis in abrupta, rur-

δυνάμει μισθίου ἀνδράν. ἢ στρα-
τηγῶν αὐτῶν ἦσαν ῥῆν κτ' μίρη· ἐ-
κείτω, αὐτοκράτωρ δ' Ἀρχελαῶς
ἐπὶ πύσι. Σουλῆος δ' ἦ ἦτο Ἰταλιώ-
τας, ἢ Ἑλλήνων ἢ Μακεδόνων ὅ-
σοι ἄρτι παρὸς αὐτὸν ἀπὸ Ἀρχελαῶς
μετατίθεντο, εἰ εἶπε ἄλλο παλαιῶν,
ἐδὲ τριτημέσον τὰ πάντα ἢ πο-
λεμίων. ἀνηκεδιστῶντες δ' ἀλλήλοισ,
ὁ ῥῆν Ἀρχελαῶς ἐξέταπτεν, ἐς μί-
χην αὐτὴν παρὰ τοὺς ἄλλους· ὁ δὲ Σουλ-
ῆος ἐβόησε, τὰ χωρία καὶ τὸ
πλήθος ἢ ἐχθρῶν παρὰ τοὺς ἑαυ-
τοῦ. ἀναχωρῶντι δ' ἐς Χαλκιδεῶς
τῷ Ἀρχελαῶ πικρὰ λέγοντι, κενῶν
ἐπιτήρη καὶ τόπον. ὡς ᾗ αὐτὸν εἶδε
παρὶ Χαίρωνδων ἐν δραπετῆσι στρα-
τοπέδου ἄλλοι, ἦντα μὲν κορυφῶσιν
δραχμῆσι μνηστῆρι μὲν, πεδίου
αὐτὸς ἐπὶ τῶν ἰσθμῶν καταλαβῶν,
ἐκείτω ἀπῆτο, ὡς ἢ ἀνεγὼν βί-
στω δ' ἐς μίχην Ἀρχελαῶν. ἐν
ᾧ σφίσι ῥῆν ὑπέκον καὶ ἔνπετες ἐς
δίωξιν καὶ ἀναχωρήσιν μὲν πεδίον.
Ἀρχελαῶ δὲ κρημνοὺς παρὰ κενῶν,
οἱ τὸ ἔργον οὐκ εἶον ἐν ἐδρῇ κρημῶν
ὅλα τὰ στρατὸν ἠγείοντο, συστῆμα
δ' ἐπὶ τῶν ἀνωμυλίων οὐκ ἔχοντο.
τραπέσι τε αὐτοῖς ἀπορῶ δ' ἐπὶ
κρημῶν ἐγίνετο ἢ φυγῇ. ὁ μὲν δὲ
τοιοῦτο λογισμῶσι τῇ δυσχωρίᾳ μί-
λιτα πιστεῦον, ἐπίησι, ὡς ἐδρῇ ἐσ-
μένου χρησίμου ἢ τῶν ἰσθμῶν Ἀρχε-
λαῶ. ὁ δ' οὐκ ἐγνώκει μὲν αὐτὸν τό-
τε συμπλέκεισθαι, διὸ ἐς ἀμυλῶς
ἐστρεπτοπέδου ἐπὶ οὐκ ἦ ἦτο, ἢ
δυσχωρίας ἀπὸ ἢ μίχην ἠδ' αὐτὸν
ἐς παρὰ μίχην πινῶς ἰσθμῶν ἐς κῆ-
ρῶν αὐτῶν. τραπέσιν δ' αὐτῶν
ἦν, ὡς τῶν κρημῶν καταρῆμῶν

των, ἐξήκοντα αὐτῆς ἔπεμψεν ἄρ-
 μηλα, εἰ δύναιτο μὲν τὴν ῥόμης κέρψου
 & διαφρήξου τὴν φαλαγγα τὴν πολε-
 μίαν. Διαστάντων ὅμως Ῥωμαίων, τὰ
 μὲν ἄρμηλα ὑπὸ τῶν φορέων ἐς τὰς ὀ-
 πίστα παρεκχθέντα τε & δυσπεπρω-
 φα ὄντα, ὡς τὸ ὑστάτων ἀπεισάν-
 των αὐτὰ καὶ ἐσαυθιζόντων διεφθί-
 ρετο. ὁ δὲ Ἀρχέλαος, δυνήθειος ἀν-
 κὴ ὡς διὰ τῶν χροσσοῦ ἐυσταθῶς δάπ-
 μοχραῶν, τὰ μὲν οἱ & τὴν κρημνῶν ἐς
 τετο συλλαμδανόντων, ἐξήγα σὺν ἐ-
 πίξει, & διέπεισε μὲν σπυρῆς πο-
 σσὸν πληθῶν ὁ ἀπεργνωκῶτων ἀν-
 δρῶν, ἐν τενότατα μάλιστα γερωνῶς,
 Διὸς τὴν Σύλλα καὶ ἡδὴ πλησιάζοντα.
 τὸς δὲ ἰππέας ὡς τοῦ ἐπαρχῶν
 μὲν δρόμου πολλῆ, διέπεισε τὴν φα-
 λαγγα Ῥωμαίων ἐς δύο καὶ εὐμα-
 ρῶς ἐκπύρουσ ἀκυκλωτο, Διὸς τὴν
 ὀλιγότηθα. οἱ δὲ ἀπεμάχοντο μὲν
 ἐγκρατῶς, ἐς πάντας ἐπιπροφωρῶν
 μάλιστα δὲ ἐπὶ σὺν οἱ ἑσὶ Γαίλων
 τε καὶ Ὀρτίσιον, καὶ ἔς αὐτὸς ὁ
 Ἀρχέλαος ἐπέτακτο, τὴν βαρβα-
 ραν, ὡς ἐν ὄψει ἐρωτησῶν, σὺν
 ἀσχυμῶν σφοδρῶν ἐπιχειρῶν μί-
 χη, & Σύλλα μεταχωρῶν τὴν ἐς
 αὐτὰς σὺν ἰππέουσι πολλοῖς, ὁ Ἀρ-
 χέλαος δὲ τὴν σημείαν ἐρωτησῶν
 ὄντων, καὶ ἔκονιστὲ πλείων ἀ-
 ρμῶν, περμαρῶν τὴν ἐνὶ Σύλ-
 λαν τὴν ἐπὶ σὺν, λύσας τὴν κύκλω-
 σιν ἐς τῶν ἐκώρει. ὁ δὲ, τὴν τε ἰπ-
 πέων τὸ ἀείρον ἄγων, & δύο νεα-
 λῆς ἀπέριος ἐν τῇ παρῶν ὡς
 λαδῶν, ὡς ἐπέτακτο ἐφειδρῶν, ἔ-
 πα τὴν κύκλω τῶν πολεμίοις ἐξελί-
 ξασιν, ἐπὶ εἰς μέγαπον ἐυσταθῶς
 Διατεταγμένοις, ἐνέβαλε, καὶ ὁ
 ρυθῶτος ἐκράσε τε, & ἐς Φυλῶν
 παραπέντας ἐδίαικεν. ὡς μὲν ἄρμῶν δὲ ἐν-
 ταμῶν τὴν κηρ, ἐδὲ Μουρμῶν ἠλίνεν,
 ἐπὶ τῶν λαγῶν παραμῶν,
 cornu

sum sexaginta currus immisit, si
 forte posset scindere ac inter-
 rumpere legionum ordines :
 quos Romani discessione facta
 usque ultimam aciem siverunt
 pratervehi : ubi priusquam re-
 tro verterentur, à triarius con-
 jectis undique telis oppressi sunt.
 Archelaus, quum sic quoque ca-
 stra tueri posset, protegentibus
 etiam rupibus, maluit ex impro-
 viso tantam suorum multitudi-
 nem in aciem propeè ducere, in
 locorum angustiis, quòd Sylla
 jam esset in proximo : immissif-
 que primis equitibus perrupit
 mediam Romanam aciem ; at-
 que ita utrumque dimidium pro-
 pter paucitatem faciliè circumven-
 nit : repugnatum est tamen utro-
 bique in orbem magnis viribus.
 Sed maximè laboravere qui sub
 Galba Hortensioque pugnabant :
 Galba, quos ipse Archelaus urgebat op-
 positus : in cuius conspectu vir-
 tutem suam approbare conaban-
 tur barbari : donec Sylla eò con-
 verso cum multis equitibus, ille
 conjiciens è signis imperatoris
 & majore pulvere, ipsum adven-
 tare, omisâ circumventione in
 aciem rediit. At Romanus, a-
 gens robur equitum, assumptis
 etiam duabus cohortibus quas
 collocarat in infidiis, hostes per-
 plexos, necdum in frontem di-
 gestos, invasit, turbatosque per-
 rupit, & in fugam verfos perfec-
 cutus est. mox cœptam hac par-
 te victoriam Murena in layo Murena.

Archelaus
belli ca-
suum im-
peritus.

199

cornū adivit non segniter : increpitiſque quos circa ſe habebat, ipſe quoque trepidationem iniecit invaſis hoſtibus. Ita profligato utroque cornu Archelai, nec medii quidem ſubſtiterunt, ſed una erat fuga omnium, nuſquam fallente Syllam ſua conjectura de pugna exitu : nam hoſtes anguſtiis impediti, quum fuga non pateret, protrudebant per abrupta ſe invicem, quorum pars in Romanos incidebat, prudentiores caſtra ſua repetebant : quibus Archelaus intercluſo reditu imperitus belli caſuum, cogebat eos in hoſtem obvtere peſtora. Et parebant illi quidem alacriter : ſed quum nec duces jam adefſent ulli, qui ſuos inflaurarent ordines, nec ſigna, paſſim per trepidationem projecta, uſquam conſpicerent, præterea nec pugna locum nec fugæ haberent, coacti in maximas anguſtias, trucidabantur impunè vel ab hoſtibus, quos in tanta compreſſione referire non poterant, vel à ſuis, ut ſit in turbato conſuſoſque agmine. Itaque ruſſum portas petentes, circa eas glomerabantur, incuſantes eos qui ſe excluderent, communia ſacra ceteraſque neceſſitudines eis opprobando, nec tam hoſtibus perneciam ſuam impudant, quàm domeſticis : donec tandem Archelaus multò ſerius quàm uſus poſtulabat, portam aperuit, & conſuſis ordinibus ruentes recepit. Tum Romani mutuò ſe cohortati, ſimul cum fugientibus

ἀλλ' οὐκ εὐδίας τοῖς ἀμφ' αὐτὸν, καὶ
Ἰνναίους ἐμπεσῶν, ἐδίωκε καὶ κεί-
νους. τρεπομένων δ' ἤδη τῷ Ἀρχε-
λάου κερῶν, ἐπὶ οἱ μέστω τῶν τε-
ξιν ἐφύλασσαν, ἀλλ' ἀδρα πει-
τῶν ἐγένετο φυγή. ἔπειτα δὲ πῶτα
ὅσα εἰσῆσεν ὁ Σύλλας, ἐπέπιπτε
τοῖς πολεμίοις. ἐπὶ δ' ἔχοντες ἀνα-
στροφῶν ἐνρύχου, ἐδὲ πεδίον ἐς
φυγῆν, ἐπὶ τὰς κρημνὰς ὑπὸ τῷ
διανόντων ἑαυτοῦτο. Ἐ αὐτῶν οἱ μὲν
ἐξέπιπτον παρὰ αὐτῶν, οἱ δ' ἐν-
βουλότερον ἐς τὸ στρατοπέδον ἐφύγο-
το. Ἀρχελαὸς δ' αὐτὸς παρὰ λα-
βῶν, ἀπεριτόλμα δὴ τότε μάχιστα
συμφορῶν πολεμικῶν, ἀπέκλειε, ἔ-
πιπρέφην ἐς τὰς πολεμίας ἐπέλθον.
οἱ δ' ἀνέσπερον μὲν οὐκ ἀσθενείας,
ἔτε δ' στρατηγῶν ἢ ἐπιστρατῶν ἐς ἀφ' ἑ-
ταίῃν ἐπὶ σφίσι παρόντων, ἔτε τὰ
σημεῖα ἔχουσι τῶν αὐτῶν ἐπιγινώ-
σκοντες, ὡς οὐκ ἀκούει τρωπῆ διερ-
ρημέναν, χωρὶς τε καὶ ἐς φυγῆν
ἔς μάλιστα δπορῶντες (σηνοτατα
τότε μάλιστα αὐτοῖς ἀφ' ἑταίῃν δι-
ξιν Ἰνναίους) ἐντεροντο μετὰ δόγματος,
οἱ μὲν, ὑπὸ τῷ πολεμίων, ἐδὲν ἀν-
τιδρόσῳ φθωνότες : οἱ δὲ, ὑπὸ
σφῶν αὐτῶν, ὡς οὐκ ἀλλήλῃ ἔ-
σπενοχῶν, ἰσχυροὶ μάλιν τε καὶ
ἐφυγοῖ ἐπὶ τὰς πύλας, καὶ εἰλου-
το παρὰ αὐτοῖς, ἐπιμυμφιμῶν τοῖς
δποκλειουσι. Ἰσως τε πατρῶας αὐ-
τοῖς καὶ τῶν ἀλλῶν οικειότητι συν-
οικεῖν παρὰ φερον, ὡς ἐξ ὑπὸ τῷ
ἐχθρῶν μάλιν ἢ τῶνδε ὑπερβαίνον-
των αὐτὸς ἀναμυμφιμῶν : ἔτε μὲν
αὐτοῖς ὁ Ἀρχελαὸς ὄψε τῆς
χωρείας ἀνεῶρνε τὰς πύλας, καὶ ὑπε-
δέρχτο μετὰ ἀπαξίας ἐστρεφόμενος
οἱ δ' Ῥωμαῖοι, ἑωπῆ συνιδόντες,
καὶ παρὰ κλειούσωντες τότε μάλιστα
ἀλλήλους.

ἀλλήλους, δρόμῳ τοῖς φάρισσι σιω-
ἐπιπτον ἐς τὸ στρατόπεδον, & πλὴν
νικῶν ἐς τὸ ἐξέρχαντο. Ἀρ-
χέλαος δ' ἐ, καὶ ὅσοι ἀπὸ καὶ μέ-
ρῳ ἐξείφθη, ἐς Χαλκίδα σιωελέ-
ροντο, ἔ ποτὸ παλαιοῦς μυρίων, οἱ
δυσόδοιοι μυριάδων, ἡρώδοιοι. Ρ'ω-
μαίων ἢ ἑδῆσαν μὲν διεφάνην πεν-
τεκατὰ ἀνδρες, δύο δ' αὐτῶν
ἐπανήλθον. τῶτο μὲν δὴ Σύλλα καὶ
Ἀρχέλαος τῷ Μιθριδάτῳ στρατη-
γῶ τ' ἀπὸ Χαγρῶναιαν μάχης τέ-
λῳ, δ' ἐνδύσαν μάχισται Σύλ-
λα, καὶ δὲ ἀφ' ἑρσυνίου Αρχελαίου,
τοιοῦδε ἐνοετῆρα ἡρώδοιοι.

Σύλλας ἢ, πολλῶν μὲν ἀρχιμουσολώ-
των, πολλῶν ἢ ὅσων & λειοῦς κρη-
τιῶν, πῶ μὲν ἀρχαία σαρδάνητα Δί-
ζωσάδην, ὡς ἔδῳ ἐστὶ Ρ'ω-
μαίοις, αὐτὸς ἐπέστησε τοῖς ὀνο-
μαίοις θεοῖς ἀναπειύσους ἢ πλὴν στρα-
τιῶν ἐπ' ὀλίγον, ἐς τ' ΕΥΕΡΑΠΟΝ σιω-
ελῶνοις ἐπὶ τ' Αρχέλαον ἠπειροῦτο.
Ρ'ωμαίων ἢ ναὺς ὅση ἔχοντων, ἀ-
δῶς πῶς ἠστούς ἀπέπλη, πῶ πει-
ροῦται πορτῶν. Ζακύνθῳ δ' ἐκείνῳ
πυρρατοπέδῳσε. καὶ πῶν Ρ'ω-
μαίων οἱ ἐπιδημοῦν, νυκτὸς ἐπιτε-
ρῶν αὐτῶν, κατὰ τὴν ἐκείνῳ,
αὐτὸς ἀνήγατο ἐς Χαλκίδα, λησά-
οντι μῶλλον ἢ παλεμωπὶ ἰοικώς.
Μιθριδάτης δ' ἐπεὶ τοσῶδε ἤτις
ἐπύθετο, κατεπλάγη μὲν αὐτῆκα,
καὶ ἔδεισε, ὡς ἐπὶ ἔργῳ ποσούτω
στρατιῶν ἐλ' ὅμως ἀλλοῦ δὲ ὄφ'
αὐτῶν ἐθῶν ἀπῆνταν καὶ σαρδῶν
σιωελερα. νομίμοις δ' ἂν πῶς αὐ-
τῶν, Δίξ πῶ ἦταν, ἢ νῦν, ἢ ἐπ'
πῶ καρὸν ἀλλοῦ ἐυροίεν, ἐπιτήσε-
σθαι, τὸς ἰσάποτους οἱ πῶντες,
πῶν ὄξυτερον ἡρώδοιοι τ' παλεμῶν,
ιδίαι, ὅσους συλλεγεbat priusquam bellum denuo crude-

in castra irruerunt, & imposue-
runt supremam manum victo-
ria. Archelaus, & quotquot alii
catervatim diffugerant, apud
Chalcidem congregabantur, &
centum viginti millibus non
multo plus quam decies mille su-
perstitis: ἐ Romanis primum
quindecim viri desiderati sunt,
postea tamen ex his duo reversi
sunt, falso perisse crediti. Hoc e-
ventu Sylla cum Archelao Mi-
thridatis duce pugnavit ad Cha-
roneam, non alieno vel à Syllæ pru-
dentia, vel ab Archelai teme-
ritate fatua.

Imperator magno numero ca-
ptivorum, magna præda cetera,
multisque spoliis potitus, inutilia
quæque coacervata, Romano
more accinctus, cremavit, diis Præda cre-
sacrata belli præsidibus: refe-
ctisque modica quiete militibus,
ad Euripum cum expeditis pro-
Euripus, peravit adversus Archelaum. Qui,
quoniam Romani classe care-
bant, securè per insulas vagaba-
tur, maritima populans, Cerin-
thum etiam obsidere ausus, facta
ibi exsensione: sed à Romanis
quibusdam peregrinis noctu ap-
petitus per insidias, celeriter con-
scensis navibus solvit inde, & re-
didit Chalcidem, archipiratæ quàm
bellatori similior. Mithridates au-
dita tanta clade territus, ut par e-
rat, nihilominus novos delectus
habuit ex omnibus sibi subjectis
gentibus: ratusque non defore
qui sibi victo, vel nunc, vel per
aliam occasionem, fruunt insi-
dias, omnes suspectos colligebat

Romano-
rum victo-
ria ad
Charon-
eam.
C. X. mil-
lia homi-
num amit-
tit Arche-
laus in
prælo.
Romani
quindecim
viros.

Præda cre-
mata.
Cerin-
thus.

Archelaus
archipira-
tæ quam
bellatori
similior.

200

Mithridates Gallogræcorum tetrarchas, amicos, suspectos habet & trucidat.

Eumachus satrapa Gallogræcia.

Mithridates Chiis iratus, ut eos tractarit.

Zenobius.

Chii arma tradunt.

sceret. Ac primùm Gallogræcorum tetrarchas, & quos circa se habebat in amicorum cohorte, & qui nondum erant subditi, omnes necavit cum liberis & uxoribus, exceptis tribus fuga servatis. Horum alios insidiis opprefsit, alios una nocte peremit in convivio, putans neminem eorum in fide constantem si Sylla veniat: confiscatisque bonis eorum, in civitates induxit præsidia, & genti satrapam Eumachum imposuit. Eum mox tetrarcha qui evaserant, collecta ex agris manu clientum, eiecerunt cum suis præditiis è Gallogræcia, ut Mithridates nihil ex ea gente reliquum haberet præter pecuniam. Chiis quoque iratus jam inde ex quo navis eorum imprudens in regiam impegerat in navali contra Rhodios prælio, primùm publicavit bona civium qui ad Syllam profugerant: deinde misit qui apud Chios in factionem Romanam inquirerent. Postremò Zenobius cum exercitu eò appullus, quasi trajecturus in Græciam, muros Chiorum & munitiora loca noctu occupavit: additisque ad portas custodis per præconem edixit, ut hospites quieti manerent, Chii verò convenirent in concionem, audituri mandata regia. Quod ubi factum est, dixit suspectam esse civitatem regi propter Romanæ factionis homines: ei suspitioni remedium fore si arma tradiderint, & obides selectos optimatum liberos. Illi occupatam urbem suam cernentes, utrumque dederunt: Ze-

ἀνελίχεται ἢ σωθῆται ἢ τὰς Γαλατικῶν τετραρχίας, ὅσοι τε αὐτῷ συνῆσαν ὡς φίλοι, ἢ ὅσοι μὴ κατηχηνοὶ αὐτῷ, πάντας ἐκτίθη, καὶ πᾶσιν καὶ γυναικῶν, χερσὶς τρωτῶν τῶν Δαξυφοντῶν τοῖς μὲν, ἐνέδρας ἐπιπέμψας, τοὺς δὲ ἐπὶ δεινῆ μιᾶς νυκτὸς, οὐκ ἠγούμενος αὐτῶν εἶδεναι οἱ βέβαιον, ἐς πηλησιᾶσιν Σύλλας, ἐπέσθ. σφραγιστάμενος δὲ αὐτῶν τὰς ἀλευρίας, φρουρὰς ἐσήθη ἐς τὰς πόλεις, καὶ αὐτῶν ἐπὶ τὸ ἔδον Εὐμᾶχον ἐπέμψεν, ὃν αὐτίκα τῶν τετραρχῶν οἱ Δαξυφοντες, στρατῶν ἀγέαι ἐσθιντες, διὰ τῶν ἀρχῶν ἐξέβαλον αὐτῶν φρουρὰς, διάνκοντες ἐν Γαλατικῶν. καὶ Μιθριδάτῃ παρῶν, Γαλατικῶν ἔχον τὰ κρημνῶτα μῆσα. Χίους δὲ μελίαν, ἐξ ἧς πρὸς αὐτῶν ναῦς ἐς τὴν βασιλικὴν ἐν τῇ παρῶν Ρόδον ναυμαχία λαδοῦσαι ἐνέβαλε, παρῶν μὲν ἐδήμιονσε τὰ ὄντα Χίους τοῖς ἐς Σύλλαν φουρᾶσιν ἐξῆς δὲ ἐπέμπε τὰς τὰ Ρωμαίαν ἐραίνησθαι μῆσους ἐν Χίῳ. καὶ τερπὸν, Ζηνοβίῳ στρατῶν ἄγων, ὡς ἐς τὴν Ἑλλάδα Δαξυφοντῶν, τὰ τείχη τῶν Χίων, καὶ ὅσα ἄλλα ἐρυμὰ κρημῶν, τὴν νυκτὸς κατέλαβε, καὶ τὰς πόλεις φρουρὰς ἐπισήσεις ἐκήρυξε, τοὺς μὲν ξένους ἀτρέμεν, Χίους ἦ ἐς ἀκροπόλιν συνελθεῖν, ὡς Δαξυφοντῶν αὐτοῖς τὴν παρῶν βασιλείας, ἐπεὶ ἦ συνῆσαν, ἐλέγη ὅτι βασιλεὺς ὑποπτον ἐχθὲρ τῶν πόλιν, Δαξυφοντῶν φουρᾶσιν πινύσται ἦ ἐπιτε τὰ ὄπλα παρεσθῶντε, καὶ ὁμνησθῆναι πᾶσιν τὰς ἀείλους. οἱ μὲν δὲ κατεπιλημμένους σφῶν τῶν πόλιν ὀρῶντες, εἶδον ἀμφῶν, καὶ Ζηνοβίῳ.

citatum è theatro in naves impon-
nebat, seorsum viros, seorsum
mulieres ac pueros, illudentibus
obiter barbaris: atque ita divulsi
à patria, missi sunt in Pontum
Euxinum ad Mithridatem. Chii
hoc modo mulctati.

Chii in
Pontum
Euxinum
transporta-
ti.

Philopoc-
men.
Monima.

At Ephesii Zenobium cum mil-
litibus accedentem iusserunt ad
portam arma deponere, & cum
paucis in urbem ingredi. Tulit
hoc ille, & divertens ad Philopoc-
menem, patrem Monimæ, ad-
mata à Mithridate, quem rex
præfidem ac custodem ei civitati
reliquerat, per præconem ad
concionem evocavit Ephesios:
qui nihil suave ab eo expectantes,
rem distulerunt in sequentem
diem, & noctu congregati cohorta-
tique se mutuo, Zenobium in

Zenobius
in carce-
rem trusus
ab Ephe-
siis & tru-
cidatus.

Tralliani,
Hypapeni
& alii,
Chiorum
calamitate
territi, ut
segerunt.

202

carcerem trusum necarunt: sim-
mulque mutris appposito præsidio,
multitudinem armatam centu-
riabant, fruges ex agris comporta-
bant, & juventutem in sua po-
testate retinebant. Quibus audi-
tis Tralliani, Hypapeni, Mefo-
politæ, & quidam alii Chiorum
calamitate perterriti, Ephesio-
rum exemplum imitabantur. Mith-
ridatis autem misso contra de-
fiscientes exercitu, in vi receptos
sæviebat graviter: & timens ce-
terorum defectionem, civitates
Græcas libertate donabat, debi-
toribus remissionem per præconem
pollicens, inquilinis verò jus
civitatis in suo cuique oppido, &
servis libertatem: sperans fore,
quod & accidit, ut obæratu in-
quilini servique hoc beneficio

ἡρώτων ἢ ἐπιπέτο ἐς τὰς ναῦς,
ἐτέρωτι μὲν τὸς ἀνδρας, ἐτέρωτι δὲ
αὐτῶν τὰ γυναικα ἢ τὰ παῖδια,
βαρβαρικῶς ὑπὸ τῶ ἀγόντων ὑβρι-
ζοῦντα. ἀνάστας δὲ ἐντεύθει ἐς
Μιθριδάτην ἡρώηροι, διεπέρι-
φθησαν ἐς τὸ Πόντον τὸ Εὐξείνου. ἢ
Χίοι μὲν ἄλλο ἐπεπράχθησαν. Ζηνοβίον
ἢ Εὐφείσιοι μὲν ἐρασιπαιῶν ἀφασίων
τὰ ἐκείδον ἐξοπλισοῦσθαι τὸ πᾶσι
τῶς πύλους, ἢ σὺν ὀλίγοις ἐπι-
θεῖν ὃ δὲ ὑπέστη ῥῆρ πύται, καὶ
ἐσῆλθε σὺν Φιλοποίμῳ τὸ πατέρα
Μονίμης, τὸ ἐραμίης Μιθριδάτης,
ἐπίσκοπον Εὐφείσιοι ἐκ Μιθριδάτης
καθηγηκότι. Ἐσωληθέν οἱ τὸς Εὐ-
φείσιος ἐς ἐκκλησίαν ἐκήρυξεν. οἱ
δὲ, ἂν ἔχρησόν ἐσπᾶσθαι περὶ αὐτῶς
ἀφασδοκῶντες, ἐς τὴν ἐπίστασιν ἀ-
νέθεντο, Ἐνυκτὸς ἀλλήλους ἀγεί-
ροντες τὰ ἢ παρῶν κλέσαντες, Ζη-
νοβίον ῥῆρ ἐς τὰ δεσματήριον ἐμ-
βαλοῦντες ἐκτίθει, ἢ τὰ τεῖχη κα-
είχον, ἢ τὸ πλῆθος σὺν λόχου-
ζον, ἢ τὴν ἐν τῶ ἀγρῶν σὺν εἰλε-
γον, ἢ τὴν πόλιν ὅλως ἀφᾶ χει-
ρὸς εἶχον. ἂν πυνθανόντοιοι Τερε-
λιανοὶ καὶ Ἰπαιπνοὶ ἢ Μεσοπολι-
ται, Ἐ πνὲς ἄλλοι, τὰ Χίον πά-
ση διδότες, ὄμνισι τοῖς Εὐφείσιος
ἔδραν. Μιθριδάτης δὲ ἐπὶ ῥῆρ τὰ
ἀφασηκότι ἐρασιπᾶν ἐξέπειπε, ἢ
πολλοὶ δεινὰ τὸς λαμῶναομένους ἐ-
δρα. δέιστος δὲ σφὶ τοῖς λοιποῖς,
τῶς πάλης τοῖς Ἐκλυίδας ἡλού-
ρου, καὶ χρεῶν δόπουσῶς αὐτοῖς
σὺν ἡρώσῳ, Ἐ τὸς ἐν ἐκείσῃ μετι-
ηγὸς πολίτας αὐτῶν ἐπίθῃ, ἢ τὸς
ἡρασιπῶντας, ἢ λούδῶρους ἐλπίστας
(ὅπερ δὴ Ἐ σὺν ἡλώσῃ) τὸς κατὰ
χρεῶς ἢ μετιηγὸς Ἐ ἡρασιπῶντας,
ἢ γκῆμενους ἐν τῇ Μιθριδάτου δεχῆ
8 βε-

βροχίας τὰ δοθέντα αὐτοῖς ἔξεν,
 ἔτους αὐτῷ ἡμίσηται. Μυσίαν δὲ
 καὶ Φιλοτίμου, οἱ Συρμαῖοι, καὶ
 Κλειοθίνης καὶ Ἀσκληπιοδότου, οἱ
 Δίοσιοι, βασιλεῖς γνώμενοι πάντες
 (ὁ δὲ Ἀσκληπιοδότος αὐτῷ καὶ ἐσ-
 ναγησὶς ποτὲ) ἐπιβουλήν ἐπὶ τῷ Μι-
 θριδατῷ συνετίθεισαν ἧς αὐτὸς
 ὁ Ἀσκληπιοδότος μελυτὴς ἐγένετο,
 καὶ ἐς πρῆν ἰσοκλίην πρὸς παρε-
 σκιάσειν ἀγούσῃ τῷ Μυσίαν. ἀ-
 λόσης δὲ τῷ ἐπιβουλή, οἱ μὲν ἀκί-
 θέντες ἐνοχλάθησαν. ἰσοκλίᾳ δὲ
 ἐς τὰ ὄρηα πολλὰς εἶχεν. ὡς δὲ καὶ
 Περραμυλῶν τὰ αὐτὰ βελόνητες
 ἀγρόνηγοντα ἀνδρὲς ἐλάσσαν, καὶ ἐν
 ἁλῆαις πόλεον ἔπειρον. Ζητητῆς ὁ
 Μιθριδατῆς πυνταχὲν ἀειέπεμ-
 πει, οἱ τὰς ἐχθρὰς ἐνδεικνύωνται ἐ-
 κείων, ἐκτίσαν ἀμφὶ τὰς χιλίας
 ἔξηκασίας ἀνδρῶν. ὧν οἱ κρητη-
 ρήσαντες, ἔ πολλοὺς ἕτερον, οἱ μὲν
 ἰσὸς Σύλλα διεφθάρησαν, οἱ δὲ ἀσ-
 ανεῖλον ἑαυτοὺς, οἱ δὲ εἰς τὸ Πόντον
 αὐτῷ Μιθριδατῇ συνεισέδωκαν. Γι-
 γνησάντων δὲ τῶνδε ἀεὶ τὴν Ἀσίαν,
 ἐκ τῶν μυριάδων πρῶτος ἡδραῖστα τῶν
 Μιθριδατῆ. Ἐ αὐτῶν Δορυλαῶν ἐς
 τὴν Ἐλλάδα ἀπὸς Ἀρχέλαον ἦλθον,
 ἔχοντα τῶν ἀσπέρων ἐπὶ μυριάδας. ὁ
 δὲ Σύλλας ἀντιπροσέταπε δὲ μὲν Ἀρ-
 χελαῶν ἀεὶ Ὀρχομενῶν ὡς δὲ εἶδε τὸ
 ἐπελάθεις ἔππε τοὺς πλῆθῶν, ἄ-
 ρουσι τῶν φερῶν πολλὰς ἀνὰ τὸ πε-
 δῖον, οἱ δὲ δὴναι πόδας. Ἐ ἐπιόν-
 τῶν αὐτῶν Ἐ Αρχελαῶν ἀντιπυρέ-
 ταξεν. ἀδενεὶς δὲ τῶν Ρωμαίων ἀπὸ
 τοὺς πλῆθῶν τῶν ἔππε μαχημένων, ἐς
 πολλοὺς αὐτοὺς πικρῶν περὶ παρε-
 χόλῳ, καὶ ἐπὶ ἀεὶ ἐπὶ αὐτῶν ἀπειλή-
 σεν ἐπιπρέφαν δὲ αὐτοὺς ἐς τὸ ἔρ-
 οβεQUITANS diu hortatus est eos non sine minis: & quum ne sic

devincti potentiam suam propu-
 gnarent acriter. Interea Mynio
 & Philotimus Smyrnaei, Chisthe-
 nes & Asclepiodotus Lesbii, om-
 nnes familiares regis: Asclepio-
 dotus verò etiam dux aliquando
 mercenariorum ejus militum,
 conspirarunt in Mithridatem: cu-
 jus conjugationis ipse Asclepio-
 dotus fuit index, & ut verbis suis
 fidem pararet, effecit ut rex le-
 cto quodam tectus Mynionem
 audiret. Ita proditis infidiis, fo-
 cii conspirationis excruciatu pe-
 rierunt. sed eadem de multis su-
 spicio suborta est. Ut verò etiam
 Pergamini lxxx. ob similia con-
 filia capti sunt, & in aliis civitati-
 bus alii, scrutatores misit rex cir-
 ca omnes populos, qui inimicos
 suum quisque indicando, sustule-
 runt circiter m d c. homines: ac-
 cusatores verò ipsi non multo
 post aut à Sylla sunt affecti sup-
 plicio, aut seipfos interemerunt,
 aut fugienti in Pontum Mithri-
 dati se adjunxerunt comites. Qua-
 dum in Asia geruntur, lxxx. mil-
 lium exercitus à rege collectus
 est, quem Dorylaus duxit in Græ-
 ciam ad Archelaum, habentem
 adhuc ex prioribus copiis reliqua
 decem millia. Sylla verò cum eo
 ad Orchomenum castra contu-
 lit: ut verò vidit adventantis e-
 quitatus multitudinem, multas
 fossas per campum fodit, latas
 decem pedes: venientemque Ar-
 chelaum excepit instructa acie.
 Romanis autem contra tantum
 equitatum segniter pugnantibus,
 non sine minis: & quum ne sic

Mynio.
 Philoti-
 mus.
 Clithe-
 nes.
 Asclepio-
 dotus.
 Conspira-
 tio in Mi-
 thridatem
 facta.
 De conspi-
 ratoribus
 suppli-
 cium.

Dorylaus.
 Sylla &
 Archelai
 castra ad
 Orchome-
 num con-
 currunt.

Sylla ut
suos ad
pugnam
hortatur.

203

Diogenis,
Archelai
filii, interi-
tus cum
XV. M.

quidem proficeret, defiliit ab equo, & correato signo procurrit inter duas acies cum satellitibus, clamans, Siquis vos milites rogerit, ubinam Syllam imperatorem vestrum prodideritis, respondete, Pugnantem ad Orchomenum. Tum praefecti ejus periculo moti, succurrerunt è suis ordinibus: quos praer pudore secuta cetera multitudo, cedere coegit hostem qui modò urgebat ferociter. Atque ita factò initio victoriae, Sylla rursus ascenso equo laudabat milites ubique praefens hortator: donec vicit egregiè, caesis circiter XV. M. hostium: quorum major pars fuerant equites, & inter hos filius Archelai Diogenes cecidit: pedites intra castra compulsi sunt. Tum Sylla veritus ne Archelaus se navibus carentem rursum effugeret in Chalcidem, toto campo nocturnas stationes disposuit: & infrequenti die ne integro quidem stadio procul ab ejus castris fossam duxit, illo intra vallum sese continente: quo maximè tempore hortatus est exercitum ut reliquias belli conficeret, hostibus in conspectum prodire non sustinentibus: simulque ad oppugnationem duxit. Apud hostes quoque in tanta mutatione & praesenti necessitate adhortationibus fervebant omnia, ducibus periculum ostendentibus, & ignaviam exprobrantibus, si ne à munitionibus quidem hostem arceant, inferiorem numero: ita utrinque clamorem ac impetu co-

γον, ἐστὶν ὡς ἐξήλατο τὸ ἴππευ καὶ
σημαῖον ἀρπάζοντας, ἀνὰ τὸ μεταρχο-
μιν ἔδει μὲν τῷ ἰσοασπίων, κα-
,, κρηγῶς, εἰπὶς ὑμῶν ὁ Ῥωμαῖοι
,, πύθοιτο πρὸς Σύλλαν τὸ στρατη-
,, γόν ὑμῶν αὐτῶν ἀσθενέστερα,
,, λίγειν, ἐν Ὁρχομῶν κρηγῶ-
,, μῶν. Οἱ δὲ ἡγεμῶνες αὐτῶν κιν-
δυνεύοντι συνεξέειπεν ἐν τῶν ἰδίων
πίπτειν, συνεξέειπεν δὲ καὶ ἡ ἀλλ-
λη πλητὺς ἀδουμένη. παλαιοῖσι
τε ἐργάζονται, καὶ τῶν νίκης δεχομέ-
νης, ἀναστραφὼν αὐτοῖς ἐπὶ τῶν ἵπ-
πων, ἐπήγει τὸ στρατὸν ἀελίων, καὶ
ἐπίσπερχειν, ἕως τέλος αὐτοῖς τὸ ἐρ-
γον ἐξέτελεώθη. καὶ τὸ πολέμιον ἀπα-
λάντο μὲν ἀμφὶ τοὺς μυλῆας καὶ
πεντακισχίλις (καὶ τέτταρσι οἱ μὲν ἤ-
σαν ἵπποις μύλῆσαι, καὶ οὗ αὐ-
τοῖς ὁ πῆξ Ἀρχελαῖος Διογένης) οἱ
πέζοι δὲ ἐς τὸ στρατόπεδον συνεφε-
γον. καὶ θάσσεος ὁ Σύλλας μὴ πείλῃν
αὐτοὺς ὁ Αρχελαῖος ὅτι ἔρχεται ναὺς
ἐς Χαλκίδα, ὡς ἀσθένει, Διοφύ-
γοι, τὸ πεδὸν ὅλον ἐκ Διοσημό-
των οὐκτοφυλάκει· καὶ μετὰ ἡμέ-
ραν ταύτην ἐκ ὅλου δόξαζον τῷ Ἀρ-
χελῆας, τάφρον αὐτῶν ἀελαίρους ἐν
ὄντι ἐπέζοντι, καὶ παρεκίλει τότε
μύλῆσαι τῶν ἐν αὐτῷ στρατῶν ἐκπο-
νήσαι τῷ παντός πολέμου τὸ ἐπὶ λει-
ψανοῖ, ὡς τὸ πολέμιον αὐτὸν ἐστὶ
ὀφισκεμέναν· καὶ ἐπήγει αὐτῶν ἐπὶ
τὸ χερσικῶν τῷ Αρχελαῖος. ὁμοῦ
δὲ ἐκ μετασπῆς ἐγίνετο ἔσπερον
τοῖς πολέμοις, ἰσὸ ἀνάγκης τῶν
ἡγεμῶν αὐτοῦ ἀελαίρων, ἔτ
παρόντι κινδυνῶν ἀελαίρων τε ἔ
ὄνειδιζόντων, εἰ μὴ δὲ χερσικῶς
διπραχέσονται τῶς ἐχθρῶς ἀνιγα-
τερῶς ὄντας. ὁμοῦ δὲ καὶ βοῶς ἐκα-
τέρωθεν χερσικῶς, πολλὰ μὲν ἐγί-
νησ

γνητ' ἀμφὶν ἔργα πολέμου γω-
 νηαι δὲ πᾶσι τὸ χρονοκώματ' οἱ
 Ῥωμαῖοι, τὰς ἀσπίδας σφῶν ὑπερ-
 χύοντες, ἤδη δίσπων. καὶ οἱ βαρ-
 βάροι καταφέροντες δὲ τὸ χρονοκώ-
 ματ' εἰσι τ' ἰωνίας, ἀπέστη-
 σεν αὐτῶν, ὡς πῆς ἕψισιν ἀμυ-
 νήμοι τὸς ἐστέχοντας. εἰδὲ πῆς
 ἐτόλμα, μέγχα Βάσιλλ' οἱ τ' ἑ-
 λυς ταξίαρχ' οἱ σήλαθ' ἀπέρηθ',
 καὶ τ' ὑπαντήσαντα ἐκτῆν. τότε δ'
 αὐτὰ στωεῖσπιπτεν ὁ στρατὸς ἄ-
 πας: & φωνή τ' βαρβάρων ἐγίγε-
 το καὶ φωνῶν, τ' ῥῆρ, καταλυ-
 θανομένων, τ' δ' εἰς τὴν ἐγγυὸς
 λιμενὴν ἀφαιμόσαντες, & νέον σῶν ἐ-
 πιταμένον, ἀξυμῆλα βαρβαρῶν τὸς
 κτανόντας πικροκαλέντων. Ἀρχέ-
 λαθ' δ' ἐν ἐλθ' πνι σκρυφῆν καὶ
 σκιάφους ἐπιπῶν ἐς Χαλκίδα διέ-
 πλῦσε καὶ ἐπὶς τῶν ἄλλῃ Μιθρι-
 δάτην στραπῆν καὶ μέρ' οἱ πον Δε-
 τεταγμένη, πάντας αὐτὸς ἐπέλα-
 καὶ ἀπὸ δ' αὐτῶν.

Οἱ δὲ Σύλλας τ' ἐπίσης τὸν τε
 ταξίαρχον ἐσέφανε, καὶ τοῖς ἄλλοις
 δεῖξεία ἐδίδου, καὶ τῶν Βοιωτίαν,
 στωεῖας μετεπήδησαν, διήρπαξε
 καὶ ἐς Θεσσαλίαν ἐλθὼν ἐπέλασε, πῆς
 ναὺς πῆς καὶ Λευκῶνας ἀπέλασαν.
 ἀγνοῶν δ' ὅση ὁ Λευκωμῶν εἴη,
 ἐναυπηγῆτο ἐτέρας καὶ ὑῶντι μῆ-
 τοι Κορινθίαις τε Κίνας & Γαῖας Μα-
 ρίας, τ' ἐκτῶν αὐτῶν, ἐν Ῥώμῃ
 ἐψηφισμένων ἐνεμ Ῥωμαίων πολέ-
 μιον, καὶ τῶν οἰκίαν αὐτῶν καὶ πῆς
 ἐπαύλους κατηρηκόταν, καὶ τὸς φί-
 λους ἀνελάταν. ὁ δὲ εἰδὼν ἐστ' ὡς
 κατῆρη τ' ἐξέστας, τ' στρατὸν ἔχων ἐ-
 πέδη & ἀπέδωμον. Κίνας δ' Ὀλάκ-
 κων ἐλόμωρος οἱ στωαρχῶν τῶν ὑπα-
 τῶν δαχλῶν, ἐπερκεν ἐς τὴν Ἀσίαν καὶ

orto multa cedebantur militaria
 facinora. Jamque angulum queni-
 dam valli convellebant Romani,
 scutis protecti, quum barbari id a-
 nimadvertentes circumsteterunt
 angulum strictis gladiis propu-
 gnaturi cominus: nec ausus est
 quisquam irruere, donec Basilus
 tribunus legionis, primus insiliit,
 & stravit obvium: tum verò u-
 niverfus exercitus consecutus est,
 cum magna fuga stragēque bar-
 barorum: dum alii caduntur in-
 cursu, alii compelluntur in lacum
 proximum, & imperiti natandi
 preces frustra effundunt, non in-
 tellectas suis percussoribus. Ar-
 Archelaus in paludem quandam se
 abdidit, nactusque naviculam,
 trajecit Chalcidem: & quicquid
 usquam erat copiarum Mithrida-
 tis, convocavit prope.

Basilii tri-
 buni egre-
 gium faci-
 nus.

Archelaus
 in palu-
 dem se ab-
 dit.

204
 Chalcidem
 trajicit.
 Tribunus
 corona do-
 natur.

Sylla postero die tribunum co-
 rona donavit, & aliis alia dedit
 dona militaria, deinde Bœotiam
 continuis defectionibus nutan-
 tem diripuit, transfregitque in
 Thessaliam, hyemavit, Lucul-
 lum expectans cum navibus. &
 quia nihil comperti habebat de
 eo, fabricavit naves alias. Hæc
 gerentem Cornelius Cinna &
 C. Marius inimici ejus in urbe,
 hostem judicarunt, ædesque ac
 villas ejus diruerunt, & amicos
 interfecerunt: ille tamen nihilo-
 minus omnia pro potestate facie-
 bant, quod exercitum haberet
 obsequentem & alacrem. Cin-
 na verò allecto sibi collega Flac-
 co, misit eum in Asiam cum dua-

Corn. Cin-
 na & C.
 Marius,
 Syllæ ini-
 mici, eum
 hostem
 declarant

Flaccus in
 Asiam mis-
 tus à Cin-
 na.

bus legionibus, ut pro Sylla jam hoste declarato, provinciae praesesset, ac bellum contra Mithridatem gereret. Eum rei militaris imperitum comitatus est unus ex fenatoribus Fimbria, vir non contemnenda autoritatis apud milites. His è Brundisio trans mare navigantibus multae naves tempestate confraetae sunt, & praecursorias earum incendit novus exercitus submissus à Mithridate. Ceterum Flaccus, vir malus, avarus, & in puniendo crudelis, exosus erat omnibus militibus: quorum pars praemissa in Thesaliam, in castra Syllae transiit: reliquos Fimbria, melior Flacco dux visus & clementior, continui ne deficerent. Forte fortuna inter hunc & quaestorem lis exorta est de hospitio, cuius arbiter Flaccus quum nullam rationem habuisset honoris Fimbriae, ille minatus est se in urbem reverfurum: quumque successorem dignitatis à Flacco accepisset, per absentiam ejus Chalcedonem classe petentis factus audacior, primum Thermo propraetori ab eo relicto fasces abstulit, quasi hunc magistratum ipsè accepisset ab exercitu: deinde Flaccum indignandum & ideo revertentem, coegit fugere, donec ille in aedes quasdam privati hominis refugus, noctu mce-nibus transiens, primum Chal-

Fimbria, fenator.

Fimbria, melior Flacco dux.

Thermus propraetor.

205

δύο τελών, ἀντὶ τῆς Σύλλας, ὡς ἦδη πολέμῳ μερόντες, τῆς τε Ἀσίας ἄρχην ἢ πολέμῳ τῷ Μιθριδάτῃ ἀπειροπλήμῳ εἰ ὄντι τῷ Φλάκκῳ συνεξήλην ἑκὼν δότι τὸ βελῆς ἀνὴρ πικρὸς ἐς στρατηγίαν, ὄνομα Φιμπερίας. τῷ τοῖς ἐν Βρεννησίῳ Διευπέδον ἐν πολλῶν τῶν νεῶν δότι χειμῶν διελοδῆσαν· καὶ τοῖς ἀπὸ πλεῖς αὐτῶν ἐπέπεσε στρατὸς ἀλλοῦ ἐπιπεμφθεῖς ἐν Μιθριδάτῃ. μετὰ τὸν δὲ ὄντι τῷ Φλάκκῳ, ἢ σκαῖον ἐν τῆς κηλάσει, ἢ φιλοκέρδη, ὁ στρατὸς ἀπὸ αὐτοῦ ἀπεσφίετο· καὶ μετὰ αὐτῶν τὸ ἀπεσφίεθαι ἐς Θεσσαλίαν, ἐς τὸν Σύλλαν μετεστρατεύσαντες, τῆς ἢ ὑπολοίπων ὁ Φιμπερίας, στρατηγικώτερον τῷ Φλάκκῳ φανόρθη αὐτοῖς ἐ φιλοπρωτότερον, κατεῖχε μὴ μεταστέλλεσθαι. ὡς εἰ ἐν τῷ καταργῆσει περὶ ξενίας ἐρεθῶν αὐτῶν ἐ τῷ ταμίᾳ γυορβῆς, ὁ Φλάκκος διατῶν ἔδεν, ἐς πικρὸν ὑπεσήμενε τῷ Φιμπερίας, χειλεπήνας ὁ Φιμπερίας, ἢ πείλησεν ἐς Ρώμην ἐπανελύσει, καὶ τῷ Φλάκκῳ δόντες αὐτῷ Διευδοχον ἐς ἀ τῷ τότε διακῆ, φυλάξας αὐτὸν ὁ Φιμπερίας ἐς Χαλκηδῶνα Διευπέδον, ὡς τῷ μὲν Θέρμῳ τῶν μισθῶν ἀφείλετο, τὸ ἀντιπρόστηρον ὑπὸ τῷ Φλάκκῳ καταλειμμένον, ὡς οἱ τῷ στρατῷ τῷ στρατηγίαν παρέθεντες. εἶτα Φλάκκον αὐτὸν σὺν ὀργῇ μετὰ ὀλίγον ἐπιτινόντα ἐδίωκεν· ἕως ὃ μὲν Φλάκκος, εἰς πικρὸν οἰκίαν καταφυγῶν, ἢ νοκτὸς τὸ τεῖχος ὑπερέλθων, ἐς Χαλκηδῶνα

Ο Φλάκκος διατῶν ἔδεν, ἐς πικρὸν ὑπεσήμενε τῷ Φιμπερίας.] Aliter ditingue. Ο Φλάκκος διατῶν, ἔδεν ἐς πικρὸν, &c. Id est, Flaccus contra-verfus competens nihil unquam in honorem Fimbriae, ne signo quidem fecit. Tādῃ

κηδύνα παρῶν, ἢ ἀπ' αὐτῆς ἐς
 Νικομήδειαν ἀνεφυγε, ἢ τὰς πύ-
 λας ἀπέκλεισεν. ὁ δὲ Φιμοβρίας αὐ-
 τὸν ἐπελθὼν ἐκτίθει, ἐν φρεσὶ κρυ-
 πτόμενος, ὑπῆκεν τε ὄντα Ρω-
 μαίων, & στρατηγὸν τῶν ἑσπερίων
 πολέμων, ἰδιώτης αὐτὸς ἄνθρωπος, & ὡς φί-
 λω κελεύοντι σωεληλυθῶς. ἐντεταμέν-
 ον τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, μεθῆκεν ἐς
 δεξιὰς αὐτοῦ, καὶ τὸ λοιπὸν ὄταφον
 ἐκέρχασεν, αὐτὸν ἀντοκατότου ἀπ-
 ἔφηνε ἑστρατιῶν ἢ μάχης πινῶς
 ἐκ ἀβύσσου ἠγωνίσασατο τὰ παρὰ τῆς
 Μιθριδάτης· αὐτὸν τε βασιλεία σωσι-
 διώξεν ἐς τὸ Πέργαμον· & ἐς Πιπέ-
 νην οὐκ ἔστρατηγὸν ἀφῆκεν
 ἐπελθὼν ἀπὸ ταφροδύνης· ἕως ὃ μὲν βα-
 σιλεὺς ἐπὶ νεῶν ἐφυγὼν ἐς Μιτυλή-
 νην, ὁ δὲ Φιμοβρίας ἐπὶ τῶν Ἀ-
 σιαν, ἐκόλαζε τῆς κρηπιδουκίον-
 τας, & ἔτι ἐδεχομένην αὐτὸν τῶν
 χόρων ἐλεηλάττει. Ἰλιεῖς δὲ πολιορ-
 κέμενοι σφῶς αὐτοῦ, κατέφυγον μὲν
 ἐπὶ Σύλλαν· Σύλλα δὲ φησὶν ὅτι
 αὐτοῖς ἔξεν, ἢ κελεύσαντο· ἐν
 ποσὶ δὲ Φιμοβρίας φράζειν ὅτι σφῶς
 ἐπιτερόφασιν τὰ Σύλλα, πυδομε-
 ντο· ὁ Φιμοβρίας, ἐπήνεσε μὲν ὡς
 ἤδη Ρωμαίων φίλος, ἐκέλευσε δὲ
 & αὐτὸν, ὅτι Ρωμαῖον, εἴσω δε-
 χῶν· κατερανδυσάμενος τε ἢ τῆς
 συρρήσεως τῶν ἑσπερίων ἐς Ρωμαίους Ἰ-
 λιεῖσιν. ἐστρατηγὸν τῶν ἐν ποσὶ πεί-
 νων ἔκτεινε, & πάντα ἐνεπιπέθη·
 ἢ τὰς περὶ εὐστυλίας ἐς τὴν Σύλλαν
 ἐλυμάσασατο πικρῶς· ἔτι δὲ ἱερῶν
 φειδόμενος, ἔτι τῶν ἐς τὴν νεῶν τῆς
 Ἀθηνῶν κεραιφυγόντων, ἕως αὐτῶν
 νεῶν κατέπεσε. κατέσκαπτε δὲ ἢ
 τὰ τεῖχη, ἢ τὰ ἐπίκειρα ἠρέναι πε-
 ρεῖων μὴ πὶ σωσέσθαι τὸ πᾶν ἐ-
 διρruit· ac postmodum obiit urbem,

cedonem, & inde Nicomediam se
 proripuit, & portas clausit ejus
 civitatis: sed Fimbria superve-
 niens, occidit protractum è pu-
 teo confulem Romanum, & hu-
 jus belli ducem, privatus ipse a-
 micum majorem secutus in provin-
 ciam. Caput ejus abscissum
 projecit in mare, truncum reli-
 quum insepultum reliquit: factus
 que à seipso imperator, ali-
 quot praeliis non improspere pu-
 gnavit cum Mithridatis filio: ip-
 sum denique regem compulsit
 intra Pergamum, & inde profu-
 gum in Pitaneam conatus est fossā
 circumdare, donec ille conscen-
 sis navibus porro Mitylenen fugit.
 Tum Fimbria provinciam
 obeundo, multabat factionem
 Cappadocum, & agros popula-
 batur excludentium se mœni-
 bus. Ilienses autem oppugnati ab
 eo confugerunt ad Syllam: qui
 quom̄ se venturum promississet,
 denuntialetque Fimbriæ abstin-
 eret à suis dedititiis, laudavit il-
 le jam reverbos in populi Roma-
 ni amicitiam, nihilominus pete-
 bat ut se quoque hominem Ro-
 manum reciperent: cavillatus
 nescio quid in cognationem ja-
 ctatam à Iliensibus: tandem ir-
 rumpens, interfecit omnes ob-
 vios, & concremavit omnia: tum
 eos qui legatione ad Syllam fun-
 cti fuerant, necavit variis crucia-
 tibus: ac ne à sacris quidem abstin-
 nuit: imò nec ab iis qui in Miner-
 vae confugerant, quos cum ipso
 fano combussit: quin & mœnia
 circumspiciens nunquid superes-

Consul Romanus è puteo protractus, necatur à Fimbria.

Ilienses quam crudeliter tractati à Fimbria.

Fimbria templis non parcit.

Illi pejor
conditio
sub Fim-
bria quàm
sub Aga-
memnone.
Palladium
integrum
inventum.

A Diome-
de & Uly-
xe subla-
tum.

206

Inter hanc
& priscam
Illi expu-
gnationem
temporis
interfiti-
tium.

Archelaus
de pace a-
git cum
Sylla.

fer reliquum. Ita tum pejus quàm
olim ab Agamemnone tractata
est à viro cognato, ut nec area
ulla relinqueretur, nec adicula,
nec statua. Ceterum delubrum
ipsius deæ, quod vocant Palladi-
um, putant tunc integrum in-
ventum, amotis quibus tegebat-
ur ruderibus: nisi malumus cre-
dere id à Diomede Ulyxéque
sublatum Trojani belli tempore.
Hæc Iliensium clades incidit in
finem CLXXIII. Olympiadis:
& sunt qui putant inter hanc &
illam priscam expugnationem
M. L. annos intercedere.

At Mithridates postquam e-
tiam ad Orchomenum cladem
acceptam audivit, reputans ex
quo exercitum in Græciam mi-
sit, tam multos tam citò deside-
ratos, scripsit Archelao ut faceret
pacem quàm honestissimis posset
conditionibus, qui cum Sylla
congressus ad colloquium, Pater-
nus, inquit, vester, ò Sylla, amicus,
Mithridates rex, ad bellum
compulsus est per aliorum du-
cum avaritiam: pacem verò pe-
tit, expertus tuam virtutem, mo-
dò imperes quæ iusta sunt. Tum
Sylla, qui nec classem habebat,
nec pecunias, aut aliud quicquam
ex urbe accipiebat, hostis ab ini-
micis iudicatus, & jam absum-
pserat Pythiam, Olympiam, Epi-

τι. ἢ μὴ δὴ, κρίσιμα τ' ἐπὶ Ἀγα-
μέμονι περὶ τῶν ὑπὸ συγγενῶν,
διωλαίων· ἢ οἰκοπέδον ἔδδεν αὐτῆς,
ἐστ' ἱερὸν, ἐστ' ἀγαλμα, ἐστὶ λῶ. τὸ
ἢ τ' Ἀ. Πρωίας ἐστ', ὁ Παλαιῶν
καλῶσι, ἢ διοπετῆς ἡρωῶνται, νο-
μίζουσι πνὲς ἀρεδλῶναι τότε ἀδου-
σον, τῶν ἐπιπισόντων τευχῶν αὐτὸ
ἀεὶ καλυφάντων, εἰ μὴ Διομεδῆς
αὐτὸ ἢ Ὀδυσσεύς ἐν τῷ Τροϊκῷ
ἔργῳ μετ' ἕνεγκαν ἐξ Ἰλίου. τὰ δὲ μὴ
δὴ Φιμεῶν ἐς Ἰλίον εἰργάζετο,
ληρούσης ἀρτί τ' τρίτης καὶ ἑκατο-
στῆς Ὀλυμπιάδου. ἢ πνὲς ἡρωῶ-
νται τὸ πᾶν αὐτῆ τὰ δὲ μὴ Ἀ-
γαμέμονι κελίους ἐ πενήσι τ' ἐ-
τεσι γνέσθαι μέλιται.

Ὁ ἢ Μιθριδάτης, ἐπὶ τῆς
πρὸς Ὀρχομενὸν ἤτης ἐπέδρετο, Δι-
λοριζομενὸν τὸ πᾶν ὅσον ἐξ ἄρ-
χῆς ἐς τὴν Ἑλλάδα πετόμεναι, καὶ
τὴν σωεχὴν ἢ πεχεῖαν αὐτῆ φθο-
ρῶν, ἐπίστειν Ἀρχελαῶ, Διελύ-
σης ὡς δυνατὸ ἐνασπετεῖς ἐργασ-
ομαι. ὁ δὲ Σύλλα σωελθῶν ἐς λό-
ρον, εἶπε, Φίλ' ἂν ὑμῖν πε-
τεῖται, ὁ Σύλλα, Μιθριδάτης
ὁ Βασιλεὺς, ἐπολέμησε μὲν Δι-
ερωτηγῶν ἑτέρων πλεονεξίαν Δι-
λύσεται ἢ Δι-ε τὴν σὺν δρετῶν,
λῶ τὸ δίκαια σωεστῆσις. Καὶ
ὁ Σύλλας, δόξα μὲν τε νεῶν, ἐ χρη-
μῶνται ἐστὶ ἐπιπεμπόντων ἐστ' αἰκῶ
ἔδδεν εἰσθῆν αὐτῶ τῶν ἐχθρῶν, ὡς
πολεμῶν, ἀφ' αὐτῶ ἢ ἢ ὁ Πυ-
θαῖ ἐ Ὀλυμπία ἐ Ἐπιδαύρῳ ρη-
μῶνται,

Τὰ δὲ ἐστὶ δὴ Φιμεῶν ἐς Ἰλίον εἰργάζετο, ληρούσης ἀρτί τ' τρίτης καὶ
ἑκατοστῆς Ὀλυμπιάδος.] Hoc monstrum Chronologicum non est ex Appia-
no, sed à mala manu, & à codice mutilo. Legendum est, τρίτης καὶ ἑ-
κατοστῆς καὶ ἑκατοστῆς. Tertia septuagesima & centesima, similitudo termi-
nationis fraudem fecit scribæ, vel evanuit o inter β' & γ'.

μύσταν, & ἀντιδὲς ὡς λόγον τοῖς
 ἰεργῆς τὸ ἤμισυ τ' ὀνόμαζον γῆς πολ-
 λαῖς ἀποστρωτων· ἐς τε τῶν γένων
 αὐτῶν τῶν ἰχθυῶν ἐπιγορεύουσι ἀ-
 κραιφνή & ἀπαθῆ τ' ἐρατὸν μετε-
 γαγεν, ἐνεδίδου ὡς τὰς ἀγαλύ-
 σης· & εἶπεν, Ἀδικουρῶν μὲν ἴδ',
 ὦ Ἀρχέλαε, Μιθριδάτης, ὡς
 ἂν ἠδικεῖτο προσβῆεν· ἀδικου-
 τῶν δ', γλῶσσηδὲ ἀλλοτριαν
 ἐπιδραμεν, καὶ κτενεῖν πολὺ
 πλεονάζου ἀνδρῶν, τὰ τε κρινὰ
 καὶ ἰεργῆς πόλεων, καὶ τὰ ἰδύου
 ἀνηρηθῶν σφετεριστοῦ. τῶν
 δ' αὐτῶν λόγῳ καὶ ἐς τὰς ἰδίους
 φίλους, ὡς περὶ ἐς ἡμᾶς, ἀπίστος
 ἤνυμνον, ἔκτεινε & τῶνδ' ἐ πολ-
 λῶν, καὶ τῶν τετραρχῶν ἕς ὄμω-
 διὰτους εἶχε, νεκτοῖς μίας, καὶ
 γυναικῶν & παίδων τ' ἕπεπολε-
 μεύονταν. ἐπεὶ δ' ἡμῶν & φύσεως
 ἐχθρῶν μῦλλον ἢ πολέμου χροίαν
 ἀπεδίξατο, πειντοίαις ἰδύας κα-
 κῶν τῶν ὡς τῶν Ἀσίαν Ἰτα-
 λιώτες, σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶ
 καὶ στρατοῦ τῶν ἕσσι ἤνυμνον Ἰτα-
 λικῶν, λυμνηνῶν τε & κτεί-
 νας, πεποδὸν ἐξέλωσεν ἐς τῶν
 Ἰταλίων μισθῶ ὁ νῦν ἡμῶν ὑπο-
 κρινόμενος φίλιαν πατριῶν, ἧς
 εἰ πρὶν ἐκκατέχευε μυριάδας ὑ-
 μῶν ὑπο ἔμωδ' συγκοπήναι ἐμνη-
 ρομένητε. ἀνδ' ὡν δικαίον μὲν ἴδ'
 ἀπίστα αὐτῶν τὰ παρ' ἡμῶν γε-
 νεῶν· σοὶ δ' ἐχθρῶν ὑποδραμεν
 συνηνῶν αὐτῶν πύξουσιν ὡς
 Ῥωμαίων, ἴδ' τῶν ὄντι μετρη-
 ναίση. εἰ δ' ὑποκρινόμενος καὶ νῦν,
 ὡς σοὶ ποσῶντα σκοπεῖν, ὦ Ἀρ-
 χέλαε, ἀνυμνον μὲν ὡς ὅπως ἐ-
 χει τὰ παροντα σοὶ τε κἀκείνων·

dauriamque pecuniam, pro qua
 his fanis addixerat dimidium a-
 gri quo Thebanos toties rebelles
 multaverat : præterea transpor-
 tare contra inimicos properans
 exercitum recentem & inte-
 grum, consensit in pacem, di-
 cens, Debuerat, Archelae, Mi-
 thridates de injuriis questum
 Sylla re-
 sponsum.
 gatus mittere : at ille ultro inju-
 riam inferens : terras alienas in-
 vasit, occidit magnam virorum
 multitudinem, publicas sacrâs-
 que pecunias diripuit, privatas
 possessiones interfectorum usur-
 pavit : nec erga suos amicos
 Crudelia
 Mithrida-
 tis facino-
 ra.
 quàm erga nos mitior aut fide-
 lior, ex his quoque multos inter-
 fecit : & tetrarchas suos sodales
 una nocte sustulit cum uxori-
 bus & liberis, nihil hostile au-
 fos. In nos verò magis inna-
 tum odium quàm belli neces-
 sitatem declaravit, dum omni-
 genis calamitarum formis per
 Asiam sævit in homines Italici
 generis, à nullo sexu, atate,
 conditione abstinens : tantum
 præ se tulit Latini nominis o-
 dium iste qui nunc paternum
 se amicum simulat, cujus ami-
 citiæ non prius ei succurrit
 memoria quam cæsis per me
 ex vestris copiis CLX. millibus
 207
 Quapropter æquum erat vos à
 nobis in fidem posthac non reci-
 pi: tamen in tuam gratiam polli-
 ceor, impetraturum eum à S. P.
 Q. R. veniam, si ex animo resi-
 puerit. Quod si nunc quoque si-
 mulat, moneo te, Archelae,
 ut præsentem statum consideres rerum tam illius quàm tuarum,

Eumenes
& Masaniffa amici
pop. Rom.

Conditio-
nes pacis à
Sylla da-
ta.

tum quomodo ille amicis aliis uti soleat, & quomodo nos usi simus Eumene ac Masaniffa. Abrupit ille verba tentatoris indignabundus, negans se unquam proditurum commissas sibi copias: de pace autem bene sperare se aiebat, si æquum Sylla postulaverit. Tum ille modico interposito silentio, Si classem, inquit, quam habes, Archelae, nobis omnem Mithridates tradiderit, tum duces, legatos, captivos, transfugas, fugitivos, & Chios, ceteroque in civitatibus suis in Pontum abstractos, dimiserit: praesidia locis omnibus deduxerit, nisi in quibus ante violatam pacem ea habuit: impensa quoque in hoc bellum cujus ipsæ causae fuit reddiderit, & paterno regno contentus sit, spero me effecturum ut praeteritarum injuriarum pop. R. obliviscatur. His auditis Archelaus continuò deducebat omnia praesidia: de ceteris conditionibus scripsit regi suo. Sylla, ut interim bene uteretur otio, Henetos, Dardanos, aliasque finitimas gentes quæ continuò Macedoniam incurfabant, populatus est, exercens si-

σοποιῶν δ' ὄντινα πρόπον ἔδει-
νός τε ἐπέργει κέρηται φίλοις
Ἐ ἡμεῖς Ἐννεῖς Ἐ Μασσαονίῃ.
Ὡ δὲ τι λέγοντες αὐτῶ τῶν πει-
ραῶν ἐπιστεῖτο, καὶ διαχευῆσαι ἔφη, τὴν
ἐγγυλαίαν πᾶσι οἱ τῶν στρατηγῶν ἔ-
ποτο παρῶδαιεν. ἐλπίσω ἢ σοὶ ἀγα-
λάξεν, καὶ μέγιστα σωστέοςτος. Ἀγα-
λιπῶν οὖν ὁ Σύλλας ὀλίγον, εἶπεν,
Ἐ ἀντὶ τὸ ἴσον ἡμῖν ὄν ἔχεις, ἂν
Ἀρχέλαε, παρεδιδῶν πᾶσι Μι-
θριδάτης δαπάνῃ ἢ καὶ στρατη-
γῶν ἡμῖν, ἢ πείσσεις, ἢ ἀγκυ-
ραλάτους, ἢ ἀνδροποδο δασ-
ύρα, Ἐ Χίους ἐπὶ ταῖςδε, Ἐ
ὄσας ἄλλας ἀνασῶστος ἐς τὸ Πόν-
τον ἐποιήσεται, μετῆ ἔξουράγη
ἢ καὶ τὰς φρουρὰς ἐν πάντων
φρουρῶν, χωρὶς ἂν ἐμῶν τῶν
πῆδῶν τὴν πύραυλον ἡμεῖς ἔσ-
τένηκα δὲ καὶ τῶν δαπάνων τῶνδε
Ἐ πολέμου τῶν δὲ αὐτῶν ἡρο-
μένην Ἐ σέγγη μηνὸς ἄρχων τὴν
πυρρῶν δυνάσεως ἐλπίσω πεί-
σεν Ἐνωμίους αὐτῶ μὴδεν ἐπι-
μνήσαι τὴν γερῶντων. Ὁ μὲν δὲ
τοσαυτὰ εἶπεν. ὁ δὲ Ἀρχέλαος τὰς
μὲν φρουρὰς αὐτῶν πανταχοθεν ἐξ-
ἤρη, περὶ δὲ τῶν ἄλλων ἐπέσειλε
τῶν βασιλεί. Ἐ Σύλλας τὴν οὖν τοσού-
τῃ δὲ χρόνῳ ἀγατιδέμενος, Ἐνετοῦς,
καὶ Δαρδανίους, καὶ Εἰντοῦς, περὶ τοῦ
καὶ Ἐπάρθεος
καὶ τὴν

Καὶ Σύλλας τῶν οὖν τοσούτῃ ἀγρίαν διατιδέμενος, Ἐνετῶν, καὶ Δαρδανίους, καὶ Εἰντοῦς, ἀπέλαυε Μακεδόνων ἔθνη, συνεγὼς ἐς Μακεδονίαν ἐμβαλόντα, ἔπειν ἐπάρθε.] Quinam fuerint illi Heneti, Macedonum contermini, quorum regionem Sulla vastavit, dicat alius: fateor enim me profors illos ignorare. Homerii Ἐνετοῖ fuerunt in Paphlagonia, alii ad maris Adriatici intimum recessum, ubi & hodie incolunt Veneti, ambo longe à Macedonia, ad quos Sulla non pervenit. Plutarchus de sola Medica à Sulla vastata meminit, idque in transgressu, dum Macedonia Hellepontum vadit. Itaque legendum puto, Μήδος καὶ Δαρδανίους καὶ Σιντές. Hæ tres gentes Macedo-

nia

ἢ τ' ἐρωτῶν ἐγύμναζε, ἢ ἐχρημα-
 πίζετο ἡμεῖς. ἐλθόντων ὅτ' Μιθρι-
 δάτου πρέσβειαν, οἱ τοῖς μὲν ἀλλοῖς
 συνεπέθεντο, μόνῃ δ' ἐξαμρῶνδροι
 Παφλαγονίαν, ἐπέπειον ὅτι πλεόνων
 αὐτῶν Μιθριδάτης, εἰ ὡς τ' ἔ-
 τερον ἡμῶν ἐρωτησὴν διελευστο Φιμ-
 βριαν' δυσχεροῦς ὁ Σύλλας τῇ πα-
 ρεβολῇ, καὶ Φιμόριαν ἔφη δώσειν
 δίκην. Ἐ αὐτὸς ἐν Ἀσία ἡρώδης
 αἰδέσθαι πότρου συνηκῶν ἢ πολέ-
 μῳ δεῖται Μιθριδάτης. αἰδὲ δ' εἴ-
 πων, ἤλαυνεν ἐπὶ Κύνελα Δίον
 Θράκης, Λεκεκλον ἐς Ἀσῶν παρ-
 πίμψας. ἦδη γὰρ αὐτὰ ἢ ὅδε ἀ-
 φίκτο, κινδυνεύσας μὲν ἑαδὸν ληστῶν
 αἰλώων ποταμῶν, ὅσον δὲ τινα
 νεῶν ἀνεύροισι δῶτι τε Κυπρου ἔ
 Φοι-
 νίκης ἔ Ρόδου ἔ Παμφυλίας, ἔ
 πάλαι θηρόσας τ' πολεμίας, ἔ τῶν
 ἔ Μιθριδάτου νεῶν ἀποπειρώσας ἐν
 πύραγμα.

Σύλλας μὲν οὖν ἀπὸ Κυνέλων, ἔ
 Μιθριδάτης ἐν Περγᾶμῳ, συνε-
 σαν αὐτῶν ἐς λόγους. καὶ κατέστανον
 ἐς πῶλον ἀμφω σὺν ἄλλοις, ἐφο-
 ρῶντων τ' ἐρωτῶν ἐνατέρωθεν. ἦσαν
 δ' οἱ λόγοι, Μιθριδάτου μὲν, ἑαδὸν
 μνησὶς φιλίας ἔ συμμοχλίας ἰδίας
 ἔ πικρίας, ἔ ἐπὶ τοῖς Ρωμαίων
 πρέσβεισι ἔ παρθεύοις ἔ ἐρωτηγῶσι
 κρητογῶσι αὐτῶν ἐς αὐτῶν ἐπετραχῶσαν
 αἰδίας, Ἀριεβαρζάνην τε κρητογῶ-
 τες ἐς Καππαδοκίαν, ἢ Φρυγίας
 αὐτῶν ἀφαιροῦντο, ἔ Νικομήδην πε-
 ρισοῶντες ἀδικουῶντι. ἢ τῶνδε, ἔ

mul & ditans militem. Quumque
 legati à Mithridate reversi, cete-
 ra probarent, solam excipientes
 Paphlagoniam, addiderunt, æ-
 quiores condiciones se impetra-
 turos fuisse ab altero imperatore
 Fimbria : tum Sylla molestè fe-
 rens hanc collationem, respon-
 dit, & Fimbriam pœnas datur-
 rum, & se, quamprimum attige-
 rit Asiam, visurum num pace an
 bello Mithridates opus habeat.
 Hæc locutus per Thraciam duxit
 ad Cypsela, Lucullo Abydum Cypselæ.
 præmissis : jam enim & hic ad
 cum venerat, ægrè aliquoties e-
 lapsus è piratarum insidiis, colle-
 cta tamen quadam classè è Cy-
 pro, Phœnicia, Rhodo, Pam-
 phylia, vastatisque oris hostilibus,
 & cum Mithridatis classè velita-
 tus obiter. Itaque Sylla movit à
 Cypselis, Mithridates à Perga-
 mo : rursùmque colloquium est
 habitum, amobus cum exiguo
 comitatu in campum progressis,
 inspectante utrinque exercitu. I-
 bi Mithridates, orsus à commemo-
 ratione societatis amicitia-
 que tam suæ quàm paternæ, ac-
 cusabat Romanorum legatos du-
 celsque, quod se multis affecissent
 injuriis, Ariobarzane reducto in
 Cappadociam, ipsi adempta Phry-
 gia, dissimulata Nicomedis vio-
 lentia. Atque hæc, inquit, omnia
 fece-

Cypselæ.

208

Mithrida-
 tis & Syl-
 læ collo-
 quium.

niæ conterminæ erant, & Medi quidem & Sinti in ipso itinere : ad Darda-
 nos vero deflexit dum vacabat scilicet, & ut loquitur Appianus, ἀρλίαν δια-
 τήμενον.

Καὶ κατέστανον ἐς πῶλον ἀμφω σὺν ἄλλοις.] Circa Dardanum fuit ille
 campus, ut docet Plutarchus in Sulla.

Lucri cupiditas Romanorum.

Responsum à Sylla datum ad expositulationes Mithridatis.

Manius largitionibus corruptus.

fecerunt illi propter pecunias, quas nunc à me nunc ab adversariis accipiebant. nihil est enim, principes Romani, quod in vobis magis accusari possit quàm lucri cupiditas. Deinde vestris ducibus bellum inferentibus, quæcunque in defensionem mei feci, necessitatis magis quàm voluntatis fuerunt. In hæc verba desit Mithridates: ad quæ Sylla, Quamvis non in hoc convenimus, sed ut conditiones accipias, non gravabor tamen & ad hæc paucis respondere. In Cappadociam ego reduxi Ariobarzanem ex S. C. quum præsssem Ciliciæ. idque feci te cedente auctoritati populi: qui aut tunc contradicere debueras, & causam tuam melius proponere, aut postea senatus decretis acquiescere. Phrygiam autem tibi Manius dedit, corruptus largitionibus, quod commune amborum crimen est: hoc enim ipsò fateris injustam ejus terræ possessionem, quod eam à muneribus corrupto consecutus es: & Manius coargutus est apud nos alia quoque egisse pretio: quæ omnia senatus irrita habuit. Qua-

Φη, πάντα ἐπέσχεον ἐπὶ χρήμασι
 περικλαῖς παρ' ἑμοῦ τε καὶ παρ'
 ἐμῶν λαμῶνωντες, ὃ γὰρ δὴ μόλις
 τις ἕμαιν, ἢ Π' αὐτοῖσι τοῖς
 πλείοσιν ἐπιμαλίστην, ἐπὶ ἡ φιλο-
 κέρδεια. ἀναρραχάτω ἡ ὑπὸ τῶ
 ὑμετέρων στρατηγῶν ἔ πολέμου,
 πάντα ὅσα ἀμυνόμενοι ἐπε-
 τον, ἀνάγκη μάλλον ἢ καὶ γνώμην
 γίνετο. Οἱ μὲν δὴ Μιθριδάτης,
 αὐδὲ εἰπὼν, ἐπινοοῦτο· ὃ δὲ Σύλλας,
 ὑπολαβὼν ἀπεκράματο. Ἐφ'
 ἔτερον γὰρ ἡμῶς ἐμάλεις, αἰς τὰ
 ποστέριον ἀγαπήσαν· ἐ μὲν
 ὄντως καὶ ποτε τῶνδε βραχέως
 εἶπεν. ἐς μὲν Καππαδοκίαν ἐγὼ
 κατήγαγον Ἀρριουζάνην, Κι-
 λικίαν ἄρξων, ἀδὲ Παμφυλίαν
 ἠφισταδρῶν· ἐ σὺ κατήκεις ἡ-
 μῶν, δὲν ἀντιλέξην, καὶ μὴ με-
 πειδέσσεσθ, ἢ μάλιστα τοῖς ἐ-
 γνωστομένοις ἀντιτίθεναι. Φρυγίαν
 ἡ σοὶ Μάνιος ἔδωκεν ἐπὶ δωροδο-
 κίαν· ὃ κρινόν ἐστι ἀμφὸν ἀδι-
 κημε. καὶ τῶδε μάλιστα αὐτῶν ὁ-
 μολογῆς ἐ δικαίως λαβὴν ἐν
 δωροδοκίαις, ὃ, τε Μάνιος· ἐ τὸ
 ἄλλα ἡλέχθη παρ' ἡμῶν ἐπὶ χρή-
 μασι παράστας, καὶ πάντα ἀνέλ-
 κτω.

Καὶ σὺ κατήκεις ἡμῶν, δὲν ἀντιλέξην, καὶ μὴ μεταδιδάσκειν] Locum habere hic non potest particula negans: ideoque libenter eam vel omnino expunxerim, vel in με mutaverim: etiam si plurale pronomen ἡμῶν præcellerit. Constat enim ita sæpe à plurali ad singulare transiri, interdum & vicissim. Gelenius negantem particulam, & ipse non agnoscit, sed μεταδιδάσκειν nove reddit, causam tuam melius proponere: (quum μεταδιδάσκειν & μεταπέσειν idem fere apud Appianum valeant) at P. Candidus particulam illam agnoscit, male totum hunc locum (ut alios infinitos) vertens. Ita enim ille, Necessè igitur fuit responsum nobis reddere, non autem admonere nos, neque jam pridem cognitu contraria imponere.

Φρυγίαν δὲ σοὶ Μάνιος ἔδωκεν ἐπὶ δωροδοκίας.] Scribo ἐπὶ δωροδοκίας. Καὶ τῶδε μάλιστα αὐτῶν ὁμολογῆς οὐ δικαίως λαβὴν ἐν δωροδοκίας] Fortasse scribendum, εἰ ἐν δωροδοκίας.

31 σεν ἢ βουλῆ. ἢ λόγῳ κῆ Φρυγίαν,
 32 ἀδικῶς σοὶ δαδῆσαι; ἐχ' εαυτῆ
 33 συντελέην ἐπιπέξην ἐς τὰς Φορὰς,
 34 ἀλλ' αὐτόσορον μεθήκεν. ἂν δ' ἡ-
 35 μεις οἱ πολέμῳ λαδόντες ἴσθ' ἀ-
 36 ξίεμῳ ἀρχῆν, τινὶ λόγῳ σὺ κηδ-
 37 ἕξεις; Νικομήδης δ' ἀγτιῶται
 38 μὲ σέ, κῆ Ἀλέξανδρον αὐτῷ τ' τὸ
 39 ἴσθ' ἄσποντα ἐπιπέμψαι, κῆ
 40 Σαυροθήτ' ἔχρησεν ἐπὶ τῷ δῆ-
 41 χλῶ κῆ τὰδε αὐτὸς ἀμυρόδρομος,
 42 ἐς τὴν σπῆ ἐμβαλεῖν· εἰ δ' τὶ ὀ-
 43 μως ἠδ' ἴσθ', ἐς Ρ' ἄμην σπείσῃ
 44 ἔδει, κῆ τὰς ἀποκρίσας ἀναμέ-
 45 νειν. εἰ δ' ἡ γὰρ τῶν ἡμεῶν Νι-
 46 κομήδῃ, πῶς κῆ Ἀρσοβαρζάνῃ
 47 ἀπὸ πηλῶν ἐδὲν ἀδικουῦντα; ἐκ-
 48 βαλεῖν δ' ἡ ἀνάγκη ἐπιθήκεις
 49 τοῖς παροῦσι Ρ' ἡμεῶν κητέχῃ
 50 αὐτῶν, κῆ κηταγομόρον καλυπν.
 51 σπ' ἡ πολέμῳ ἐξήψεις, ἐγνωκῶς
 52 μ' ἔστα σπῆ πῶς, κῆ οὐ ἐλπίδῃ
 53 ἔχων γῆς ἀρχῆν ἀπίσης, εἰ Ρ' ἡ-
 54 μεῶν κηταπῆσας, σπῆ φάσας δ' ἡ
 55 ἐπὶ τῇ γνώμῃ τὰςδε ποιήσῃ
 56 κῆ τὸ τεκμήριον, ὅτι ἔθρῶ-
 57 κης ἔ Σκιδάσ ἔ Σαυρομάτας,
 58 ἄπω τινὶ πολεμῶν, ἐς συμμε-
 59 χίαν ἐπήγες, κη ἐς τὰς ἀγγλῶ
 60 βασιλείας ἀπέπεμψ'· ναὺς τε
 61 ἐπίσθ', κῆ σπῆρῆας κῆ κησῆρῆτας
 62 σπῆκαίεις, μέλιστε δ' ὁ καιρὸς
 63 ἐλέγχῃ σέ τ' ἐπιβυλῆς· ὅτε ἡδ'
 64 τὴν Ἰταλίαν ἀφιστεμῆβην ἡμῶν
 65 ἠόσῃς, τὴν ἀρολίαν τῆδε ἡ-
 66 μῶν Φυλάξῃς, ἐπίθῃς μὲ Ἀρσο-
 67 βαρζάνῃ ἔ Νικομήδει, ἔ Γαλά-
 68 τας κῆ Παφλαγονίαι, ἐπίθῃς δ'
 69 Ἀσιας, τὰ ἡμετέρῳ κηκῆ. κη
 70 λαδῶν, οἷα δὲδρακας, ἢ τὰς
 71 πόλεις, αἷς τοῖς Ἰερόποντας κῆ
 non perpetrasti, vel in civitates

propter & Phrygiam injuste tibi
 attributam, non tibi fecit tributa-
 riam, sed iussit esse liberam. Quae
 igitur nos belli jure quaesita a do-
 minatu nostro eximimus, tu qua
 ratione occupas? Nicomedes ve-
 rò queritur, te autore & corpus
 suum ferro fauciatum ab Alexan-
 dro, & regnum à Socrate Chre-
 sto invasum: seque lacesitum his
 injuriis fines tuos ingressum cum
 exercitu. attamen si te laesum pu-
 tabas immeritò, debueras legatos
 & Romanum mittere, & respon-
 sum expectare: Esto, Nicomedem
 vim inferentem vi repulisti,
 quid Ariobarzanes commeruit,
 quo ejecto necessitatem imposuisti
 proximis Rom. ducibus ut
 eum reducerent? quibus ob-
 stitendo tu bellum accendisti, me-
 ditatum jam antea, quippe qui
 sperares orbis dominium, si Ro-
 manos vinceret, & huic proposito
 occasiones quaereres: id quod
 certo argumento colligitur, quòd
 Thracas, Scythas, Sarmatas,
 priusquam ullum bellum gere-
 res in societatem adduxisti, pro-
 pinquos reges sollicitasti legatio-
 nibus, naves fabricasti, proretas
 gubernatoreisque convocasti. Sed
 maximè tempus insidias tuas ar-
 guit: postquam enim sensisti de-
 fecisse à nobis socios in Italia, ar-
 repta occasione à nostris occupa-
 tionibus, aggressus es Ario-
 barzanem & Nicomedem, tum
 Gallograecos & Paphlagoniam,
 atque adeo ipsam Asiam, no-
 stram provinciam. In qua quid
 quas servis & obaratis subiecisti?
 quorum

209

Facinorum
 Mithrida-
 tis com-
 memora-
 tio.

quorum alteros servitute, alteros are alieno liberaveras. vel in Græcos, quorum M. DC. uno crimine sustulisti? vel in Gallogræcorum tetrarchas, quos interfecisti mensæ socios? vel in homines Italici nominis, quos universos una die cum infantibus & matribus interemisti miserisque? ne religione quidem fanorum defensos ad quæ confugerant. Quam ibi crudelitatem tuam, quam impietatem, quam immane in nos odium declarasti? Occupatis deinde omnibus omnium pecuniis in Europam trajecisti, magnos exercitus, contra nostrum edictum, quod omnes Asiæ reges abstinere jubet ab ea. Quo factò Macedoniam incurfasti nostram provinciam, & Græcis libertatem ademisti: nec prius te pœnituit, neq; deprecatore Archelao prius usus es, quam ego recepi Macedoniam, & Græciam è tua violentia eripui, cæsis CLX. M. è tuis copiis, & binis castris captis cum omni apparatu. Miror certè excusare te nunc ea quorum per Archelauum petiisti veniam: nisi

210

„ ἐφ' οἷς δὲ Ἀρχελαοῦ παρεγκλίεις. ἢ πόρρω μὲν ὄντα με ἐδοδίκεις, ἀγγίξῃς

Καὶ λαθῶν, οἷα δέδρακας, ἢ τὰς πόλεις, ἃς τοὺς θεράποντας καὶ χρήτας ἐπέστησας, ἐλευθερίας καὶ χρεῶν ἀποκοπῆς.] Non videtur posse ferri hac lectio, ἐλευθερίας καὶ χρεῶν ἀποκοπῆς. neque enim prior genitivus cum dativo ἀποκοπῆς, sicut posterior, jungi potest. Credibile est igitur dativum alium deesse qui illi genitivo ἐλευθερίας jungebatur. Alibi certè, pag. videlicet 212. χρεῶν ἀποκοπῆς & δοῦλον ἐλευθερώσεως dicit. In hoc autem de quo nunc agitur loco, Gelenius ut has duas res quæ proponuntur, ad unum idemque verbum accommodare posset, usus est loquendi genere quod ἰσοδυναμῆι. dixit enim, quorum alteros servitute, alteros are alieno liberaveras. Sunt enim ἰσοδύναμα, servitute liberare, & libertate donare. At P. Candidus, quibus servos liberos esse voluisti, vel obnoxios are alieno liberafisti.

Καὶ

ἄρχῃ ἧ ἡγορῶν ἐπὶ δίκῃ ἐ-
 ληλυθῆναι νομίσεις ἢ ὁ κενός
 ἀνάσταται, σὸδ τε πολεμήσαντος
 ἡμῖν, κὲ ἡμῶν ἀμυνανδρῶν ἠδῆ
 κερτερῶς, κὲ ἀμυνόμενον ἐς τέ-
 λῃ. Τούτων δὲ Σύλλα μετ' ὀρ-
 γῆς ἐπὶ λόγῳ, μετέπιπτεν ὁ βα-
 σιλεὺς κὲ ἐδεδόκη, καὶ ἐς τὰς δι'
 Ἀρχελαῦς ἡγορήμας συνθήκας ἐνε-
 διδε. τίς τε ναὺς κὲ τὰ ἀλλα πάν-
 τα παροδῆς, ἐς τὸ Πόντον ἐπιπα-
 τῶν δὲ γῆν ἐπ' ἀπὸ μίλι. ἄνε μὲ
 ὁ παρ' ἑαυτῷ Μιθριδάτου τε ἔρω-
 μαίων πόλεμῳ κρηπίματα. Σύλ-
 λας δὲ, Φιμβρίης δύο σταδίας ἀπο-
 ρχῶν, ἐκείλους παροδῆναι οἱ τ' ἐρω-
 τὸν ἔπαρομοίς ἀρχῆ. ὁ δὲ ἀν-
 τεπέσκαπτε μὲν, ὡς ἐστὶ κένε-
 ἐπὶ ἐνόμοις ἀρχῆ. παρ' ἐφ' ὅσον-
 ὁ δὲ αὐτὸν δὲ Σύλλα, κὲ πολλῶν ἐκ
 ἀφανῶς ἀποδεδροκόντων, ἐς ἐκ-
 κλησίαν τοὺς λοιποὺς ὁ Φιμβρίης
 σωμαραγῶν, παρεκλήθη παρομένειν.
 ἔφαρμεναι δὲ πολεμησῶν πολιτεῖς,
 κρηπίδης τὸν κρητισκόν, ἐκείτοις
 παρ' ἐπιπτεν, ὡς δὲ κὲ τῶν ἀπε-
 ρέφαντο, κὲ πολλοὺς ἐγγύοντο ἀυ-
 τομάχῃ, τίς σελυαῖς τῶν ἡγεμό-
 νων παρ' ἑλῆν κὲ πῶς αὐτῶν χρη-
 μασι διαφθεῖρας, ἐς ἐκκλησίαν
 αὐτοῖς σωκεῖται, κὲ σωμαραγῶν
 οἱ παρ' ἐπιπτεν. ἐκδοκόντων δὲ
 Ἐπῶν ὅπ' ἑκαὶ κλην ἐπὶ τὸ ὄρ-
 κον ἐξ ἰσχυροῦ, ὁ μὲν δὲ ἐπ' ἠρῶν-
 τε τὸς εὐ τὴν πῶδόντας ἐφ' ἑαυτοῦ
 κὲ Νόνιον παρ' ἑκαὶ κλην, κρητι-
 τῶν οἱ πάντων κρητισκόν. ὅσον δὲ
 τῶν δὲ ἐστὶ κένεου, τὸ ἐξ ἑαυτοῦ
 ἐπιστάτας, ἐπηπίειλε κτερεῖν ἀυ-
 τῶν. μέγιστον, βοῆς ὅσον πάντων ἡγο-
 ρῆς, κρητισκόν, κὲ τῶν ἐ-
 σὴν ἐπιπτεν, donec coorto

forte longè remotum me time-
 bas, nunc propinquum putas ve-
 nisse ad iudicium: cujus tempus
 jam prateriit, postquam res ad
 arma devenit, te inferente bel-
 lum, nobis resistentibus strenuè,
 quod usque finem facere est ani-
 mus. Hac iracunda Syllæ oratio-
 ne territus rex, confensit in leges
 pacis datas Archelao: traditisque
 navibus & ceteris quæ debeban-
 tur ex fœdere, in Pontum ad fol-
 lum paternum regnum reversus
 est. Atque ita primum bellum
 Mithridaticum sedatum est. Syl-
 la promotis castris ad secundum
 à Fimbria stadium, postulavit
 tradi sibi exercitum, cui ille con-
 tra leges præesset: qui ludens re-
 spondit, ne ipsum quidem jam
 imperare legitimè. Quomque
 circumvallaretur, & à multis de-
 feretur propalam, convocatis in
 concionem reliquis, rogabat ut
 permanerent: qui quum nega-
 rent se bellaturos contra cives,
 discissa tunica suppliciter prehen-
 sabat singulos: & quum id quo-
 que averfarentur, pluraque trans-
 fugia fierent, circumibat tribu-
 norum tentoria, corruptisque
 largitione ex eis aliquot, rursum
 advocata concione iusjurandum
 exegit: quomque clamassent
 Veneti, oportere nominatim ad
 sacramentum citari militem, ille
 præconem iussit nominare suos
 beneficiarios, & Nonium ante
 omnes, quorumcunque facino-
 rum socium: & quum ne hic qui-
 dem juraret, stricto gladio ne-
 cem intentavit ei, donec coorto

Mithrida-
 tes oratio-
 ne Syllæ
 territus
 pacis leges
 accipit.

Sylla con-
 tra Fim-
 briam pro-
 ficitur.

Milites
 Fimbriae
 ab ipso de-
 ficiunt ad
 Syllam.

Nonius
 tr. pl.

Servus inductus à Fimbria ut Syllam interficiat.

Servum deinde pecuniis & spe libertatis induxit, ut pro transfuga receptus in castra Syllæ ipsum interficeret: qui parum constanter rem aggressus, & ex ipsa trepidatione suspectus, comprehensus, omnia factus est. Tum Syllanus exercitus cum ira & contemptu circum-

Fimbria, per contumeliam Athenio vocatus.

211

Fimbria petit cum Sylla colloquium.

sistens vallum Fimbriæ, contumeliosè vocabat eum Athenionem: quo nomine aliquando fugitivorum in Sicilia quidam paucorum dierum rex fuerat. Quapropter Fimbria spe omni abjecta, in munitiones progressus, Syllam invitavit ad colloquium, is pro se misit Rutilium: quod maximè contristavit Fimbriam, ne colloquium quidem sibi concedi, quod non solear negari vel hostibus. Quumque rogaret veniam, si quid peccasset per ætatis imprudentiam, Rutilius respondit, Syllam permittiturum ut incolumis ad mare transeat, si velit ei Asia cujus ipse proconsul sit, decedere, & abnavigare: ille habere se dixit

πάντατο. ἡρώποντα ἢ κρημνοὶ ἐλπίσιν ἐλευθερίας ἀναπέστας, ἐπεμψεν αἰς αὐτομελοὶ ἐπιχρῆν πρὸς Σύλλα σάμα. ὁ δὲ, πρὸ ἔργου πλησιάζων καὶ παρασοῦμυθῶ, οὐ τὸδὲ ὑποπτεῖ ἡρώμυθῶ, σιωπῆ λήθη τε καὶ ἀμολόγησε. καὶ ἐρωτῶς ὁ Σὺλλα σιωπῆ καὶ κρημνοῦ φωνῆσθαι, ἀεικλίαντες τὸ πρὸς Φιμβρίου κρημνοῦ, κατελοιδόρουν αὐτὸν, καὶ Ἀθηνίωνα ἐκάλειν ὡς δραπέτῶν ἢ ἐν Σικελίᾳ ποτὲ δραπετῶν ἀλιγήμερῶ γενέητο βασιλεύς. ἐφ' οἷς ὁ Φιμβρίας, πάντα δρογῆς, ἐπὶ τῷ τάφῳ κρημνοῦ, καὶ Σὺλλον αὐτῷ παρεκλίει συνελθεῖν εἰς λόγους. ὁ δ' αὖτ' αὐτῆ Ρούτιλιον ἐπέμπε. καὶ τὸδὲ κρημνοῦ ἐλύπη τὸν Φιμβριαν, εἰδὲ σιωπῆ, διδομένης καὶ τοῖς πολέμοις, ἀξιοῦντα. δεσμεῖα δ' αὐτῷ συγγράμης τυχεῖν, εἰ τι καὶ ἂν ἐξήμαρτεν, ὁ Ρετίλιος ὑπέσθη, Σύλλον ἀφῆσθαι ἐπὶ Ἰαλιουσαν ἀπαθῆ διαλεῖν, εἰ μέλλοι τῆς Ἀσίας ἢς εἰς ὁ Σύλλας αἰνδύεται, δροπλοσείσθαι. ὁ ἦ, εἰπὼν ἐτέρον ὁδὸν ἔχῃ κρημνοῦ, ἐπαυῆλθεν

Καὶ Ἀθηνίωνα ἐκάλειν, ὡς δραπέτῶν ἢ ἐν Σικελίᾳ π. α. ἀλιγήμερῶ γ. βασιλεύς.] Meminit hujus Athenionis Dio in excerpt. Peirefsianis: Mamertini opes suas ac pretiosissima quæque in urbem Messanam contulere, rati se a fugitivorum incurfionibus tutissimos fore. Quod postquam Athenioni compertum est (hic Sicilia ortus, maximam auctoritatem inter latrones obtinebat) observato die, quo solenne sacrum publice in suburbis agebant, in eos irruit, plurimisque eorum hac illac dispersos interfecit, minimumque absuit, quin urbem ipsam impetu caperet. Ceterum occupato quodam loco, qui Macella dicitur, eoque munito agrum Mamertinum late vastabat. Hunc deinde M. Aquilius anno V. C. DCCLII. in acie interfecit. Florus autem inter rixantium manus, dum circa ad deprehendendum eum multitudinem contendit, laceratum fuisse scribit. Eidem porro Athenioni Maximinum comparavit Capitolinus in Maximin. Nobilem circa se nominem passus est; prorsus aut Spartaci, aut Athenionis exemplo imperabat. Quemadmodum optimè illum locum legendum esse Incomparabilis Salmastius censuit.

ἐς Πέργαμον, & ἐς τὸ Ἑ Ἀσκληπιῶ
 ἱερὸν περελθὼν, ἐχρέσαστο τὸ ξί-
 φει. & κερσεύει αὐτῷ τὴν πληγὴν
 ἄσπετον, ἀκίελοσε τὴν πᾶντα ἐπε-
 ροίσει. ὁ δὲ ἵππὸν τὸ δεσπότην ἐκτίθει,
 καὶ αὐτὸν ἐπὶ τῷ δεσπότην.

Οὕτω μὲν καὶ Φιμβρίου ἀπέθανε,
 καὶ πολλὰ τῶν Ἀσίων ἐπὶ Μιθρι-
 δάτῃ λελυμμένον. καὶ αὐτὸν ὁ
 Σύλλας ἐφίκε τοῖς ἀπελευθέρους
 ἡμίσει. καὶ ἐπέειπεν ἔμμεϊσθαι Κιν-
 ναν & Μαρσόν, οὗ Ῥώμῃ θανάτων
 τε πολλῶν καὶ ἀταφίαν ἐπὶ τῷ θά-
 νάτῳ κηρυσσόντας. τὸ δὲ ἑσπερὸν ἔ-
 Φιμβρίου παρῶντες οἱ δεξιωσάμε-
 νός τε καὶ τῷ σφετέρῳ συμμαχῶν,
 Κερσίαν παρῶντες Νικομένη καὶ
 Ἀριστοκράτην ἐς Καππαδοκίαν
 κηρυσσόντας. τῆ τε βουλῇ αὐτοῦ πεί-
 νων ἐπέσεικεν, ἐκ ὑποκρηνοῦ
 ἐψηφίσθαι πολέμου. αὐτῷ δὲ τὴν
 Ἀσίαν κηρυσσόντων, Ἰλίου μὲν καὶ
 Χίου, & Λυκίου, & Ῥωδίου, καὶ
 Μαγνησίου, καὶ πᾶσι ἄλλοις, ἢ συμ-
 μαχίας ἀμεισοῦντων, ἢ ἂν ἀφ᾽
 αὐτοῦ μὲν ἐπεπείθεισαν. ἔνεκεν ἰ-
 λυθέρους ἤφει, καὶ Ῥωμαίων ἀνέ-
 γκαφε φίλους, ἐς τε τὰ λοιπὰ
 πᾶντα στρατῶν ἀελέτην, & τὰς
 ἑσπερῶντας, οἷς ἰλυθέρων ἐδεδώ-
 κει Μιθριδάτης, ἐκρηπτεν αὐπ-
 κη ἐς τὰς δεσπότης ἐπανέειπε. πολ-
 λῶν δὲ ἀπειθῶντων, καὶ πόλεων π-
 νων ἀφιστεμένων, ἐγίγνωτο σφα-
 γαὴ καὶ πᾶσι τῶν ἰλυθέρων τε καὶ
 ἑσπερῶντων, ἐπὶ ποικίλαις παρ-
 φάσεσι. τάχῃ τε πολλῶν κηρυσσόν-
 τας, καὶ συγγὰ τῶν Ἀσίων ἡδραπο-
 διέζετο. οἱ δὲ κηρυσσόντες ἄν-
 δρες καὶ πόλεις ἐκολάζοντο πικροῖς,
 διρῦτα sunt mœnia, quorundam
 qui factionis regiae fuerant, vel

Pergamum rediit, & ingressus
 templum Æsculapii, trajecit se
 gladio: & quia vulnus letale non
 erat, à servo impetravit operam,
 qui primò dominum, mox scii-
 psium interfecit.

Fimbria
 gladio se
 trajecit.

Hunc exitum habuit Fimbria,
 pestis altera post Mithridatem As-
 iæ. Corpus Sylla ejus liberis ad
 sepulturam concessit, præfatus
 nolle se imitari Cinnam & Mar-
 rium, qui multos in urbe sepul-
 tura simul cum vita privaverant.
 Exercitum ejus accedentem ac-
 cepit & conjunxit cum suo: môx-
 que Curionem jussit ut Nicome-
 dem & Ariobarzanem in propria
 regna reduceret, ad sênatum
 quoque perferpsit omnia, hos-
 stem se judicatum dissimulans.
 Provinciam deinde constituens,
 Ilienses, Chios, Rhodios, Lycios,
 Magnesios, aliòsque quosdam
 populos, vel in auxiliorum præ-
 mium, vel in solatium malorum
 quæ propter studium erga popu-
 lum Romanum pertulerant, li-
 bertate donatos, adscripsit inter
 Romani populi focios: dimissif-
 que circa reliqua omnia oppida
 militibus, per præconem edixit,
 ut quotquot mânia libertatem
 à Mithridate acceperant, confe-
 stim in herilem potestatem redi-
 rent. Quod edictum quum multi
 contemnerent, & aliquot civita-
 tes deficerent, secuta sunt cædes
 promiscuæ, tam servorum quàm
 ingenuorum ex variis occasione-
 bus, & multorum oppidorum
 populis sub hasta venditis: tum
 cives vel populi severè multa-

Curio.

Urbes li-
 bertate
 donatæ.

Syllæ edi-
 ctum.

Cædes &
 mala Syllæ
 edictum
 secuta.

212

bantur, præsertim Ephesii, qui per turpem adulationem donaria Romanorum cum ludibrio detraxerant. Post hæc præcones per provinciam dimissi sunt, qui optimates civitatum juberent ad certam diem coram Sylla comparere Ephesi, qui postquam convenère, sic eos pro tribunali allocutus est. Nos tum primum exercitum in Asiam adduximus quum Antiochus Syriæ rex vos populabatur: quo ultra Halym Taurumque pulso, vos in potestate nostra non retinimus, sed permisimus esse liberos, exceptis aliquot populis quos Eumeni Rhodiisque sociis attribuimus, clientes magis quam tributarios. Id ita se habere argumentum est, quòd Lycios de Rhodiis questos, exemimus eorum imperio. Hæc quidem sunt nostra merita: vos verò postquam Attalus Philometor regnum suum testamento nobis reliquit, Aristonico contra nos opem tulistis per quadriennium, donec illo capto, vestrum plerique metu compulsi redie-

Syllæ oratio ad civitatum optimates.

Halys.
Taurus.

καὶ μέγιστα αὐτῶν Ἐφέσιοι, σὺν
αἰσχρῇ κολακείᾳ, ἐς τὰ Ῥωμαίων
ἀναθήματα ἐνδύσαντες. ἐπὶ δὲ
τοῖς δὲ καὶ κήρυγμα παρὶς, τὰς δὲ
ἀξιώσει καὶ πόλιν ἐς ἡμέραν ἡμετέ-
ρας τὴν Σὺλλαν ἀπαντᾶν ἐς Ἐφε-
σον καὶ συναλεῦσιν αὐτοῖς ἐπὶ βή-
ματι· ἐδημηγόρησεν ἕτως, Ἡμεῖς
ἔσπευτο ἄσπετον ἐς Ἀσίαν παρήλ-
ῃ Ἰορδῶν, Ἀντιόχου τὸν Σύρον βα-
σιλέως παρδουσι· ὑμῶς ἐξε-
λάσαντες δὲ αὐτὸν, καὶ τὸ Ἀ-
λυν καὶ Ταῦρον αὐτὰ πεικόμε-
ναι δὲ δόχου ὄρον, ἐκ ἀντέροισι ὑ-
μῶν ἡμετέραν ἐξ εὐκείας φροσί-
μων, ἀλλὰ μεθήκαμεν αὐτονομίαις,
πάλιν ἐπὶ νῆας Ἐφέσιαις ἐ Ῥοδίων
συμμαχῆσαι ἡμῖν ἑδομῶν, ἐκ
ὑποτέλειαι, ἀλλ' ἐπὶ αἰσθητάταις
εἶναι. τεκμήριον δὲ, ὅτι Λυκίαις
ἐπιπαρόντας τὸν Ῥοδίων ἀπεπέπα-
μεν, ἡμεῖς μὲν δὲ τοιοῦτοι παρὶς
ὑμῶς γεγονόμεναι ὑμῶς ἔ, Ἀτ-
τάλου τοῦ Φιλομήτορος· τίνος δὲ
χρὴ ἡμῖν ἐν Ἀναθήκαις κατε-
λιπόντες, Ἀρσινόην καὶ τὴν
μῶν τέτταρον ἔπειτα σωμενοῦμεν
τε, μέγιστα καὶ Ἀρσινόην ἐκ-
λα, ἐ ὑμῶν οἱ πλείους ἐς ἀναίγ-
κλιν

Ἀπ' αὐτοῦ τὸν φιλομήτορος τὴν ἀρχὴν ἡμῖν ἐν ἀναθήκαις κατελιπόντες.] De eo vide Livii Epitomen §8. Velleium l. 2. c. 4. Florum l. 2. c. 20. Orofum l. 5. c. 8. & alios. Idem factum à Nicomede Bithyniæ rege, itemque ab Archelzo Cappadociæ, & Pilamene Paphlagoniæ regibus. In aeduna autem hac Attali hereditate Romanos doli mali accusat Michridates apud Salustium historiarum lib. 4. Et Horatius l. 2. Od. 18.

Neque Attali

Ignotus hæres regiam occupavi.

Quamvis tamen in eo Horatii loco cum Torrentio sentiam non populum Romanum notari (non enim ignotus hæres recte vocabitur, quem graves ob causas testator instituit) sed Aristonicum potius, ex Eumene non iusto patrimonio, sed ex pellice Ephesia citharistæ cuiusdam filia genitum, qui post mortem Attali stirpis regiæ originem mentitus, ignotus atque obscurus antea regnum illud occupavit: quem victum postea à M. Perperna M. Aquilius in triumphum duxit, regno in provinciæ formam redacto.

11 κλυ η φάσαν παρήλατε. κα
 12 αδε παρόσοντες, όμως έτεσαν ει
 13 κροσι & τέσσαρον ει μέγα παρ
 14 ουσίας η κήλας κρητισσδους ι
 15 διαπικης τε η δημοσιος παρ
 16 θόντες, ισο ερήνης η περφή
 17 εξυσελάτε αδης. & τλω άρο
 18 λιαν ημων τλω αμφι τλω Ιτα
 19 λιαν φυλάξαντες, οι η επηγά
 20 ρεθε Μιθριδατλω, οι ελ
 21 θόντι συνεθεθε. ο ελ ει παν
 22 των μισράτων, ιαείητε αυτω
 23 μιας ημερας τες Ιταλιώτας α
 24 παιως αυτοις πασι & μητρο
 25 σιν αναρήθη. & εδε ε εις τα
 26 ιερα συμφογόνταν Δε τες υ
 27 μετερος θεος εφείσασθε. εφ οις
 28 εδωδη πια & αυτω Μιθριδατη
 29 δικλω, απίτω τε εις υμεις ησο

runt ad officium. Attamen sic
 quoque per viginti quatuor an
 nos publicè privatimque opi
 bus & ornamentis aucti, ex o
 tto delicisq; resumpsistis con
 tra nos petulantiam: & arre
 pta occasione è bello nostro fo
 ciali, partim adduxistis adver
 sus nos Mithridatem, partim
 venienti vos adjunxistis: &
 quod est longè scelestissimum,
 sustinivistis iussu ejus una die
 omnes Italos interficere cum li
 beris & matribus: ac ne illis qui
 dem pepercistis qui ad aedes diis
 vestris sacras confugerant. Quo
 rum scelerum pœnam aliquam
 dedistis ipsi Mithridati erga vos
 perfido, qui vos exhausti rapinis
 & ca-

Καὶ τὴν ἀρχαίαν ἡμῶν τὴν ἀμφὶ τὴν Ἰταλίαν φυλάξαντες.] Hæc verba
 melius redduntur hoc modo, & arrepta occasione ex eo quod bello foicali occu
 patri eramus. vel, implicati eramus. Sic autem & aliquot aliis loquitur locis:
 quorum unus est pag. 109. & quidem de hac ipsa Romanorum occupatione
 loquens, ὅτε ᾗδ' τὴν Ἰταλίαν ἀριστάβηλον ἡμῶν ἡδόνου, τὴν ἀρχαίαν
 τὴν δὲ ἡμῶν φυλάξας. (adversus autem hos Italos promittitur Romanis à Pe
 lopida Mithridatis auxilium, si facere velint quæ petit) Atque his locis ad
 jungi potest iste pag. 276. ἐπιωτίρισταν αὐθις ἐς τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν οἱ Ἰ
 ἑρες.

Ἐπέστητε αὐτῷ μιας ἡμέρας τοὺς Ἰταλιώτας ἀπαντας αὐτοῖς πασι καὶ μη
 τροσίν αναρήθη.] Quod hic dicit illos Mithridati se facturos recepisse, pag.
 109. à Mithridate factum fuisse narratur: his verbis, ἢ τὸ ἄρδ' Ἰταλιωτῶν
 ἡμῶν, ὅς μιας ἡμέρας σὺ εἰρήσει καὶ μητροσίν ἑτανας τε καὶ κρη
 τισσάσαστε. In hoc autem pag. 212. loco, de quo agitur, Gelen. ἰαείητε
 vertit sustinivistis, tanquam legens αναρήθη, non αναρήθη. Alioqui acci
 piendo ἰαείητε pro recepistis, seu promisistis, rectè sequitur futurum mo
 di infinitivi (etiam si & præsens tum quoque aliquem habere locum possit.)
 Quoniam tamen hæc de crudelitate statim loquitur tanquam de ea non quæ
 se perpetratos promiserint, sed quam perpetraverint, ratione non care
 re suam interpretationem dixerit Gelenius: in qua videndum est etiam an
 datus vertendus fuerit, iussu ejus: an potius verti debuerit, in ejus gra
 tiam. Et ne illis quidem qui ad templa confugerant, Mithridatem pepercis
 se, dicitur eodem modo, eodem illo in loco.

Εἰς εἰς ἑδωδη τῶν καὶ αὐτῷ Μιθριδατῶν δικλω] Muto ἑδωδη in ἑδω
 δη. Sequitur enim particula ἢ huic ἀρδ' respondens, sed satis longo inter
 vallo, & ita ut minus animadvertatur propter quædam per parenthesis po
 sita verba. At P. Candidus legit quidem ἑδωδη, sed novam huic loquendi
 generi

& cædibus, multatos insuper agris & pecunis creditis, servis in libertatem vindicatis, non nullam & tyrannis impositis, constitutisque terra ac mari tot prædonum piratarumque receptaculis, ut statim experimento conferre possentis, qualibus relictis quales vobis patronos optaveritis: nobis quoque aliquam pecuniam luerunt autores horum maiorum. Oportet tamen esse multam etiam publicam, quam debetis dignam meritis solvere. sed absint a Romana mansuetudine cædes impiæ, confiscationesque bonorum temeraria, vel concitationes servitorum, & id genus exempla barbarica, à quorum etiam cogitatione abhorret animus. Dabitur aliquid Græco nomini & celebritati Asia, amicitiaque pristinae: & (quod factum felixque sit) multo vos tantum quinqueenniali tributo, quod jam nunc mihi representari jubeo: & insuper pecuniam infumptam in hoc bellum, & si quam præterea constitutio provinciae postulat. Eam collationem ego in singulas civitates dividam, & tempus conferendi præstiam: & quos secus facere deprehendero, habebō pro hostibus. Hæc locutus multam in legatos distribuit, simulque misit qui eam exigent. at civitates

213

Tributum quinqueenniali Asiae imperatum à Sylla.

ἢ μὲν, ἢ φόνος ἐ δημοσίων ἔργων, ἢ πλοῦσαν ὑμῶν, ἢ τῆς ἀναδεδουμένου ἐργασασθῆναι, ἢ χρεῶν ἀποκρίσεις, ἢ δ' ἄλλον ἐλαδὲν ἰσχυρῶν, ἢ τρεῖς ἐπ' οἰοῖς, ἢ ληστῆρια ποικίλα ἀνά τε γῆν καὶ θάλασσαν ὡς ἐυδὺς ὑμῶν ἔχρειν, ἢ πέρα ἐ παραβολῇ οἰκὸς ἀνδρῶν, ἢ οἶον ἀποστῆναι ἐπελεγεσθε. ἔδοσαν ἢ τινὰ ἢ ἡμῖν δίκην ὡς τῶνδε, ἢ ἀρξάντες ἀδικὰ δεῖ καὶ κρινῶν ὑμῖν ἐπιτηδύμῳ τοιαυτῶν ἐργασασθῆναι, ἢ ἄνευ μὲν ἢ οἰς ἐδραστοτε γινέσθαι. μήποτε ἢ Ρωμαῖοι σφαγῶν ἀποστῆναι ἢ δημοσίων ἀδικαίων, ἢ δόλων ἐπινοήσασθε, ἢ ὅσοι ἀδικὰ βαρβάρων, ἢ καὶ μὴδ' ἐπὶ τοῦ λαοῦ φεισθῆναι, ἢ δὲ ἄνευ ἐπὶ ἢ διοικητοῦ ἢ Ἐλληνικῶν, ἢ δέξασθε ἐπὶ τῇ Ἄσῃ καὶ τοῖς φιλιππῶν Ρωμαῖοις, εὐφροσύνας ἐνεκα μόνους ἢ ὑμῖν ἐπιγενομένων πέντε ἔτων φόρους ἐσσεύσασθε αὐτίκα, ἢ τῶνδε πόλεμον διαπαντὶ, ὅση τε γένησθε ἐργῶν ἢ πόλεως, ἢ πᾶσι ἀποδοσθῆναι ταῦς ἐσφορῶν. ἢ τοῖς ἐ φυλάξεσιν ἐπιτηδύμῳ δικῆν, ἢ ὡς πολέμοις. ἢ ὅσοι εἰπαν, ἐπιδηρῶν τοῖς πρὸς ὅσοι τῶν ζυμῶν, ἢ ἐπὶ τὰ χρεῖματα ἐπιμύνη. αἱ δὲ πόλεις,

generi interpretationem dedit. ita enim hæc vertit, quorum causa Mithridatem nonnulla ræna affectimus. Vide annot. quæ proximè sequitur.
 Ἐδοσαν δὲ τινὰ καὶ ἡμῖν δίκην ὡς τῶνδε ἀρξάντες. J. Habes hic eam particulam δὲ quam illi ἔδοσαν respondere dixi quæ est post ἔδοσαν. Facilius autem animadverteretur si parenthesis includerentur quæ interjecta sunt inter vocem θάλασσαν & hoc verbum ἔδοσαν. Nec dubito quin mox scribendum sit, οἱ τούτων ἀρξάντες.

πόλεις, ἀπορροσῆ τε & δανείζομε-
ται μεγάλων τοικων, αἱ μὲν τὰ θη-
ρα τῶς δανείζουσι, αἱ δὲ τὰ γυ-
μονάσια, ἢ τείχεα, ἢ λιμένας, ἢ τὰ
δημοσίων ἀλλο, σὺν ὑβρί στρατιω-
τῶν ἐπειγόντων, ὑπεπέδοντο. τὰ μὲν
δὲ χρημάτων ὡς τὰ Σύλλα συνε-
κρίμιζετο· ἢ κακῶν ἀδὴν εἶχε ἢ Ἀ-
σία. ἐπέπλει δ' αὐτῶν ἢ ληστῆρα
πολύωνδρον Φανερῶς, ὅλοις εὐμε-
τη κέρδιον ἢ λησταίς, Μιθριδάτης
μὲν αὐτῶν πρῶτον κηδεύετο· ἐς τὴν
Βάλλασων, ὅτε πάνθ' ὡς οὐκ ἐς
πολύ κηδεύεον ἐλυμνίετο· πλεονέ-
τουντα δ' ἐς τότε κέρδιζε, ἢ ἐ-
τοῖς πλείους μόνους, ἀλλὰ ἢ λι-
μῆσι, ἢ χωρίοις, ἢ πόλεσιν ἐπι-
χρῶνται Φανερῶς. Γασσὸς δὲ τοῖς
& Σάμοι, ἢ Κλαζορρίαι, ἢ Σα-
μοθράκη, Σύλλα παύροτο· ἐλή-
φθησαν ἢ τὸ ἱερὸν εὐνήθη τὸ Σα-
μοθράκιον, ἢ ἡλίαν παλάντων κό-
σμων, ὡς οὐκίμιζετο· ὁ δὲ, εἴτε ἐ-
κῶν, ὡς ἀμαρτυρίας οὐκ ἐξέσται
καταλιπὼν, εἴτ' ἐπὶ τῶν ἐς Ρ' ὠ-
μῶν ζῶσιν ἐπειγόμενος, ἐς τὴν
Ἑλλάδα, ἢ ἀπ' αὐτῆς ἐς τὴν Ῥ-
πειλίαν μὲν ἢ πλείονα στρατὸν διέ-
πλη. ἢ τὰ μὲν ἀμφὶ Σύλλαν ἐν
τοῖς ἐμφυλίοις ἀναγέγραπται.

ΑΡΧΕΤΑΙ δ' ὁ δὲ στρατὸς Ρ' ὠ-
μῶν τε ἢ Μιθριδάτου πόλεμος
οὐδὲν. Μιθριδάτης μὲν ὑπὸ Σύλλαν
σὺν δύο τέλει τοῖς Φιμβρίαι κη-
δεύετο τὰ λοιπὰ τ' Ἀσία ὑπε-
λείπειτο, & πολέμων ἀφορμὴς ἐ-
ρεχέθη, δ' ἐπιθύμιαν στρατεύου.
Μιθριδάτης δ' ἐς τὸν Πόντον ἐς-
πλάστας, Κίλικις & Βιςποριανὸς
ἐσφραγεμένους ἐπολέμησεν ἢ Κολχίς τ'
ἢ ὄν παρ' αὐτῆς Μιθριδάτην, βα-
σιλεία σφίσι ἢ τῶν δαδῶν &

inopia pressæ, magnoque sceno-
re, alia theatra foeneratoribus, a-
liæ gymnasia, aut munitiones, aut
portus, aut aliquid publicum op-
pignerabant, impudenter urgen-
tibus militibus. Atque ita pecuniæ
comportabantur ad Syllam, gemen-
te præ calamitatibus Asia.
nam & piratæ propalam vaga-
bantur per eam penè justis classi-
bus: quos primum Mithridates
mari immiserat, quum omnia
quasi brevis amiffurus vastaret: sed
tum maximè creverant, non tan-
tùm navigantibus infesti, verùm
& portubus, castellis, oppidisque
timendi. Certè Iassus, Samus,
Clazomenæ, Samothrace, præ-
sente Sylla captae sunt: & è sano
Samothracio mille talentorum
ornamenta ablata feruntur. At il-
le, five quòd propter peccata in-
dignos existimaret quòs tuere-
tur, five quòd in urbem propter
seditiones propararet, in Gra-
ciam trajecit, & inde porro in Ita-
liam cum majore parte exercitus,
quæ verò ibi geflit, memorantur
in bellis civilibus.

SECUNDUM autem Mithri-
daticum bellum hinc cepit ini-
tium. Murena relictus à Sylla
cum duabus Fimbrianis legioni-
bus ad ordinanda cetera in A-
sia, bellorum occasiones capta-
bat, triumphii cupidine: Mith-
ridates in Pontum reversus,
cum Colchis & Bosphoranis bel-
lum gerebat, qui ab ejus im-
perio defecerant. Ex his Colchi
filium ejus Mithridatem sibi re-
gem postularunt: quo impetra-

Secundi
belli Mi-
thridatici
initium.

νετοαχοσίας ἔ Μιθριδάτε κάμεις
 ἐπίστρεχεν, ὅση ἀπυνητῶν ἐς ἔ-
 δὲν αὐτῶν ἔ βασιλείας, ἀλλὰ τῶν
 ἀρεσθένειαν ἀναβρόντων. λείας δὲ
 πολλὰς καταγάρων, ἐς Φρυγίαν καὶ
 Γαλατικὴν ἐπαυή. ἔνθα αὐτῶν Κα-
 λιδίου ἐπὶ τῆς Μιθριδάτου μίμη-
 λησι πεμφθεῖς δὲ τῶν Ρώμης, ἡ-
 φισμα μὲν ἔδεν ἐπίδρακεν ἔφη δὲ
 ἐς ἐπὶ κρησὸν ἐν μίση, τὴν βαλλίω αὐ-
 τὸν κελύειν φεδέσθαι ἔ βασιλείας
 ὄντων ἐναπόδου. ταυτὶ δὲ εἰπὼν,
 ἄφθῃ Διολογῶν αὐτῶν μένω·
 καὶ ὁ Μουρίων ἐδὲν ἀνεῖς τῶ ὄρμης,
 καὶ τότε τῶ γυλὶ ἐπὶ κρησὸν ἔ Μιθρι-
 δάτου. ὁ δὲ, σαφῶς ἔκ τῶ Ρω-
 μείων ἡρώδου πολυμείδῃ, Γόρ-
 διον ἐς τῆς κάμεις ἐμαλαίω ἐπέ-
 λούσε. ἔ αὐτῶν ὁ Γόρδιον ἔπι-
 ζύγῃ τε πολλὰ ἔ σκευοφόρος καὶ
 κινδύρωπος, ἰδιώτης τε καὶ στρατιώ-
 τῆς συνήρπασε, ἔ αὐτῶν Μουρίων
 μίσην λαθῶν ποταμῶν ἀνταναδίξε-
 το. μάχης δὲ ἔδῆτερον ἤρχεν, ἔως
 ἀφικετο Μιθριδάτης ἐν τῶ πλείο-
 νι στρατῶ καὶ ἐν τῶ ἀμφὶ τῶ πο-
 ταμῶ μῆχη γίνεται κρατερά καὶ
 βιασάμεν ὁ Μιθριδάτης ἐπέρε τῶ
 ποταμῶν, ἔ τῶν πολλὰ κρείττων
 ἔ Μουρίων ἡρώδου. ὁ δὲ ἐς λό-
 φον κρατερόν ἀναφυγῶν, ἐπιχει-
 ρῶντων αὐτῶν ἔ βασιλείας, πολ-
 λὰς λυπῶν, ἔφθῃ Διολογῶν ὁ-
 ρενῶν ἐπὶ Φρυγίας ὄδον ἀστρέβῃ,
 βασιλῶν τε ἔ χαλεπῶς. ἡ τε νί-
 κη, λαμπρά καὶ ἔξεν ἔξ ἐφόδου γε-
 νομένη, ταχὺ διαπτή, ἔ πολλοὺς
 ἐς τῶ Μιθριδάτι μπεταλεν. ὁ δὲ
 ἔ τῶ ἐν Καππαδοκίᾳ Φοβῶν τῶ
 Μουρίων πᾶντα ἐπιδραμῶν τε καὶ
 ἐξολάσας, ἔθῃ τῶ στρατῶ Διὶ πε-
 ρασιδίου, sacrificavit belli potenti Jovi more patrio, in excelso

tumido, cccc. Mithridatis vi-
 cosus incurfavit, nusquam occur-
 rente rege, & expectante lega-
 torum reditum. Atque ita re-
 fertus præda in Phrygiam Gal-
 logræciamque reversus est: u-
 bi Callidius propter querelas
 Mithridatis ab urbe missus nul-
 lum quidem S. C. ei obtulit:
 denuntiavit tamen omnibus
 audientibus, jubere senatum
 ut à fœderato rege abstineat.
 His dictis mox in conspectu al-
 liorum, seorsum cum eo collo-
 quutus est: nec Murena quic-
 quam remisit de pristina vehem-
 entia. tunc quoque incurfans
 fines Mithridatis: qui aperto jam
 bello se peti existimans, Gordi-
 um jusit invadere vicos finiti-
 mos. Ille mox jumenta multa
 impedimentaque & tam paga-
 nos quàm milites comprehen-
 dit, & castra sua Murenæ castris
 in adversa ripa opposuit: pugnae
 verò neuter fecit initium, donec
 Mithridates venit cum majore
 exercitu, môxque circa fluvium
 commissum est magnum præli-
 um. Ibi rex vi transivit flumen,
 aliàs quoque Murenam longè su-
 perans, qui in tumulum natura
 munitum refugii regis impetum,
 & inde per montanos calles pro-
 peravit in Phrygiam, multis a-
 missis vel in fuga vel in pralio.
 Hæc tam præclara acceleratæque
 & obiter parta victoria præpeti
 fama vulgata, multos transiit
 ad Mithridatem: qui & ex Cap-
 padocia pulsus omnibus Murenæ
 præsidis, sacrificavit belli potenti Jovi more patrio, in excelso

Callidius legatus.

215

Parfargada.

monte, addito ei cacumine ex lignorum congerie quæ sustineret victimas. In eam primi reges ligna comportant, & imposita in fummo alia brevior ambitu, in superiorem mel, lac, vinum oleum, aromatum omne genus ingerunt: in inferiore epulum præbetur presentibus, quale Persarum reges solent in Parfargadis: deinde materia succenditur, quæ propter incendi magnitudinem ad mille stadia plerunque conspicitur: ad quam negant, propter æris fervorem propinquare posse quenquam per aliquot dies. Ille igitur sacrificabat more patrio. Ceterum Sylla indignum cense Mithridatem fœderatum bello infestari, missus est A. Gabinius, qui serio Murenæ denuntiaret, abstineret arma à rege: & Mithridatem cum Ariobarzane reduceret in mutuam gratiam. In eo conventu Mithridates obfide tradito Ariobarzani filio quadrimulo, acceptaque parte Cappadociæ quatenus eam occuparat φείσθ' λαβῶν ἐξ ἑνὸς Καππαδοκίας ὅσα τε ἔχε, καὶ ἔπειτα ἐπ' ἐκείνοις, εἰς αἰ

τριον θυσίαν ἐπὶ ὄρους ὕψηλῆς, καὶ ῥυφῶν μείζονα ἀπλῶν ἐπὶ ξύλων ἐπιπέθει. ἄριστοι δ' ἐς αὐτὸν οἱ βασιλεῖς ἐυλοφοροῦσι, καὶ ἀειδέντες ἕτερον ἐν κύκλῳ βραχυτέρον, τῆ μὲν ἄνω, μέλι, καὶ γάλα, καὶ οἶνον, καὶ ἔλαιον, καὶ θυμιάματα πυντικὰ ἐπιφοροῦσι: τῆ δ' ἐπιπέθεισιν τὸν τε καὶ ὄρον ἐς ἄριστον τοῖς περὶ οὖσιν ἐπιπέθεντες, αἴον τι καὶ ἐν Περσουργαδῶν ἐστὶ τοῖς Περσῶν βασιλεῦσι γένεθ' θυσίας, ἀπτεοσι τῶν ὕλων. ἡ δ' αἰδομένη, ἀφ' ἧς τὸ μίγεθ' ἠλοδ τε χελίων στυδίαν γίνεται τοῖς πλείοσι κατεφανής, καὶ πελάσσει φασὶν ἐς ποικίλῃς ἡμέρας, αἰδομένης ἔσθ' ἄνεθ', καὶ ὀνομαστὴν εἶναι. ὁ μὲν δὲ τῶν θυσίαν ἦχε πατερίῃ νομῶ. Σύλλα δ' ὅτι ἐστὶ ἀξίον τῶν Μιθριδάτην ἑταροῦν πολέμεισθαι, Ἄγλαο Γαβίνου ἐπεμφθῆ, Μουρίνου μὲν ἀληθῆ τιμῆδε παρονομοῦσιν ἄν, μὴ πολέμει Μιθριδάτη: Μιθριδάτην δ' ἐκ ἐλοδορζάνην ἀπλήτως σωμακάζων. ὁ δ' Μιθριδάτης ἐν τῆδε τῆ συνόδῳ παυδίον προσηγορεῖ ἐξυμῆσας τῶν Ἀριοβαρζάνῃ, καὶ ἐπὶ τῆδε παρονομοῦσιν ἄν, μὴ πολέμει Μιθριδάτη: Μιθριδάτην δ' ἐκ ἐλοδορζάνην ἀπλήτως σωμακάζων.

Εἴθις τῆς στρατίας διὰ πᾶσιν θυσίαν ἐπὶ ὄρους ὕψηλῆς.] Ex persico more, quorum institutis plerisque usi sunt Cappadoces & Ponti accolæ. Persæ autem cum templorum parietibus Deos suos non includerent, quod his omnia deberent esse patentia ac libera, eorumque hic mundus omnis Templum esset & domus, sacra illis sub dio in editissimis ac celsissimis locis, arcibus ac collibus faciebant. Herodorus lib. 1. οἱ δὲ νομιζουσι διὰ τῶν, ἐπὶ τῶν ὕψηλῶν τοῖς θεοῖς ἀναβαρῶντες, θυσίας ἐπέθει, καὶ ὕλων πάντα τὰ ἐσθλῶν διακαλέοντες. Xenophon. 1. 8. πειθ. de Cyro, εἴθις, inquit, διὰ τε πατρῶν καὶ ἡλίου καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς, ἐπὶ τῶν ἄριστων, ὡς Πέρσαι θύουσιν. Et Strabo xv. lib. de Persis: θύουσι δὲ ἐν ὕψηλῶν τόποις, καὶ ὄρον ἐν ἡγεμονίῳ δια. Et quidem ἐν καθεαυτῶν τόποις sacrificasse eos, ibidem Strabo post Herodotum lib. 1. scribit. Non est autem dubium à Persis hunc ritum hausisse Hebræos, quos toties Deus per prophetarum os objurgat, quod in excelsis sacrificent.

Kαὶ

minavit, quasi Græcè dicas Tigranopolim. Hæc in Asia gerantur.

Sertorii motus in Hispania.

Senatus à Sertorio illicitus in Hispania.

217

M. Varius. Manius. Fanius.

SERTORIUS autem Hispaniam provinciam obtinens, & ipsam & accolas omnes in Romanos concitavit: & ex his quos circa se habebat, speciem quandam senatus instituit. Ex ea factione duo Lucii, Manius & Fanius, Mithridati suadebant societatem Sertorii: quando magna pars Asiae propin quarumque gentium spem successus faceret. Ille persuasus legatos misit ad Sertorium: qui postquam eos in suum senatum introduxit, multa locutus de sua gloria quæ in Pontum usque penetravit, ut jam possit Romanos ab occidente ac oriente oppugnare pariter, fœdus cum Mithridate percussit, in quo ei concessit Asiam, Bithyniam, Paphlagoniam, Cappadociam, Gallograciam. Ducem quoque ad eum misit M. Varium, cui duos L. addidit consiliarios, Manium & Fanium: quibus autoribus Mithridates tertium & ultimum bellum Romanis intulit: in quo totum amisit imperium, Sertorio mortuo in Hispania, contra ipsum verò missis ab urbe ducibus, primùm Lucullo qui sub Sylla classi præfuerat, deinde Pompeio, cujus auspicii universa Mithridatis ditio, & vicinæ huic regiones usque flumen Euphratem, uno impetu per occasionem hujus belli sub imperium P. R. redactæ sunt.

Mithridates igitur jam antè vi-

αφ' εαυτῆς αἰσούσῃ· δυνάμει δ' εἶναι Τίγρασι πόλιν. καὶ πᾶσι μὲν ἡμῶν Ἰνδία.

ΣΕΡΤΩΡΙΟΣ δ' Ἰσπανίαν ἡγεμόνησεν, αὐτῆν τε Ἰσπανίαν καὶ τὰ περιέχοντα πάντα ἐπὶ Ρωμαίων ἀνίστη, καὶ βαλλῶν ἐν τῷ οὐρανῶν, ἐς μίσημα τὸ συγκλήτου, κατέλεγε. δύο δ' αὐτῆς τὸν βασιλεῦσιν, Λακίον Μανίον τε καὶ Φάνιον, Μιθριδάτην ἐπέσθεν συμμαχῆσαι τῷ Σερτωρίῳ, πάλαι αἰδομένους αὐτῶν ἔχειν ἑγγυὸς ἐθνῶν ἐπιπέζοντες· ὁ μὲν δὲ, πεισθεὶς, ἐς τὸν Σερτωρίον ἐπέμψεν· ὃ ἵ τὸν πρῶτον ἐς τὴν αὐτῆς συγκλήτου παραγγεῖναι τε, καὶ μεγαλοφρονησάμενος ὅτι τὸ κλέσθαι αὐτῆς καὶ ἐς τὸν Πόντον διέκλυτο, καὶ Ρωμαίους ἐξοὺς πολιορκεῖν δότι τε δύσως καὶ ἐξ ἀνατολῆς, συνέτιθετο τῷ Μιθριδάτη διώσθαι Ἀσίαν τε ἔτι Βιθυνίαν, καὶ Παφλαγονίαν, καὶ Καππαδοκίαν, καὶ Γαλασίαν· στρατηγὸν τε αὐτῷ Μάρκον Οὐάριον, καὶ συμβούλους τὸν Λουκίον, Μανίον τε ἔτι Φάνιον, ἐπέμψεν· μεθ' ἃν ὁ Μιθριδάτης ἐξέφανε τὸ τρίτον καὶ τελευτῶν οἱ χροῖον ἐς Ρωμαίους πόλεμον, ἐν ᾧ πᾶσαν ἀπέλασε τὴν ἀρχὴν Σερτωρίῳ μὲν ἀποθανόντι· ἐν Ἰσπανίᾳ, ἐπιπεμψένταν δὲ οἱ στρατηγὸν δότι Ρωμαίους, ἀσπέρου Λουκουλίου τῆδε, ἔτι νουαρχησάμενος Σύλλα, ὑστέρου δὲ Πομπηίου· ἐφ' ὅτου πάντα ὅσα ἡμῶν Μιθριδάτου, καὶ ἄσσι αὐτοῖς γενομένησιν, μέχρις ἐπὶ ποταμὸν Εὐφράτην, ἀσφάσθαι καὶ ὁρμῆν τῷ Μιθριδάτῳ πολέμου ἐς Ρωμαίους ἀπαντῶν ἀεὶ κληίχθη.

Μιθριδάτης δ' αὖν, οἷα Ρωμαίων πολλὰ

πολλοὺς ἐς πύργον ἔλθων, & τὸνδε
 μέγιστον τὸν πόλεμον ἠγησάμενος ἀ-
 σπασίας δὴ & ὄξείας ἡνιόχους,
 ἀπεισοὺς ἔξεν, πύσων ἐπειὸν πα-
 ρουσκόντων, ὡς ἄρτι δὴ κρητισμέ-
 νου ὄσει ἀπάντων. & τὸ λοιπὸν Ἰ-
 θέρους καὶ τῶν χειμῶνα ὕλον ὕλοτο-
 μῶν, ἐπήγνυτο ναῦς & ὄπλα, καὶ
 εἰσιτο Δακτυλίας μεδίμων μυριά-
 δας ἐπὶ Ἰουλασῶν διεπίδη. συμμο-
 χοὶ τε αὐτῷ ἀσπασίας, Καλύβες, Αρ-
 μηριοί, Σκύνταγ, Ταύροι, Ἀχαιοί,
 Ἡνίοχοι, Λόκοιχοι, & ὅσοι πε-
 ρὶ Θερμοδόουτα ποταμὸν γινώσκουσιν
 τὴν Ἀμαζόνων λεγόμενον. ποταμῶ-
 να μὲν ἐπὶ ταῖς ἀσπασίαις αὐτῶν ὄσει
 τὴν Ἀσίαν ἀσπασίηται. προσφύου-
 σι δὲ ἐς τὴν Ἰουλασῶν, Σαυρο-
 κωτῶν οἱ τε Βασίλειοι, καὶ Ἰάζυ-
 γες, καὶ Κόραχοι, καὶ Θρακῶν ὄσοι
 γένη, ὡς τῶν Ἰσπῶν, ἢ Ρόδο-
 πῶν, ἢ τῶν Αἰγῶν, αἰσδοσι, καὶ ἐ-
 πὶ τοῖσδε Βασίλειαι, τὸ ἀλλομενέ-
 τον αὐτῶν γένου. ποταμὸν δὲ καὶ
 τὸν Ἰουλασῶν τότε ἀσπασίηται ὁ
 Μιθριδάτης. & μυριάδες ἐν πάν-
 των ἐς τὸ μέγιστον αὐτῷ συνελί-
 θητο ποταμοκεκλιθεὶς μέγιστον πύργον,
 καὶ ἰπποῖς ἐπὶ μυρίαῖς ἔξου-
 νικ-

res Romanas expertus, & belli
 sine causa repente moti nullam
 sperans veniam, totus erat in ap-
 paratu, de summa rerum jactu-
 rus aleam, ætatis reliquum & in-
 tegram hyemem consumpsit ma-
 terie cædenda, fabricandisque na-
 vibus & armis: frumenti c. c. me-
 dimnūm myriadas ad mare de-
 tulit. Auxilia præsidē ei fuere præ-
 ter veteres coptias, Chalybes, Ar-
 menii, Scythæ, Tauri, Achæi,
 Heniochi, Leucosyri, & qui circa
 Thermodoontem fluvium ter-
 ram colunt quam vocant Ama-
 zonum: hæc accesserunt in A-
 sia pristina potentia. Trans ma-
 re verò in Europa Sarmatarum
 gentes, Basilii, Jazyges, Coralli,
 Thracum item quæcunque I-
 strum flumen, & Rhodopen Æ-
 miumque montes accolunt, &
 insuper Basternæ omnium hor-
 um fortissimi. Ita connumeratis
 etiam Europæis, censebantur bel-
 latorum c. xl. m. peditum, equi-
 tum xvi. m. Sequebatur castra &
 alia turba magna eorum qui vias

Thermo-
 doon flu-
 vius.
 Terra A-
 mazo-
 num.

Καὶ Ἰάζυγες καὶ Κόραχοι] Apud Plinium lib. iv. c. 12. *Iazyges* hi po-
 pulli vocantur. Sed legendum ibi *Iazyges*. & quos statim noster *Basternas*
 appellat, Plinio quoque male *Absterna* dicuntur: suntque iidem quos Poe-
 ta Baternas nominant. Valer. Flaccus: *Illic juratos secum trahit Æa Bate-
 rnas*. De Iazygibus porro tradit idem Poeta, quod non canescant, hoc est,
 ad maturam ætatem perveniant, sed simulac vires deficiunt, statim à nativitate
 interficiantur. Ita lib. vi. Argonaut.

Expertes canentis Iazyges avi:
 Namque ubi jam viresque alia, notisque refurta
 Arcus, & incepsus jam lancea tenent heriles;
 Magnanimus mos ductus avi, haud segnia mortis
 Jura pati; dextra sed caræ occumbere proli
 Ense dato: rumpuntque moras, natusque parensque,
 Ambo animis, ambo miseri tam fortibus actis.

muniebant aut deserebant farinas, atque etiam negotiatorum.

Sacra Jovi & Neptuno facta.

218

Taxiles & Hermocrates bellicii duces.

facta classium, sacrificavit belli potenti Jovi, more consueto, & Neptuno quadrigas alborum e quorum in altum demersit, atque ita properavit in Paphlagoniam, ducibus exercitus Taxile & Hermocrate. Quò postquam ventum est, concionem ad milites habuit magniloquam, tum de suis majoribus, tum de seipso, quòd exigua regni pomœria in immensum auxisset, nec unquam præfens victus esset à Romanis: quorum mox accusavit immanem avaritiam & intemperantiam, adeo ut & Italiam ipsam & patriam in servitutem redegerint: postremum quoque fœdus objiciebat, quòd ideo differrent scribere, ut renovare bellum per occasionem integrum sibi relinquerent. His belli causis memoratis transit ad extollendas suas copias apparatusque ceterum, & extenuandas res Romanorum, à Sertorio tunc vehementer oppugnatorum in Hispania, & in Italia seditionibus domesticis laborantium. Ideo, in-

χίλιοι. πολλὸς δὲ καὶ ἀλλοῖσι ὀμίλοισι ὀδοποιῶν καὶ σκευοφόρων ἐπέταξεν καὶ ἐμπόρων. δόξα μιν οὐκ ἦρκεν δόξασθαι πειρῶν δὲ ναυπηγῶν ποιησάμενον, ἔθηκε τῶν στρατῶν διὰ τὴν συνήθη δυσίαν καὶ Ποσειδάωνι λευκῶν ἵππων ἄρμα καθεῖς ἐς τὸ πέλαγον, ἐπὶ Παφλαγονίας ἡπέειπε, στρατηγῶν αὐτῶν Ταξιλου τε καὶ Ἐρμωκράτους. ὡς δὲ ἀφίκετο, ἐδημηγόρησε τῶν στρατῶν πρὸς τὴν ἀσθενίαν μέγα σεμνολόγως, ἐπεὶ αὐτὲς μεγαληγόρας, ὅτι τῶν δόχλων ἐκ βραχέων ἐπὶ πολλοῖσι πύργων, ἔποτε Ῥωμαίων ἡπὴρθεῖν πειραν. οἷα κατηγοροῦσεν αὐτῶν ἐς πολωνεξίαν ἐ ἀμετρίαν, ὅφ' ἦς, ἔφη, καὶ τῶν Ἰταλίων ἐ τὴν πύργου αὐτῶν δεδούλυνται. ἐ πῶς ἡγορήσας οἱ τελευταῖος συνθήκας ἐπέφερον, ὡς ἐκ ἐθέλουσιν ἀναγκασθῶσιν, κακοφυλακῶντες αὐτῶν ἐπιθροῦν. καὶ τὸτο ἔπειτα ἔπολεμον πειρῶν, ἔφη, τῶν ἑαυτῶν στρατῶν ὅλων ἐ πύργου, ἐ Ῥωμαίων ἀρχαίων, πλεμερμένων ὑπὸ Σερτηρίου καὶ κερῶν ἐν Ἰσθημῶν, ἐ σασιζόντων ἐς ἀλλήλους ἀνα τῶν Ἰταλίων. διὸ καὶ τὸ ἡλικίως, ἔφη, κατεφροῦσιν ἡλικίως

στουμένων

Καὶ Ποσειδάωνι λευκῶν ἵππων ἄρμα καθεῖς ἐς τὸ πέλαγον.] Hujus moris non infrequens apud veteres mentio, quod aquis sacrificaverint: & fere ea in re equo usi sunt, eoque albo. Herodotus de Xerxis itinere per Thraciam, τὰ δὲ πρὸς μεσημβρίαν τένουσεν ἐς αὐτὸν τὸ Σερμῶνα, ἐς τὸ οἱ μέγιστοι ἐκαλλερόντο σφάζοντες ἵππους λευκοῦς. Tacitus Annalium lib. 6. de Vitellio & Tircidate, qui copias ad ripam Euphratis habebant; Sacrificantibus, cum hic more Romano Suvetiaurilia daret, ille equum placando amici adornasset. quem locum mirifice adducta Herodoti verba illustrent, ut & illa quæ habet Strabo lib. xv. Διαφερόντως δὲ τῶν πύργων καὶ τῶν ἵππων διὰ νοί. τῶν δὲ ἵππων ὅτι λίμνην ἠ ποταμῶν, ἢ κρήνην ἐλθόντες, βότρεσιν ὀρέζοντες εἰς αὐτοὺς σφάζοντες φυλάττεσθαι μὴ τι τῶν πλησίων ἵππων καθερῶν ἀμαχθεῖν. Meminit quoque ejus moris Plutarchus in Lucullo.

συμμοίνας πολὺν ἤδη χρόνον, καὶ
 συμμοχῶν αὐτοῖς ἐδίδευσεν, ἐδὲ
 ὑπὸ τοῦ ἐκείνου ἔπ. Οὐχ ὄρα-
 τε δὲ αὐτῶν, ἔφη, καὶ τὰς δόξ-
 εως (ἐπιδεικνύς ΟΥΔΕΙΟΝ τε καὶ
 τὰς Λουκίους) πολέμιος μὲν ὄντας
 τῇ πατρίδι, συμμοχέως δὲ ἡμῶν;
 Ταῦτ' εἰπὼν, ἔτ' ἐρωτῶν ἐρεδι-
 σσας, ἐνέβαλεν ἐς Βιθυνίαν, Νι-
 κομήδους ἀρπ πινεῶτ' ἀπαγῶν,
 καὶ τὴν δόχλιν Ρωμαίων ἀπολι-
 πόντων. Κοτίως δὲ ἠρώμερον αὐ-
 τῶν, ἀθροῖς τὰς πολέμια πύρι-
 παν, ἐφύζαν ἐς Χαλκηδῶνα μεθ' ἧς
 εἶχε δυναμείως. καὶ Βιθυνία μὲν ἦν
 αὐτοῖς ὑπὸ τῷ Μιθριδάτῃ, τῷ πεν-
 ταχῶς Ρωμαίων ἐς Χαλκηδῶνα πρὸς
 Κοτίαν συνθέντων. ἐπιόντων δὲ ἔ-
 τ' ἠ Χαλκηδὸν τῷ Μιθριδάτῃ, Κοί-
 τας μὲν ὑπὸ ἀπρῶτος ἐσχευεῖν.
 Νύδον δὲ ὁ ναυαρχὸς αὐτῶν συν-
 μείρει πρὸς τὰς τὴν ἰσχυρώτατα τῷ
 πεδίου ἰσχυρώτατον, καὶ ἐξελθεῖς
 ἐφύζαν ἐπὶ τὰς πύλας τῆς Χαλκη-
 δῶν τῷ Διὶ Σιγγιανὸν ποταμῶν, πύ-
 νου δυσχερῶς. ἀμφὶ τε τὰς πύλας
 ἀδιστομοῦς μὲν ἐσπηδῶντων ὁμοῦ. ἔθεν
 ἐδὲ ἐν τῶν δόξουσαν αὐτοῖς βέλ-
 ῶν ἠτύχῃ. ὡς δὲ καὶ πρὸ τῷ πυ-
 λῶν δεισύντες οἱ φύλακες τὴν κλει-
 θρα κελῆσαν ἐς αὐτοῖς δόξαι μνηστῶν,
 Νύδον μὲν καὶ τῶν ἄλλων ἠγεμόνων
 πινῶς ὑπὸ κηλοδοῖς ἀνιμῶντων οἱ
 δὲ λοιποὶ μεταξὺ τῶν τε φίλων καὶ
 τῷ πολέμια ἀποκλιπῶν, τὰς χεῖρας
 ἐς ἐσέως ὄραντες. ὁ, τῷ Μιθριδά-
 τῃ τῇ φαρμῇ τῷ εὐτυχίως χρωάμενον,
 ἐπῆρθη αὐτῶν ἡμέρας ἐπὶ τῷ λιμένα
 τὰς ναῦς καὶ τὸ κλειθρον ἀλλοσφ
 ῥακῆ δεδεμένον ἀπορήξας, πτωσα-
 ρως μὲν ἐνέσπασε τῷ πολέμια, τὰς
 quatuor hostiles naves incendit,

quit, mare jam dudum à piratis
 infestari negligunt, nullis fulti so-
 ciorum auxiliis, nullos habentes
 subditos nisi quos armis sub im-
 perio continent. Annona videris
 eorum optimates, inquit, osten-
 dens Varium & Lucios, hostes
 quidem patriæ, nostros verò so-
 cios? His dictis irritato exercitu,
 invasit Bithyniam, Nicomede
 nuper sine liberis defuncto, tes-
 tamento relictam Romano popu-
 lo. Cujus præfes Cotta, vir im-
 bellis admodum, fugit Chalce-
 donem cum suis copiis: atque ira
 Bithynia rursum sub Mithridatis
 imperium rediit, Romanis undi-
 que Chalcedonem ad Cottam
 confluentibus. Quam urbem
 quum rex peteret, Cotta nego-
 tiis bellicis minimè assuetus non
 prodiit, sed classis ejus præfectus,
 nomine Nudus, cum exercitus
 parte campum occupavit, quia e-
 rat munitissimus, pulsusque inde
 refugit ad portam Chalcedonis,
 laboriosè multa septa superans:
 & in ipsa porta compressio fuit
 simul irruentium: quo factum est
 ut persecutores nullum telum in
 eos frustra mitterent. Ut verò
 portæ custodes demiserunt cla-
 thros præ metu, Nudum, & ali-
 quot alios præfectos, subduxe-
 runt funibus, reliqui amicos in-
 ter & hostes contrucidati sunt,
 incassum manus tendentes ad u-
 trosque. Mithridates utendum
 fortuna ratus, eadem die classè
 ad portum admovit: perruptaque
 in ore portus cathena ferrea,
 reliquas sexaginta ligatas ad pup-
 pes

Varius &
 Lucius,
 hostes pa-
 triæ,
 nostros verò so-
 cios.
 Pop. Rom.
 Nicomede
 testamen-
 to hæres
 relictus.
 Cotta Bi-
 thyniæ
 præfectus.
 Bithynia
 sub Mithri-
 datis im-
 perium redi-
 dit.

219

Nudus,
 classis præ-
 fectus.

pes suarum abstraxit, nec Nudo prohibente nec Cotta, qui se continebant intra moenia. Desiderata sunt Romanorum MMM.

L. Manlii
senatoris
obitus.

Lucullus
ad bellum
contra Mithridatem
missus.

& in his L. Manlius fenator: Mithridates è Basternis qui primum portum invaserant, amisit xx. Deinde L. Lucullus consul ad hoc bellum missus legionem secum ex urbe adduxit: ad quam duabus Fimbrianis & aliis duabus adjunctis, quum in universum haberet xxx. m. peditum, m. dc. equites, circa Cyzicum castra cum Mithridate contulit. Ubi quum ex transfugis cognovisset regem habere circiter trecenta virorum millia, commeatu his partim à frumentatoribus, partim mari subvectari, versus ad suos, ait se statim hostes in potestatem redacturum absque certamine, iussitque eos promissi huius meminisse. Conspicatus autem montem castris opportunum, quo occupato ipse copiam habiturus erat commeatum, hostes verò inopiam, rem aggressus est ut maximi momenti ad victoriam parandam sine periculo: quumque unicus angustus esset in eum aditus, Mithridates hunc tenebat valido praesidio, à Taxile ducibusque aliis admonitus. At L. Manius, arbiter foederis istius cum Sertorio, post illius mortem clam ad Lucillum miserat nuntium, à quo accepta fide, persuasit regi sineret Romanos transire & castrametari pro libito: Fimbrianas enim legiones, quæ aliquando militassent

Lucius
Manius Mithridatem
prodit.

ἢ λοιπὸν ἐξήκοντα ἀνέδησαντο, εἰς ἃς ἔτε Νούδου καλύοντο ἐπὶ ἔτε Κότται, ἀλλ' ἐς τὰ πύργα συγκεκλιθμένων. ἀπέθανον δὲ Ῥωμαίων μὲν ἐς τρισεπίαις, & Λούκιος Μάκιος, ἀνήρ δ' αὖτὸ βουλῆς Μιθριδάτου δὲ, Βασερῶν τ' ἄρχων ἐπισπαστῶν ἐς τὴν λιμένα, εἰκοσι. Λούκιος ἢ Λούκουλος ἑταίρος & στρατηγὸν αἰρεῖται τῶδε τὸν πόλεμον, τέλος μὲν τῆ στρατηγῶν ἡγήσθη ἐν Ῥώμῃς, δὸς δ' αἰδῶν τὰ Φιμορίου καὶ ἐπ' αὐτοῖς ἔπεσο δύο ἀποστολάων, συμπαντας ἔχων πεζοὺς τρισμυριάς, & ἰπώτας ἐς χιλίους ἐπὶ ἑξακοσίοις, παρεστρατοπέδους τῆ Μιθριδάτη περὶ Κιζίκου. καὶ δὲ αὐτομόλων ἐπιγυροῦς εἶναι τῶ βασιλεῖ στρατῶν μὴ ἀνδρῶν ἀμφοὶ μυριάδας τριάκοντα, ἀρχῶν ἢ, εἴτι στολοζωμεντες ἢ ἐκ θαλασσης λαῶσιν, ἔφη πρὸς τοὺς ἀμφοὺς αὐτὸν, Ἄμφοτε λήθετε τῶς πολέμους αὐτῶν. Καὶ τὸ ἐπιπληρωμένος αὐτοῖς ἐνεκελεύετο μνησθῆναι ὅσους ἢ ἰδῶν ἔυκαμον ἐς στρατοπέδειαν, ὅθεν αὐτοῖς μὲν ἐμελλεν εὐπορήσειν ἀρχῶς, τοὺς δὲ πολέμους ἀποκλείσειν, ἐπεχειρεῖ κρηταλαβεῖν, οἷς οὐ τῶδε τὸν πῦλον ἀκινδυνον ἔξεν. μιᾶς δ' ἔσσης ἐς αὐτὸ διόδου γενῆς, ὁ Μιθριδάτης αὐτὴν ἐφυλατῆν ἐγκρατῶς, ἀδὲ καὶ Ταξίλου καὶ τ' ἄλλων ἡγεμόνων αὐτῶ περιανουῶτων. Λούκιος ἢ Μάνιος, ὁ Σερταρίη καὶ Μιθριδάτη τὰ ἐς ἀπλήλους διατιστες, ἀνήρηθηρ τὲ Σερταρίης, πρὸς Λούκουλον ἐπιπληρωφει κρύφω καὶ τίτιν λαβῶν, μετέπειθε τὸ Μιθριδάτην ὑπερθεῖν Ῥωμαίων παροδῶντων τε καὶ στρατοπέδωντων ὅπῃ φηλήσειαν. τὰ γὰρ Σερταρίου ὑπὸ Φιμορίου ἡγήθησαν

δυο τέλη, βουλόειν αὐτομηλίαν, καὶ αὐτῆς τῷ βασιλεὶ παρῆσθεσθαι. πῶς οὐκ ἔχρηξεν αὐτὸν ἀγῶν καὶ φόνου, δυναμῆρον ἀμύχει κροτήσασιν τῶν πολεμίων; οἷς ὁ Μιθριδάτης σωτήριον, ἀνοήτως μέγα καὶ ἀνυπόπτως ἀπέλειπε Πρωμάριος Διόσενος παροδυνούτος ἀδελφῶς, καὶ ἐπιτεχίζοντες αὐτῷ μέγα ὄρω. οὐ κροταυῶτες, αὐτοὶ μὲν ὅσπιδεν ἔμελλον ἀγῶν ἀδελφῶς ἐπαίεσθαι. Μιθριδάτι δὲ λίμνη καὶ ἄρσι καὶ ποταμῶς διαπλεῖσθαι τὸ καὶ γλυκῆ πάντων, ὅτι μὴ γλιχῶς ποτὲ λάβοι, ἔτε ἐξόδους εὐρείως ἐπ' ἔχοντο, ἔτε βιβάσθαι δυναμῆρον ἐπ' Λούκουλοι ὑπὸ τῷ δουχεύει ἢς κροταῦν κατεφρονησεν. ὁ, τε χρεμῶν ἦδη παησιάζων ἔμελλε καὶ τὸ δῶπ τῷ θελάσσης αὐτὸν ἐν δασεῖα κατεψήσθαι. ἂν γαρῶν ὁ Λέγκυλλος τὸς Φίλους ἀνεμειμῆσθε τῷ ὑπαρχίσεως, καὶ τὸ ἐπιγαλδῆν, ὡς παρὸν, ἐδείκνυσεν.

Ὁ δὲ Μιθριδάτης, δυναμῆς ἀνίσως καὶ τότε τὸ πλῆθος Διόσι μείσων ὄσσεσθαι τῶν πολεμίων, τῆσιν μὲν ὑπερείδῃ, Κυζικῶν δὲ οἷς παρεσκεύασε ἀπὸς πολιορκίαν ἐπετίθετο νομίσας ἐν τῷδε διαρδῶσθαι τῆν δουχεύειαν ὁμοῦ καὶ τῆν δασεῖαν. οἷα δὲ καὶ εὐπορῶν στρατοῦ πολλῶ, πῶσιν ἔργως ἐπεχέσθαι, τὸν τε σαρδῶν δαστεειχίζων τειχίθιστολῶ, καὶ τὰ λοιπὰ τῶν πόλεως δαστεφρεῶν. χρεμῶν τε πολλὰ ἤρθε, ἔκ μνηστῶς ἐπηγνυστο, πύργους, καὶ χελάνας κροτοφόρους ἐλέπολιν ἐκαστὸν πύργων, ἐξ ἧς ἕτερον πύργον ἐπέηρτο, καταπέλτες καὶ λίθους καὶ βέλῆνente inter ceteras machinas helepoli centum cubitorum, supra quam alia turris assurgebat, catapultis instructa ejaculanti-

sub Sertorio, velle transfugere, & facturas id propediem. Quid igitur opus esse sudore & sanguine, quando sine certamine vincere liceat. Huic consilio Mithridates imprudenter assensus, ut nil suspicans, passus est Romanos securè superatis faucibus contra se magnum montem munire: quo in potestatem redacto ipsis à tergo subvehendi erant comineatus liberè: Mithridati contra lacu, montibus & fluviis excluso ab importationibus terrestribus, tenuiter subministrabantur, quum neque pateret exitus, neque vi repellere posset Lucullum, ob neglectam locorum opportunitatem, & imminens hycms etiam maritimas importationes esset impeditura. Quæ videns Lucullus, in amicis suam promissum revocabat in memoriam, & rem quasi jam confectam eis ostendebat.

Mithridates quamvis fortasse potuisset tunc quoque cum tanta multitudine per medios hostes erumpere, hoc tamen neglexit, malens ad oppugnationem Cyzici uti his quæ paraverat, ratus hoc remedium fore simul difficultati locorum & egestati: & quia milite abundabat, omnibus operibus rem aggressus est, & navale circumdans muro duplici, & reliqua urbis circumvallans, aggeres quoque multos excitando, turrèsq; ligneas fabricando & arietes tectos testudinibus, emittente inter ceteras machinas helepoli centum cubitorum, supra quam alia turris assurgebat, catapultis instructa ejaculanti-

Cyzici oppugnatione.

Catapulta.

Mithridatis commentum.

221

bus saxa telaque varia: ad portum autem duæ quinqueremes conjunctæ aliam turrim inferebant, unde pons in murum injiceretur. Omnibus verò paratis primum tria millia Cyzicensorum captivorum in navibus ad urbem admovit, qui manus tendentes ad moenia, orabant ut sibi periclitantibus cives parcerent. donec Lysistratus, Cyzicensorum dux, è muro per præconem eos monuit, ut semel in alienam potestatem redacti, fortunam ferrent fortiter. Mithridates hoc conatu frustratus, impositam navibus machinam admovit ad murum: móxque demisso ponte procurrerunt quatuor milites. Ibi rei novitate percussî Cyziceni cesserunt nonnihil: verùm ceteris subsequi cunctantibus, receperunt animos, & quatuor illos ejecerunt: perfusisque pice navibus & immisso igne, coegerunt eas retro se recipere unâ cum machina. atque ita repulsâ est oppugnatio maritima. Eadem die tertio simul omnes à terra sunt admotæ machinæ, oppidanis ultro citroque transcurstantibus quacunque laboraretur maximè, qui arietes aut faxis immisissis præfringebant, aut injectis laqueis deflectabant, aut ictus eorum moliebant, objectis lana refertis peronibus: tela verò ignita excipiebant centonibus aceto & aqua madidis, ceterorum vestibus aut pannis operans infringebant impetum. In summa, nihil in expertum relinquebant, quod humana potest

ποικίλα ἀφίει. καὶ ἵ τὰς λιμένας δύο πεντήρεις ἐξολογμέναις πύργον ἐπεσον ἔφερον, ἐξ ἧ γέφυρα, ὁπότε ἀσπασταλαστικὴν εἰς τὸ τεῖχος, ὑπὸ μηχανῆς ἐξήλατο. ὡς δὲ ἔτοιμα ἀντὶ πάντων γένητο, ἀσπαστὰ μὲν τετραλίου ἀρχιμελώτους Κυζικηνὸς ἐπὶ νεῶν τῇ πόλει ἀσπαστῶν ἀχέουσι εἰς τὸ τεῖχος ὀρέξαντες, ἐδίοντο σφῶν κινδυνουδόντων φησαδῶν τὸς πολίτας· μέχρι Πεισίστρατος δὲ αὐτοῖς ὁ στρατηγός, ὁ δὲ Κυζικηνῶν δὲ τὸ τεῖχος ἐνήρυξε φέρειν τὸ συμμοῶνον ἐγκρατῶς ἀρχιμελώτους γεγονότας. ὁ δὲ Μιθριδάτης, ὡς ἀπέγνω τῆς δὲ πειρας, ἐπήγε τῶν ἐπὶ τῶν νεῶν μηχανῶν ἢ ἢ γέφυρα εἰς τὸ τεῖχος ἐξήλατο ἀφῶν, ἢ τέσσαρες ἀπὸ αὐτῆς ἄνδρες ἐξέδωκεν. καὶ δὴ ἢ μάλιστα κεραισώπων φανέντων κρηταπλαγῆτες οἱ Κυζικηνῶν ἐπὶ μὲν πᾶσι παρρησιῶν, ἐκ ἐξῆς δὲ ἑτέρων ἐπίδησόντων, ἀντιδύρῃσάν τε, ἢ τοὺς τέσσαρας ἐξέωσαν εἰς τὸ ἕω. τῶν τε νευσὶ πῦρ καὶ πῖσαν ἐπιχέαντες, λώγχεσαν πρῶτον τε κρέσσονα, & ἀποχρῆν ὁπίσω μὲν τὸ μηχανήματ. ὡς δὲ μὲν δὴ τὸ κτ. θαλασσοῦ ἐπεκράδοντων ἐκράτου οἱ Κυζικηνῶν. τέλος δὲ αὐτοῖς ἐπήγετο τὸ αὐτῆς ἡμέρας τὰ οὐ τῇ γῆ μηχανήματα ὁμοῦ πάντα, ποιημένοις ἢ μεταδέουσι εἰς τὸ αἰεὶ βιαζόμενον. τὸς μὲν οὖν κρησὶ λίθοις ἀπικαύλιζεν, ἢ βροχοῖς ἀνέκλων, ἢ φορμῶσι ἐλάν τῶν βίας ἐξέλουσ. ἢ βελῶν τοῖς μὲν πυρφόροις ἕστησαν ὅξει ἢ ὕδατι, τὰ δὲ ἄλλα ἀσπασταλαστικῶν, ἢ ὀδοναῖς κεκλασμέναις τὸ φορῶν ἀνέκλων ὅλως τε ἐδὲν ἀσπαστικῶν ἀνδρῶν διωκτῶν ἐξέλεπον.

ἐξέλειπον. ἢ τὰδὲ αὐτοῖς φερεπο-
νώταται δὴ κρησπεύουσιν, ὁμοίως γὰρ
ἔπιχτες ἐκνήθη τῆ ἑ συνέπεισαν ἐς
ἐσπέρην. ἔ μὲν ἐφθασε πρὸ ἰσουλῶ-
ν ἐπὶ θερμὸν, ἀλλ' αὐτοὶ νυ-
κτος αὐτῆς ἀειμαχόμεσθαι οἱ Κυ-
ζικηνῶι. ἔ ἢ αὐτῶν ἡμερῶν πνευ-
μασφοδρὸν ἐπιγνώμεθρον ἀειέκλα-
σε τὸ λοιπὸν ἔ μνησνημίτων τοῦ
βασιλείως. λέγεται δὲ ἡ πόλις ἐμ-
περικιον ὑπὸ Διὸς τῆ Κορή διδῆ-
νεμ' ἢ σέθεντι αὐτῶ οἱ Κυζικη-
νοὶ μέλισται θεῶν. ἐπελθούσης ἢ τῆς
ἐσπέρης ὅν ἡ θύουσι βοῶν μέλιαναν,
οἱ ἴδρ σκ' ἐχόντες, ἔπλευσαν δὲ το-
σίτου. μέλιαναν δὲ βούς ὅν πηλέ-
γας αὐτὸς διηγήρετο, καὶ τὸ
κλειθρον ἔ σάμεντο ὑπερδούσι τε,
ἔ ἐς τὴν πόλιν ἐσθραμύσατα, ὡ-
δύσαν ἀφ' ἐαυτῆς ἐς τὸ ἱερὸν, ἢ
ποῖς βοιμοῖς παρέστη. ἐαυτῶν ἢ ἐν
οἱ Κυζικηνῶι κτ' κρησπῆς ἐλπίδο
ἔθρον' οἱ ἢ φίλοι τῶ Μιδεραδύτη
συνεβέβουσαν, ὡς ἱερῶς ἔ πόλεως
δὲ πηλεύουσι' ὁ δὲ ἔ πεισθεῖς, ἐπὶ
τὸ Δινδυμον ὅρ' ὑπερκέμεθρον ἀν-
ήει, ἢ χάρμα ἀπ' αὐτῆ ἐς τὴν
πόλιν ἔχων, πύργους τε ἐφίστη, ἢ
ὑπερδούσι τὸ τεῖχος ἀνεκρήμεναι
τοὺς δὲ ἴππους ἀχρεῖς οἱ τότε ὄν-
τας, ἔ ἀδυνεῖς δὲ ἀπερφίον, ἔ
χαλδύοντας ἐς ὑπερδούσι, ἐς Βι-
θυνίαν ἀειπέμπειν. εἰς ὁ Λάσουλ-
λ' ἔπρωσι τὴν Ρυῦδάκην ἐπιπε-
σῶν, ἐκτίει ποδάς, ἢ ἀρχικαλῶ-
τους ἔλαδεν, ἀνδρας ἴδρ, ἐς μυ-
ελοῦς ἔ πεντακισχίλις, ἴππους δὲ
ἐς ἑξακισχίλις, ἔ σιδυφόρος πολ-
λά. ἢ τὰδὲ ἢ τὸ ἀει Κυζικηνοῖ.

conferre alacritas. Attamen om-
ninem laborem patientissimè fe-
rentes, efficere non poterunt
quin pars mœnium exusta cor-
rueret sub vesperam: sed propter
calorem incendii nemo sustinuit
irrumperè: verùm ipsi Cyzice-
ni noctu substruxerunt munitio-
nem aliam. Per eosdem dies pro-
cella vehemens coorta, reliquas
regis machinas si' laceravit ut in-
utiles redderet. Fertur hanc ur-
bem in dotem à Jove datam Pro-
serpinæ, quam Cyziceni vene-
rantur præ omnibus numinibus:
cujus solenni redeunte in quo a-
tram bovem immolant, illi nullam
talem habentes è pilla finxe-
runt hostiam: interim atra bos ex
alto ad eos pernatavit, & in ore
portus claustra sub aquis evasit,
atque ita per mediam urbem cur-
su ad deæ templum delata ante-
aram constitit: hanc Cyziceni e-
gregia spe concepta immola-
runt: Amici autem Mithridati
consulebant ut ab urbe sacra-
ta classem solveret: qui nihil motus,
ascendit imminetent montem
Dindymum, & ab eo duxit continen-
tem ad muros urbis aggre-
rem, in quem impositis turribus,
cuniculis quoque suffodiebat &
suspendebat mœnia: equos verò
tunc inutiles & infirmos ob in-
ediam, claudicantesque solearum
inopia detritis unguis, averfis ab
hoste itineribus misit in Bithy-
niam. Hos Lucullus assécutus in
trajectu Rhyndaci, magna edi-

Cyzicum
urbs in do-
tem à Jove
Proserpi-
næ data.

De bove
prodigium
apud Cy-
zicenos.

Dindymus
mons.

Rhynda-
cum.

ta strage, cepit virorum ferme quindecim millia, equorum verò sex
millia, & magnum jumentorum numerum.

222

Eumachus Mithridatis dux.

A Deiotaro repressus.

Fames in castris Mithridatis.

Mithridatis fuga.

Aeſepus fluvius.

Dum hæc ad Cyzicum geruntur, Eumachus, Mithridatis dux, incursionibus infestans Phrygiam, multos Romanos interfecit cum liberis & conjugibus, Pifidas ac Ifauros subigens & Ciliciam, donec Deiotarus unus è tetrarchis Gallogrecia, vagantem affecutus, repressit cum magna clade hostium.

Interim Mithridates hyeme superveniente privatus est & maritimus commeatibus si quos habuerat: itaque omnino fame premebatur exercitus, quidam etiam emoriebantur: alii cadaveribus vesciebantur, more barbarico, alii herbas in cibum vertendo morbos sibi contrahebant, quorum insulpta corpora pestem invexerunt insuper. Durabat tamen Mithridates, sperans expugnari posse Cyzicum, aggeribus quos ducebat à Dindymo: ut verò & hos suffoderunt Cyziceni, incenderuntque machinas, & non ignari hostem debilitatum, vexabant eum crebris eruptionibus, Mithridates decrevit fugere, idque noctu fecit ipse, classe procectus Parium: exercitus itinere terrestri petiit Lampsacum. In eo fluvius Aeſepus tunc solito tumidior, & Lucullus trajicientes affecutus, multos absumpsit. Ita Cyziceni tantos conatus regis evaserunt, tum suapte virtute, tum beneficio Luculli qui eum fame premebat. quae de causa hodiè que ludos in ho-

Τῷ δ' αὐτῷ χρόνῳ Φρυγίαν Εὐμαχὸς Μιθριδάτου στρατηγὸς ἐπιπέτρων, ἔκτεινε Ρωμαίων πολλὰς μετὰ πηδῶν καὶ γυναικῶν. Πισίδας τε καὶ Ἰσαύρους ὑπέηρτο, & Κιλικίαν μέχρι τῆς Γαλατικῶν τετραρχίαν Διοτάρου ἐπιπολεύσαστα αὐτῶν συνιδίωξε, καὶ πολλὰς διέφθειρε. καὶ αὐτῷ Φρυγίαν τοιαύτῃ ἐγήνητο.

Μιθριδάτου δὲ χειμῶν ἐπιήνορον ἀφίρητο. & πάλιν ἐν θαλάττης ἀρχῶν, εἰς τὴν ὥσπερ πικρῶν οὐρανῶν ἐλιμώτε καὶ πολλὰ μὲν ἀπέθνησκον, εἰσὶ δ' οἱ & σαρλάττων ἐγδόντο βαρβαρικῶς. οἱ δ' ἄλλοι, πομφαρωπτεσ ἐνόστω, & τὰ νεκρὰ σφῶν ἀγγλὸν ἀταφα μίτθουρα λοιμὸν ἐπήγον ἐπὶ τῷ λιμένι. διεκρήττει δ' ἄμας ὁ Μιθριδάτης, ἐλπίσων ἐπὶ τῷ Κυζικίῳν ἀφίσειν τοῖς χρόμασι τοῖς δὲ τὸ Δινδύμου. αἷς δ' ἐν τῷ ἑσπέρῳ ἐσθλοὶ οἱ Κυζικηνοὶ, καὶ τοῖς ἐπ' αὐτῶν μηχανῶν ἐπιπέρασον, & ἀφίθησεν ἡ λιμὸς πολλὰς κατακτείνουσας, τοῖς πολεμίοις ἀφενεστῶταις γαρησίον ἐπετίθεντο, ὄρασμα δὲ Μιθριδάτης ἐσθλοῦ καὶ ἐφάργε νεκρῶν, αὐτὸς μὲν ἐπὶ τῷ νεῶν ἐς Πάριον. ὁ δὲ στρατὸς αὐτῶν, καὶ πάλιν ἐς Λάμψακον, περὶ πάντας δ' αὐτῶν τὸν Αἰσῆπον, ὃ, τὴν ποταμὸς τότε μεγάλιστος ὄρεθαις μέρις, & ἐπὶ τῷ ποταμῷ Λάμψακον ἐπίδραμων ἐφθίρειν. ὡς δ' οἱ Κυζικηνοὶ πολλὰ βασιλείας παρεσχόμην διεφθῶρον, αὐτοὶ τε χρόμας ἀγωνισταίνοι, καὶ λιμῶν πεισθέντες ὑπὸ Λευκούρου, ἀγῶνὰ τε αὐτῶν ἔμελλον.

Καὶ λιμὸς πεισθέντες ὑπὸ Λευκούρου, ἀγῶνὰ τε αὐτῶν ἔμελλον.] Mutius est hic locus; non enim à Lucullo fame pressi sunt Cyziceni, sed à Mithridate: μικροί

μήρη τῶν τελευσίων, τὰ Λευκώδεια
καλεσθῆναι. Μιθριδάτης ὅτι τὸν ῥῶν
ἐπὶ Λάμπρακον ἐσφυγόντας, ἐπὶ τῷ
Λευκώδου πειραζομένους, ναῦς ἐ-
πιπέμφας ἐξέκομισεν αὐτοῖς
λαμφρακίους. μετὰ δὲ ἐπιπέ-
μειναι ἐπὶ τῶν πλοίων, Οὐαρῶν
πεμφθέντων, οἱ στρατηγεῖν ὑπὸ Σερ-
τωρίῳ & Ἀλέξανδρον τῷ Παφλα-
γόνι, καὶ Διονυσίῳ τῷ εὐνύχῳ κα-
ταλιπῶν, ταῖς πλείουσιν αὐτῶν ἐς
Νικομήδειαν ἐπλεῖ. καὶ χειμῶν ἐ-
πιπλοῦντο πολλὰς ἐνοχέρας διέ-
φθειρος.

Λευκῶν δὲ ἐπὶ τὸ κατὰ γλῶ-
σσῶν ἄσπετον λιμῶν, ναῦς ἐκ τῆς
Ἀσίας ἀγέρας, διέδωκε τοῖς ἀμφὶ
αὐτὸν στρατηγεῖσι. καὶ Τελαρίῳ μὲν
Ἀπαιμενίαν εἶλεν ἐπιπλεύσας, καὶ
πολλὰ τῶν Ἀπαιμενίων συμφορῶντων
ἐς τὴν ἐρημίαν ἐγίνετο σφαγή. Βάρβας
ἢ Πρωσιάδα εἶλε τὴν πρὸς τῷ ὄ-
ρει, καὶ Νικαίαν ἔλαβεν, τὴν Μιθρι-
δάτης φρουρὰν ἐσφυγόντων. Λευκῶν
δὲ ἐπὶ τῷ Ἀχαιοῦν λιμένι περὶ
καίτοι ναῦς εἶλε τῶν πολεμίων.
Οὐαρῶν ἢ Ἀλέξανδρον καὶ Διο-
νυσίον ἐπὶ Λήμνον ἐν ἐρημίᾳ νήσῳ
καταλασθῶν, (ἐνθα δεινυτῆ βα-
μὸς Φιλοκτήτης, & χαλκῶν ὄφεις,
& τίξαι, & ἄλλα ταῖς περὶ
τῶν, μὲντοι τὴν ἐκείνου πύθης)
ἐπέπλεε μὲν αὐτοῖς ῥοδίῳ τε πολλῶν,
καὶ μὲν καταφορῶν ἐνσταῖος δὲ

norem ejus celebrant, quos vo-
cant Lucullea. Mithridates suos
Lampfacum compulsos & ob-
sessos à Lucullo, classe illuc missa
exportavit unà cum Lampface-
nis: reliquisque decem millibus
selektorum in navibus L. sub Va-
rio, duce Sertoriano, & Alexan-
dro Paphlagono, & Dionysio
eunucho, cum majore parte earum
petiit Nicomediam: verum
& harum & illarum multæ tem-
pestate perierunt.

Lucullus postquam terra gef-
sit rem prosperè, fame adjutus,
naves ex Asia contractas suis leg-
atis distribuit. Ex his Triarius
Apameam appulsus urbem vi cepit,
& Apamænorum, in fanis ad
quæ confugerant, magnam ead-
em edidit: Barba verò Prusia-
dem sub monte sitam & Nicæam
occupavit, desertas à Mithridatis
præsidii. Lucullus apud Achæo-
rum portum cepit tredecim na-
ves hostium, Varium autem &
Alexandrum & Dionysium circa
Lemnum adeptus in deserta in-
sula, (ubi monstratur ara Philo-
ctetæ cum æreo serpente, arcuq;
& thorace revincto fasciis, mo-
numenta calamitatis illius he-
rois) concitatis navibus contem-
ptum in eos invectus est: quibus
constan-

in hono-
rem Lu-
culli quo-
tannis ce-
lebrata.

223
Triarius
Apameam
vi capit.

Barba.

Aræ Phi-
locteta lo-
cus.

date: excidit igitur pars quædam hujus sententiæ. Scripserat proculdubio
λιμῶν πειθέντες, καὶ σωθέντες ὑπὸ Λευκώδου, Fame pressi & à Lucullo ser-
vati, vel ἐπιπλοῦνται, vel tale quid.

Βάρβας ἢ Πρωσιάδα εἶλε τὴν πρὸς τῷ ὄρει. Intelligit Prusiadem ad O-
lympum sitam. Nam licet alia Prusias fuerit ad Arganthonium montem sita,
& item alia ad Hippium montem & fluvium: tamen quando montis nomen
non addidit, de Olympo intelligendum est, qui in ea regione ob amplitudi-
nem & excelssitatem mons καὶ ἄρχων dicebatur.

constanter manentibus, cohibuit remigium, & binas naves emit-tendo ex agmine, volebat eos prolificere: quumque illi non pro-vehcerent contra, sed à terra se defenderent, circummisit alias naves quæ diversa parte pedites in insulam exponerent. Atque ita hostes in naves compulit: qui metu Luculli non ausi altum pete-re, oram legebant, & terra ma-ricæ impugnant vulnerabantur, cum magna cæde ac consterna-tione fugientium. Tres illi duces in speluncæ latebris capti sunt, è quibus Dionysius, epoto quod secum habebat veneno, mox ex-spiravit: Varius Luculli iussu occisus est: non placebat enim Rom. fenatorem in triumpho duci. Ceterum Alexander ad eam pompam servatus est, & Lucul-lus de suis rebus gestis ad senatu-misit laureatas literas, ut mos est victoribus: ipse prope-ravit in Bithyniam.

Dionysii & Varii interitus.

Laureataz literaz à Lucullo missa.

Mithridates Pontum petens, bis tempestatem passus est, am-sitque hoc infortunio virorum circiter decem millia, & naves circiter sexaginta: reliquæ disje-ctæ sunt, ut quamque ventus ab-stulit. Ipse, prætoria rimis fati-scence, in piraticum navigium, a-micis vetantibus, tamen incen-dit: atque ita Sinopem à prædo-nibus pervectus est incolumis. In-de Amisum subvectus, & ad ge-nerum Tigranem Armenium, & ad Macharem filium regnantem in Bosphoro, misit qui properè contraherent auxilia. Ad Scy-

Tigranes Mithridatis gener.

224

εμείων υποβρόντων, ἔγησε τὴν εἰ-
ρεσίαν, καὶ πρὸ δύο ναῶν ἐπιπέμπων,
ἤρεθίζεν εἰς ἔκπλου. ἐ σαλευούτων
δὲ ἐμείων, ἀλλ' ἀπὸ γῆς ἀμυνο-
μένων, ἀπέπλοσε τὴν νῆσον ἐπι-
ραγὸς ναυσί, & περὶ εἰς αὐτὴν ἐκ-
βιάσασαι, συνήλασε τὰς ἐχθροὺς ἐ-
πὶ ταῖς ναῦς. οἱ δὲ ἐς τὸ πηλαγὸς
ὄσπερ ἠφίσταν, τὸ Λουκῆλαια στρα-
τηγότατες: ὡρθε δὲ τὴν γῆν πλεον-
τες, ἐκ τε τῆ γῆς & τῆ θαλάσσης
ἀμφιβαλοὶ γιγνώμην κατεπεπρώκει-
το: & φοιτῶ πολὺς ἐν αὐτῶν καὶ
φυγῆ. ἐλήφθησαν δὲ οὐ σπυλάμα
κρυπτόμην ΟΥ ἄριστος τε καὶ Ἀλέ-
ξανδρῶ, καὶ Διονύσιῶ: ὁ ἐνέχθη.
καὶ αὐτῶν ὁ μὲν Διονύσιῶ, πῶν
ὄπερ ἤγετο φάρμακον, αὐτῶν ἀπ-
έταται: ΟΥ ἄριστον δὲ ἀναμειβόμε-
νος ἐπέταξε Λαγκυλῶ (ὁ γὰρ ἐδύ-
κει Γ' ὠμῶν ἀνδρα βουδύτω ἦρι-
αμῶδον) Ἀλέξανδρῶ δὲ ἐς τὴν
πομπὴν ἐφύλασσαν: καὶ Λοικουλ-
λῶ περὶ τῶνδε Γ' ὠμῶν ἐπέτα-
λε, καὶ γράμμασται δάφην ἀπέβα-
λων, ὡς ἐδῶ: ἐστὶν ἐπὶ νικαῖος. αὐτὸς
δὲ ἠπίετο ἐς Βιθυνίαν.

Μιθριδάτη δὲ ἐς Πόντον ἐσωλέον-
τι χειμῶν ἐς δις ἐπιγίγνεται: καὶ τῶ
ἀνδρῶν ἀμφὶ τὰς μυριάδας, & νῆες
ἀμφὶ τὰς ἑξήκοντα διεφθάρησαν: αἱ
δὲ λοιπαὶ διεσπάρησαν, ὡς ἐνός τῶ
χειμῶν ἐξέλιγαν. αὐτὸς δὲ, ἠγγυ-
μῆρος τῶ στρατηγῶ, ἐς λησαν σκά-
φῶ, ἀπειγορῶσαν τῶ Φίλων,
ὄμοιος ἐνέθη: καὶ ἐς Σινώπην αὐτὸν
οἱ λησῶν διεσώσαν. ὅθεν ὁ μὲν Ἀ-
μισῶν δάπε καὶ Λαγκυλῶν, ὡς
τε τῶ κηδεστῶ Τιγράνῶν τῶ Ἀρμέν-
ιον, καὶ ἐς Μαχάρῶν τῶ ἰόν, ἀβ-
χοντι Βοσπόρου, ἀπέπεμπεν, ἐπι-
κρῶν ἐπίγειον ἐκματῶν. εἰς τε Σκυ-

Φας τὸς ἡμέρους χρυσὸν καὶ δώ-
 ρα πολλά Διοκλέα φέρειν ἐπέδωκεν.
 ἀλλ' ὁ μὲν αὐτοῖς τε δωροῖς καὶ αὐτῶν
 χρυσῷ ὡς Λεύκωλον ἤντο μολή-
 σεν. Λούκουλλον δ' ἐπὶ τῆς νικῆς
 θερωσίως αἰσίων ἐς τὸ αἰεθεῖν, ἔ-
 τα ἐν ποσὶν ἀπαντὶ χειρῶν μὲν
 αἰσίουόμενοι. εἴα δ' εὐδαίμων
 χρεῖς καὶ πολὺν χρόνον δόπολεμή-
 του, το μὲν ἀνδραποδόν, τεπέαρων
 δραχμῶν ἀντικα ἐνίγητο ὁ ἴ βῆς,
 μίσις ἄγος ἵ καὶ αἰσίουατι. καὶ ἑ-
 ἰθὺς, ἔ τα λοιπὰ, τέταν καὶ λό-
 ρων. Λούκουλλον δ' Ἀμισῶν τε καὶ
 Εὐπατωρίαν, ὡς παρὰ τῆ Ἀμισῶ
 πυρακοδιμησεν ὁ Μιθριδάτης, Εὐ-
 πατωρίαν τε ἀνομάζειν ἀφ' ἑαυτῶ,
 καὶ βασιλεία ἡγεῖτο, παρσηκαθῆ-
 ρον ἐπιλορκει, καὶ ἑτέρω στρατῶ
 Θεμισκυρην, ἡ τῶν Ἀμισῶνον πι-
 νὸς ἐπάνω μὲν οὐσα ἀρῶν τῆ Θερ-
 μῶνδρα ποταμῶν ἐπὶ. τέταν δ' οἱ
 μὲν τοῖς Θεμισκυρεῦσιν ἐπινοήθημαι,
 πύργους ἐπήρῶν αὐτοῖς, ἔ χαυατι
 ἐχάνουσι, ἔ ἰσπίουμους ἀρυτῶν, ἔ-
 ται δὴ τοι μεγάλους, ὡς ἐν αὐ-
 τοῖς ἰσπί τῶν γλύ ἀλλήλους καὶ τὸ
 πλῆθος ἐπιχειρεῖν. ἔ οἱ Θεμισκυ-
 ροι ὁπῶς ἀνωθεν ἐς ἑαυτὰς ὀρύττον-
 τες, ἀρκτους τε ἔ ημεῖα ἔτερον ἔ
 σμῆνη μελισῶν ἐς τῆς ἐραζομένους
 ἐνεβαλλον. οἱ δ' ἀμφὶ τῶν Ἀμι-
 σῶν ἔτερον τῶσπον ἐμαχῶται, δόπο-
 μεχομεῖων αὐτὰς τῆ Ἀμισῶν, ἔ
 παλαιαὶς ἀσῆτονταν, ἔ ἐς μονομα-
 χίας ἐπ αἰσίουατι μῶρων. Μιθρι-
 δάτης δ' αὐτοῖς πολλὰ ἀγορῶν καὶ
 ὄπλα καὶ στρατῶν ἐπεμπεῖν ἐν Κα-
 βίρῶν, ἔητα χειρῶν στρατῶν ἄλ-
 λων σαυίλερε. ἔ σωήλῶν αὐτῶν πε-
 ζοῖ μὲν ἐς πετομισκυρῆς, ἰσπίου
 δὲ ἐς τετρακχιλίους. ἰσπίουμους δ'

thas quoque finitimos cum mul-
 tis donis & magno auri pondere
 Dioclem ire iussit; sed ille & cum
 donis & cum auro ad Lucullum
 transfugit. Qui usus victoria pro-
 movebat exercitum, & obiter
 omnia subigens depradabatur:
 & diu bello intracta, mancipium
 vendebatur drachmis quatuor
 bos drachma, capra, oves, vestes,
 & reliqua, pari vilitate pretii.
 Deinde Lucullus oppugnavit A-
 misum & Eupatoriam, quam
 juxta Amisum Mithridates con-
 didit & appellavit de suo cogno-
 mine, fecitque regiam; pars verò
 exercitus ad Themiscyram oppu-
 gnamdam missa est, dictam ab A-
 mazone quadam, sitam ad Ther-
 modoontem fluvium. Hi contra
 Themiscyrenses turribus ureban-
 tur & aggeribus, & cuniculos
 tam amplos fodiebant, ut in eis
 pugna committerentur subter-
 ranea. Hos oppidani supernè a-
 periebant, & per foramina de-
 mittebant in operarios urfas a-
 liásque bestias & apum examina:
 at apud Amisum laborabatur a-
 liis difficultatibus, dum Amisen-
 ses repugnant strenuè, nonnun-
 quam erumpendo, atque etiam
 provocando ad singularia certami-
 na. Eò Mithridates largè com-
 meatus, arma, milites, submitte-
 bat è Cabiris ubi hybernans col-
 ligebat alium exercitum. & con-
 venerunt peditum x l. equitum
 quatuor m. instante autem vère
 Lucullus per montana contra
 ἑαυτῶν, ὁ μὲν Λούκουλλον δ' ἐπὶ
 ἄρῶν, ὁ μὲν Λούκουλλον δ' ἐπὶ

Diocles
 cum donis
 & auro Mithridatis
 ad Lucullum
 transfugit.

Mancipia
 quatuor
 drachmis
 vendita.

Amisus &
 Eupatoria
 oppugna-
 ta.

Themiscy-
 ra urbs.

Phoenix ad
Lucullum
transit.

Pompejus
equitum
praefectus,
faucius, ad
Mithrida-
tem addu-
ctus.

225

Mithrida-
tis in eum
favere no-
lentis di-
ctum.

Olcaba, vir
Scytha.

regem profectus est, qui stationes disposuerat cum prohibitoribus, & ignibus significaturas, si quid accideret. His praerant Phoenix, vir regii generis, qui dedit quidem ex pacto signum adventus Luculli, verum ipse ad eum transfugit cum suis copiis: & ille superatis jam securè montibus descendit ad Cabiara: ibi equestri pralio victus ad regium, retro ad montes se recepit. Ejus equitum praefectus Pompejus, ad Mithridatem adductus faucius, rogatusque quam gratiam pro salute possiet reddere, Magnam, inquit, si Luculli amicus fueris: sin minus, ne de liberatione quidem opus habeo. Post hoc responsum volentibus eum occidere barbaris, non permisit rex, negans se faviturum in virtutem desitutum a fortuna. Deinde per continuos aliquot dies productis in aciem copiis, quum Lucullus in aequum locum non descenderet, ipse quàm montem ascenderet circumspiciebat. Interim Olcaba, homo Scytha, qui dudum ad Lucullum transfugerat, & in proximo equestri pralio multos fervaverat, ideo ad mensam confiliorumque ac secretorum societatem admissus, venit ad eum, meridianam in tentorio, volebátque irrupere, brevi tantum pugione accinctus, ex more: quumque prohiberetur, indignabatur, dicens necessitatem quandam postulare ut excitaretur imperator: famulis autem negantibus quicquam magis

ορών ἐπὶ τὸν Μιθριδάτην ἐχέουσι. ἀποφύλακται δὲ ἦσαν σκηνῶν, καλοῦν τε Λούκουλον, καὶ Διαιτυροῦσιν οἰ σιωπῶν, ἐπὶ γίγνεται. Ἐήρχε τῆσδε τὴ φυλακῆς ἐπὶ Μιθριδάτῃ τις ἀνὴρ ἕ βασιλείου γένους, ὄνομα Φοίνιξ, ὃς, ἐπὶ Λέκουλλῷ ἐπέλαζε, Μιθριδάτῃ μὲν διαπύρρυσεν, ἐς δὲ Λούκουλον ἠντομῆλῃσε καὶ τὸ δυνάμειος. καὶ ὁ Λούκουλλῷ ἀδελφῶς ἦδη τὰ ὄρη διεβλήθων, ἐς Καίβηρον κατέβη. Ἡρωδῆτος δὲ αὐτῷ ἔ Μιθριδάτῃ πρὸς ἰππομαχίας, ἠττώμεν αὐτῆς ἐς τὸ ὄρη ἀνιδόρην. ὁ δὲ ἰππομαχῶ αὐτῆ Πομπηῆς ἐς Μιθριδάτην τετραμίνον ἀπέχθη, καὶ πυθόμενοι βασιλεῖς τίνα χρῆσιν οἱ ἀπελοποιεῖς δυνάμειο δόπουδωμι. Εἰ μὲν, ἔφη, σὺ φίλος ἦσοι Λούκουλλῷ, πᾶν πολλὸν ἀξίαν εἰ δὲ ἐχθρὸς εἶης, εἰδὲ βουλεύσομαι. Ὡ δὲ μὲν ὁ Πομπηῆς ἀπεκρίνατο καὶ αὐτῷ τὸ βαρβαρῶν κτεῖον ἀξιοῦστων, ὁ βασιλεὺς εἶπεν ἐν ἐξουρίσιν ἐς ἀτυχῆσαν δόρῃ. ἐπιτίσων δὲ σιωπῶν, ἐ καποίντο ἐς μέγαν ἕ Λεκάδην, περὶ ἰων ἀνάστασιν ἐπὶ αὐτὸν ἐζήτῃ. καὶ τις ἀνὴρ ἐν τῆτω Σκύθης, ὄνομα Οὐλγάτος, αὐτόμολῶ ὦν ἐς Λεκάδην ἐκ πολλῶ, καὶ ὡρῶ τινὸς τινὸς ἰππομαχίαν πολλὰς ἀπεστάτας, καὶ δὲ αὐτὸ ὡρῶ ἕ Λεκάδης τραπέζης τε καὶ γνώμης καὶ ἀπορήτων ἀξιοῦμεν, ἦεν ἐπὶ τινὸς σκηνῶν αὐτῷ ἀπὸ μεσημέριον ἀναταυόμενος, ἔ ἐσελθεῖν ἐβιάζετο, βαρῶν ἔ σὴντες ἐπὶ τῷ ζωνῆρος ἐν χειρὶδιον ἀπὸ κείμῃ καλοῦμεν δὲ ἠρανοκτῆ, ἔ χρεῖαν πᾶν ἐπιήξαν ἐπὶ ἔξανασησῶν τὸ στρατηγόν. τὸ δὲ στρατοῦστρον οὐδὲν εἰπὸτων εἶμαι

χρησι-

κρησιμώτερον Λουκίλλου τ' σωτηρίας,
 επέβη τ' ἵππον αὐτίκα, & ἐστ' Μι-
 θριδάτιν ἐξήλασεν, εἴτ' ἐπιβου-
 λεύων κῆ ὄρεας ὑποπτευούσ, εἴτε
 στω ὄρη γ' ἀπὸ τοῦ ὄρεος νομίζων ἐ-
 τερον τε Σκυθίην, ὄνομα Σοβάδα-
 κων, ἐπέφηνε τῷ Μιθριδάτῃ βου-
 λεύειν αὐτομηλίαν ἐς Λακακίον. Σο-
 βάδακον μὲρ δὲ συνελαμβάνετο.
 Λοκούκον δ' ἵ τῷ κρησίδον τῷ ἐς
 τὸ πῆδιον, ἰκπορευομένων τ' πο-
 λεμίαν, ἐκτεπερόμην, κῆ πύρι-
 σσον ἐπέφηνε ὄρη ὄραν, εὐρεν ἐκ
 σπηλαιῶν κωνηθὲν θηρίων, ἀτρε-
 πῶν ἐπισήματα ὡ χρῆματ' ἠγε-
 μῶν, κρητὰ ὄρους ἀτρεπῶν ἀπὸ
 ἤλθεν ὑπὲρ κεφαλῆς τ' Μιθριδά-
 του. κρη κρητ' μὲρ, ἐκλίνας κρη
 τότε τῷ πῆδιον ἀπὸ τῶν ἵππων, κρη
 ἔσθον ἵ ὑδάτ' ἐν ἀπὸ τῶν ἵ-
 μῶν ἐρατο πέδυσεν. δόσαν δ'
 ἀγορῶν, ἐς Καππαδοκίαν ἐπε-
 πεν ἐπὶ σίτον, & ἐς τῶν πολεμίους
 ἠερεσολίζετο, μέχρη, φευγόντων
 ποτὲ τ' βασιλικῶν, ὁ Μιθριδά-
 τος ἀπὸ τ' κρησίων ἐνδραμῶν κῆ
 ἐπιπλήξας, ἐπέφηνε αὐτούς κῆ
 Ρωμαίους οὕτω κρησφύσησεν, ὡς
 ὄνα ἀπὸ τῶν ὄρων φεύγοντας ἐπὶ
 δόσαντων ἀπὸ τῶν πῆδιον
 ἐς πολὺ, ἀλλ' ἔκασον ἠγεία τῶν
 συμφεινόντων οὐ καὶ ἐπιόντα ὄνα
 πολεμίον' οὕτω πῆδιον κρησπεπλή-
 γασον. κῆ ὁ Μιθριδάτης ἀπὸ τῆς
 δε τ' νίκης πανταχοῦ κρησφῶν πε-
 εἴπευπε. τ' ὁ ἵππων πολὺ μέ-
 ρος, & κρησφῶν δὲ τὸ κρησφῶν
 τον, ἐφειδρῶν ἐπέφηνε τοῖς ἐκ Καπ-
 παδοκίας τῷ ἀγορῶν τῶν Λακακίω
 φειρῶν ἐπλήξων ἐν δόσαν τῶν

necessarium Lucullo quam salu-
 tem, mox ascenso equo ad Mi-
 thridatē transcurrit, sive suspec-
 tum se credens, sive iratus ob ac-
 ceptum ut existimabat injuriam :
 ad regem autem detulit alium
 Scytham, nomine Sobadacum, Sobada-
cus Sey-
tha.
 quod de transfugiendo ad Lucul-
 lum cogitaret : qui statim com-
 prehensus est. Lucullus descen-
 sum in campos cavens, praepol-
 lentibus equitatu hostibus, nec
 videns transitum alium, reperit
 in spelunca venatorem, peritum
 montanorum callium : quo du-
 ctore usus, per vias nulli tritas
 pervenit supra caput Mithri-
 datis, descenditque tunc quo-
 que : campis vitatis propter e-
 quites, & post eluviam quan-
 dam aqua plenam castra posuit.
 Ibi deficiente comœatu, frum-
 mentatum mittebat in Cappado-
 ciam, & crebro velitabatur cum
 hostibus, donec, fugientibus
 aliquando regis, Mithridates è
 castris procurrens suos objurga-
 tos è fuga revertere coegit : tan-
 tumque pavorem incussit Ro-
 manis, ut perpetuo cursu in
 montana refugerent, etiam post-
 quam à persequendo desitissent
 regii, & quisque proximum à ter-
 go fugæ socium tanquam per-
 cütorem fugerit : tantus pavor
 omnes occupaverat. Ejus victo-
 riae nuntios Mithridates circa o-
 mnes terras dimisit : equitatus
 autem magnam partem, & eam
 quidem pugnae cupidissimam,
 jussit insidiari frumentarioribus è

Cappadocia Lucullo comœatus afferentibus, sperans se redactu-
rum

rum cum ad talem inopiam qualem ipse ad Cyzicum passus fuerat. Et erat id egregium commentum, Lucullum commeatibus quos sola Cappadocia suppeditabat, excludere: verum equites regii quum in primum agmen frumentatorum incidissent, in quibusdam faucibus, non expectato dum in patentiora loca procederet, non potuerunt equis uti in angustiis. Romani interim celeriter ex agmine structis ordinibus: alios ex regis occiderunt, adjuti locorum asperitate, alios per rupes impulcrunt precipites, alios tumantim dispersos coegerunt fugere: pauci noctu in castra evaserunt, qui soli crediti superesse incolumes, cladis per se magnæ famam majorem fecerunt. Ea non tam citò ad Lucullum quàm ad Mithridatem pervenit: qui ratus Lucullum in se destitutum equitatu quam primum facturum impetum, de fuga cogitavit præ metu, & id consilium amicis statim aperuit in suo tentorio: at illi non expectato signo vasa colligendi, pro se quisque ante lucem è castris emittebant sarcinas, adeo ut in portis jumenta præ multitudine se invicem comprimerent. Exercitus verò id videns, & agasones agnoscentes, pavore suspicionem augente, indignè ferens non datum signum etiam sibi, vallum cum ira uno impetu proruit: passimque totis campis diffugiebant, nullo ordine, quà quisque poterat, non expectatis ducum

Mithridatis clades.

Mithridatis fuga.

Confusio Mithridatici exercitus in fuga.

φῶν αὐτὸν ἠρώδιον, πείσας οἷον αὐτὸς ἔπαυε ἀπὸ Κιζίκου. καὶ τὸ μὲν ἐνδύμνησε μέγα λῶ, δαπανήσασα τριπλῶ Λουκυλλῶν, ἐν μῆνι ἐγένετο Κεαπτευδίκιας: οἱ δὲ ἰππῶτες ἔβασιλεύον τοῖς ἀστρονομῶν τῶ σιτοφόρων ἐν γενῶ ἀπειτυχόντες, καὶ ἐκ ἀναμεινωτες ἐς εὐρυχωρίαν ἀπεελθεῖν, ἀγροῖον, ὡς ἐν γενῶ, σφίσι τῶ ἰππῶν ἐπαύσαν. ἐν ᾧ ἔρω μῆσι φθέσαντες ἐξ ὀδυπορίας ἐς μνηστῶν παρεσθδαιαδῶ, τὸς μὲν ἔκτειναν τῶ βασιλικῶν, βοηθούσης, οἷα περὶς, τῶ δυσχερίας, τὸς δὲ ἐς τὰς ἀστροῦς κρηττορεῖαν, τὸς δὲ διεβρίσαν ὑποσφύζοντας. ὀλίγοι δὲ νυκτὸς ἐς τὸ σπρωτοπέδον Δαδουμέντες τε, καὶ μῶνοι παρεχρήσιζόντες, μέγα ὄν φουτὸ τὸ συμῶν, μειζύτως διεβρίσαν. Μιθριδάτης δὲ αὐτὸ ἀπὸ τῶ Λουκυλλῶν πυδῶ μῶς τε, ἔ Λουκυλλῶν ἐλπίσας ἐπὶ τῶ ἰππῶν ἰππῶν δαπορῶ αὐτίκῃ οἱ ἀστρονομῶν, φυγῶν ὑπὸ ἀκαλήχειας ἐπενοῖ, καὶ τὸς τοῖς φίλοις ἐυδύς ἐξέφερον ἐν τῇ σκηνῇ. οἱ δὲ, πρὶν τε γνήσιον παρεχρήσιζον, νυκτὸς ἐπὶ σπρωτῇ τὰ ἴδια ἔκαστος ἐξέπεμπεν ἐν τῶ σρωτοπέδῳ: καὶ ἀστρονομῶν ἀπὸ τὰς πύλας σπρωτοφόρων πολὺ τὸ πηλῶν λῶ. ὅπερ ἡ σρωτοπῶ ἰαμῆνη, καὶ τὸς φέροτας ἐπιγνώσκουσαι, ἔ τὸ πύλας πολλὰ ἀποπῶρα, σὺν δὲ, καὶ ἀνανακτῶς ἔ μῆδὲν αὐτοῖς ἐπηγγέλιται, τῶ χροῖον σφῶν ἐπιδουμέντες ἔλυον, καὶ διεβρίσαν ὡς ἐν πεδίῳ πῶντην ἀγροῦς, ὅτῃ δυνῶντο ἔκαστος αὐτῶν, αὐτοῖς σρωτηγῶ ἔ ἰππῶν παρεγγέλιται. ὡν ὁ Μιθριδάτης δέξυτο καὶ σὺν ἀταξίῳ

εἰς γηροφῶν ἀπόδημον, ἐξέδοξα-
 ἰδν οὐκ ἦν σπυλιῆς ἐς αὐτὰς, καὶ
 λέγειν τι ἐπεχειρή. ἔδενος δὲ ἰστα-
 κήντων ἔπι, σωμαθλοῖς, ὡς ἐν
 παλῆθ, κατέπεσε καὶ ἐς τὸ ἵππον
 ἀναβληθεῖς, ἐς τὴν ὄρη σὺν ὀλίγοις
 ἐφέρετο. Λούκαζο δὲ, τὸ πᾶσι τὴν
 ἀρχαὴν ἐπιφανείας πεδόμητο, καὶ
 τὴν φυγὴν ἔπελεμίων ἰδὼν, ἐπι-
 μὲν τὰς ἐπιφυγόντας ἔπεμπε διώκειν
 ἰππέας πολλὰς τοῖς δὲ συσπασσο-
 μένοις ἐπὶ καὶ τὸ στρατόπεδον τὰς πε-
 ζῆς ἀπεσῆστας, ἐκέλευε μὴ Διχα-
 παζεῖν ἐν τῷ τότε μηδὲν, ἀλλὰ
 κτενεῖν ἀφειδῶς. οἱ δὲ, σιδύη τε
 χρεῦστα καὶ δόρυρα πολλὰ καὶ ἐσθῆ-
 τας πολυτελεῖς θωάροι, ἐξέστησαν
 ἔπαρσι γίγμεστο. αὐτὸν τε Μι-
 θριδάτι οἱ κριταλαμειῶνιτες, ἡ-
 ριῶνι οὐκ ἔχοντες χρεστοφῶναι ἐς τὸ σά-
 γμα παπύλατες, ἀπεσῆσαν ἔπα-
 ρησίου, πᾶσι τὸ δὲ θηροφῶναι, Διχα-
 φυγῆς ἐς Κομᾶνα ἀπεσῆσαν. ὅθεν
 ἐς Τιγρόβην ἐφυγε σὺν ἵππεσις δις-
 χιλίοις. ὁ δὲ αὐτὸν ἐς ὄψιν ἐπέσ-
 ἔμετο, ἐν χωρίοις ἐκέλευσε δι-
 αμῆς βασιλικῆς ἀξίως. ὁ δὲ καὶ
 μέγιστος τὸ δόρυς ἀπογῆς ὁ Μιθρι-
 δάτης, Βάκχον εὐνοῦχον ἔπεμπε ἐς
 τὴν βασιλείαν, τὰς ἀδελφὰς αὐτῆς
 καὶ τὰς γυναῖκας ἔπειλαικῆς ὅση
 διώματα ἀνελοῦνται. αἱ μὲν δὲ δις-
 φθῆσαν ἔξιστοι, ἔπαρσι μὲν, ἔπα-
 ρησίοις, δεινὰ ποιοῦσιν. πᾶσι δὲ
 ὄρωτες οἱ φροῦροχοι ἔπαρσι Μιθριδά-
 του, ἀδρόως ἐς τὸ Λούκαζον μετε-
 τιθετο, χρεῖς ὀλιγὰν. καὶ ὁ Λού-
 κηζο αὐτὸν ἐπὶ τὴν κριταλαμειῶν, καὶ
 τὰς ἐπὶ τῷ Πόντῳ πόλεις ἀπε-
 πλέαν, ἡρᾶ Ἀρμενίαν τε καὶ Ἡερά-

ubi rex sensit tumultuariè præ-
 properè que fieri, procurrit è suo
 tentorio dicturus aliquid : sed
 quum à nemine audiretur, com-
 pressus in turba concidit, môx-
 que in equum sublatus cum pau-
 cis ad montem properabat. Lu-
 cullus certior factus de frumen-
 tatorum victoria, vidensque fugam
 hostium, misit magnam
 manum equitum quæ fugientes
 persequeretur : eos verò qui in
 castris adhuc reliqui ad resisten-
 dum se parabant, circumdedit le-
 gionibus : edixitque ut tantisper
 à rapinis abstinere, dum satis-
 fieret cædibus. At miles, conspe-
 ctis multis vasis aurcis & argen-
 teis, pretiosisque vestibus, edicti
 oblitus est ipsum quoque Mithri-
 datem, qui jam habebatur in ma-
 nibus, concisa muli aurum feren-
 tis sarcina, dum illud prolapsum
 certatim colligunt, passi sunt in
 Comana evadere : unde ad Ti-
 granem profugit cum m. m. e-
 quitum, qui in conspectum suum
 non admissum iussit in castellis a-
 li more regio. Ea maximè de cau-
 sa Mithridates de regno despe-
 rans, Bacchum eunuchum misit
 ad suam regiam, ut sorores, u-
 xores, concubinas, quomodo-
 cunque posset interimeret : quæ
 gladiis, venenis, laqueis, in sei-
 ptas scævierunt. Hæc animadver-
 tentes præfecti præsidiorum Mi-
 thridatis, unanimiter ad Lucul-
 lum transibant, paucis exceptis :
 qui postquam obeundo, provin-
 ciam constituit, ad maritimas

227

Mithrida-
 tem & a-
 lios Roma-
 ni sinunt
 elabi, dum
 intenti
 sunt vasis
 aurcis col-
 ligendis.

Mithrida-
 tes ad Ti-
 granem
 profugus
 quomodo
 tractatus.
 Mandata
 Baccho eu-
 nucho da-
 ta.
 Sororum,
 uxorum &
 concubi-
 narum Mi-
 thridatis
 misera bilis
 interitus.

quoque Ponti urbes classem appellens, cepit Amastrim & Hera-
 cleam

cleam & ceteras, Sinope verò adhuc resistebat constanter, & satis prosperè depugnavit navali pralio: ceterum postquam oppugnari cœperunt, incensis navibus gravioribus, levioribus verò conscensis, aufugerunt. Lucullus eam civitatem mox

Sinope libera facta.
Luculli somnium.
Autoly-
cus, Her-
culis fo-
cius.

fecit liberam, somnio tali monitus: Autolycum ferunt expeditionis ab Hercule in Amazonas susceptæ socium, tempestate appulsum Sinopem, ibi regnasse, & post mortem quoque religiosum ibi habuisse oraculum: hunc Sinopenfes a se fecit fugæ comitem, pannis obvolutum constrinxerunt funiculis: Lucullus ignarus rei, nec à quoquam monitus, visus est sibi videre illum vocantem. & infrequenti die quum quidam statuum obvolutam ferrent præter eum, solutis ipsis jussu involucris, talem vidit qualis species ei noctu obversata fuerat. Et his quidem somnium profuit. Ceterum Lucullus post Sinopem, Amisum etiam restituit suis civibus, qui pariter per mare profugerant: quumque audisset deductam eò ab Atheniensibus dum maris imperium tenebant, coloniam, & recip. administrationem ibi fuisset penes populum, etiam quum civitas pareret Perfarum regibus, & rursus mandato Alexandri restitutos libertati pristinae, servire post coactos regibus Ponticis: miseratus eos & Alexandri erga Atticos favorem emulans, jussit esse liberos: Sinopenfes quoque in suam civitatem

228

Amiseni
libertate
donati.

κλειαν, ἢ ἑτέρας. Σινώπη δ' ἀν-
τείχην ἐπὶ κρητερῶς, ἢ διευαυμά-
χισεν ἔγκλιος. πολιορκήσασθαι δὲ,
τὰς ναῦς τὰς βαρύτερας ὁ φῶν διέ-
σκησεν, ἔς τὰς κρηφότερας ἐμ-
βάντες ἀπέδρασαν. Λουκουλῶ δὲ
τὴν πόλιν εὐθύς ἐλευθέρου ἤφει,
δὲ ἐνύπνιον, ὃ τοιοῦδε ἦν. Ἄτ' ὁ-
λυκοὶ φασίν, ἐπὶ τὰς Ἀμεζόνιας
Ἡρακλεῖ συστρατεύοντα, ὑπὸ χει-
μῶν εἰς Σινώπην κρητὰρ ἦλθον,
ἢ τ' ἰσχυρῶς κρητῶσιν, ἀνδράσιν τε
σεβάσμιον τοῖς Σινωπέσιον ἔχου-
σιν οἱ μὲν Σινωπέσις ἀς φησύνοντες εἰς
φυγῶν ἐπαγαγόντες, ἰδόντας καὶ
κρητῶσιν ἀπέδρασαν. ἔθεν δ' ὁ
Λουκουλῶ εἰδὼς, ἔδεν ἄνδρα μὲν,
ἔδραξεν ὑπὸ αὐτῶν κληθεῖς ὄραν αὐ-
τῶν, ἢ τ' ἐπίσης τὸν ἀνδρα μὲν
πῶν ἀεὶ βεβλημένον παρεφρον-
των, ἐλευθέρου κλειύσας, ἰδὼν οἴ-
ον ἔδραξεν νεκτὸς ἐρωτικῶν. τὸ μὲν
δὲ ἐνύπνιον τοιοῦδε ἦν. Λουκου-
λῶ δὲ ἔς Ἀμισὸν ἐπὶ τῇ Σινώ-
πῃ συνακίξεν, ἐμφυρότων μὲ ὁ-
μολίας τ' Ἀμισιῶν ἄλλ' Ἰαλασσῶν
πυλθαίουδρος δ' ὑπὸ Ἀθηναίων
αὐτῶν Ἰαλασσοκορυτωτῶν συω-
κίδου, ἔς δημοκρατίαν χρησιμέ-
τους, ἐπὶ πολὺ τοῖς Περσικοῖς
βασιλευσίν ὑπακούοντες συνακίξεν
δ' αὐτῶν εἰς τὴν δημοκρατίαν
ἐν ὑπακούοντες Ἀλεξάνδρου,
πάλιν δουλεύοντες τοῖς Περσικοῖς.
ἔφ' οἷς ἀπὸ συμπάσης ὁ Λουκου-
λῶ ἠκούσας τε, ἢ φιλοτιμιῶν
νός γε ἔς ὅδε ἐπὶ Ἀλεξάνδρου πε-
ρὶ γένου Ἀπικῶν, αὐτονομῶν ἡ-
φείε τὴν πόλιν. Καὶ τοῦς Σινω-
πέσις κρητὰ πᾶσι συνακίξεν. ὡδὲ
μὲν δὴ

ἤδη δὲ Σινώπην καὶ Ἀρμενίαν Λου-
 κουλῷ ἐπέσπειρε καὶ συνήμιξε·
 καὶ Μαχάρεν τὸν πατέρα τοῦ Μιθρι-
 δάτου, Βοσπόρου τὸν βασιλεύοντι,
 καὶ ἑσφαινον οἱ πέμψαντο δὲ τὸν χρυ-
 σῶν, φίλιον αὐτωτίθετο. Μιθρι-
 δάτου δ' ἐξήτητο τὸν Τιγράνην,
 καὶ ἐς τὴν Ἀσίαν αὐτὸς ἐπιπέ-
 ραν ὄφλουσαν ἐπὶ τῶν Συλλείων ἐ-
 πιβολῶν τέσσαρα μύρια ἐπὶ τοῖς κρη-
 ποῖς, τέλη δ' ἐπὶ ταῖς οἰκίαις
 καὶ ταῖς ἱερῶν οὐκ ἔλαβε. καὶ ἐπι-
 νίκην ἔδωκεν, ὡς δὴ τὸν πολέμου
 κρηττοτάτος. ἐπὶ δὲ ταῖς θύραις,
 ἐπὶ τὸν Τιγράνην, οὐκ ἐδιδό-
 ται οἱ Μιθριδάτην, ἐξήτησε συμ-
 νόου τέλους ἐπιλείπειν, καὶ ἰππέ-
 υσι πεντακοσίοις. καὶ τὸν Εὐφρα-
 τὴν προέσπειρε, μὴ τὰ κρημώ-
 τε τοὺς βασιλέως αὐτῶν διώδω-
 εν. οἱ γὰρ ἄνδρες οὐκ ἐπαλέμευον,
 οὐδὲ ἔβουλον πύργον εἶς τὸ Λου-
 κουλῷ καὶ Τιγράνην ἐπὶ ἀλλήλους
 ἀποκτείνω. Τιγράνη δ' ἔδειξεν
 ἐμύνην ἐπὶ τῷ Λουκουλῷ. ὁ γὰρ
 τοῦ ἀφῆκε ἑπὶ τὸν κρημνιστὸν ἑ-
 αὐτοῦ, συνπεσφαινον αὐτὸν τὰς
 πόλεις γαμίσαντο. ὡς δὲ πότε
 ἔδοξεν, Μιθριδοῦζαν ἑσφαινω-
 τε μετὰ διοχίαν ἰππέων, Λου-
 κουλῷ ἐπαρῆκεν ἔδωκεν. Μαχ-
 κάρη δὲ Τιγρανόκρητον φυλάτ-
 τειν ἐπέσπειρεν, ἵνα πάλιν (ὡς
 μὲν ἐσέκηται) ἐπὶ τῇ περὶ τῆ
 αὐτῆ βασιλείᾳ, ἐν κείνῳ ἡμέρᾳ
 τὸ κρημνιστὸν συνήμιξε, καὶ τὸν αὐ-
 τὸν ἐς αὐτὴν συνεπέμψεν, ζῆλον ἐ-
 πιπέσειν, ὅτι μὴ μεταφύγειν, δει-
 κνέμενος, τείχεα τε αὐτῆ ἀσπίδος πεν-
 τήκοντα πηχῶν τὸ ὑψῶν, ἰσχυροτάτων

nibus quinquaginta cubitorum

revocavit celeriter. Ita Sinope
 Amisioque desolatæ, Lucullus
 habitatores restituit: accepta-
 que à Machare, Mithridatis filio,
 rege Bospori, corona au-
 rea, amicum eum appellavit,
 Mithridatem verò quasiivit a-
 pud Tigranem, reversusque o-
 biter in Asiam, adhuc multatæ
 à Sylla impositæ nomine debentem
 quartam partem fructuum,
 tributa pro adium modo &
 fervorum numero statuit, &
 votiva sacra pro victoria diis pre-
 solvit, acsi jam debellatum esset.
 Peractis sacris, contra Tigranem,
 non dedentem exposcenti Mi-
 thridatem, movit cum duabus
 lectis legionibus & d. equitibus:
 transducisusque trans Euphratem
 copiis iter faciebat, solas pecu-
 nias exigens à barbaris: nam re-
 gionum earum incolæ abhorre-
 bant ab armis: nec dignabantur
 se medios ingerere Tigrani, &
 Lucullo dimicantibus. Nec quisquam
 Luculli adventum indica-
 vit Tigrani: nam primus qui nuntia-
 riat, suspensus est, tanquam
 turbator populi: ut verò tandem
 sensit, Mithrobarzanem premi-
 sit cum duobus millibus equi-
 tum, qui Luculli cursum impedi-
 ret: Mancaum verò Tigranocer-
 tæ jussit esse presidio. Quam ur-
 bem, ut supra dixi, rex in hono-
 rem suum ibi condidit, & opti-
 matibus eò convocatis multam
 imposuit, ut bona quæcunque il-
 luc non transferrent, fierent
 publica: urbem circumdedit mor-
 altitudine, quæ in imo referta e-
 rant

idipso
 Nuntius
 Tigrani de
 adventu
 Luculli,
 suspensus.
 Mancaus.
 Tigrano-
 certa à Ti-
 grane con-
 dita.

229

rant equorum stabulis : regiamq; ibi fecit & hortos amplos in suburbii, additis piscinis & ferarum vivariis, arcem quoq; in proximo extruxit validam. Quibus omnibus tunc Mancæi commissis fidei, obibat regionem, colligens exercitum. Ceterum Mithrobarzanem Lucullus primo congressu superatum persequabatur : Mancæo verò Sextilius intra Tigranocertam compulso, regiam mox extra mœnia sitam diripuit, urbem arcemque circumvallavit, admotisque machinis, cuniculis etiam suffodit mœnia.

His negotiis occupato Sextilio, Tigranes coactis fermè c. c. l. m. peditum, equitum l. m. partem eorum præmisit Tigranocertam, circiter sex millia, qui per medium Romanorum agmen facto impetu, creptas reduxerunt concubinas regias; cum reliquo exercitu Tigranes ipse contra Lucullum profectus est. Quem Mithridates tum primum conveniens, suadebat ne signa cum Romanis conferret, sed cum equitatu tantum circumcurfando, agròsque vastando, ad famem eos, si posset, redigeret: quemadmodum ipse è Lucullo pressus ad Cyzicum, sine certamine amiserat exercitum. Id consilium irridens barbarus, procedebat instructa acie: conspicatúsque Romanorum paucitatem, dictèrio petit, Si legati sunt hi, multi sunt: quòd si hostes, perpauci. Lucullus postquam animadvertit à tergo Tigranis opportunum tumultum,

Concubinae regiae Romanis creptæ.

Tigranis scomma.

ὅτι τῶ βασιλεὺς γήροντι, ἢ βασιλείᾳ & παραδείσους καὶ τὸ πῶς ἔσθον ἐπιπέ μισθούς, & κωννήσια πολλά ἢ λίμνας ἀγγεῖ ἢ Φεγύριον ἀνίστη κρηττόν. & πῶτι τότε Μαργαίᾳ ταυτ' ἐπιπέψνας, πῶς ἢ στρατιᾶν ἀγγείραν. Μιθροδοουζάνῳ μὲν ὁ Λουκουλλῶ εὐδὺς οὐκ ἔσθ' ἡσθησθεβολῆς τρεῖς ἄρμῳ ἰδιώτικῃ Μαργαῶν ἢ Σεβίλιῳ ἐς Τίγρανον κερταὺν κηλακλεισας, τὰ μὲν βασιλείᾳ αὐτῆς ἀπέχοντα ὄντα διήρασε· τὴν δὲ πόλιν & τὸ Φεγύριον ἀπετάφρυσεν, ἢ μηχανῆς ἐπέστη, καὶ ὑποπόμους ἀπεκρημῆναι τὸ τέχῃ. ἢ Σεβίλιῳ μὲν ἀμφὶ ταῦτα ἐγίνετο.

Tigranis δὲ, πρῶτον ἐς πύττε ἢ εἰς σὺ μυσταδῶς ἀγγείρας, ἢ ἰσπείας ἐς πεντακισμυμμῶς, πῶς ὑπεμψεν αὐτῶν ἐς Τίγρανον περταὺν πῶς ἐξ ἀκαχιλίουσ' οὐκ ἀξῶ μίσταν Ρ' αργαῶν ὡσαύτῳ τε, ἢ τὸς πηλακῆς τῶ βασιλείᾳ ἐξαρπύσαντες ἐπανήλθον. τὰ δὲ λοιπὰ στρατῶ Τίγρανῆς αὐτὸς ἠραυεν ἐπὶ Λουκουλλῶν. & αὐτῶ τότε πῶσθον Μιθροδοῦτος ἐς ὕψιν ἐλθῶν, σιωπεούσῳ μὴ συμπολέσασθ' Ρ' αργαῶν, ἀλλὰ τῶ ἰσπικῶ μῶσ πῶς ἀπέχοντα, & τὴν γῆν λυμεινιδρον, ἐς λιμῶν αὐτῶς εἰ δυνάμῳ, πῶς κλεισῶν ἢ πῶσ πῶ ἢ αὐτὸς ὑπὸ Λουκουλλῶν περὶ Κιζίκιον ἀμφοτέρω κρημῶν τ' ἔσθον ἀποπέσῃ. ὁ δὲ, γελῶστας αὐτὸς τὴν στρατηγίαν, πῶσθῃ σιωπεούσῳ αἰμένους ἐς μῶσθῳ, ἢ τὴν Ρ' αργαῶν ἐλιγῶνται ἰδῶν, ἐπέσῳσεν ἔσθῳ, Εἰ μὲ πῶσθῳ εἰσὶν οὐδέ, πολλοί εἰ δὲ πολέμιοι, πῶσθῳ ὀλίγοι. Δέκκα λῶν δὲ λοιπὸν ἐνκαίον ἰδῶν ὄπισθεν τ' Τίγρανῶν, τὸς μὲν ἰσπείας οὐκ μετῶ-

μετώπου αὐθόρμητον ἐπιπέσειν αὐ-
 τῶν, καὶ ἀπεισῶν ἐφ' αὐτοῦς, καὶ
 ὑποχρεῖν ἐνόησας· ἵνα τῷ βαρβα-
 ρικῷ διακόντων, ἢ πῆξις περιεργηθῆναι·
 τοῖς δὲ πεζοῖς αὐτῶν ἐς τὸν λόφον
 ἀπεισῶσιν, ἀνήλθον. καὶ ὡς
 εἶδεν τῶν πολεμίων ὑπὸ τῆς δυνάμεως,
 οἷα νικῶντας, ἐς πολλὰ διεσκέδα-
 σμένους, τὰ δὲ σκευοφόροι αὐτῶν
 πῦνται ὑποκείμενα, ἀνεδοχῶς, Νι-
 κάρην, ὡς ἀνδρες. καὶ ἐπὶ τὰ σκευο-
 φόροι σπῆνται ἰστο δροῦμα. τὰ δὲ
 εὐπύκα σὺν θυροῦ φεύγονται τοῖς
 πεζοῖς ἀνεπιπτε, καὶ τοῖς ἰππέυσιν
 οἱ πεζοὶ τρηπῆ τε ἡ ἐυθύς ὀλο-
 χερῆς. οἱ τε γὰρ ἐν τῇ δυνάμει με-
 κροῦν ἀπεσπασμένοι, τῷ Ρωμαϊκῶν
 ἰππέων ἐπιβρεψάντων ἐς αὐτοὺς
 ἀπώλυντο, καὶ τὰ σκευοφόροι τοῖς
 ἄλλοις ἐνεπιπτεν, ὡς ἐνοχληθῆναι
 πάντων τε ὡς ἐν τῷ αὐτῷ πληθεῖ
 ἡλιθιομένων, ἐπὶ ἀκρίβεις ὅσα εἰ-
 δοτῶν ὁπότεν ἢ ἦσα αὐτοῖς ἀρχι-
 το, παλὺς ἡ φόνος, ἐδνός σκυ-
 λένου ἐδνὸν ἀπηγόρευτο γὰρ ἐκ
 Λουκίλλου μὲν ἀπειλῆς ὡς τε καὶ ψέ-
 λια ἐπὶ ἀειμαχίαν ἀφαιδύοντες ἔ-
 κτεινον ἐπὶ σάδις ἐκτόν ἐκκοσιν
 ἔς τε νύξ ἐπελάθετο. τότε δ' ἀνα-
 σπείφοντες ἐσκέλευον ἐδδδου γὰρ ὁ Δά-
 κωλ ἦδη. γυμνομένω δὲ τὴν ἡπ-
 ταν ὁ Μαγκάος ἐφώραν δὲ τὴν Τε-
 γρανοκέρταν, τῶν Ἑλλήνων οἱ ἐμι-
 δοφόρου αὐτῶν, πῦντας ἐξέπλη-
 σεν, ὑποσπένων οἱ σὺληψιν δε-
 διότες, ἀδρόοι σκευτάλας ἔχοντες ἐ-
 βελίζον τε καὶ πυλίζοντο Μαγκάου
 δὲ τῶν βαρβαρῶν ἐπείρησεν αὐ-
 τοῖς ἀπλισμένους, ἀδελφικῶν τε
 ἰμῶν τῶν λαγῶν ἀντι ἀσπίδων,
 & quiescebant. Mancao verò

equites in frontem immisit qui
 prouarent hostem & in se ver-
 terent, atque etiam ultro cederent,
 ut barbari persequendo tur-
 barent suos ordines: ipse pediti-
 bus ad tumultum circumductis a-
 scendit non sentientibus hosti-
 bus. Ut verò vidit eos quasi iam
 victores dispersos in persequendo,
 & impedimenta eorum om-
 nia sub tumultu, exclamavit,
 Vicinus milites: primusque cur-
 su invasit iumenta cum farcinis,
 quæ magno impetu fugientia in-
 currerunt in pedes, & hi rur-
 sum in equites, mōxque effusa
 fuga facta est. Nam & illi qui per-
 sequendo longè à suis procurre-
 rant, Romano equitatu in eos
 conuerso cædebantur, & iumen-
 ta in alios incurrebant ut exagi-
 tata: comprimentibus se om-
 nibus præ multitudine, nequ-
 planè scientibus unde esset cladis
 initium, ingens cædes patrabatur,
 nemine quenquam spoliante.
 Id enim Lucullus edicto ve-
 tuerat, gravem pœnam intermi-
 natus fecus facientibus: itaque &
 armillas & torques calcando con-
 tinuarunt eadem per cxx. sta-
 dia, donec nox superuenit: tum
 demum reversi spoliabant cada-
 uera. Lucullo jam permittente.
 Post eam cladem Mancaeus, Ti-
 granocertæ præfectus, uniuersos
 Græcos milites mercenarios ex-
 armavit, ut suspectos: qui veriti
 ne comprehenderentur, arreptis
 fustibus congregati & incedebant
 cum armatis barbaris eos inva-
 dente, obvolutis veste brachiis vice
 clypei, audenter in eos fece-
 runt

230
 Armillas
 & torques
 calcando
 Romani
 eadem
 continuant
 per cxx
 stadia.

run impetum : & quotquot occidissent, eorum arma statim inter se partiebantur. Quumque fatis armorum viderentur nacti pro tempore, occupatis aliquot turribus quibus desinguebantur moenia, vocabant ad se Romanos obfessores, & ascendentes recipiebant intra moenia. ita Tigranocerta capta ingenti praeda ditavit exercitum, utpote urbs recens condita, ambitiosè contractis undique incolis.

Tigranocerta quomodo à Romanis capta.

Tigranes & Mithridates, obeundo regiones, colligebant alium exercitum, cujus praefectura Mithridati est credita, quem alter putabat jam fatis doctum suis calamitatibus: ad Parthos quoque miserunt qui auxilia peterent. Sed quum Lucullus quoque per legatos regem eorum sollicitasset, ut aut sibi potius auxiliaretur, aut spectator esset certaminis, ille, utriusque clam pollicitus, misit neutri. At Mithridates oppidatum instruxerat armorum fabricas, & delectus habens, conscripsit fermè omnes Armenios: ex quibus selectis fortissimorum LXX. M. peditum, & dimidio equitum, reliquos dimisit: hos vero in turmas & cohortes digestos proxime disciplina militiam edidit exercendos viris Ponticis. Ad quos adventante Lucullo Mithridates peditatum omnem & partem equitatus in colle continuit: cum reliquo Tigranes Romanos frumentatores adortus, victus est. unde postea securius frumentabantur etiam ex propinquis locis Mithridati, & castra

231

μὴ πύλων ἐπέδραμον ἐς αὐτοῖς· καὶ ὅσους ἀνέλοιαν, εὐθύς ἐμίμειζον πᾶσι ὅπλα. ὡς ἰ σὺ τῶν δυνατῶν ἔργον αὐτάρκως, μέσπορρια πνῆ κατέλαβον, καὶ Ρωμαίους ἐξ ἑαυτοῦ τε, & ἀναβαίνοντες ἐπέδραμον. ἔπειτα μὲν ἐλάττωσαν Τυρρανοκέρτα, & πᾶσι τὸ διηρημένον πολὺς, οἷα πόλεως νεοκτιστασέου, φιλοτιμίας συνακισμένης.

Tigranes ἰ & Μιθριδάτης στρατὸν ἄλλον ἠδραμον ἐπέδραμον, & πρὸ στρατηγίαν ἐπέτερον πρὸς Μιθριδάτης· ἠξουμένον Τυρρανοκέρτα αὐτῆ γερωνεία πᾶσι πατήματα ὀδῶν ματα. ἐπεμπον ἰ καὶ ἐς τὸ Παιρφυλίον, ἐπικυρεῖν σφίσι παρρησιολοῦντες. ἀντιπροσέβουοντ ἰ Λουκυλλοῦ, καὶ ἀξιοῦντ, ἢ οἱ συμμάχουσι, ἢ ἀμφοτέρωσι κατ' ἑνὴν ἰ ἀρῶντ, ὁ μὲν κρυφῶς συνήμερον ἰ ἐκατέρωσι, σὺν ἐφάσκειν ἐδότερος ἀμείνας. ὁ δὲ Μιθριδάτης ὅπλα τε ἐργάζετο καὶ πόλιν ἐκείνην, καὶ ἐπρατολογετο χροδὸν ἀπαντας Ἀρμενίους. ἐπιλεξάμενον δὲ αὐτῶν τὸς ἀρίστους, ἐπτακισμυρίδας πένους καὶ ἰππέας ἡμίσεως, τὸς μὲν ἄλλους ἀπέλυσε· τὸς δὲ ἐς ἱλας τε καὶ ἀσπίδας ἀγχορῶν τῆς Ἰταλικῆς συντάξεως κατελέγων, Ποντικῆς ἀνδραστὶ γυμνάσειν περὶ δίδου. ἄρῶσιντ δὲ αὐτοῖς ἰ Λουκυλλοῦ, ὁ μὲν Μιθριδάτης τὸ πῆσον ἀπὸν, καὶ μίροντ ἰ ἰππέων ἐπὶ λοφῶν συνέχευε· τῆ λοιπῇ δὲ ἰππῶν Τυρρανοκέρτα σιτολογῶσι· Ρωμαίους ἀπέπασαν, ἠσπαῖον καὶ μῆλλον ἀδῶς δῶν τὰδε οἱ Ρωμαῖοι πλῆσιον αὐτῷ Μιθριδάτου ἰσιτολόγηον τε καὶ ἐπρατοποδῶον.

δδον. κρησποτός ελ' αὐτῆς ἤρξατο
 πολὺς, ὡς ἐπίοντο ἔτι Τιγράνης·
 ἔ το ἐδύμμηρε λιό, ἐν μίσην Λύ-
 κρηυλοῖ ἀμφόιν γυάλα. ὁ δ' ἀφάθ-
 ῶρο, τὰς μὲ ἀρίστους τ' ἰππέων
 παρῶπεμνε πορρωτάτω συμπαλέκε-
 θαμ τῷ Τιγράνῃ, κὲ καλύφν ἀυ-
 τὸν ἐξ ὀδοιπορίας ἐς τάξην κρησπο-
 θαμ. αὐτὸς ἦ τ' Μιθριδάτιω παρ-
 κρηυλοῦ ἐς κρηυλοῦ, ἔ παρῶπι-
 φροῦαν, σὺν ἠρέθιζεν' ἕως λιμὸς
 ἐπιπῶν διέλυσε τὸ ἔργον ἀπασί κὲ
 Τιγράνης μὲν ἐξ ὅλης Ἀρμενίας ἐς
 τὰ κρησποτῶ ἀνεξέδωγεν, ὁ ἦ Μιθρι-
 δάτης ἐς τ' Πόντον ἐπὶ τὰ λοιπὰ τ'
 ἰδίου δρχῆς ἠπέερετο, περκαρηγ-
 λίου ἰδίου ἔχων, ἔ τοσούδε ἐτέ-
 ρους παρῶ Τιγράνης λαῶαν. ὑφεί-
 πετο ελ' αὐτῷ κὲ ὁ Λουκρηυλοῦ,
 ἀναξέδωγης κὲ ὀδε Δαῖ τὴν δαπ-
 ρειν. φησίτας ελ' αὐτὸν Μιθριδά-
 τῆς ἐπῆγετο Φαβίω τῷ δένεθ ὡς Λε-
 κρηυλοῦ φρατηρεῖν ἰσπολεμειμῶν
 κὲ περῶμῶ αὐτὸν, ἐκτῆεν πεν-
 τακροσίς. ἐλδὲφρατῶ τ' ἦ Φα-
 βίς φρατῶντας ὅσοι ἦσαν ἐν τῷ φρα-
 τοπέδῳ, κὲ δὲ ὅλης ἡμέρας αὐτῆς
 ἀγανίζορδρου, παλίντερετ' λιό ὁ
 ἀγῶν· μέγχε τ' Μιθριδάτιω πλη-
 γῆτε λιῶ τε ἐς τὸ γονὺ κὲ ἰσπὸ
 τ' ὀφθαλμῶν βέλεθ, κὲ σκεδῶν ἀ-
 ποκρηυδοῖνεμ' κὲ πολλαῖς ἡμέρας
 τὰς μὲν φροῦ ἔ βασιλείας τ' σωτη-
 ρίας, τὰς ἦ ἰσπὸ πολλῶν φραμῶ-
 τῶν ἠρεμῶσεν. Μιθριδάτιω μὲ οὖν
 ἐδεράφουοι Ἀγαρῶ, Σκυθικὸν ἐ-
 διτ' ὡς ὀφειον ἐς τῆς φραπέας
 κρηυλοῖ, κὲ ἐπὶ τῶδε ἀεί βασιλεῖ
 σιωῶντες. Φαβίω ἦ Τελείω, ἐ-
 περῶ Λουκρηυλοῦ φρατηρῶς, ἐπλ-
 θῶν μετ' οἰκείου φρατοῦ, τῶ τε
 ἀ Lucullo novum adducens exercitum.

admoverunt propius. Tigranem
 verò rursus adventantem Pulvis
 indicavit: & decreverant Lucul-
 lum includere in medio: quod il-
 le intelligens, præmisit robur
 equitum, ut quam longissimè
 provecti, cum Tigrae conflige-
 rent priusquam agmen ejus in-
 frueretur in aciem: ipse Mithri-
 dæm ad certamen provocando
 & circumvallando elicere non
 potuit, donec fames superven-
 niens omnes infecta re abire coe-
 git: Tigranem in interiorem Ar-
 meniam, Mithridatem in Pon-
 tum ad regni sui reliquias. Hunc
 sequebantur propriorum qua-
 tuor millia, & totidem accepti à
 Tigrae. Lucullus verò eum per-
 secutus est, coactus & ipse rever-
 titi propter inopiam. Sed Mithri-
 dates celerius confectò itinere,
 aggressus est Fabium ducem à
 Lucullo relictum & in fugam
 vertit, quingentis in ea pugna oc-
 cisis. Fabius verò liberatis servis
 quotquot castra sequebantur,
 rursus per totam diem dubio
 Marte pugnavit: donec Mithrida-
 tes saxo ictus in genu, & telo sub
 oculo facius, elatus est è prælio
 celeriter. unde per multos dies
 cessatum est, sive sollicitis de sa-
 lute regis hostibus, sive propter
 multitudinem vulnèrum quie-
 scentibus. Curabant autem re-
 gem Agari, gens Scythica, reme-
 diis confectis è serpentum viru-
 lentia, qui propterea semper se-
 quuntur comitatum regum. Ceterum
 Fabio successit Triarius, Nec multo post quum

Fabius
 dux.

Mithrida-
 tes vulne-
 ratur.

Agari, Scy-
 thica gens.

Procella
qualis ante
nulla.

232.

Romanus
centurio
Mithrida-
tem dolo
vulnerat.

Timo-
theus me-
dicus.

progressus esset in aciem contra Mithridatem, procella, qualis nulla ante in omni hominum memoria, exorta est, qua in utrifque castris disjecit tentoria, jumenta transversum egit per devia, praecipitavit etiam non-nullos milites. Et tunc quidem urriue retrocesserunt: quum autem nuntiaretur adventus Luculli, Triarius absente illo depugnare cupiens, ante lucem invasit stationes Mithridatis: quumque diu pari virtute certasset, tandem rex in suo cornu connixus incepit victoriam, & distractis hostibus peditatum eorum in fossam quandam cenosam compulit, ubi caedebantur impune sidente vestigio. Usus deinde victoria, persequeretur animose per campos equites, donec quidam Rom. centurio, qui specie famuli equitantem cursu aequabat, in femur cum percussit graviter, quod tergum ejus non speraret se posse per thoracem perfodere. Et hunc quidem statim in frustra conciderunt proximi: Mithridates vero in extremam aciem relatus est. Amici regii suis egregie vincentibus signum prope deederunt recepti: id, ut inopinatum, trepidationem iniecit pugnantibus, veritis ne forte aliunde aliquid mali acciderit: donec re cognita statim ibi in campo tumultuariè circumsteterunt corpus regium. Tandem Timotheus medicus, cohibito sanguine, sublimem eis ostendit: sicut olim in India Macedonibus de

αρχῶν αὐτῶν τῶ Φαβίου ἐ τὸ ἀξίω-
μα περιλάμβανει· καὶ μετ' ἑ πολὺ
χωρῶντων ἐς μὲν αὐτῶ τε καὶ
Μιθριδάτου, πνεύμα οἶον ὅσα ἐ-
μνημονεύου ἤνθεξ, τὰς τε σιλικῶς
ἀμφοτέρων διέρρηξε, ἐ τὰ ὑποζύ-
για παρέσυρε, ἐ τ' ἀνδρῶν ἔση ἐς
καπνοκημιζε. καὶ τότε μὲ ἀνεχώρησε
ἐξήντητοι ἀπυρξομένοις ἡ Δουκὺλ-
λου αἰσείναι, αἰσλάσει τὸ ἔργον
ὁ Τελαχῶ ἐπειγόνδου, ἐπυ-
κτὸς ἐπὶ χερσὶ τῆς Μιθριδάτης αἰ-
φυλακαίς. ἰσομάχης ἡ ἐς πολὺ τῶ
ἀγῶν ὄντ, ὁ βασιλεὺς ἐς τὸ
κεῖτ' αὐτὸν μέρ, ὁ βεσιβαρήσας, ἐ-
κρινε τὴν μὲν αὐτῶ, καὶ Δρασαίους
τὰς πολεμίου, τὸ περὶν αὐτῶν
κατέλειπον ἐς διάφυξαι πηλοῦ, ἔνθα
διεφθέρητο, σίλικα μὴ δυνακῶν.
τὰς δ' ἰππείας ἀνακ το πεδῶν ἐδι-
κην, ἐκδύμας τῆ φορῶ τ' εὐτυχίας
κράνδου. ἔστε τὶς αὐτὸν Γ' αμχίος
λοχαγῶς, οἷα ἱερῶν αὐτῶ συ-
τρεχῶν, ἐς τ' μὲρὸν ἐπάταξε ζι-
φει πηληγὴ βαρεῖαν, ὅσα ἐλπίσας
ἐς τὰ νῦτα Διχ τῶ θάρακ, ἐφι-
ξοειται. καὶ τοιὸδ μὲ εὐδύς οἱ πη-
σίον σωίεσπον· ὁ ἡ Μιθριδάτης
ἀπεφίερετο ὀπίσω· καὶ οἱ φίλοι τῶ
εραπῶν ἀπὸ κινῶ λαμπροῦς ἀνεγί-
λουω σωί ἐπέξβ βαθείας. ἐνίππτε
ἡ τοῖς μαχόμενοις ἐπὶ τῶ περὶ αὐ-
γῶ τῆς ἀνακλήσεως θύρουός τε, καὶ
ἀπὸ τῆ μὴ τὴ θύρον ἐτέρωθεν εἶη μί-
χρηι μαδόντες, εὐδύς ἐν τῶ πῶν
τὸ σάμα ἀδείσαντο καὶ ἐθροῦδου
ἔως Τεμῶδ, αὐτοῖς ὁ ἰατρός ἐπι-
χῶν τὸ αἷμα, ἐπέδειξε αὐτοῖς ὅσα
μειτεώρου· οἷον τ καὶ Μακεδόσι ἐν
Ἰνδῶν ὑπὸς Ἀλέξανδρου δειδοῖσι ὁ
Ἀλέξανδρου αὐτοῖ ἐπὶ νεῦς ἱερῶ-
Alexandro sollicitis, rex ipse in

πρόμε-

πρόδρομον ἐπέδειξεν. ὁ δὲ Μιθριδάτης, ὡς ἀνώγειν, αὐτῶν τοῖς ἀναγκαστασιν ἐκ τῆς μάχης κρημνίσθη, καὶ τὸν * στρατὸν αὐτῆς ἡμέρας ἤλυθ' αὐτῆς ἐπὶ τὸ Ρωμαίων στρατοπέδον. οἱ δὲ καὶ ἐκ τούτου ἐπέφρουσαν ἤδη σὺν δέει συλδομένων ἢ τῶν νεκρῶν, ἐφώροντο χιλιάρχοι μὲν πέντε καὶ ἑκατο, ἑκατοντάρχοι δὲ πενήκοντα ἔξ ἑξατόν' ὅσων ἡμεῖς πλῆθος ἔραδῶν συνέπεσε Ρωμαίους ἐν ἡττῇ μίαι.

Ὁ δὲ Μιθριδάτης ἐς Ἀρμενίαν, ἣν δὲ Ρωμαῖοι βραχυτέρως Ἀρμενίαν καλοῦσιν, ἀνεζήγυσε, τὰ μὲν ἐνὸς ἡμέρας πάντα σιτολογῶν, τὰ δὲ δυσχερῆ ἀξιοφύρατον τε ἔλαιου καὶ ἐπιπύου ἀποφαινομένην καὶ τῆς ἀνῆρ Ρωμαίων, ὡς βουλῆς, Ἀπίλιον ὄνομα, ἀξιοφύρατον ἐκ τῆς περσίδος ἐς Μιθριδάτην ἀπὸ πικροῦ, ἔφιλίον ἀξιοφύρατον, ἐλάω τότε ἐπιπύου αὐτῶν ἔσπευσε μὲν ὁ βασιλεὺς, ἔδικοῦσαν βασιλίαν, Ρωμαῖον ποτὲ βουδελῶν ἡνώδρον, ἐκτενε τὸς δὲ συνουσιαστικῶν ἡκίστα δεινῶς ἀπελευθέρου ὅτι ὅσοι τῶν Ἀπιλίων συνειρηκασαν, ἀπαρτῆς ἀφῆκεν ὡς δεσποτῆ ἀξιοφύρατον. Λυκάλλου ὅτι ἡδὴ τῶν Μιθριδάτην παραστρατοπέδουσαν, ὁ τ' Ἀσίως στρατηγὸς ἀειπέμπων, ἀνῆρτος Ρωμαίους ἐπιχελεῖν Λουκίῳ πέρας ἔδουσαν πολέμου, ἔφ' αὐτῶν τ' στρατῶν ἀφῆκεν, καὶ τῶν ἐπεφρούμενων τὰ ὄντα δημῶσαι ὡν ἐξαρτῆσαν, ὁ στρατὸς αὐτῶν διελευσέτο χρισὶ ὄλιγον, ὅσοι πάντων ἐκείνου ἐκείνου, publicaturum bona eorum qui voluntati suae non paruerint: quibus ad exercitum perlatis, mox disfluant milites, exceptis paucis, qui admodum pauperes; ideoque

navi se curandum praeiuit, ut esset spectaculo omnibus. Mithridates, postquam recollegit animum, statim reprehendit eos qui signum receptui dederant, & ea ipsa die Romanis castris admovit exercitum: quae jam deserta erant pavore militum. Inter cadavera reperti sunt tribuni vigintiquatuor, centuriones CL. quantus praefectorum numerus haud temere in ulla Romanorum clade desideratus est.

Victor in Armeniam, quam Romani minorem vocant, se recepit, commeatu qui deportari poterant, secum auferens, ceteros vero corrumpens, ne Lucullo venienti essent usui. Quo tempore Atilius, Romanus senator, qui iudicii metu dudum profugus ad Mithridatem, in amicitiam eius receptus fuerat, deprehensus est regi struere insidias: quem ille pro dignitatis pristina reverentia torqueri vetitum, simplici morte necavit, ceterum confcis exercuciavit graviter: liberti vero cum quibus Atilium consilium communicarat, illasi dimissi sunt, ut patroni sui ministri. Ubi vero Lucullus cum Mithridate castra contulit, Asiae praefectus circa populos pronuntiavit, Lucullum incusari a senatu quod bellum diutius iusto protraheret: proinde senatum missum facere eius exercitum, publicaturum bona eorum qui voluntati suae non paruerint: quibus ad exercitum perlatis, mox disfluant milites, exceptis paucis, qui admodum pauperes; ideoque

Romano-
rum clades
maxima.

233
Atilius
Mithridati
struit insi-
dias.
Quomodo
Atilius &
ministri
conjura-
tionis tra-
ctati.

Lucullus a
senatu in-
cusatus.

multam non timentes, maluerunt apud Lucullum permanere.

Atque ita nec Luculli ductu bellum Mithridaticum ullum certum aut firmum finem habuit: deficientibus enim focis in Italia, & urgente fame propter occupata à piratis maria, intemptivum visum est tanto bello involvi, priusquam amoverentur presentes molestiæ. Quod etiam Mithridates intelligens, invasit Cappadociam, & proprium regnum munivit, dissimulanti- bus Romanis, donec repurgarentur maria: quod postquam successit, & piratarum profligator Pompeius Asiam attingit, mox resumptum est bellum Mithridaticum, & commissum Pompeio imperatori.

Bellum
Mithrida-
ticum re-
sumptum,
& Pom-
peio com-
missum.

Initium
belli pira-
rici.

Quapropter quum pars sint Pompeianæ expeditionis quæ ille in mari gessit ante bellum Mithridaticum, nec ad ullam aliam historiam propriè pertineat, libet mihi in hoc loco ea percurrere. Mithridates dum primum bellum adversus Romanos gegeret, Asiam tum obtinens, Sylla gravibus negotiis occupato in Græcia, ratus non diuturnum fore in Asia suum imperium,

πένητες ὄντες, & τῶν ζημίαν εἰς δεδιότες, τῷ Λουκελλῷ παρέμεινον.

Σὺ δὲ μὲν δὴ καὶ ὁ Λουκελλῶν αὐτῶς Μιθριδάτην πόλεμον εἰς ἑδὴν βέβαιον εἰδὲ κεκριμένον τέλος ἔληξεν. ἀφιστημένης ἡδὲ τῆς Ἰταλίας, ἐνοχλοῦντο, καὶ λησδυομένης τῆς θαλάσσης, λιμῶν πειρῶντο, ὅσων ἐν καμῶν σφίσις ἦν αὐτῶν πολεμῆν ἄλλον τοσοῦδε πόλεμον, σφὲν τὰ ἐνοχλοῦντα διακρίσθαι. ἂν καὶ ὁ Μιθριδάτης ἀγαθὰ κέρητος, εἰς Καππαδοκίαν εἰσέβαλε, & τῶν ἰδίων ἀρχῶν ἀχρῶν. καὶ τὰδε αὐτὸν περιόσοντο οἱ Ρωμαῖοι ἀπειράτοι, ἐφ' ὅσον αὐτοῖς ἡ θάλασσα ἐκαστάμετο. ὡς δ' ἐμειψήσατο, καὶ ὁ κερδιέτης Πομπηῖος ἐν Ἀσίᾳ, τῆς Μιθριδάτην πόλεμον ἀνελάμβανον αὐτίχως, καὶ ἐπέτελλον ἐν τῷδε τῷ Πομπηῖῳ στρατηγῶσι.

ΔΙΟ ΜΟΙ ΔΟΚΕῖ, ΜΕΡΟΣ ὄντα τῆς Πομπηῖου στρατείας τὰ περὶ τῆς θαλάσσης ἀπὸ Μιθριδάτου κητενερασμένα, καὶ εἰς ἑδμῖαν συνηραφῶν οἰκίαν ἀπὸ πάντων, εἰς τὸδε μέρος συναγαγῆν τε, & ἐπιδορμῆν ὡς ἐλέγετο. Μιθριδάτης, ὅτε πρῶτον Ρωμαῖοὺς ἐπέλεμει, & τῆς Ἀσίας ἐκέρητε, Σύλλα περὶ τῆς Ἐλλάδος ποιοῦμενος, ἠγρόμενος ὅσων εἰς πολὺ κηρῆξεν τῆς Ἀσίας, τὰ τε ἄλλα (ὡς μοι πρῶτην) ἐλυμαί- & aliis jam dictis modis vastavit

1370

ΔΙΟ ΜΟΙ ΔΟΚΕῖ, ΜΕΡΟΣ ὄντα τῆς Πομπηῖου στρατείας τὰ περὶ τῆς θαλάσσης ἀπὸ τῆς Μ. κητενερασμένα, κ. ἐ. ὁ. σ. ἂ. εἰς τὸδε μέρος συναγαγῆν] Præter nostrum de Piratico hoc bello, quod initium habuit anno V. C. DCLXXIV. & anno DCLXXXVI. à Pompeio, postquam id lege Gabinia ei permissum esset, consummatum est, legi possunt Cicero in Orat. pro Lege Manilia. Plutarchus in vita Pompeii. Auctor de Viris Illustribus caput. Valer. Maximus lib. 8. c. 15. Dio lib. 36. Florus lib. 3. c. 6. Velleius Paterculus lib. 2. c. 31.

Ka

νετο πάντῃ, καὶ ἐς τὴν θάλασσαν
 πειρωτὴς κωφικῶν· οἱ τὸ μὲν παλαιὸν
 ὀλίγῃσι σκάφεσι ἔ μικροῖς, οἷα λη-
 σαί, ἀπειπλέοντες ἐλυποῦντο· ὡς δὲ
 ὁ πόλεμος ἐμυλῶντο, πλείονες ἐγί-
 γνηοντο, καὶ ναυσὶ μεγάλαις ἐπι-
 πλεον γούσιμβροι ἢ κερδῶν μεγά-
 λων, εἰς ἣ τῶν κερδῶν ἐσπενδόμενες
 ἔ ἀναχωροῦντες τῷ Μιθριδάτου ἐπι-
 ἐπυύοντο. οἱ ἤδ βίου καὶ πτωχίδων
 ἀφ' ἧ πόλεμον ἀφρηγῶν, καὶ ἐς
 ἀπορίαν ἐμπεσόντες ἀφρον, ἀντι-
 τῷ γῆς ἐμαρποῦντο τὴν θάλασσαν,
 μυοπίρωσι παλαιῶν καὶ ἡμιολίας,
 εἴτα δικροτῆσι καὶ τριηρεσι καὶ μέρη
 ἀεὶ πλεονόντες, ἡγευδρῶν ληστῶν,
 οἷα πολέμου στρατηγῶν· ἐς τε ἀτει-
 χίστους πόλεις ἐμπίπτοντες, καὶ ἐτέ-
 ρων τὰ τεύχη διουρῶντες ἢ κερπτον-
 τες, ἢ πολιορκία λαμβάνοντες ἐ-
 σὺλων, καὶ τοὺς ἀνδρας οἷς πῖ πλεον
 εἶη, ἐς ναυλοχίαν ἐπὶ λύσεισι ἐπι-
 γρῶν, καὶ τὰδε τὰ λημματα, ἀδδ-
 ξουῦτες ἢ τὸ τῶν ληστῶν ὄνομα,
 μιδοῦς ἐνάλοισι στρατηγῶν. χει-
 ρετέχνας τε εἶχον ἐπ' ἔργῃσι δεδεμέ-
 νους, καὶ ὕλιν ξύλου, χαλκῶ καὶ σι-
 δήρου, συμφέροντες, εἴποτε ἐπιύ-
 οντο. ἐπαρῶν ἤδ ὑπὸ τῷ κέρδῃ,
 καὶ τὸ ληστεύειν ἐκ ἐργασίας ἐπι με-
 ταδέναι, βασιλεύσι δ' ἢ δὴ ἔ τυ-
 ράνοις ἢ στρατοπέδοις μεγάλοις ἐ-
 αυτῶν ὀμοιωμένους, ἔ νομίζοντες, ὅ-
 τε σμικρῶν ἐς τὸ αὐτὸ πάντες,
 ἀμφοῖν ἡγευδῶν, ναὺς τε ἔ ὅπλα
 πάντῃ ἐτεκτεροῦντο, μέγιστε ἀπὸ
 τῶν τευχῶν ληρομένων Κιλικίαν,
 καὶ κρινὸν σφῶν ὕφορμον ἐπιουῦντο,
 ἢ στρατοπέδον ἐπὶ δεῖτο ἐνέμ· Φερούρα
 μὲ καὶ ἀκρῶς, καὶ νήσους ἐρήμους, ἔ
 ναυλοχίας ἔχοντες πολλαχῶ· κρη-
 νῶν. Habebant quidem passim castella,

eam provinciam, & mari piratas
 immisit, qui primum paucis na-
 viculis vagi latrocinebantur: bel-
 lo verò fervente aucti numero,
 magnas quoque naves sibi para-
 verunt. Gustatis deinde lucris
 non mediocribus, ne victo qui-
 dem, aut pacato, aut fugiente re-
 ge ipsi desistebant. qui enim fa-
 cultates & patrias propter bellum
 amiserant, ad summam egesta-
 tem redacti, relictis terris qua-
 stum faciebant ἐ mari, myopa-
 ronibus primum & hemiolis,
 deinde dicrotis & triremibus ob-
 errantes, ductantibus archipiratis
 certas manus praedonum, quasi
 bello legitimo, & oppida parum
 munita invadentibus: interdum
 etiam munitiorum muros perfo-
 dientibus aut quassantibus: quae
 vi capta depraedabantur, & di-
 tiores abducebant in sua recepta-
 cula, ut se pretio redimerent: &
 indentes suis lucris speciosa vo-
 cabula, abdicato piratarum no-
 mine, appellabant se milites mer-
 cenarios. Opifices quoque vin-
 ctos habebant, & non desinebant
 materiam lignorum, ferri arif-
 que, congerere: elati enim lucro-
 rum amplitudine, & certi per-
 manere in eo vita genere, gere-
 bant se pro tyrannis & regibus,
 & exercitibus se conferentes in-
 expugnabiles existimabant si coi-
 rent in unum, fabricando naves
 armaque, maxime in Cilicia, cog-
 nomine aspera, quam commu-
 ne omnium faciebant receptacu-
 lum, ceu belli sedem praecipuam.

Piratae ab-
 dicato suo
 nomine,
 milites
 mercena-
 rios se vo-
 cant.

Piratae Ci-
lices ap-
pellati.

235

néfque occultas navium, sed potissimum excurrerant ex hac parte Ciliciæ aspera importuosaque, & altissimis assurgente cacuminibus: unde ab omnibus communi nomine appellabatur Cilices, quod malum id ortum in Cilicia, in societatem Syros, Cyprios, Pamphylios, Ponticos & fermè omnes Orientales gentes pertraxit: qui propter diuturnitatem belli Mithridaticè, malentes inferre damna quàm perpeti, mari terram mutarunt, ut brevissimo tempore exorta sint eorum multa millia. Nec solum mare quod Orientis oras alluit habuerunt in potestate, sed quàm latè patet usque columnas Herculis, nam & prætores Rom. aliquot vicerunt navalibus præliis, & in his prætorem Sicilia: circa quam insulam nemo navigare audebat, agris quoque à cultoribus desertis propter incurfationes continuas, cum non levi urbis Romanæ incommodo, vel quòd vexarentur ejus provinciæ, vel quòd urbanam multitudinem inde famas premeret. Et erat difficile delere tantas navales copias, terra & mari dispersitas circumquaque, expeditas ad fugiendum, non è suis patriis, non ex apertis locis excurrentes, nec lares ullos aut quicquam proprium habentes, sed quicquid in manus incideret. Quapropter tam insolita belli omnibus legibus soluti ratio, in qua nil certum esset, nil conspicuum, cunctis ob perplexitatem erat formidabilis: nam nec Murena hos prædones aggressus

τάτας ἢ ἀφ' ἑσῆς ἠγαυρότεροι πὰς πε-
εὶ τῶνδε τῶν Κιλικίαν, τερχεῖαν
τε καὶ ἀλιμύρων εὐσαι, καὶ κερυφας
μεγάλαις ἐξέχουσαι. ὄντων δὲ ἑπι-
πτες ὀνόματι κρητὰ Κιλικίας ἐκαλέ-
το, δ' ἑκατέρου μὲ ἰσως ἔκακοι πα-
ροὶ τῶν Τερχεῖαν Κιλικίαν σωεπι-
λαβόντες, Σύρον τε καὶ Κυπρίαν ἔ-
Παμφύλων ἔ τῶν Ποντικῶν, καὶ ἡ-
δδὴ ἀπαντῶν τῶν ἐσῶν ἔθνων, οἱ,
πολλοὺ ἔ χρονίῳ σφίσι ὄντων τῶ
Μιθριδατικῆς πολέμου, θραυτὴ μὲν
λον ἢ πύργων αἰετούμοιοι, τῶν ἰα-
λασαν ἀπὸ τῶν γῆς ἐπιπέσαντο. ὡς-
τε πολλὰν τήχεται ἀντὶν μεμελῆεις
ἦσαν· καὶ ἔ μόνως ἐπὶ τῶν ἐσῶν ἰα-
λάσους ἐμίσθου, ἀλλὰ τῶ ἑντὸς
Ἡρακλείων ἐγὼν ἀπέπαισης. καὶ γὰρ
πνούς ἦδη Ρωμαίων στρατηγῶν ναυ-
μαχίαν νενικησασαν, ἀλλοὺς τε ἔ τῶ
τῆς Σικελίας. ἀπὸ αὐτῆς Σικελίας
ἀπλωτὰ τε ἦδη πάντα ἑδ, καὶ ἢ
γῆ τῶ ἔργων ἐσθῆς, ἀλλ' ἑ τῶ ἐπι-
μίζιαν. ἢ τε πόλις ἢ Ρωμαίων ἢ
δ' ετο μέλιται ἔ κρητὴ, τῶ τε ἰπη-
κῶν σφίσι κρημόντων, καὶ αὐτοὶ
ἀλλ' ἑ πλῆθος ἰδίων ἐπιπονωῶς λιμῶν-
τοντες. τὸ δὲ ἔργον αὐτοῖς ἐφάνετο
μέγα καὶ δυσχερὲς, ἐξελθὲν τοσαύτῃ
σερατόπῃ δὴ ἀνδρῶν ἑ ναυτικῶν, με-
μερισμῶν μὲν ἐς πῦσιν ἐν κύκλῳ
γῆν ἑ ἰαλάσων, κῆρα ἢ τῶν
κρητισυδῶν, ἐς τὸ ἑποφύγειν
ἑ ἐκ ἐν πετρῶδων ἢ φανερῶς χῆ-
ρος ὀρμῶν, ἐπὶ οἰκίαν ἐδὲν ἢ
ἰδίων, ἀλλ' αὐτὸ τὸ σερατοχὸν ἐχου-
ται. ὡςτε πολλὸν ὄν ὁ τῶν ἑ πολέ-
μου πύργων, ἑτομον ἐδὲν ἑ-
χοντων, ἐδὲ βεβαρον, ἐδὲ φανερῶν
ἀμυχανίαν ὀρμῶν ἑ φῶσον εἰργάζετο.
Μουρούνας τε, ἐγχερήσους αὐτοῖς
ἐδὲν

236

unquam Rom. imperator ante Pompeium cum tanta potestate profectus est. Cui mox representatae sunt copiae cxx. m. peditum, equitum IIII. m. naves, annumeratis hemiolis, cclxx. legati senatores xxv: quibus Pompejus mare distribuit, datis cuique navibus, equitibus, peditibus & pratoris insigniis, ita ut quisque merum imperium haberet in parte fidei suae credita: ipse, quasi rex regum, circumcursaret & viseret manentem quemque in statione sua, ne persequendo piratas priusquam uno loco abfolveret victoriam, distraheretur in alia, sed essent ubique qui succurrentes sibi mutuo, piratas vagando elabi non sinerent.

Ita constitutis rebus omnibus, & ordinatis potestatibus, Hispaniam & columnas Herculis Tib. Neronem unam cum Manlio Torquato iussit curare: Gallicum Ligusticumque mare attribuit

Pompeius duces suos contra piratas quomodo constituit.

αὐτὸ τῆ Πομπηίου ἐπὶ τοσούτοις δόχλιω ἀνείδει ἐπὶ Ρωμαίων ἐξέπλωσαν· ἢ ἑξαπλά μὲν αὐτίκα καὶ ἐν δύοσιν κυριασί πεζῶν, & ἰαπείς τετρακχιλίους· νηὲς δὲ οὐκ ἡμιολίας, ἐοδμήκοντες & Ἀλασκίαι. ἰσχυρέτω δ' ἀπὸ τ' βουλῆς, οὐς καλοῦσι πρεσβυτάς, πέντε & ἑκοσιν· εἰς ὃ Πομπηίῳ ἐπιδήρει τὴν θαλάσσαν, & νηὲς εἰδὼς, & ἰσπείας ἐκείτω, καὶ στρατὸν πεζόν, καὶ ἑξαπληγίας σημεῖα ἀπεκείθη· ἵνα αὐτοκράτωρ οὐτελής ἔπισηνοῖς μέγους ἐκείτω ἰσχυροί· αὐτὸς δ' οἷα δὴ βασιλεὺς βασιλείαν αὐτῶς ἀπέδειξεν & ἐφορῆν μένοντες ἐφ' ᾧ ἐπαχρησαν, μήτε μεταδιώκων τῆς ληΐας ἀπεφείθη ἐξ ἔργων ἀτελών ἐπιόντων εἰς ἕτερον, ἀλλ' εἴεν οἱ πινυτχιθεὶ αὐτοῖς ἀπαντῶντες τε, καὶ τῆς εἰς ἀλλήλους ἀσθενεῖας ἀποκλείοντες.

Οἱ τὰ Ἀλασκίαις ὁ Πομπηίῳ ἀπαντα, ἐπέστησεν Ἰβηρῶν μὲν & τῆς Ἡρακλείας σήλας Τιόριον Νέρωνα & Μάκκιον Τορκυάτον ἀμφὶ τῆς τῆς Διγυτῆω τε καὶ Κελτικῆς θαλάσσης Μαρκον Πομπηίου· Διόση δὲ καὶ

Αὐτὸς τε δουεὶς ποσὶ τῆ Πομπηίου ἐπὶ τοσούτοις ἀρχῆν ἀνείδει ἐπὶ Ρωμαίων ἐξέπλωσαν.] Velleius lib. 2. A. Gabinus legem tulit, ut cum belli more, non latrociniorum, orbem clasibus jam, non fortitum expeditionibus pirata terrent, quasdam etiam Italia urbes diripissent, Cn. Pompeius ad eos opprimendos mitteretur; essetque ei imperium aequum in omnibus provinciis cum consensibus, usque ad quinquagesimum miliarium a mari. quo S. C. praetorius terrarum orbis imperium uni viro deferebatur. Plutarchus Pompeio ἔγραψε δὲ Γαβίνῳ εἰς τὴ Πομπηίῳ συνάδων νόμον, εὐ ναυαρχίαν, ἀπικερε δὲ μοναρχίαν αὐτῷ δίδόντα, καὶ δύναμιν ἐπὶ πάντας ἀνδροπαύς ἀντιβάνων.

Ἰσχυρέτω δ' ἀπὸ τ' βουλῆς, οὐς καλοῦσι πρεσβυτάς, πέντε καὶ εἰκοσιν.] Plutarchus simpliciter πρεσβυτάς nominat; Dio πολλοὺς ἰσχυροτάτους. Florus plures legatos ac praefectos habet. Velleius Paterculus dicit Cn. Pompeium multos & praefectos viros in id bellum assumpsisse. non expresso etiam legatorum numero cum Dione & Floro, quos Plutarchus tradit XVI. fuisse. Appianus autem habet ἑξαπληγῶς πέντε καὶ εἰκοσιν mox tamen, ubi singulorum nomina recenset, tantum XIII. inveniuntur.

δὲ καὶ Σαρδόνι καὶ Κόρρω, ἔ' ὄσση
 πλησίον νήσων, Λέντυλον τε Μαρ-
 κελλίον, ἔ' Πέπλιον Ἀτίλιον πε-
 ρεῖ ἢ αὐτὸν Ἰταλίαν, Λέκιον Γέλ-
 λιον, καὶ Γναῖον Λέντυλον. Σικελίαν
 ἢ ἔ' Ἰόνιον ἐφύλασσαν αὐτὰ Πλω-
 πῖος τε Οὔρῳ καὶ Τερέντιου Οὔ-
 ρῳ, μέγιστος Ἀκαρνανίας. Πε-
 λαπόννησον ἢ καὶ τὴν Ἀπικίαν, ἐπὶ
 ἔ' Ἐγῶσιαν ἔ' Θεσσαλίαν καὶ Μα-
 κεδονίαν ἔ' Βωτιίαν, Λέκιον Σιν-
 νάς τὰς δὲ νήσους καὶ τὸ Αἰγῶνον
 ἄπαν καὶ τὸν Ἐλλάσποντον ἐπέσκη-
 λεν, Λέκιον Κάλκιον Βιθυνίαν ἢ καὶ
 Θρακίαν ἔ' Προποντίδα καὶ τὸ ἔ'
 Πόντον ἔσκησεν, Πέπλιον Πέσσαν
 Λυκίαν τε καὶ Παμφυλίαν καὶ Κύ-
 προν καὶ Φοινίκην, Μέτελλον Νε-
 πτιον. αὐτὸς μὲν αὐτὰς διετεταχῆτο οἱ
 στρατηγοὶ ἐπιχειρεῖν τε ἔ' ἀμυνεῖσθαι
 ἔ' φυλάσσειν τὰ πεπαγμένα, καὶ τὰς
 παρ' ἀλλήλων ἐκφύλακτους ὑπο-
 λαμβάνειν ἵνα μηδὲν ἀφί-
 σταντο μικρῶν, μηδὲ ὡς ἐν δρόμῳ
 ἀπεφύγοιεν, καὶ χρόνιον εἶναι ἔργον.
 αὐτὸς ἔ' ἀπάντες ἐπέπλει καὶ τὰ
 ἐς ὄσον πάντα ἡμέρας τεσσαρτά-
 κων ἐπίδων, ἐς Ρώμην περιήλθεν.
 ὅθεν ἐς Βρεντεσίον καὶ ἐν Βρεντεσίῳ
 τοσῶδε διαστήματι τὴν ἐν ἀπει-
 πλεύτως, ἐξέπληξεν ἀπαντας τέ-
 χας τε ἐπίπλου, ἔ' μεγάρας πικρο-
 σκιδῆς, καὶ φύλον διέξησεν ὥστε τοὺς
 ληστὰς, ἐλπίστας αὐτὰς ἀσπερι-
 χειρήσεν, ἢ ἐκ ἑυμαρῆς γε τὸ καὶ
 σφῶν ἔργον ἀποδείξεν, δεινῶν,
 εὐθὺς ἔ' πόλεον ὡς ἐπιλιόρκου ἐξ-
 αναχθῆναι, καὶ ἐς τὰς σιμῆδας
 ἀκρας καὶ ναυλοχίας ὑποφύλαξεν ἔ'
 Παμπήν τὴν μὲν δάλασσαν ἀντίκει-
 ἀμειχρὴν κενεθάρδα, τὰς δὲ λη-
 στὰς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ἀλλοιωσάμεν

M. Pomponio: Africam cum Sar-
 dinia Corsicâque & propinquis
 insulis Lentulo Marcellino & P.
 Attilio: oram Italiae L. Gellio &
 Cn. Lentulo, à Sicilia littoribus
 ad Acarnaniam: Ionium mare
 Plorio Varo Terentioque Var-
 roni servandum ex eadem ordi-
 natione obtigit: L. Cinnæ Pelo-
 ponneseus Attica, Eubœa, Thes-
 salia, Macedonia, Bœotia: Æ-
 gæum verò universum & Helle-
 pontus L. Cullio: Bithynia, Thra-
 cia, Propontis, os Ponti, P. Pifo-
 ni: Lycia verò & Pamphylia, Cy-
 prus & Phœnicia Metello Nepo-
 ti. Ad hunc modum ab eo dispo-
 siti sunt duces qui juxta constitu-
 tam rationem vel impugnantem
 prædones, vel arcerent, ut ab ali-
 iis exagitatos exciperent alii, ne
 quis persequendo proveheretur
 longius, néve longinquis naviga-
 tionibus res diu protraheretur. Ip-
 se verò volitans omnes invisebat,
 & perlustrato intra dies qua-
 draginta tractu Occidentali, Ro-
 mam venit, atque inde Brundisium:
 à Brundisio verò vectus
 per tot & tanta Orientis spatia,
 perterrituit omnes celeritate ad-
 ventus & apparatus magnitudi-
 ne, expectationeque ducis tam
 inclyti, adeo ut piratæ qui vide-
 bantur ultro laceffuturi, aut certè
 difficilem ei reddituri victoriam,
 præ metu mox oppugnationes
 urbium reliquerint, & in suas ar-
 ces ac stationes se receperint: at-
 que ita Pompeius sine certamine
 maria perpurgaverit: piratæ verò
 à prætoribus in sua cujusque pro-
 vincia

vincia in potestatem redacti sint. Ipse Ciliciam petiit cum variis militum copis & machinarum magno numero, existimans eorum arces in rupibus fitas oppugnandas modis omnibus. Sed nihil his opus habuit, sola enim celebritas nominis & amplitudo apparatus ita prædones perterruerat, ut sperantes clementerem victorem, si abstinerent à certamine, primùm hi qui Cragum & Anticragum tenebant, castella maxima, deinde montani Cilices alii post alios se ejus fidei permiserunt: simulque multum armorum vel jam perfectorum, vel in fabricis inchoatorum tradiderunt: præterea naves alias semiperfectas in navalibus, alias jam navigantes, æs ferrumque in tales usus comportatum, lintea, funes, variamque materiam, captivorum multitudinem, victorum ut vel se redimerent, vel operarentur in ergastulis. Pompeius & materiam incendit, & naves abduxit, captivos domum dimisit: quorum multi invenerunt sua cenotaphia, quippe desiderati jam pridem. Eos verò qui videbantur non suapte malitia, sed amissis bello facultatibus ad hoc vitæ genus devenisse, Mallum, Adana, Epiphaniam, & si quod aliud erat infrequens oppidum in aspera Cilicia, habi-

Cragum & Anticragum castella.

Mallum, Adana, Epiphania,

πανταχῆ καὶ μέρη. αὐτὸς ἦ ἐς Κιλικίαν ἠπέειλε καὶ ποικίλα στρατῶ καὶ μηχανημάτων πολλῶν, ἐλπίζων πεινήσας μάχης & πολιορκίας αὐτῶ δεισῶν ἐπὶ ἀκρῶν ὑποκρημένους ἑσθῆνος ἢ ἐδέησε. τὸ γὰρ κλεῖσθαι αὐτὸ καὶ τὴν περὶ σκεδῶν οἱ λησῶν καὶ καταπλαγῆτες, καὶ ἐλπίζοντες, εἰ μὴ Διὸς μίχης ἔλθοιεν, τεύξεσθαι φιλανδρώπου, ἀσπῆτον μὲν οἱ Κρητῶν καὶ Αντικρητῶν εἶχον, φρουρὰν μίχιστα, καὶ εἰ ἄδειους, οἱ ὄρειοι Κίλικες, καὶ ἐφεξῆς ἅπαντες αὐτοῦ εὐχεχέεισάν. ὅπλα τε ὄμοσ ποικίλα, τὰ μὲν ἐπιμῶσ, τὰ δὲ χαλκιδόμοσ, παρέδωκαν. καὶ ναῦσ, τὰς μὲν ἐπι πηγυμένιασ, τὰς δὲ ἤδη πλεῖσασ. χαλκῶν τε καὶ σίδηρον ἐσ ταῦτα σωλυεγμένον, καὶ ἰσθῶνασ, καὶ κώλασ, καὶ ἄλλων ποικίλων. ἀρχμολῶτων τε πολλῶσ, καὶ μὲν ἐπὶ λυτρεῖσ, τῶν δὲ ἐπὶ ἔργωσ δεδεδωῶν. ἂν δὲ Πομπηῖσ τὴν γὰρ ἄλλων εὐεπῆσε, τὰς δὲ ναῦσ ἀπήγαγε. τὰς δὲ ἀρχμολῶτουσ ἐσ πατρίδιασ ἀφῆκε & ποικίλα κροτιάφια σφῶν κατέλασον ὡσ ἐπὶ νεκρῶσ γυρόμοσ. τὰς δὲ περὶ τῶσ, οἱ μάλιστα ἐδούρωσ ἐ ὑπὸ μοχθηρίασ ἀπὸ ἀπομο βίασ Διὸς τὸ πολέμοσ ἐπὶ ἑστωε ἐλθεῖν, ἐσ Μάλλον καὶ Ἀδανα καὶ Ἐπιφάνειαν, ἢ εἴτι ἄλλο πόλισμοσ ἕτερον ἔρημον ἢ ὀλιγοάνθρωπον ἢ τῆσδε τὴν στραχίαν

Tunc δὲ περὶ τῶσ, οἱ μ. ἐ. δ. ὀ. ὀ. μ. ἀ. ἀ. β. δ. τ. π. ἐ. τ. ἐ. ἐ. ἐ. Μάλλον καὶ Ἀδανα καὶ Ἐπιφάνειαν, ἢ ἐ. ἀ. π. ἐ. ἐ. ἢ δ. ἢ δ. τ. τ. τ. Κ. σωλυόμεσ, &c.] Florus: Non alia tam incruenta victoria usinquam sumus, sed nec fidelior impofterum reperia gens ulla est. Idque prospèctum singulari consilio ducis, qui maritimum genus à conspectu longe removuit maris, & mediterraneis agris quasi obligavit. Similis prudentiæ exempla supra de bellis Carthaginienfibus p. 46. adducta.

τραχίας Κιλικίας, συνήκισε τὸς ἵππους αὐτῶν καὶ ἐς Δούβην τ' Ἀχαιίας ἐξέπεμπεν. ἄλλ' ἰδὲ ὁ ληστεικὸς πόλεμος, χαλεπώτατος ἔσθαι νομισθεὶς, ὀλιγοήμερον ἐγένετο τῷ Πομπηίῳ· καὶ ναῦς ἔλαβε τὰς ἰσθμίου ἀλουτας, δύο καὶ ἑξοδομήκοντα, πῆς ἢ ἰσθμίων περιουθεύσεως, ἐξ ἧς τριμυρσίας. πόλεις ἢ καὶ φρούρια, καὶ ὀρηκτῆρα ἄλλα αὐτῶν, ἐς εἰκοσι καὶ ἑκατόν. ληστὰς δὲ ἀνθρωπίνου οὐ τῆς μέγας ἀμφὶ τὴν μυρσίους.

ἘΠὶ ΔΕ τούτοις, ὅξέως τε ἔτα καὶ παραδόξως ἡνωμένοι, οἱ Ρωμαῖοι, τὸ Πομπηίον μέγα ἐπήρουντες, ἐπὶ ὄντα πρὸς Κιλικίαν, ἐίλοντο ἔσθως Μιθριδάτην πόλεμος φρατῆρην, ἐπὶ τ' ὁμοίως ἐξουσίας ἀντικαταστήσαντες ὅταν, ὅση θέλει συνπιδεσθῆναι τε ἔσθ' πολέμῳ, καὶ φίλους ἢ πολέμιους Ρωμαίους ἐς δοκιμασίαν ποιῆσαι. στρατῶν τε πάσης, ὅση πέσον ἐπὶ τ' Ἰταλίας, δόχλων ἔδωκαν· ἀπερ' ἔδεινεν πῶν πενταπίπταισιν πρὸς τὴν δὲ ὀμοῦ πάντων ἔδοθη καὶ ἴσως αὐτῶν καὶ ἀλλὰ τὰδὲ Μέγαν φρατῆρην ὀνομάζουσιν. ὁ γὰρ τῶν πόλεμος ὁ ἔσθ' Μιθριδάτου καὶ ἰσθμίου φρατῆρῶν ἐξελύσθη ἤδη. Πομπηίῳ ἰδὲ αὐτῶν, εὐθὺς ἐκ τῆς Ἀσίας στρατὸν ἀγείρας, μεταστρατοπεδῶσαι ἐπὶ τὴν ὄρεον ἔσθ' Μιθριδάτου. Μιθριδάτῃ ἢ ἰσθμίου ἐπὶ ἐπὶ λεκτοῦ οἰκίῳ φρατῆρος, τρισμύριοι πεζοὶ, καὶ ἰπποῖς τριμυρσίους ἔσθ' ὀρεινήν τῆς χώρας. ἀρπὴ δὲ αὐτῶν Δουρούλου διεφραμῶτος, δόπλους εἶχεν ἀγροῦς· ὅθεν αὐτομολίας ἐπέπεντο πολλοὶ καὶ τὴν δὲ πρὸ Μιθριδάτης ἐρδωνώμων ἐμμεαυμ, multa fiebant transfugia, quamvis rex in deprehen-

tare jussit: nonnullos etiam ex his misit Dymen in Achaiam. Atque ita piraticum bellum quod diuturnum fore putabatur, intra paucos dies per Pompeium confectum est, in quo naves expugnatae sunt LXXII. deditur cccv. i. oppida, castella ceteraque horum receptacula cxx. praedonum, qui repugnare conabantur, caesa sunt circiter decem millia.

Post hanc tam celerem, & opinione feliciorum victoriam, fenatus populufque Romanus Pompeium in navatae operae praemium magnifice honoratum, imperatorem designavit ad bellum Mithridaticum, prorogata illi eadem potestate belli pacifque, & arbitrato proprio vel hostes judicandi, vel asciscendi socios, ut quenque dignum existimaverit: eidem datum & imperium in omnes exercitus quotquot essent extra Italiam. Quae omnia simul nunquam cuiquam ante hunc P. R. contulit: & fortassis hanc ob causam Magnum nominant: nam bellum Mithridaticum jam ante & ab aliis imperatoribus confectum fuerat. Pompeius igitur statim ex Asia contractis copiis castrametatus est in Mithridatis finibus: qui tum e propria ditione habebat lectissimum exercitum, xxx. m. peditum, & III. m. equitum, ad regni sui praesidium. Et quia Lucullus eam regionem nuper vastaverat, propter inopiam com-

oppida Ciliciae. Dyme.

Piraticum bellum confectum.

Honores a fenatu Pompeio decreti.

Cur Magnus cognominatus.

238

fos

Supplicium de transfugis deprehensiss.

fos saeviebat atrocibus suppliciis, quos aut de rupe dabat precipites, aut mulsetabat oculis, aut vivos comburebat: quo metu absterrebat quidem multos ne transfugerent, sed nihilominus atterebatur inopia. Missis igitur ad Pompeium legatis, rogabat quibus posset pacem impetrare conditionibus. Respondit ille, Si transfugas tradideris, & te ipsum fidei nostrae commiseris. Rex id ad transfugas retulit: quos quum videret territos, juravit se nunquam cum Romanis pacem habiturum, propter ipsorum avaritiam, nec traditurum eis quenquam, nec facturum quicquam nisi in communem utilitatem omnium. At Pompeius equitibus collocatis in insidiis, alios misit qui propalam stationem regis laecferent: quos iussit post provocationem cedere, quasi territos, donec hostes in insidias procecti terga verterent: & fortasse victores irrupissent in castra cum fugientibus, ni rex hoc ipsum metuens, produxisset pedites: illi verò retrocesserunt. Haec fuit prima inter partes equestris velitatio.

239

Rex deinde pressus inopia, in vitus ad interiora sui regni se recepit, sperans hostem in regione vastata morantem sensurum multa incommoda. Pompeius verò post se commeatus deferri iusserat: progressus deince ad orientalem regni tractum, vallum cL. stadorum crebris castellis distinctum regi circumdedit, ut

κρήνην, & ὀφθαλμοῦς ἀνίարυτε, καὶ ἕκαμ. & τὰ μὲν αὐτομολῶν ἦσαν ἠνάχλει, ἀλλ' οὐ φέρον τ' ἡλαστοῶν ἐπετρέστο δὲ ἀπορῆ. πρὸς τοὺς ἐν ἐς Πομπηίον πέμψεις, ἡξίου κηδεῖν ἢς ἂν εἴη ἔ' πολέμου ἀξέλουσι· ὁ δὲ, ἐάν τις αὐτομολῆς ἡμῖν παραδῶς, ἔφη, & σταυτὸν ἡμῖν ἐπιπέψης. ἂν ὁ Μιθριδάτης πυθόμενος, πῶς αὐτομολοῖ τὸ παρ' αὐτῷ ἔφρασε καὶ διδόντας ὁρῶν, ἄμωσεν ὅτι οἱ τὰ πρὸς Πρωμοῦς ἐστὶν ἀπορῆ ἀλλ' ἔτι πλεονεξίαν αὐτῶν, & σὺν ἐκιδῶν πρὸς, εἰδὲ πρὸς ποτὲ ὃ μὴ κρηνη πῦσι σωσισσ. ὁ μὲν δὲ ἂν εἶπεν· ὁ δὲ Πομπηίου, ἐκιδῶν ποι κηδεῖς ἰππέων, ἐτέρους ἐπέμπευ ἐκ Φωνερῶν τοῖς ἀσφύλαξι τῷ βασιλείῳ ἀναχλείν· καὶ εἰρητὸ αὐτοῖς ἐρεθίζεν καὶ ὑπεφύρησεν, ὡς περ ἠπρωμένους, ἐς τε περ οἱ τῆς ἐκιδῶν ἀπελαβόντες αὐτὰς ἐπέψαντο. καὶ φευγούσι τὰς ἂν καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον σωμισσῆθησαν, εἰ μὴ δέιστος ὁ βασιλεὺς ἀσθῆρασε τὸ πλῆρον. οἱ δὲ ἀπεχέρον. καὶ τέλος ἦν τῆς τῆς ἀσθῆτης Πομπηίου καὶ Μιθριδάτης πείρας ἐς ἀκλήρας καὶ ἰππωμαχίας.

Ἐνοχλοῦμενος δὲ ἐπὶ τῷ ἀπορῆ ὁ βασιλεὺς, ἀκὼν ὑπεχέρει, καὶ ἐστὲν ἐκ Πομπηίου ἐς τὴν ἐαυτοῦ, ἐλπίσαν κηδεῖν ἐν τῇ δὲ διεφθαρμένη κρηνη πρὸς τὸν ὅτι ἀγορῶν μὲ ἐπακτῶν ἐν τῷ ὅπιοθεν εἴη ἀπελεθῶν ἢ πρὸς ἐκ Μιθριδάτου, καὶ φευγούσι αὐτῷ καὶ στρατόπεδον πολλὰ, & ἐκαστῶν πεντηκοντα σταδίων ἀπέσθαι, ἀπετάφρασε, τὸ μὴ σιτολογεῖν αὐτὸν ἐπὶ ἐκμαχίας.

ρως· ἢ ὁ βασιλεὺς δῶτα φρενοῦσι μὲν
 ἐκ ἐπιπέδου, εἰδ' ἰσὸν δένους, εἰδ'
 ἰσὸν ἀνοίας (ἢ πάντων ἐγγύθι) πλη-
 σιαζόντων τῶν κερῶν) κήρυον δ' αὐ-
 τὸς ἐξ ἄπορίας, ταῦτα ἰσχυρὰ ὅσα
 εἶχε κατέκοπτε, τὰς ἵππους μέγας
 ἀσπίδοις ἐστρεφεύμενος· ἔστε μάλιστα ἐς πεν-
 τήκοντα Διφρασίας ἡμέρας, νικτὸς
 ἀπέθ' ἰδρασεῖσι σὺν σιωπῇ βασιλεὺς Διφ-
 ράδων δυσχερῶν· ὡς δὲ αὐτὸν μάλιστα
 ἡμέρας ὁ Πομπηῖος κατελάσων,
 εἶχε τῶν ὑπέτων, ὁ μὲν, ἔ τὸτε τῶν
 φιλον ἐκπέσει κελδύοντων, ὅσα ἐ-
 μύχθη, ἀλλὰ τοῖς ἵπποισι μόνους
 τὰς πηλοσάκους ἀνακόπτων, ἐ-
 σπέρων ἐν ὕλαις κύλισται πυρηνί.
 τῇ δ' ἐπιπέθῃ χειρὸν κατέλαβε πε-
 εἰρημον, ἔ μίαν ἐς αὐτὸ ἀνοδ' ὄ-
 λω, καὶ τέσσαρες αὐτῷ ἀπέρων
 ἀσπίδοις ἀντιφύλασσι· ἀντιφύλασσι δ'
 Ἐρωμίαι, μὴ Διφρασίαν Μιθρι-
 δάτι. ἀμὰ δ' ἡμέρας, τὸν μὲν
 στρατὸν αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἐκείτης·
 οἱ ἀσπίδοις δ' ἀλλήλων καὶ τὸ
 πρῶτον ἀπεπύρνωτο· ἔ τινὲς ἵπποις
 τῶν Μιθριδάτι χειρὸς τε τῶν ἵππων
 καὶ χειρὸς ἐπιγέλυματι· ἐσοῦσιν
 τοῖς σφαιροῖς ἀσπίδοις, πλείονα
 δὲ σφίσι Ἐρωμίαν ἵπποιον ἐπιόν-
 των, οἱ ἀντιποῖ τῶν Μιθριδάτιαν
 αἰδέ ἀδρόας ἐς τὸ στρατοπέδον ἀνε-
 πῆδον, ἀναβησάμενοι τε τὰς ἵππους,
 καὶ ἐξ ἴσου τοῖς ἐπιπέθῃ Ἐρωμίαις
 σφαιροῖς. κατὰ δὲ αὐτὸς δ' αὐτὸς
 οἱ αἰὶ ἐπὶ ἰσχυρῶν σὺν ὄρωμα
 καὶ βοῇ ἀσπίδων, ἔ τὸ μὲν ὄρωμα
 ἐκ εἰδότες, ἀλλὰ φέρων αὐ-
 τῶν κατελάσωντες, ὡς εἰλημένον
 σφῶν ἡδὴ καὶ ἐκείτης τῶν σφαιροῖς
 δὲ, πᾶσι ὅσα μεθ' ἑαυτῶν ἐφύλαξον·
 ἀδιέξοδ' ἔδ' ὄντι τῶν χειρὸς, ἀσπί-
 δων· ἔ τινὲς ἀσπίδων· ἔ τινὲς ἀσπίδων·

deret. Id opus rex non impe-
 diit, sive metu, sive impru-
 dentia, quæ plerunque solet ca-
 lamitatem antecedere: quum-
 que rursus laboraret inopia,
 quicquid jumentorum habebat,
 macstavit, equis tantum serva-
 tis. Ad hunc modum subleva-
 tus vix per integros L. dies,
 noctu aufugit cum magno silen-
 tio per vias difficiles. Postridie
 Pompeius vix cum assecutus,
 extremum agmen invasit. Rex
 ne tum quidem, quamvis ami-
 cis suadentibus, descendit in
 prælium, contentus hostem sub-
 movere per equites, & vespe-
 re in densissimas sylvas se abdi-
 dit. Sequenti die vicum occupa-
 vit circumquaque munitum rupi-
 bus: ad quem unicus ascensus
 patebat, & servabatur à qua-
 tuor cohortibus. Romani quo-
 que ex adverso stationem oppo-
 fuerunt, ne rex effugeret. Postri-
 die uterque exercitus primo ma-
 ne armatus est: & progressi utrin-
 que stationarii velitabantur per
 declivia: nonnulli etiam equites
 regii sine equis injussi opem fe-
 rebant suis militibus: in quos
 quum complures Romanorum
 equites irruerent, regii uno ag-
 mine castra cursu petebant, ut
 conscensu equis cum Romanis
 æquo Marte confligerent. Eos ita
 cum clamore cursuque fluentes
 conspicati è superiore loco qui
 adhuc armabantur, rem non
 intelligentes, ratique hos captis
 diversa parte castris fugere, & i-
 quum non pateret exitus, impin-
 gebant

Mithridatis fuga.

Clades
Mithridatis.

240

Chotene.

Abfarus
fluvius.
Hiberi Asiatici.

Diofcurias.

gebant in se invicem, glomerabanturque donec per rupes defilirent. Atque ita Mithridatis exercitus perit propter temeritatem eorum qui dum immiffi volunt fuis ftationariis-fuccurrere, tumultum excitaverunt. reliquum facile fuit Pompeio conficere, cadenti prehendentique inermes & impeditos rupibus: cafa fuit ferme decem millia, & cafta capta cum omni apparatu. Mithridates cum folis fatellitibus per rupes elapfus, incidit in quofdam equites mercenarios, & peditum circiter tria millia, à quibus ftatim deductus eft in caftellum Sinoregem, ubi multum pecuniæ coacervaverat: mōxque datis muneribus, & annuo ftipendio numerato fugæ comitibus, ablatisque inde ferme fex millibus talentorum, ad fontes Euphratis properavit, Colchos porro petiturus: & quum nufquam curfum intermitteret, die quarta Euphratem tranfiit. Per triduum deinde difpofitis & armatis vel præftentibus vel accedentibus copiis, invafit Chotenen, præfecturam Armeniæ, ubi Chotenos Hiberofque miffilibus ac glandibus iter impedire conatos propulit, & pervenit ad Abfarus fluvium. Hiberos Afaticos quidam putant colonos Europræorum, hoc eft Hifpanorum, quidam contrà hos illorum: alii nomen tantum utrifque commune, quum nec in lingua fit quicquam fimile nec in moribus. Mithridates verò hybernans in Diofcuriade, quam civitatem

ἔπταμον ἀλλήλοις ἀναστρεφόμενοι, μέχρι καθήλων ἐπὶ κρημῶν ἕταιροι μὲν ἢ στρατῶν τῶ Μιθριδάτη, ἀλλὰ ἀσπίτην τῶ ἀνδρὸς ἀσπίτων μιστοῦ τοῖς ἀσπίταις ἐπικερῆν ἐλομένων θορυβητίσσι, διεφθαρτο. καὶ τὸ λοιπὸν ἔργον ἕκκλητον ἐν τῶ Πομπηίῳ, κτένοντι καὶ συλλαμβάνοντι ἀνόπλους ἐπι, καὶ οὐ περικρήμενα συσκελετισμένους. καὶ ἀνηρέθησαν ἐς μυρίας, καὶ τὸ στρατόπεδον ὅλη τῇ περισσομένη κατελήφθη. Μιθριδάτης δὲ, καὶ τῶ Ἰσπασπιῶν μισθῶν ἀσπίτων ἐς τὰ κατὰ κρημνα, καὶ ἀσπίτων, ἐνετύχε πῖσιν ἰππεῦσι μισθοφορίας, καὶ περὶ αἷς ἄς τετραχίλοις, οἱ αὐτὰ εὐθυ: σωείποντο ἐς Σινόρημα φερούμεν, ἐνταῦθα αὐτῶ κρημνιστὰ πολλὰ σπῶν ὄντο καὶ δασεῖν ἔ μισθὸν ἐνιμυτὰ τοῖς συμφορῶσι διεδάκε. φέρον δὲ ἐς ἑξακισχίλια τάλαντα, ἐπὶ τὰς τοῦ Εὐφράτου πηγὰς ἤπειρατο, ἄς ἐκείθεν ἐς Καρχησὸν περὶ ὄρημα δὲ ἀπὸ αὐτῶν κρημνῶν, τῶ μὲν Εὐφράτι ὑπερέστη ἡμερᾶ μάλιστα τετάρτη: τερστὴ δὲ ἄλλαις κρημνιστῶν, καὶ ὀπλιζῶν τὰς συνώπλους ἢ ἀσπίτας, ἐς τὴν Χατίνην Ἀρμενίαν ἐπέβαλεν: ἐνταῦθα Χατίνους μὲν καὶ Ἰβήρους, καλοῦντας αὐτὸν βέλεις καὶ σφενδόνας, ἐλαύνων, διήλθεν ἐπὶ τῶ Ἀψάρου ποταμῶν. Ἰβήρους δὲ τὰς οὐ Ασία οἱ μὲν ἀσπίτας, οἱ δὲ ἀσπίτας ἡγεῖται τῶ Εὐφράτιον Ἰβήρων, οἱ δὲ, μισθῶν ὁμοιόμορος: ἐπὶ τῶ δὲ ἐδὲν ἐν ὁμοίῳ, ἢ γλώσσα. Μιθριδάτης δὲ οὐ Διοσκουρίας χημῶν, (ὡπνία πόλιν οἱ Καρχησὶ συμβόλον ἡγεῖται) Mithridates verò hybernans in Diofcuriade, quam civitatem

τῶ Διο-

τῶ Διοσκύρῳ σὺν Ἀργοναύταις) ἔ-
 δὲν σμικρὸν ἐστὶ οἶον ἐν φυγῇ
 δινοεῖτο· ἀλλὰ τὴν Πόντον ὅλον ἐν
 κύκλῳ, ἢ Σκυθίας ἐπὶ τῷ Πόντῳ,
 καὶ τὴν Μαλιώπιδι λίμνῃν ὑπερβα-
 λῶν, ἐς Βόσπορον ἐμβαλεῖν· τὴν τε
 Μαχάρες ἔργον δὲ ἄχαρ-
 σου τε παρὶ αὐτὸν ἡγορῆμα περὶ
 λαβῶν, αὐτὸς ἐν μετώπῳ Ρω-
 μαίοις ἡρώδου· ἔπελεμῖν ἐκ τῶ
 Εὐρώπης ἐστὶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, τῶ Πόν-
 τῳ ἐν μέσῳ Ἰεμεθῶ. ὃν κληθῆναι
 πῆες νομίζουσι Βοσπορον, Ἰῆς Δι-
 ηξαμένης, ὅτε βῆς ἡγορῆμα κατὰ
 ζηλοτυπῶν Ἡῶς ἐφευγῶ. ἐς το-
 σούτων περιουδολογίας ἐπεγούμῳ
 ὁ Μιθριδάτης, ἐφικέσθ' ὁμοῦς ἐπε-
 νόει· ἢ διὰ δούσεν ἔδνη Σκυθικῆ ἢ
 πολεμικῆ καὶ ἀλλότρου, παθῶν,
 ἢ βιαζομῶ. ἔστα, καὶ φεύγων
 καὶ ἀτυχῶν, ἀνέσιμῳ· ἐπὶ ἢ Φο-
 βερὸς ἦν. Ἡνίοχος μὲν ἐν δεσχεμένῳ
 αὐτὸν παρὰ δούσεν, Ἀχαιοὺς δ' ἐ-
 τρέφατο διακῶν, ἐς δὲ τὴν Τροίαν
 ἐπανιόντας φασὶν ἐς τὸ Πόντον ὑπὸ
 χερσῶν ἐκπεσεῖν, ἢ πολλὰ πα-
 δεῖν, ὡς Ἐλλῆνας, ὑπὸ βαρῶ-
 ρων· πημψαντας δ' ἐπὶ ναῦς ἐς τὰς
 πειτεράδας καὶ ὑπεροφθῆντας, μη-
 νίσου τῶ Ἐλλῆνικῷ ἧθει, καὶ Σκυ-
 θικῶς ὄσους ἔλασεν Ἐλλῆνων κατὰ
 θύειν, παρῆτον μὲν ἀπαντας ὑπὸ
 ὄργῆς· σὺν χροῖα δὲ, τὸς κηλί-
 σους αὐτῶν κενῶς· μὲν δ', τὸς κλη-
 ρυμένους, καὶ τῶδε μὲν παρὶ Ἀ-
 χαιῶν τῶ Σκυθικῶν. ὃ δ' Μιθριδά-
 της, ἐς τὴν Μαλιώπιδι ἐμβαλῶν, ἢς
 εἰσὶ πολλοὶ δυνάμεις, πάντων αὐτὸν
 καὶ κλίθ' ἔργων τε καὶ δόχῆς καὶ
 δυνάμειος ἐπὶ οἱ περὶ τῶν ἀξιολογῶν
 suas regiones Mæoticas, multis
 regestiarum regniq; ab omnibus hospitaliter exceptus, de-
 ductusq;ue,

Argonautarum & Castorum, ni-
 hil mediocre vel quod profugum
 deceret, cogitabat: sed perlustrata
 in circuitu ora Pontica, Scythi-
 thisque maris ejus accolis & pa-
 ludis Mæotidis, pervadere in Bo-
 sphorum: pulsôque Machare in-
 grato filio, rursus apertum cum
 Romanis bellum gerere, & ex
 Europa impugnare Asiam, di-
 reptam freto medio, quod quidam
 nominatum putant à bove,
 in quam Io mutata, illâc trans-
 verat, Junonis zelotypiam fugiens.
 Has novas & parum credi-
 biles cogitationes Mithridates tam-
 en ausus exsequi, fecit iter per
 gentes Schythicas, vel infensas
 vel alienas, partim vi, partim
 gratia: adeo, fugiens etiam calami-
 tosusque, & reverendus erat
 & terribilis. Et Heniochos quid-
 em, libenter exceptus, transi-
 vit: Achæos verò obsistere au-
 sos fugavit: quos ajunt à Troja
 redeuntes in Pontum actos tem-
 pestatibus, & ibi, ut Græcos,
 multa perpeffos à barbaris:
 quæque naves petissent à patriis
 civitatibus, repulsam passos,
 præ indignatione in tantam
 devenisse rabiem, ut Scythico
 more quotquot Græcos in pote-
 statem redegressent, mactarent
 pro victimis: primum nullo dis-
 crimine, procedente verò tem-
 pore pulcherrimum quenque,
 postremò forte ductos. Hæc de
 Achæis Scythicis dixisse suffecerit.
 Ceterum Mithridates ingref-
 subditas regulis, ob samam re-
 gularum regniq; ab omnibus hospitaliter exceptus, de-
 ductusq;ue,

Fabula
 lus.

241

Achæi
 Scythici
 Græcos,
 qui in po-
 testatem
 veniunt,
 cur ma-
 ctent.

ductusque, multa dona dedit recepitque: atque etiam in societatem eos pertraxit, miram expeditionem cogitans, per Thraciam, & inde per Macedoniam, postremoque per Pannoniam supereratis Alpibus Italiam petere, elocatis filiabus potentissimum quenque illorum sibi conjungens. Tum Machares filius postquam audivit eum tam brevi tempore tot feras gentes, & quae vocantur claustra Scythiae, nulli ante permeata, transisse, legatos ad eum misit, qui excusarent, quòd necessitate coactus Romanos coluerit: sed ubi cognovit eum implacabilem, fugit in Cherfonecium Ponticam, incensis navibus quòd patri persequendi facultatem adimeret: sed

Claustra Scythiae.

Mithridates implacabilis erga Macharem filium.

Macharis interitus.

In hoc casu Pompeius fugientem Colchos usque persequutus est: de ulteriore fuga per Ponticas Maoticasque gentes nihil suspicans, ratusque profugum nihil magnum aufurum postea, Colchos obibat, ut Argonautarum & Castoris Pollucisque peregrinationes visceret, praecipue locum videre cupiens in quo Prometheus fertur affixus fuisse Caucaaso. In quo monte multi fontes sunt ferentes ramenta au-

Argonautarum, Castoris & Pollucis peregrinationes.

Prometheus Caucaaso affixus.

242

δεχόμενον τε η̄ παραπεμπόταν, καῑ δώρον πολλά φέροντων & κρημιζόμενων ἕτερον: οὐδὲ η̄ συμμαχίαν αὐτοῖς ἐπέθετο, ἐπιποῶν ἕτερον καινότερον, Ἀλεξ. Θράκης ἐς Μακεδονίαν, καῑ Ἀλεξ. Μακεδονῶν ἐς Παιονίαν ἐμβαλῶν ὑπερρελθεῖν εἰς τὴν Ἰταλίαν τὰ Ἄλπεα ὄρη. γάρμους τε θυρατέρων ἐπὶ τῆδε τῇ συμμαχίᾳ τῆς δυνατωτέρας αὐτῶν ἐνηύνα. Μαχάρης δὲ αὐτὸν ὁ παῖς ποιησάμενος ὄδον τε ποσάντιμι ἰλιγυροῦν η̄ ἀγέλα ἐδήν, & τὰ κλειόμενα κλειόμενα Σκυθῶν, ἐδένει πωρηγοῦτα περὶ τῶν, διὸ δῶσα, πρὶσθεῖς μὲν πρὸς ἐς αὐτὸν ἐπιμπευ ἀπολογουμένης ὡς ἀνάγκη θεορῶν σφῆ Ῥωμαῖοις. ὄργῳ ἢ ἄκρον εἰδὼς, ἐφθύσθη ἐς τὴν ἐν τῷ Ποίῳ Χερρόνησον, τὰς ναῦς Ἀλεξ. πηγήσας, ἵνα μὴ διαίξεν αὐτὸς ὁ πατήρ. ἐτέρας δὲ ἐπιπέμψαντες ὁκένας, ἀελασῶν, ἐαυτὸν ἐκτῆνε. ὁ ἢ Μιθριδάτης αὐτῶν τὸ φίλον, ἐς μὲν αὐτὸς ἐς τὴν ἄρχῳ ἀπὸ πρὸ ἐδένει, πάντας ἐκτῆνε: τὰς δὲ ἔπαγδῶς, ἀπαγίς, ὡς ὑπερήτας ἰδὲς φίλας ἡθοῦδης, ἀφῆκε. & τὰ δὲ μὲν ἂν ἀμφὶ τῷ Μιθριδάτῳ.

Ὁ δὲ Πομπηῖος αὐτὸν ἐπὶ τῇ φονῇ μίχθη Κόλχων ἐδῶκε: μὲν ἢ τὰς Κόλχους, ἐδαμῆ δόξας αὐτῶν ἔτε τὸ Πόντον, ἔτε τὴν Μαυώπιδος λίμνην ἀελασῶν, ἐδὲ μεγάλους ἐπὶ πρὸς γῆσιν ἐνηύρασαν, ἀπισθόντα, πρὸς Κόλχους ἐπήνε, καῑ ἰσορῶν τὸ Ἀργοναυτῶν η̄ Διοσκυρέων η̄ Ἡρακλεῖος ἐπιδημίας: τὸ πρὸς τῶν κλειόμενα ἰδὲν ἐπὶ τὸν ὄρος Πηλίου Φαοῖ ἡρώδης ἀπὸ τῆς Κανθασσῶν ὄρος, χερσοφροῦσι δὲ ἐν τῷ Κανθασσῶν παλῶν πηγῶν ἡρώδης ἀφῆκε.

ἀφανίς. καὶ οἱ ἀπειλοὶ καὶ ἀλὰ θέν-
 τες ἐς τὸ μέγιστον βαθὺ μέλι, τὸ
 ψήγματο ἐπιχρόνον αὐτοῖς ἐκλίγ-
 σι. καὶ τοιοῦτον καὶ ἴσως τὸ χρυσί-
 μοειδον Αἰθῆς δέει. τὸ οὖν Πορ-
 κήν ἐπὶ τῇ ἰσθμῷ ἀνιόντες οἱ μὲν
 ἄλλοι παρέπεμπον, ὅσοι ἔδην γαι-
 τωνα, Οὐριζῆς δὲ ὁ τῶν Ἀλβανῶν
 βασιλεὺς, καὶ Οὔτανος, ὁ Ἰσθ-
 ρων, ἐπὶ τῷ μυσίῳ ἐλόζων ἀμφὶ
 τὸ Κύρτον ποταμῶν ὅς ἑξήκατο ἑ-
 κκοσι πλωτῶν ἐς τὴν Κασσίαν θά-
 λασαν ἐπέδραται, πολλῶν ἐς αὐτὸν
 ἑμπεδωμένων ποταμῶν, ἔμεγιστε
 πάντων Ἀρξίε. αἰδομένη δὲ τῆς
 ἐπιβουλῆς ὁ Πορκή, τὸ ποταμῶν
 ἐξέδραται, ἔτας βαρβάρους σω-
 λάστας ἐς λόχμω βαρβαίων (ὄλομο-
 χήσασιν ἢ εἰσι δεινοί, κρυπτηδύσι τε
 ἔπιπνόντες ἀφανῶς) αὐτῇ λόχη
 τὸ στρατὸν ἀπειθήσας ἐπέστησε, καὶ
 τοὺς ἐκπέδρατους ἐδίωκεν ἕως ἂν
 πάντες ἄμνηστοι καὶ ὄλομοι ἴσθμῳ.
 καὶ ἐδραταίωσεν ἐς Ἰώμω ἔπει-
 τῶνδε. πολλὰ δὲ ἔν τε τοῖς ἀμνηστοῖς
 καὶ τοῖς ἀρξίεσσι ἐπέδραται ἐν γυ-
 νῆσιν ἔμεινον τὸ ἀνδρῶν τεράματα
 τε ἔχουσι καὶ ἐδραται Ἀρξίεσσι
 εἶναί, εἴτε τὸ ἐδραται ἐπὶ αὐτοῖς γε-
 τοῦσιν αἱ Ἀρξίεσσι, ἐπικληταὶ τῶ-
 τε ἐς συμμαχίαν ἡγεμόνων, εἴτε
 πῶς πολεμικῶς ὅλας γυναικῶν οἱ
 τῆδε βάρβαροι καλῶσιν Ἀρξίε-
 ναι. ἐπεικῶν δὲ ἐπέδραται ὁ Πορ-
 κή, ἐπὶ τῷ ἰσθμῷ ἐς Ἀρξίε, ἔγ-
 κλησεν ἐς Τιγράνη πέρδραται, ὅτι
 συνειμαρτὸν Μιθριδάτη καὶ καὶ ἡδὴ
 ἀπὸ Ἀρξίεσσι τὴν βασιλείαν Τι-
 γράνην ἢ ὅσοι ἔγνωσεν ἢ πολεμῶν ἔ-
 πὶ πᾶσι δὲ ἐκ τῆς Μιθριδάτου
 θυρατῶν αὐτῶν γενέσθαι, ἂν δύο

ri minutissima, & ob id parum
 conspicua: accolæ verò vellera
 villosa in rivos demergunt, atque
 ita aureas harenulas his inharen-
 tes colligunt. & fortasse tale fuit
 illud inclytum Ætææ tergus au-
 reum. Hæc spectacula obiturus
 Pompeius deducebatur à ceteris
 omnibus vicinis gentibus; soli
 Oræzes Albanorum, & Artocus
 Hiberorum, reges, cum septua-
 ginta millibus infidias ei struxe-
 runt circa Cyrtum fluvium, qui
 duodecim ostiis navigabilibus in
 mare Caspium illabitur, multos
 amnes involvens, & in his Ara-
 xem omnium maximum. At ille
 compertis infidiis ponte junxit
 fluvium, & barbaros in saltus
 compulit, peritissimos pugnandi
 locis talibus, clam subducentes
 se, invadentisque hostem denuo:
 sed ille saltum circumdatum in-
 cendit, & extra fugientes perse-
 cutus est, donec datis donis &
 obsidibus, ipsi quoque fuerunt
 triumpho materia. Multæ autem
 & inter obsides & inter ca-
 ptivos inventæ sunt mulieres,
 non minora passæ quam viri vul-
 nera: pro Amazonibus habitæ,
 sive fuerunt profecta à vicina
 gente Amazonum auxilia, sive
 communi nomine bellicosas mu-
 licres barbari vocant Amazonas.
 Ab hac victoria revertens Pom-
 peius exercitum duxit in Arme-
 niam contra Tigranem, tan-
 quam Mithridatis socium, Arta-
 xata petens ejus regiam. Tigra-
 nes autem noluit bellum gerere,
 jam liberorum trium pater è Mithridatis filia: ex quibus duos i-

Fontes ra-
 menta aurī
 minutissi-
 ma feren-
 tes.
 Ætææ ter-
 gus au-
 reum.
 Oræzes &
 Artocus
 reges,
 Pompeio
 infidias
 struunt.
 Cyrtus flu-
 vius.
 Araxes,
 pfe

Tigranes
duos è fi-
liis cur in-
terfecerit.

Tigranes
filius à pa-
tre deficit.
Sintrius
Parthorum
rex.

243

Fama ju-
stitiæ ac fi-
dei Pom-
peii.

Tigranes
Pompeio
se dedit.

Dona
Pompeio
& ejus mi-
litibus à
Tigrane
data.

pse interfecerat, alterum rebel-
lantem in pralio, alterum in ve-
natione, quod se prolapsum neg-
lexisset atrollere, & jacenti ad-
emprium diadema inposuisset
suo capiti. Tertius verò Tigra-
nes, in venatione quidem, quia
patri condoluit, corona ab eo
donatus est, paulo tamen post
hic quoque deficit: victusque
bello fugit ad Phraatem, Partho-
rum regem, qui tum recens Sin-
trico patri in regnum successerat.
Hic propinquantem Pompeio, ex
hospitis consilio, qui sibi priva-
tim querebat imperatoris ami-
citiã, supplex ad Romanos con-
fugit, quamvis nepos Mithridatis
ex filia. Sed magna fama erat ap-
ud barbaros justitiæ Pompeii ac
fidei: cui credulus etiam pater
Tigranes, ne caduceatore quid-
em præmissis, ad eum profectus
est, permissurus ejus arbitrio om-
ne suum jus, & accusaturus fi-
lium apud ipsum judicem. Cui
quum Pompeius tribunos & præ-
fectos equitum obviam misisset
honoris gratia, regis comites pa-
rum securos se rati, quia caducea-
torem non præmiserat, retro fu-
gerunt. Tigranes verò accessit ad
illum, & tanquam potiorem, ad-
oravit more barbarico: licet sint
qui prodant eum Pompeii jussu
adductum à listoribus. Ut eun-
que tamen venit, rationem à se
gestorum reddidit: donavitque
imperatorem ipsum talentorum
sex millibus, milites verò quin-
quaginta drachmis singulos, mil-
lenis centuriones, decies millenis

μὲν αὐτὸς ὁ Τιγράνης ἀνηρήκει τὸ
μῦθον, ἐν μάχῃ, πολεμούντων οἱ τὸ
εἶναι κωμησιαίους, αὐτὸς περὶ τοῦ
ἀμελήσαντα, & τὸ ἀβελήμως ἀει-
θελεῖν ἐπὶ κερῶν. ὁ δὲ τὸ ἐπι-
Τιγράνης, ἐν μὲν τοῖς κωμησιαίους
ὑπεροχλήσας ἔπαυτος, ἐσεφά-
νωτο ὑπὸ αὐτῶν μικροῖν δὲ ἀλι-
πῶν, ἀπέστη καὶ ὁδὸν ἐπὶ πολέμου πρὸς
πατέρα, καὶ ἠπώληθη, ἐς Φρα-
τίαν ἐπιφύγη τὸν Παρθύμον βασι-
λέα, ἀπὸ τῆς Σιντρικῆς ἔπαυ-
τος δὲ τὸν ἀβελήμονα πλε-
σιάζοντα ἢ τὸν Πομπηίου, κενω-
σάμεντο Φρατίαν, συγχρωτῆς
πὸ κάκειον, καὶ ἰδίαν φίλιαν ἐς τὸν
Πομπηίου μετῴθη, κατεφύγη ὁ
παῖς ἰκέτης ἐς τὸν Πομπηίου, καὶ
ἔωσεν, ἂν Μιθριδάτου θυγατέ-
δος, ἀλλὰ μέγα δικαιοσύνης καὶ
πίστεως κλέειν τὸν Πομπηίου πα-
τὸς τοῖς βαρβάροις. ἃ δὲ πεισῶντο
& ὁ πατὴρ Τιγράνης, εἰς ἐπιση-
ρικὸν σάκεον ἤγαγε τὰ τε ἄλλα πᾶσι
ταῖς ἐαυτῶν ἐπιπέφους ἐς τὰ δι-
κασίαι Πομπηίου, καὶ κατηγόρησαν ἔ-
παυτος ἐπὶ Πομπηίου. χιλιάρχους ἢ
αὐτῶν ἐπιπέφους ἐπὶ πρῆν κελύ-
σαντο ὑπὸ αὐτῶν Πομπηίου, οἱ
μὲν ὄντες ἀμφὶ τὸν Τιγράνην, τὸ ἀ-
κήρυκτον τῆς ὁδοῦ δαδίοτες, ἐφώ-
ρησεν ὁπίσω ὁ ἢ Τιγράνης ἦλθε, καὶ
τὸν Πομπηίου, ὡς κρείττονα, βαρβα-
ρικῶς ὑπεροχλήσεν. εἰσὶ δὲ οἱ λί-
γιστοι ὑπὸ μαθητῶν αὐτοῦ ἀχθῆ-
ναι, μετὰ πεμπτον ὑπὸ τοῦ Πομπηίου
ἠγούμενον. ὅσοι περὶ αὐτῶν ἦλθεν,
ἐξελογεῖτο περὶ τῶν μετῴθησαν καὶ
ἐπίδου Πομπηίου μὲν αὐτῶν τάλαντα
ἑξακισχίλια, τῶν στρατιῶν ἢ στρα-
χμοῦς πενήνηντα ἑκάτω, καὶ λοχα-
γῶν χιλίας, καὶ χιλιάρχων μυριάς. καὶ
ὁ Πομπ-

ὁ Πομπήϊος αὐτῷ σωτηρίως ἐτί-
 μοῦνται, καὶ σωθῆναι τὸ παι-
 δι καὶ δῆτισε, ἃ μὲν ἦν ἀρχὴν τῆ
 Σοφλωνῆς ἔ Γορδιωνῆς (αὐτὸν νῦν ἐί-
 σιν Ἀρμενίαν βραχυτίον) τὸ ἵ πα-
 τίον, τὸ ἄλλως Ἀρμενίαν, ἐπι τῶ
 δε τῶ παιδι κληρονομῶ. τῶ ἵ ἐπι-
 κτηθῶν αὐτῶν δὲ χεῖρα ἐκείνου ἔδη
 μέθεναι. ἔ μετὶ Συρίαν τὴν ἀπὸ
 Εὐφράτου μέχρι τῆς Ἰαλιάσσης. ἔ-
 χε ἢ δὴ καὶ τῆσι καὶ Κιλικίας πῆ-
 κα ὁ Τίγρης, Ἀντιόχου ἐκβαλὼν
 τὸν Εὐφράτην ἀποστραφῆναι. Ἀρ-
 μενίαν δὲ ὅσιν τὸν Τίγρην ἀπέ-
 Πομπήϊον ὁδοῦνται ἐγκυκλοποιῶν,
 ἐν ἰσχυρίᾳ τῶν ἔχοντες, τὸ πᾶντα
 αὐτῶν ἀπὸ τῶν Πομπήϊων ἐπὶ ὄντα
 πᾶντα ἐπιπέδου τῶν πατρῶν. καὶ ὁ
 μὲν ἐλήθη καὶ ἐδῆ καὶ μεταξὺ Παρ-
 θουῖους ἐρεθίζον ἐπὶ τὸ Πομπήϊον, ἐ-
 δελαιώθη καὶ ἀνῆρθη. ὁ ἵ Πομ-
 πῆϊος, ἐκτεπείλας οἱ τὸ πᾶν πό-
 λερον ἠγυμῆσθαι, ἄκιστα πόλιν ἐν-
 ἴα τῶν μολῶν ἐν τῇ Μιθριδάτῃ
 ἢ ἀπὸ τῆς ἑσθῆς Νικοπολῆς κληί-
 ται, καὶ ἐν Ἀρμενίᾳ τὸ βραχυτί-
 ον λεγόμενον. Ἀριόβαρζανη δὲ
 ἀπέδιδε βασιλείαν Καππαδοκίας.
 καὶ ἀποστειλάμενος Σοφλων καὶ Γορ-
 διωνῶν, ἃ τῶ παιδι μέμειστο τῶ
 Τίγρην, καὶ στρατηγῆται νῦν ἄ-
 μοι τῇ Καππαδοκίᾳ ἔ τῶν ἐδω-
 κε ἵ καὶ τῆς Κιλικίας πόλιν Κάβα-
 λα, καὶ ἄλλας. Ἀριόβαρζανης μὲν
 οὖν τῶν βασιλείων ἄλλω τῶ παιδι
 ἀλλῶν ἐνεχείριστο. ἔ πολλὰ μὲν
 ἑσθῆς μέχρι Καίσαρος ἐβλήντο τῆ
 Σιβασιδῶν. ἐφ' ἧς, καὶ ἀπὸ τῶν λοι-

tribunos. Pompeius praterito-
 rum ei dedit veniam, & patri
 concilijavit filium: quem pro ar-
 bitrio iussit regnare in Sophena
 Gordenaque (hæc nunc censentur
 minoris Armeniæ nomine) cete-
 ram Armeniam patri addixit, ea
 lege ut hunc filium hæredem re-
 linqueret: provinciis verò quasi-
 titis bello jam nunc eum iussit de-
 cedere. Et decessit tota Syria ab
 Euphrate usque ad mare: nam &
 hanc Tigranes occuparat & par-
 tem Ciliciæ, eiecto Antiocho
 Pio. Tum Armenii qui regem ad
 Romana castra iter facientem
 metu deseruerant, filio adhuc a-
 pud Pompeium hærenti suasere
 ut patrem ex infidiis inva-
 deret: sed ille captus est, & quum
 victus etiam Parthos contra
 Romanos sollicitaret per nun-
 tios, in triumpho traductus, ne-
 catus est in carcere. Pompeius
 jam debellatum existimans, civi-
 tatem condidit ubi Mithridatem
 pralio vicerat, quæ ex re nomen
 habet Nicopolis, sita in minore
 Armenia. Ariobarzani regnum
 Cappadociæ reddidit, attributa
 & Sophena Gordenaque, quas
 Tigriani minori dederat: & nunc
 censentur hæc quoque in provin-
 cia Cappadociæ. Eidem dedit et-
 iam Ciliciæ civitatem Cabala,
 & quasdam alias: quod regnum
 Ariobarzanes integrum reliquit
 filio superstiti, multis mutationi-
 bus obnoxium usque Augustum

Tigranis filii interitus.

Nicopolis à Pompeio condita.

244 Ariobarzani provincie à Pompeio data.

Cæsarem, quo imperante quemadmodum alia quædam, ita hoc regnum

Καὶ πολλὰ μεταβολὰ μέχρι Καίσαρος ἐβλήντο τῆ Σιβασιδῶν. ἐφ' ὧν, καθ' ὅσιν τὰ λοιπὰ, καὶ ἢ δὲ ἡ βασιλεία ἀλλῶν ἐς στρατηγῶν.] Peccat hoc loco,

Reges à
Pompeio
profligati
& bello
petiti.

Hierosoly-
ma urbs
sanctissi-
ma.

regnum in provincia formam
redactum est.

Pompeius deinde superato
Tauro, bellum Antiocho Com-
mageno intulit, donec & ille in
amicitiam receptus est. Darium
quoque Medum profligavit, vel
quia jurerat Antiochum, vel quia
Tigranem antea. Aretam etiam
Arabum Nabatarum regem
bello petiit, & Judæos qui ab A-
ristobulo suo rege defecerant,
donec expugnavit Hierosolyma,
urbem eis sanctissimam. Præter-
ea Ciliciæ reliqua quæ nondum
agnoscebant Romanum impe-
rium, & quicquid Syriæ cir-
ca Euphratem colitur, Cœlen,
Phœniciam, Palestinam, Idu-
mæam, Ituræam, aliâsq; Syriæ
partes obeundo, Romanis subju-
gabat sine certamine: nulla culpa
Antiochi Pii, qui tum præfens
paternum regnum conabatur
impetrare precibus: sed quia Tigrane
qui Antiochum vicerat expulso,
populo Romano eas re-
giones jure belli acquisitas cen-
sebat. Hæc constituenti legati
supervenerunt à Phraate & Tigrane,
inter quos bellum exor-
tum erat: Armenii tanquam ab
amico petebant auxilia, Parthi
in amicitiam populi Romani cu-

πά, & ἡδὲ ἡ βασιλεία ἀπετήλησεν
ἐς στρατηγίαν.

Ὁ δὲ Πομπηῖος καὶ τὸν Ταύρον
ὑπερβάν, ἐπολιέμενον Ἀντίοχον τῷ
Κομμαγενῶ, ἕως ἐς Φιλίαν ὁ Ἀντι-
οχὸς αὐτῷ συνήλθεν. ἐπολιέμενος δὲ
καὶ Δαρείῳ τῷ Μηδάῳ μέχρις ἐφυ-
γῆ, εἰτε Ἀντιόχῳ συμμοχλῶν, εἰ-
τε Τιγρῶν ἀσέτρων. ἐπολιέμενος δὲ
καὶ Ἀραβῶσι τοῖς Ναυαταίοις, Ἀ-
ρέτῃ βασιλευμένῳ αὐτῶν καὶ Γε-
δάσοις, Ἀεροθάλας τῷ βασιλείῳ
δοσυντῶ. ἕως κατέειλεν Γεροσόλυ-
μος, πλὴν ἀριστητῶν αὐτοῖς πόλιν.
καὶ Κιλικίας δὲ ὅσα ἔπαρ Ῥωμαίοις
ὑπέκει, καὶ πλὴν ἄλλων Συρίαν,
ὅσα τε ἀπὲρ Ἐλφρατίου ἐστὶ, & Κοί-
λη & Φοινίκη καὶ Παλαστίνη λέγεται,
καὶ πλὴν Ἰδουμαίων καὶ Ἰτουραίων, &
ὅσα ἄλλα ὀνομαζομένης Συρίας ἐπιπύ-
ων, ἀμειχρῆ Ῥωμαίοις κατέστατο. ἐγ-
κλημαζομένη δὲ ἐδὲν ἔχων ἐς Ἀντιόχον τῷ
Ἐλφρατίῳ, περιόντα & δεομένην ὑπὲρ
δεξιῶν πατρῶας. ἠγνούμενος δὲ, τῷ
κροτήσαντα τῷ Ἀντιόχῳ τῆς γῆς
ἀπελάσας, Ῥωμαίοις αὐτῶν κατὰ
τόδε ἀποστεινῆσθαι. ταῦτα δὲ αὐτῷ
δοικεμῶν περὶ τῶν ἀφίγηστο Φραγα-
του καὶ Τιγρῶνος ἐς πόλεμον ἀλλή-
λοις συμπεσόντων. οἱ μὲν Τιγρῶνες,
ὡς φίλων συμμοχλῶν τὸν Πομπηῖον
ἀξιοῦντες. οἱ δὲ Παρθύμας, Φι-
λίαν αὐτῷ ἀπὲρ Ῥωμαίοις πείθε-
νοι. καὶ ὁ Πομπηῖος, ἀξιοῦν Παρ-
θύμας

co, ut videtur, Appianus in historiam. Nam Tiberio demum imperante
redacta est Cappadocia in provinciam: testis idoneus Cornelius Tacitus,
cujus fidem non dubito præferre Appiano, qui lib. Annalium 2. Consule Ti-
berio tertium & Germanico iterum hæc ait: *At Cappadoces in formam provin-*
ciæ redacti, Q. Veranium legatum accipere, & quadam ex regis tributis dimi-
nuta, quo mitius Romanum imperium speraretur. Constantinus equidem in
Themate Armeniaco de Cappadocia ait: *Ἐκαστὸν δὲ μέχρις Ἀγρόσου*
Καππαδοκῆς. Sed illud *μέχρι* ex Tacito debet intelligi inclusive.

Ἐκχι.

ἡμῶν πολεμεῖν ἀνδρῶν Ῥωμαίων ψηφισματῶ, ἐπεμψεν ἀμφοτέρους Διόλακτας, καὶ ὁ μὲν ἀμφὶ ἑώρακε ἰὼ.

Μιθριδάτῃ δὲ ἡ περίουσι ἰώντων ἔπειτα Πόντου καὶ Παντικαπῶν, ἐμπόσειον Ἐγρωπαιὸν ἐπὶ τῷ ἐκβολῆς ἔπειτα Πόντου, καπυλακῶν, κατεῖνε τῷ ἦσαν Ζιφάρῳ ἐπὶ τῷ Πόντου, Διόλακτος αἰματωμένη τοιοῦδε. φρονεῖον ἰὼ ἢ Μιθριδάτῃ, ἔδωκε λατρευόντες ὑπόνομοι ἡγεμενοὶ πολλῶν σιδηροδέτων χαλκῶν, πολλὰ χρημάτων ἐκρυπτόν. Στρατονίκη δὲ, μία τῶν Μιθριδάτου παλλακῶν, ἡ γυναικῶν, ἡ δὲ τῷ φρονεῖον τὴν ἐπιστήμην ἐφύλακτο ἐπιπέτοισι, ἀεικίοντες ἔπειτα Πόντου ἔπειτα Μιθριδάτῃ, τὸ φρονεῖον ἀνεχέουσι τὰ Πομπηῖα καὶ τὴν ἡγεμενοῦ ἀνομοκρίτους ἐμνήσαν, ἐπὶ συνήθειαν μὲν τῆδε, ὅτι οἱ τὸν ἦσαν Ζιφάρῳ ὁ Πομπηῖος ἐλάσει ἀεικίοντες. ἔπειτα μὲν, ποῖς χρημοῖσι ἐπιτυχῶν, ἰσχυρῶς αὐτῇ τῷ Ζιφάρῳ καὶ ἐδεδόκει φρονεῖον καὶ τὰ ἰδιώματα. ἔπειτα μὲν, τῷ τῷ φρονεῖον ὁ Μιθριδάτῃ, κατὰ τὸν Ζιφάρῳ ἐπὶ τῷ Πόντου, ἐφρονεῖον τῷ μητροῦ πρὸς τὸν κατεφρονεῖον, ἐς ἀνίαν τῷ ἀμφοτέρους καὶ πρὸς τὸν Πομπηῖον ἐπὶ τῷ Στρατονίῃ ὄντα, καὶ οὐκ ἐξοδανήσαν αὐτῷ παρόντες, ἐπιπέτου, ὅτι τῷ πατρῷος δόξης αὐτὸν Ῥωμαίοις τελέσει φρονεῖον ἰσχυρῶς. Πομπηῖος δὲ αὐτὸν ἐλθόντα δεικνύει τῷ Μιθριδάτῃ κελουόντες, κατὰ καὶ Τυγράνης ἀφίκετο, τὸ τῷ οὐκ ἐφῆ ποτὲ ἰσχυρῶς, Μιθριδάτῃς γὰρ ἂν, πεμψεῖν δὲ τῷ

piebant recipi: ille nolens Parthis arma inferre absque S. C. misit qui pacem inter partes facerent.

Qui dum his negotiis distinetur, Mithridates jam Pontum circumlustraverat: occupatōque Panticapææ, quod est in Europa ad ostium Ponti emporium, juxta fretum interfecit Xipharem filium, propter maternam culpam hanc. Habebat Mithridates castellum, ubi in subterraneis thesauris multa ærea vasa ferreæ circulis vincta pecunias celabant: huic castello præfecta Stratonice, una è regis sive concubinis, sive uxoribus, thesaurorum conscia, dum adhuc Pontum circumiret Mithridates, castellum Pompeio unâ cum thesauris tradidit, hoc unum pacta, ut si forte Pompeius Xipharem filium in potestatem redigeret, matri eum servaret incolumem: ille potius pecuniis, filii salutē ei esse pollicitus, simulque permisit res suas habere mulierem. His cognitis rex interfecit Xipharem ad fretum, inspectante matre ex adverso littore, & cadaver insepultum projecit: in pietatem neglexit, modò matri doleret quæ peccaverat. Legatos etiam ad Pompeium adhuc in Syria morantem, & nescientem eum esse superstitem, misit, qui tributa populo Romano pollicebantur, si concederetur ei regnum paternum. Quumque ille postulareret, ut ipse rex veniret, sicut Tigranes venerat, id se facturum negavit, ut parum decorum personæ Mithridatis, missurum ta-

Xipharis, Mithridatis filii, interitus.

Stratonice regia concubina.

245 Castellum Mithridatis unâ cum thesauris Pompeio traditum.

rum negavit, ut parum decorum personæ Mithridatis, missurum ta-

men filios & amicos aliquot. His dictis delectus maximos habuit promiscuè, tam è servis quàm ex ingenuis: arma quoque multa & tela fabricabat & machinas, nulli parens materiæ, ne bobus quidem aratoribus in usum nervorum: tributa omnibus etiam tenuibus præscripsit. Hæc à ministris exigebantur cum multorum injuriis, non fenticente Mithridate: morbus enim quidam ulcerosus faciem ejus invaserat, ut à solis tribus eunuchis aspicere pateretur qui eum curabant. Quo percurato jam etiam copia paratæ aderant, sexaginta cohortes sexcentenariæ, & alia multitudo numerosa, navisque & loca opportuna, quæ duces illo ægrotante occupaverant: trajecitque partem exercitus Phanagoriam, alterum emporium situm in ostio, ut aditum utrinque teneret, Pompeio etiam tum hærente in Syria. Castor autem Phanagorensis, tortus aliquando à Thyrrhone eunucho regio, ipsum eunuchum intrantem adortus confecit, & plebem vocabat ad libertatem: quæ quamvis jam arx teneretur ab Artapherne ceterisque Mithridatis filiis, aggestis circumquaque lignis cam incendit: quo metu Artaphernes, Darius, Xerxes, Oaxathres & Eupatra liberi Mithridatis sese dederunt. In his solus Artaphernes erat fermè quadragenarius, reliqui formosi pueri. Cleopatra verò, altera filia, restitit, cujus generositate

παῖδων πινὰς ἢ φίλους. ἀρχὴ δὲ ταύτ' ἔλεγε, & στρατιῶν ἀδρόους καὶ ἐλεῖν ἐλαθέρων τε & δούλων ὁπωρὰ τε πολλὰ καὶ βέλῃ καὶ μηχαναὶ ἐπήγνυ, φειδύμεν ὅτε πινὸς ὕλης ἔτε βοῶν ἀροτήρων ἐς πᾶς νεύου. εἰς φορὰς τε πύσιν, ἐς τὰ βραχύνεται τ' ἀεισιταῖς, ἐπὶ γὰρ φαν. οἱ ἴτα ηρε) τῆτε πολλοὺς ἐνὸς ἐλῶν, σὺν ἀφθαρτοῦς τ' Μιθριδάτη νοστον ἢ πινὰ ἐλκώδη τ' ἀφροσίου νοστον, ἰσὸς τῶν ἐνέγκαν ἰεροσπᾶστο & ἰωρῶτο. ὡς εἰ ἔληγε τὸ πᾶσι, & ὁ στρατὸς αὐτῶν ἀγνήγερτο ἤδη, ἐπιλεκτοὶ μὲν ἐξήκοντα ἀσπίται, ἀνὰ ἐξ ἀσπίται ἀνδρῶν πολλοὺς ἴ & ἀλλοῦ ὀμιλῶ, καὶ νῆες, καὶ χειρῶν ὅσα οἱ στρατηγῶν ὄδοι τῶν νοστον ἠρήκεσαν. καὶ ἐπέτα τ' στρατὸς μίρη ἐς Φαναγορείαν, ἕτερον ἐμπορίον ἐπὶ τ' εὐαίται. ὡς ἐπετάθη ἐξων πᾶς ἰσοσάλας, ἐπὶ Πομπηίου ἀπὸ Συρῶν ὄντο. Κάστωρ δὲ Φαναγορείου, ἠκισμένῳ ποτὲ ὑπὸ Τρύφωνα, ἐνὸς χεῖρας βασιλικῆς, τ' Τρύφωνα εἰσόντων κτείνει ἀφροσπεστον, καὶ τὸ πᾶσι ἐς ἐλαθέρων σωνεκέλει. οἱ ἴ, καὶ πῆρ ἤδη τ' ἀκροπόλειος ἰχορῆρας ὑπὸ Ἀρταφέρνης τε & ἑτέρων ἰεῶν τ' Μιθριδάτη, ἐύλα ἀφροσπῆτες, τῶν ἀκρον ἐνεπιμπροσαν. ἐὼς ὁ μὲν Ἀρταφέρνης καὶ Δαρῶν, καὶ Ζέρξης, & Οὐξάθρης, & Εὐπάτρας, παῖδες τ' Μιθριδάτου, δεικνύοντες ἐπὶ τῶ πνεβ, παρέδοσαν ἐαυτοὺς ἀγροθ. καὶ ἡ ἀντων Ἀρταφέρνης ἀμφὶ πεσσοσπῆται ἐπὶ μῆρι, οἱ ἴ λοιποὶ, πᾶσι δὲς ἑυμορφοί. Κλεοπάτρα ἴ ἀντιέχον, ἐπέτα πᾶσι τ' Μιθριδάτη καὶ αὐτῶν ὁ πατήρ ἀγροθῶν τ' ἐν ἡλικίαις,

Morbus ulcerosus Mithridatem affligit.

Phanagoria.

Castor Phanagorensis.

246

Artaphernes. Cleopatra generositas.

Ψυχίας, διότι πολλά ἐπιπεμφύς
 ἐξήρπασεν. οὐα ἢ ἐγγὺς τῷ Φεσού-
 ρεια, ὀρῆλαπτε τῷ Μιθριδάτῃ γε-
 νόημα, αὐτὸς τῷ Σεμευρῶν τῷ
 Φαναγορέων ἀφίστατο ἔ Μιθριδά-
 του, Χερσονήσος τε καὶ Θεοδοσία καὶ
 Νυμφίον, καὶ οὕτως ἄλλα πλεῖ τ
 Πόντον ἐστὶν ἔνωμα ἐς πόλεμον. ὁ
 ἢ, τὰς ἀπειρίας ὄραν περικύας, καὶ
 τὴν στρατὸν ἐν ἰσοψείᾳ ἔχων, μὴ ἐ-
 βείωατ ἢ Δαξ, τῷ ἀναγκῆ τῆς
 στρατίας, ἔ Δαξ εἰσφορῶν βαρύτη-
 τα, καὶ τῷ ἀειταῖς στρατῶς ἐς ἡ-
 γεμῶς ἀτυχεύτως ἀπίστην, ἐ-
 πεμπεν ἐς τὰς Σκυθίας δι' ἐνεχῶν
 τοῖς διωκταῖς τὰς θυγατέρας ἐς γα-
 μους αὐτῶν στρατῶν καὶ τῶν ἡδὴ
 οἱ παρεῖναι. πεντακῶσιοι δὲ αὐτὰς
 δότι ἔ στρατῶν παρέπεμπον ἄνδρες
 εἰ Μιθριδάτου βερεχὺ Δαχόντες,
 ἐκπῆλαι τε τὰς ἀργατὰς ἐνεχῶς (αὐ-
 τὸς ἐνεύχης κασιτωῦτος ἔ Μι-
 θριδάτου πεπολεμημένοι) ἔ τὸς κῆ-
 ρας ἐς τὴν Πομπήιον ἀπήγαγον.

Οἱ ἢ τῶν τέκνων τοσούτους, ἔ Φρε-
 ρῶν, καὶ τὴν δόξης ὄλης ἀφῆρημέ-
 νῳ, καὶ ἐς ἄδην ἀξίμωχῳ ἐπὶ ἄν,
 εἰδὲ τὴν Σκυθῶν συμμεχίας ἡθουμ-
 νῳ ἄν τυχῶν, ὁμοῦ ἔδην εἰδὲ τότε
 ἢ τυπῆδον ἢ συμφορῶν ἀξίον ἐνευ-
 ρεῖτο, ἀλλ' ἐς Κελτούς, ἐν πολ-
 λοῦ φίλους ἐπὶ τῶδ' οἱ νεογόνους,
 ἐπὶ τοῖς δειλῶν ἐς τῷ Ἰταλίαν σὺν
 οὐκ οἰς ἐμδαλεῖν ἐπιζῶν οἱ πολλὰ
 καὶ τῆς Ἰταλίας αὐτῆς ἔχθει Ρῶ-
 μῶν ἀποστρέφει. πωληταῖν μὲν
 ὡδ' ἔ Ἀντιῶν πρῶτα, πολεμῶ-
 ῖμοι ἐν Ἰσηρίᾳ, ἔ ἐπιφωσάπτετον
 ἐν τῶδ' ἔ Ρωμαίοις ἡρώδῃ. ἡδὲ ἢ
 ἔ ἐναγκῳ τῷ Ἰταλίαν ἡσδδν α-

manis post tale facinus, quin &

dicrotis eam eripuit. Quotquot
 autem erant in propinquo ca-
 stella nuper occupata à Mithri-
 date, audaci exemplo Phanago-
 rensium permota defecerunt,
 Chersonesus, Theodosia, Nym-
 phaum, aliâque circa Pontum
 opportuna bello gerendo. Ille vi-
 dens crebras defectiones & suspec-
 tum habens exercitum, ne pa-
 rum constantis esset fidei, quippe
 coactus ad militiam, praesentim
 accedentibus gravibus exactioni-
 bus, & adversitate fortunæ sem-
 per intuta apud mutabiles subdi-
 torum militum animos, misit ad
 Scythiam per cunuchos ad re-
 gulos nuptum filias: petens ut
 quamprimum cum copiis veni-
 rent auxilio. Hæ deducebantur à
 D. militibus: qui parum à Mithri-
 date digressi, cunuchos interfe-
 cerunt, quod ab his apud regem
 præpotentibus semper molestati
 fuerant, & puellas ad Pom-
 peium adduxerunt.

Rex tot liberis & castellis to-
 τόque regno spoliatus, dignitate
 quoque amissa & spe auxiliorum
 ἐ Scythia, tamen ne tum quidem
 quicquam humile aut praesentem
 calamitatem dignum cogitabat: sed
 ad Gallos quorum jam antè hac
 de causa paraverat amicitias, iter
 destinabat, ut cum eis per Alpes
 Italiam invaderet, sperans mul-
 tos Italiae populorum odio Roma-
 norum sibi adjungendos. Audi-
 verat enim & Annibali hoc suc-
 cessisse, bellum gerenti in Hispania,
 & maximo terrore fuisse Roma-
 nis post tale facinus, quin &

Eunuchi
interfeci.

Mithri-
datis filia
ad Pom-
peium ad-
ducta.

Spartacus
gladiator.

247

nis socios ab eis defecisse odio publico, gessisseque cum eis bellum diuturnum: atque etiam Spartaco gladiatori, contra eos favisse, homini dignitatis nullius, Hac animo volutans, properabat in Galliam. Eos magnificos conatus destituit exercitus, deterritus ipsa immani audacia, & expeditionis longitudine: tum quòd ducerentur contra viros quos ne domi quidem sustinere poterant: & existimabant Mithridatem rebus suis desperatis velle fortiter potius ac regie vitam finire quam in otio: attamen durabant aliquantisper, & quieti cum patiebantur: erat enim non mediocris, & haudquaquam contemnendus rex vel in calamitatibus,

Pharnaces
Mithridati
parri struit
insidias.

In hoc rerum statu Pharnaces, filiorum charissimus, & saepe regni hæres designatus ab eo, sive quòd periculosa sibi videretur talis expeditio, speranti etiam tum à Romanis veniam, quæ omnino nulla contingere poterat, si pater vexaret Italiam, sive ob alias causas cupiditatè sive, patri fruxit insidias. Captis autem concisci, & ad torturam admotis, Menophanes persuasit Mithridati, non oportere in discessu necari filium ad eam diem charissimum: solere enim has mutationes existere belli tempore: quo finito & illas conquiscere: sic ille persuasus, filio veniam obtulit. Atille indicio quodam territus, & sciens exercitum alieno esse ab

Menophanes.

Mithridates filio
veniam
dat.

πισται δὲ τὸν Ρωμαίων δόξασιον ὑπὸ ἔχθρας, καὶ ἐπὶ πλεῖστον αὐτοῖς πεπολεμηκῶν, Σπαρτιακῶν τε μοτομάχῳ συστάσει ἐπ' αὐτοῦς, ἀνδρῶν ἐπ' ἐδμήσιος ἀξιώσεως ὄντι. ταῦτα ἐδθυμοῦμεν, ἐς Κελτοῦς ἠπαίετο. πρὸ δὲ πολυμήματ' ἂν αὐτῷ λαμψοτάτου γήομενος, ὁ στρατός ἄνκει, δι' αὐτὸ μάλιστα τῆς τόλμης τὸ μέγαθ' ἐπὶ τε χροῖον στρατικῶν καὶ ἐς ἀποστρίαν γὰρ ἀγῶνιστοί, & ἐπὶ ἀνδρας ἂν οὐδ' ἐν τῇ σφαιτέρῳ κρατεῦσιν. αὐτὸν τε τὸν Μιθριδάτην ἠγῶνιστοί, πάντων δόξασιον σκοπέα, βούλεσθ', πὶ δρῶντα, καὶ βασιλιζομένων μάλιστα ἢ δι' ἀξίας δόξασιον, ὁμοῦς ἐνεχρητέρευον καὶ ἠσύχαζον. ἔ γὰρ οὐ σμικρὸς ἐστὶν ἐνεχρητέρευον καὶ βασιλεὺς οὐδ' ἐν ταῖς συμφοραῖς.

Ὡς δὲ ἦ ἐχθρῶν ἀπάντων, Φαρνακῆς ὁ τὸν πατέρα αὐτοῦ πριωτάτος τε, & πομπάσιος αὐτῆς τὸν δόξασιον δόξασιον γένεσθ' ἔσπεσθ' ἀξίωσθ', εἴτε δέισσις περὶ τῶδε ἔσολκ' & τὸν δόξασιον, ὡς γὰρ μὲν, ἐπὶ συστρατιῶν τὸν Ρωμαίων, δόξασιον ἦ πεμπαν ὁλοκληρώσας, εἰ ἐπὶ τῷ Γ' ταλιῶν ὁ πεμπαν στρατεῦσεν· εἰδ' ἐτέρῳσι ἀπίσιος & λογιμῶν ἐπιθυμίας, ἐπιβούλοισι πεμπαν ληφθέντων ἦ τὸ σωεργωκόταν αὐτῶν, & ἐς βασιλέους ἀξίωσθ', Μιθοφάνης μετέπεισε τὸν Μιθριδάτην, ὡς ἐδδον, δόξασιον ἦν, τὸν ἦν οἱ πριωτάτων ἦ ὄν ἀνελκῶν. εἰναυ δ' ἐφ' ἡ τις τριωτάτων τριωτάτων ἐργα πριωτάτων ὄν πεμπαν ἦν καὶ τῶδε κρησισαῶν. ὁ μὲν δὲ πεμπαν ἦν πεμπαν τῶν πεμπαν συστρατιῶν. ὁ δὲ, δέισσις πριωτάτων, & τὸν στρατὸν εἰδὸς κρησισαῶν

εργασίαι

εκνοῦνται τῶν στρατείαν, νυκτὸς ἐς
 κρητὸς τῶν Γωμαίων ἀνομήλους
 ἀγροπῆται & Μιθριδάτου στρατοπε-
 θεύοντες ἐσῆλθε, καὶ τὸ κίνδυνον ἀυ-
 τοῖς ἰοῦσιν ἐπὶ τῶν Ἰταλίων, ὅ-
 σθη εἰν σαφῶς εἰδῶσιν, ὑποφράσαν,
 πολλὰ δὲ μύθοισιν ἐπελπίσας ἰσθαλ-
 πῶν ἑαυτοῦ, ἀπεφάσκει ἐς δόξασιν
 σιν δὲ τὸ πατρός, ὡς εἴ ἐπιόθη-
 σαν ἤδη, τὸ αὐτῆς νυκτὸς ἐς τὴν ἐγ-
 γυὸς ἄλλα στρατιπέδα ἐπέμπευ ὁ
 Φαρνάκης. σωτηριεὶν δὲ κἀκείναιν,
 ἀσῆτοι μὲν ἄλλο ἐὼν ἡλάλαξαν οἱ
 ἀντόμοιοι, ἐπὶ δὲ κείνοις οἱ αἰε-
 τήσιασιν τῶν βολῶν μετελάμβανον.
 καὶ τὸ ναυτικὸν αὐτοῖς ἐπήρησεν οὐ
 ἀσθειδότες μὲν ἀπαιντες ἰσως, ἐξυ-
 ροποι εἴδοντες ἐς μεταβολὰς, & τὸ
 δυστηχεῖν ὑποφράσαντες, ἐν δὲ τῶν
 κἀγὼ τὸ ἐνελεπὶ αἰετῶν ἐμῶν. οἱ δὲ
 ἀγνοῖα τὸ σωτηριεὶν ἀποφύγοντες
 πάντας διεφθάρσαν, καὶ μῆνοι ἐπὶ
 ὄντες, ἰσθαλπῶν τῶν πλεῖστον ἐνοχου-
 φρόνητοι, φόβῳ καὶ ἀνάγκῃ μὲν-
 ἄλλον ἢ ἐκρυσία γνώμη συνεπήσαν.
 Μιθριδάτην δὲ ἐγεγράφθη ὑπὸ
 τῶν βοῶν, ἐπέμπε πῶν ἐρησομένους
 ὅ, πὴ γρήγορον οἱ βοῶντες οἱ δὲ σὺν
 ἐγκλησάμενοι, τὸ ἰὸν ἔφασαν βα-
 σιλευεῖν νῆον ἀπὶ γέροντων, ἐνοῦ-
 χους τε ἐκδιδόμενον, καὶ κτείναντων
 ἤδη πολλὰς υἱῶν τε & ἡγεμόνων &
 φίλων. ἀνὸς Μιθριδάτης πυθόμε-
 νος, ἐξῆλθε ἀγαλεξάμενος αὐτοῖς &
 πὴ πᾶσι δὲ ἐμφανέμενον τοῖς ἀπο-
 μόλοις συνέτρεχεν. οἱ δὲ σὺν ἔφα-
 σαν αὐτοῦς ἀποσῆσθαι, πρὶν τὴν
 ἀνήκεσον ἐς πίσιν ἐργασάσθαι δεικνύ-
 ντες ὁμοῦ τὸ Μιθριδάτην. οἱ μὲν δὲ
 τὸ ἰπποκρίσθαι αὐτῶν κτείναν φυ-
 γόντων, & τὸ Φαρνάκην, ὡς ἤδη
 κρατυώτερος, ἀνέπει βασιλεῖα καὶ

expeditione animo, noctu pri-
 marios Romanorum transfugas
 proximè Mithridatem tendentes
 accessit: & periculum si in Italiam
 irent ipsis non ignotum exaggerans,
 multaque, si manerent, eis
 pollicens, induxit eos ut à parte
 deficerent. Moxque nocte eadem
 ad alia propinqua castra dimisit
 nuntios: & illis quoque pertra-
 ctis in suam sententiam, man-
 primi transfugæ conclamave-
 runt, quibus proximi quoque, &
 mox alii, post clamorem reddi-
 derunt, atque etiam navalis exer-
 citus: fortasse non omnes præ-
 moniti, sed suapte facilitate pro-
 ni ad contemnendum miserum,
 & novarum rerum semper cupi-
 di, alii consciorum ignari, puta-
 bant omnes corruptos, rati que
 se solos non posse resistere pluri-
 bus, necessitate magis quam vo-
 luntate acclamabant cum cete-
 ris. Mithridates excitatus clamo-
 re, misit quosdam rogatum quid
 sibi poscerent: illi non dissimul-
 anter ajebant se filium regem
 petere, juvenem pro sene eunu-
 chis dedito, interfecitore multo-
 rum filiorum, ducum ac amico-
 rum. His auditis Mithridates eos
 allocuturus prodiit: & interim
 manus quædam præfidiariorum
 conferebat se ad transfugas: qui
 negabant se eos admittere, nisi
 ad fidem impetrandam ederent
 aliquod facinus, simulque regem
 ostendebant: at illi equum fugi-
 entis interfecerunt, & Pharna-
 cem quasi jam voti compotes
 regem appellaverunt: quorum
 quidam

Pharnaces
 ad defe-
 ctionem
 exercitum
 Mithrida-
 tis sollici-
 tat.

248

Mithrida-
 tes multo-
 rum filio-
 rum inter-
 fector.

Pharnaces
 rex appel-
 latus.

Membrana chartacea vice diadematis Pharnacis caput circumdatur.

quidam membranam chartaceam longam latamque è templo depromptam vice diadematis circumdedit ejus capiti. Id confpicatus senex è superiore porticu, alios post alios mittebat ad Pharnacem, qui tutum abitum peterent: sed quum nemo rediret, veritus ne Romanis dedere- ret, satellites & amicos qui adhuc apud eum permanebant, laudatos misit ad novum regem, quorum aliquot in via præter opinionem occidit exercitus. Ipse exempto ex involucreo veneno quo semper accingebatur, unà cum gladio, id miscebat: duæ verò filix virgines quæ apud eum,

Mithridatis filiarum virginum interitus.

educabantur, Mithridatis & Nyfisa Ægypti Cyprique desponsæ regibus, enixè rogabant ut ante illum potionem venenatam sumerent, verabantque bibere donec ipsæ hauserunt. Et has quidem veneni vis penetravit continuò: in Mithridatem, quamvis data opera ambulantiem concitatus nihil agebat, propter quotidianam pharmacorum consuetudinem quibus se contra veneficos præmunire solebat, quæ nunc quoque vocantur Mithridatica: quum conspicatus duce[m] quendam Gallorum Bitunitum, Multum, inquit, tua dextera mihi profuit in præliis, sed hoc erit meritum maximum, si nunc me interemeris periclitantem, ne in triumphum abstrahar, qui tanto tempore tam amplo regno præfui, & nunc veneno necari nequeo, contra quod stultus me præmunivi remediis. nec enim

249

βύβλον τῆς πλατείαν φέρον ἐξ ἱερῶν, ἐσεφάινωσεν αὐτὸν ἀντὶ διαδήματος. ἄπειρ ἄνθρωπον ἐν ἀσπιδίου χαλκῷ, ἐπεμψεν ἐς τὸν Φαρνακίον ἄλλον ἐπὶ ἄλλω, φυγῆν αὐτῶν ἰσχυρῶν. ἐδένος ἧ τῶν περιπαρῶν ἐπισημῶτος, δεύσας μὲν Ῥωμαίοις ἐκδοθεῖσ, τὲς μὲν στασιάζοντες αὐτῶ καὶ φίλους, ἐπὶ οἱ παρεμίνοντες ἐπαινήσας, ἐπεμψεν ἐς τὸν νέον βασιλείαν, ἔα αὐτὸν πινῆς πωροῖοντος ἔκτενεν ἢ τραυματία παραλόγως: αὐτὸς ἧ παραλύτας ὁ πῶν τῶν ξίφει Φαρμακῶν αἰεὶ ἀσπικετο, εὐμνη. δύο δὲ αὐτῶν θυγατέρες ἐπὶ κήρας, σωτρεφόμεναι, Μιθριδατίς τε καὶ Νυσσα, τῆς Ἀγύπτου ἔκτενε βασιλεύσαν ἐξήγηθῆναι, πωροῖοντος τοῦ Φαρμακῶν παραλόγως, καὶ σφοδρῶς ἔρχοντο: καὶ πίνοντα κατεκάλυον: ἕως ἔπιον λαβῆσαι. ἔτ' ἔμψεν αὐτῶν τὸ Φαρμακῶν ἥπτετο: τοῦ δὲ Μιθριδατίου, καὶ τῶν σωτῶν ἐξέπληθες βαδίζοντο, ἐκ ἐφικνετο, ἀπὸ ἐθῶ. ἔσ συντραφίαν ἑτέραν Φαρμακῶν, οἷς ἐς ἀμύναν δηλητηρίων ἐχράτο συνεχῶς: καὶ νῦν ἐπὶ Φαρμακῶν Μιθριδατίαν λέγεται. Βιταίῳ οὖν τινὲς ἰδὼν, ἠγεμῶνα Κελτῶν, Παλλῶν, μὲν ἐν τῷ οἷς (ἔφη) δεξιάς ἐς πολέμους ἀνάμην ἀνήσμαι ἧ μίχρην, αἰ νῦν μὲν κρητεροῦμαι, ἐς πομπῶν ἀπαχθῆναι κινδύνοντα ἡμιόμοις, τῷ μίχρην πολὺν καὶ τῶν δὲ δόξης αἰσθητοῦσιν καὶ βασιλείαν ἀδυνατωῦσιν ἐν Φαρμακῶν ἀπὸ τῶν, δὲ ἐν ἡμῶν πωροῖοντος ἐτέραν Φαρμακῶν. τὸ γὰρ δὴ χαλεπώτερον καὶ σιωπῶν

,, αἰεὶ

αὐτὸν βασιλεύσει φάρμακον, ἀπι-
 σται στρατὸς ἔκ παρθένῃ ἢ φίλων
 ἢ ἀσθενήδων, ὁ τὰ ἐπὶ τῆς δια-
 τῆ πύλας ἀσπίδων ἔκ φυλακῆς
 ἔξωθη. Οἱ μὲν δὲ Βίταιοι, ἐ-
 πικλαδεῖς, ἐπεκύρησε ἡγεμονίᾳ
 βασιλεῖ.

Καὶ ὁ Μιθριδάτης ἀπέθνησκον,
 ἐκκαθάρθη δὲ ἐν Δαρείου ἔ-
 σάτει Περσῶν βασιλείας, ὄγδοος
 δὲ δὲ Μιθριδάτης, ἔκ Μακεδό-
 νων ἀποστάντων τε, ἔκ κτησόμενον
 τῶν Ποντικῶν ἀρχῆν. εἰς αὐτὸν δὲ ἔκ τῶν

mesticum regibus omnibus phar-
 macum, liberorum, amicorum,
 & exercitus perfidiam, quem o-
 mnia quæ ad victum pertinent
 præcaverim. His permotus Bi-
 tuitus, regi officium præstitit ne-
 cessarium.

Qui obiit sextus decimus ejus
 stirpis à Dario Persarum rege ul-
 timo, octavus à Mithridate illo,
 qui primus desertis Macedonibus
 Pontici regni fuit conditor. Vi-
 xit octo aut novem annos supra
 Pontici
 fexa-

Mithrida-
 tus inter-
 tus, atas,
 genus.
 Mithrida-
 tes regni
 Pontici
 conditor.

Ἐκκαθάρθη δὲ ἐν Δαρείου τῶν ὑσάτου Περσῶν βασιλείας, ὄγδοος δὲ δὲ
 Μιθριδάτου, τῶν Μακεδόνων ἀποστάντων τε, καὶ κτησόμενον τῶν Ποντικῶν
 ἀρχῆν.] Locus hic foedissimè corruptus, nisi corrigeretur, postet omnibus
 Chronologis crucem figere. Nam si Mithridates Eupator decimus sextus à
 Dario Codomano ultimo Persarum rege fuit, quem vicit Alexander, quo-
 modo fuit octavus à Mithridate fundatore seu Criste, qui Alexandro & An-
 tigonō Alexandri duci fuit contemporaneus, & sic contemporaneus etiam
 ipsi, cujus octavus nepos Eupator dicitur: certè hæc sunt ἀσύστατα. Rur-
 sus cum malè octavum facit à Mithridate Criste, quem supra hujus libri ini-
 tium sextum tantum facit. Sic enim supra pag. 116. de illo Criste: ὅτι τὸ μὲν
 πρῶτον ἀρχὴν περσιστῶν παρὰ παρέδωκεν, οἱ δὲ ἄλλοι ἔπειτα μετ' ἑταίρων,
 ἕως ὅτε τὸν ἐκταν, ὅσοι τὸν περὶ τὸν Μιθριδάτην ὅς ἐρωτήσιν ἐπολέμησε. Et in
 majus suum extendens imperium, liberis suis tradidit: illi autem regnarunt alius
 post alium usque ad sextum à primo Mithridate, qui cum Romanis bellum gessit.
 Quod verum est: sic enim procedit eorum stemma.

- Mithridates, κτιστῆς seu fundator.
- I
- Ariobarzanes.
- I
- Mithridates
- I
- Pharnaces
- I
- Mithridates Euergetes
- I
- Mithridates Eupator.

Hoc stemma ex Polybio, Memnone, Diodoro, Strabone, & ipso Appiano
 probatur. Itaque totum hunc locum ita restituo: ἐκκαθάρθη δὲ ἐν Δαρείου
 τῶν ὑσάτου Περσῶν βασιλείας, ἔκ τῶν δὲ Μιθριδάτου τῶν Μακεδό-
 νων ἀποστάντων τε καὶ κτησόμενος, (sic lego, non κτησόμενος) τῶν Ποντικῶν
 ἀρχῆν. Sextus decimus à Dario Hystaspis Persarum rege. Sextus vero à Mi-
 thridate, qui à Macedonibus desertit, & qui fundavit regnum Ponticum. Scio τὸ
 κτιστῆς retineri posse. Sed multum præfero κτιστῆς: nam fuit ejus
 principis gloria, & inde nomen habuit κτιστῆς, διὰ τὸ κτισσάμενος τῶν Πον-
 τικῶν ἀρχῆν. Quod fundaverit Ponticum imperium.

Mithridatis acta, clades & victoria.

sexaginta: regnavit LVII. pupillus enim regnum adeptus est. Subegit finitimos barbaros, bonamque partem Scythiæ: cum Romanis per quadraginta annos bellum geflit fortiter: in quo aliquoties Bithyniam possedit & Cappadociam, incurfavit etiam Asiam, Phrygiam, Paphlagoniam, Gallogræciam, Macedoniam, & in Græcia memorabilia facinora edidit. Maris quoque imperium à Cilicia usque Ionium pelagus, tenuit, donec à Sylla intra paterni regni terminos conclusus est, anussis CLX millibus militum. Tanta clade affectus, tamen bellum redintegrait facile, confistatus cum imperatoribus optimis: à Sylla quidem victus & Lucullo, & Pompeio, quamvis his quoque aliquoties superior: ceterum L. Cassium, Q. Oppium, Manium Aquilium in potestatem redactos secum circumducebat, donec hunc interfecit belli autorem præcipuum, illos Syllæ reddidit. Vicit etiam Fimbriam, Murenam, Cottam proconsulem, Fabium, Triarium: magnanimus semper & tolerans vel in calamitatibus, & nil intentatum contra Romanos, ne victus quidem, relinquens, inito etiam cum Mæoticis Gallicisque gentibus sædere, & ad Sertorium legatis missis in Hispaniam. Vulneratus etiam aliquoties tum ab hostibus, tum ab insidiatoribus, ne sic quidem cessavit, quamvis ætate jam gravis. Ac ne insidiæ quidem eum fefel-

ἢ οὐδένα ἐπὶ τοῖς ἐξήκοντα ἔτεσι. καὶ τῶν ἐπὶ ταυκαυπηνήσῃ ἔτεσιν ἐβασιλεύσε· ἐς τὸ ὄρφανόν οὐδέ περ ἐβλήθη ἡ δόξα. ἐχερῶστος δὲ πρὸς τοὺς βαρβάρους, & Σκυθῶν ὑπαγᾶγο ποδάρις. καὶ Ῥωμαίων πρῶτος ἐπολέμησεν ἐν Βιθυνίᾳ ἐπὶ ποδάρις καὶ Καππαδοκίᾳ Ἀσίαν τε ἐπέδραμε, καὶ Φρυγίαν & Παφλαγονίαν καὶ Γαλατίαν καὶ Μακεδονίαν. ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐμβαλὼν, ποδάρι καὶ μεγάλα ἐδρασε. & τὸν Ἰόνιον ἤρξεν, μέχρι Σύλλου αὐτὸν αὐτὸς ἐς τὸν πατρῶν δόξῃ συνέκλεισεν, ἐκκαθάρσας στρατοῦ μυριάδας δποσαύοντα. καὶ τοσούτῃ πταίσματι συμπεσῶν, ὁμοῦ ἀνεκίνησε τὸν πόλεμον ἐν Μιθριδάτι. τὸν σὺνενεχθεὶς ἐς μέγαν τοῖς ἄλλοις, Σύλλα μὲν ἠπείτο καὶ Λουκουλίου καὶ Πομπηίου, ποδάρι & τῶνδὲ παλαιότησιν ποδάρις Λούκιον ἢ Κάσσιον, & Ὀπίπιον Κύντον, & Μάριον Ἀκύλιον, ἀιχμαλώτους ἐλάων, ἀείρητο μέχρι τὸ μὴ ἔκτεινεν, αἶπον τὸν πόλεμον ἠμόδιον, τὸς ἢ ἀπίδωκε τὸ Σύλλα. οὐδένα δὲ καὶ Φιμβρίαν, & Μουρίαν, καὶ Κόττιον ὑπάτον, καὶ Φάσιον, καὶ Τριάρσιον. τὸ φρόνημα δὲ ἡ αἰεὶ καὶ ταῖς συμφοραῖς μέγαν & φερέποντα. ἐς ἰστανίαν γὰρ τοῖς κατὰ Ῥωμαίων ὁδὸν εἰς ἐπιχειρήσαν ἑστῆ τῶνδὲ παρέλειπον, ὅς καὶ Ἐγόντιος & Κελτοῖς σωσθέντες, καὶ ἐς Σερτιάρον ἐπεμπεν ἐς Ἰστανίαν. τῶνδὲ τὸ σῶμα ποδάρις ὑπὸ παλαιῶν, καὶ ἑτέρων κατὰ ἐπιβουλὰς, οὐκ ἀπέτη πρὸς ἑδὲ ὡς, καὶ ἰστανίαν ἀνὰ πρῶτον: & μὲν ἑδὲ τὸ ἐπιβουλῶν

Κουλών τις αὐτὸν ἔλαβεν, ἐστ' ἡ τε-
 λούταμ' ἀλλ' ἐκὼν τούτης ἰσχυρο-
 δὼν, ἀπάλετο δι' αὐτοῦ. ἔσπευ-
 ἀχράσσειν ἢ ποικίλῃ, συχρῶντος
 τυγχάνουσα. Φονικὸς ᾗ ὄμνος ἐς
 πάντα λῶ, καὶ τῶν μητέρων ἕκτενας,
 ἔτ' ἀδελφόν, ἔτ' παῖδων τρεῖς
 υἱοὺς ἔτρεψεν θυγατέρας. τὸ σῶμα
 εἴ μὴ μέγας μὲν, ὡς ὑποδείκνυσ-
 σιν ὅσα ὄπληα αὐτὸς ἔπεμψεν ἐς
 Νεμέσσαν τε καὶ Δελφούς. ἔνθα
 ᾗ, ὡς μίχρη πέλους ἰσχυροῦς τε
 καὶ ἀκρότατοι, καὶ χίλιμα στάδια τῆς
 ἡμέρας, ἀειμύρονται αὐτὸν ἐν Δελ-
 φῶν ἰσχυροῦς, δευμέν. ἔτ' ἀρ-
 ρησι ἠλαυνεῖ ἐκκαίδεκα ἰσχυροῦς ὄμνος.
 ἔτ' παρθέναις ἐπέμπετο Ἑλληνικῆς,
 διὰ ἔτ' ἱερῶν ἠέσπετο τῶν Ἑλληνι-
 κῶν. καὶ μυστικῶν ἠγάπη, ἔτ' σῶ-
 φρον ἐς ποικίλῃ καὶ φερέπων ὄμνος,
 ἀει μόνος ἠπῶντος τῶν ἰσχυροῦς
 ἠδοναίς. ὁ μὲν δὲ ἘΥπίππος ἔτ' Διό-
 νυσος ἐπικληθεὶς Μιθριδάτης ἄ-
 δε ἐπέδρασε. ἔτ' Ῥωμαῖοι μισθόν-
 τες ἐώρταζον, ὡς ἐχθρὸς δυσχερῶς
 ἀπηλαγμένοι. Φαρνάκης δὲ Πομ-
 πῆος τὸν κενὸν ἔτ' πετρὸς ἐς Σινώπην
 ἐπὶ τριήρους ἐπέμπε, ἔτ' τὰς Μά-
 νιον ἐλόντας. ὄμνος τε ποικίλῃ ὅσα
 λῶ Ἑλληνικῶν τε καὶ βαρβαρικῶν, δεό-
 μενος ἔτ' πατρῶας ἀρχῆς ἢ Βοσ-
 πόρου γε βασιλεύον μόνου. ὡπλον
 καὶ Μαχάρης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ βα-
 σιλεῖαν ἀφ' αὐτοῦ Μιθριδάτη παρελά-
 φει. Πομπῆος εἴ μὴ τὸ σῶμα
 ἔτ' Μιθριδάτη χρονηγίαν ἔδρασε, καὶ
 ταύτην βασιλεῖαν παρ' αὐτὸν ἰσχυ-
 ροῦς αὐτὸν ἀφ' αὐτοῦ, καὶ ἐν
 Σινώπῃ τοῖς βασιλεῖσις ἐπέδρασε ταύτην. ἀγαρρῶν αὐτὸν ἔτ' μισθόν-
 cellen-

lerunt, nisi novissima: tum quo-
 que ultro circumventus perit. a-
 deo ingrata res est malitia nacta
 veniam. Erat autem crudelis &
 sanguinarius, matris fratrisque
 interfecto, & trium filiorum ac
 filiarum totidem: corpore vasto
 quidem, ut arma ab ipso Delphos
 Nemeamque missa indicant: sed
 robusto in tantum ut ad extre-
 mum equitationibus jaculationi-
 busque valuerit, & mille stadia
 una die mutatis equis confecerit.
 currum quoque regebat octiju-
 gem. Eruditus Græcis literis, &
 ideo peritus sacrorum Græciæ:
 delectabatur etiam musica, sob-
 rius plerumque ac laborum pa-
 tiens, circa muliebres tantum vo-
 luptates intemperantior. Hic fuit
 exitus Mithridatis, qui cognomi-
 nabatur Eupator & Dionysus. cu-
 jus morte cognita Romani festos
 dies egerunt, liberati hoste gra-
 vissimo. Pharnaces Pompeio ca-
 daver patris Sinopen in trireme
 transtulit, simulque eos qui Ma-
 nium ceperant, & obsides mul-
 tos Græci barbarique generis, ro-
 gans ut aut patrum regnum,
 aut Bosporanum tantum quod
 Machares frater à Mithridate ac-
 ceperat, tenere sibi liceat. Pom-
 peius regis corpus regiè sepelien-
 dum curatoribus ejus, addito
 sumptu, tradidit, & inferri jussit
 apud Sinopem monumentis re-
 giis, laudatum ob gestorum ex-

250

Ingrata
 res est ma-
 litia nacta
 veniam.
 Mithrida-
 tes matris,
 fratris
 trium fi-
 liorum &
 totidem fi-
 liarum in-
 terfecto.
 Arma Mi-
 thridatis
 Delphos &
 Nemeam
 missa.
 Mithrida-
 tis statura,
 robur, &
 disciplina.
 Mithrida-
 tes, Eupa-
 tor Diony-
 sus.

Sepultura
 Mithridati
 à Pompeio
 data.

Εἰς Νεμέσσαν τε καὶ Δελφούς.] Nemo ambiget, quin reponendum sit Ne-
 μέσσαν.

Mithrida-
tes regum
ætatis suæ
præstantis-
simus.

Gentes
pop. Rom.
addita.

251

Appiani
historia Æ-
gyptiaca.

Constitu-
tiones re-
gnorum &
provincia-
rum à
Pompeio
factæ.

cellentiam, ut regum ætatis suæ
præstantissimum: Pharnaci verò
qui Italiam exemit è multis diffi-
cultatibus, Bosphorum regnum
concessit: exceptis Phana goren-
sibus, quos liberos suo jure per-
misse vivere: quoniam primi re-
colligenti vires Mithridati, jam-
que classem, exercitum recepta-
culaque habenti, deficientes ex-
hibuerunt negotium, exemplo-
que dato aliis, causa fuerunt ejus
interitus. Ipse uno hoc bello sub-
latis toto mari piratis, & rege
omnium maximo, collatisque sig-
nis, præter Ponticas gentes cum
Colchis, Albanis, Hiberis, Arme-
niis, Medis, Arabibus, Judæis, ce-
terisque Orientis gentibus, im-
perium Romanum Ægyptum uf-
que promovit. Ægyptum tamen
non adiit, quamvis vocatus à re-
ge contra seditiosos, & donatus
muneribus ac pecuniis, & vestim-
entis in usum totius exercitus:
sive timens regni etiam tum for-
tunati amplitudinem: sive ca-
vens inimicorum invidiam, re-
ligionemque oraculi: sive ob a-
lias rationes referendas in rebus
Ægyptiis.

È subjecit autem gentibus a-
lias libertate donavit, propter
missa auxilia, alias in provincia-
rum formam redegit: alias attri-
buit regibus, Tigrani Armeniam,
Pharnaci Bosphorum, Ariobarza-
ni Cappadociam cum eis quas
dixi appendicibus. Antiocho
Commagene commisit Seleu-
ciam, & quicquid ex incurfu in
Mesopotamia ceperat. Gallogre-

λαργίας, ὡς ἔφ' αὐτὸν βασι-
λέων ἀείρον. Φαρινακίῳ δ', ἀπει-
λάσαντι πόνου ποταμοῦ τὴν Ἰταλίαν,
φίλον καὶ σύμμαχον Ῥωμαίοις ἐ-
ποίησάν. καὶ βασιλεύσαν ἐδωκεν αὐ-
τῷ Βοσπόρου, χωρὶς Φαναγορέων
ἕς ἐλευθερίας καὶ αὐτονομίας ἀφί-
κειν, ὅτι παρταῖοι μάλιστα εἶδε αὐ-
τῶν ἀρρανωμένω τῷ Μιθριδατίῳ ἔ-
ταυς ἔπρατὸν ἄλλον ἔορημητῆρα ἔχοντι
ἐπιχειρήσαν' ἡγεμόνες τε τοῖς ἄλ-
λοις ἀποστάσεως ἐγένοντο, ἔ-
Μιθριδατίῳ καθ' ἑαυτοῦ αἰποῖ. αὐτὸς δὲ
ἐνὶ ταῦδε πολέμῳ τὰ τε ληστῆρια κα-
τήχευε, καὶ βασιλείᾳ καθέλων μέγα-
σον, ἔ-συνεχεθεῖς ἐς μέγας ἀνδρῶ
ἔ-Πανθηκοῦ πολέμου Κόλχους τε ἔ-
Ἀλβανῶς ἔ-Ἰσθηροῖς ἔ-Ἀρμενίων ἔ-
Μηδῶν ἔ-Ἀραβῶν ἔ-Ἰουδαίοις, καὶ
ἑτέροις ἐδνεσιν ἑοῖσι, τὴν ἀρχὴν
ἀρίστατο Ῥωμαίοις μέγιστος Ἀλυ-
πῆς. ἐς δ' Ἰἰγυπτῶν αὐτῶν ἔ-πυρ-
ῆλθε, καίτοι φοβούμενος ἐς τὸ βα-
σιλείᾳ, ἔ-καλοῦντο αὐτὸν αὐτῶ
βασιλέως, καὶ πέμψαντο αὐτῶ
δῶρα ἔ-χρήματα καὶ ἐδοῦντας ἐς τὸ
πρατὸν ἀπαντεῖ. εἴτε δέιστος μέγα-
θ' ἀρχῆς ἐπὶ εὐτυχύσης, εἴτε φυ-
λαξάμενο ἐχθρῶν φθόνου, ἢ χηρ-
σμένων ἀπαγορεύσαν, εἴτε ἐτέρους λο-
γισμοῖς, εἰς ἐξέστω κατὰ τὰ Ἀλ-
γυπτία.

Τῶν δὲ εἰλημμένων ἐθῶν τὰ ἑρῶ
αὐτονομία ἠφεί, συμμαχίας οὐκί-
νη, τὰ δ' ἰσῶ Ῥωμαίοις εὐθὺς ἐ-
χρηστοῖ. τὰ δ' εἰς βασιλείᾳ διεθῶς,
Τιγρινήν ἑρῶ Ἀρμενίαν, καὶ Φαρινα-
κὴ Βοσπόρου, καὶ Ἀριόβαρζανὴ Καπ-
παδοκίαν, καὶ ὅσα παρῶσιν ἐπέ-
ρο. Ἀντιόχῳ δὲ τὰ Κομμαγενῶν
Σελεύκειαν ἐπέτερεψε, ἔ-ὅσα τὸ Με-
σοποταμίᾳς ἄλλα κατῶσιν ἑπέ-
ἔ-καὶ

ἢ καὶ περὶ ἑξῆς, Γαλλογραικῶν
 ἢ, ὃν νῦν εἰσὶ Γαλάται Καπ-
 παδοῦσι ὄμοροι, Διόταρον, καὶ
 ἐτέρας Παιφλαγονίας δὲ, Ἄττα-
 λον, καὶ Κόλχων Ἀρξιστραχὸν δυνά-
 στην. ἀπέφηνε ἢ καὶ τὸ ἐν Κομμα-
 γηνοῖς θεῶς Ἀρχέλαον ἱερέα ὅπερ
 ἐστὶ δυναστεία βασιλική καὶ τὸ Φα-
 ναγορέα Μάτορα, Ῥωμαίων φίλον.
 πολλὴν δὲ καὶ ἐτέρας χώρας τε καὶ
 κρηματα ἔδωκε ἢ πόλεις ἄριστον,
 ἐν ᾧ τῆ βραχυτέρη Ἀρξιδόια Νι-
 κόπολιν ἐπι νίκη, ἐν ἣ Ποντῶ Εὐ-
 πατορίαν, ἣν αὐτὸς ἢ ὁ Εὐπα-
 τωρ Μιθριδάτης ἔκτισε, καὶ Εὐ-
 πατορίαν ἀνόμασεν ἀφ' ἑαυτοῦ, ὃ
 ποδὲρα μὲν ἢ Ῥωμαίους κατέχευ-
 κει. καὶ ὁ Πομπηΐος ἐξείρας, Μα-
 γνητολιν ἐκάλει. ἐν ἣ Καππαδο-
 κία Μάζακα, ἰσὺ ἢ πόλεμος λε-
 λυμφομένη ἐς τέλος, ἠρξάν αὐ-
 τῆς. καὶ ἐτέρας πολλὰ κατενεχθεί-
 σαι ἢ βεβλαμμέναι διαρθεῖτο, πε-
 ρὶ τε τὸ Ποντον καὶ Παλαιστίνην καὶ
 κοίλην Συρίαν, καὶ Κιλικίαν, ἐν
 ἣ δὴ μέγιστα τῶς ληστῆς συνακί-
 ζε. καὶ ἡ πόλις ἢ πάλαι Σόλοι, νῦν
 Πομπηΐοπολις ἐστίν. ἐν δὲ Ταυ-
 ροῖς, Ἰώντινα πόλιν ὁ Μιθριδάτης

ciam quoque divisit tetrarchis
 quatuor, Deiotaro & aliis, ubi
 nunc sunt Galatæ finitimi Cap-
 padocibus. Paphlagonum Atta-
 lum, Colchorum Aristarchum,
 fecit regulos. Ejus etiam dea,
 quæ à Comanis colitur, Arche-
 laum fecit flaminem cuius dy-
 nastæ parem opibus: & Casto-
 rem Phanagorensē appellavit
 amicū pop. Rom. alios item
 multos auxit vel ditionibus vel
 pecuniis. Urbes condidit: in mi-
 nore Armenia Nicopolim, ob vi-
 ctoriam: in Ponto Eupatoriam,
 quam Mithridates Eupator con-
 ditam à se denominaverat & ob
 receptos Romanos diruerat: i-
 pse verò instauratam vocavit Ma-
 gnopolim. In Cappadocia Ma-
 zacam bello vastatam reparavit
 denuo, & alias multis locis collap-
 sās aut graviter affectas resti-
 tuuit: in Ponto, Palæstina, Cœ-
 lesyria, Cilicia, in qua maximè
 piratas collocavit: ubi civitas
 quæ olim Soli dicebatur, nunc
 Pompeiopolis. Præterea in Ta-
 Pomeiopolis.
 lauris, quam urbem Mithridates
 habue-

Eupatoria
 diruta &
 instaurata.

Urbes à
 Pompeio
 restaura-
 tæ.

Pomeiopolis.

Ἀπέφηνε δὲ καὶ τῆς ἐν Κομμαγηνῶς θεῶς Ἀρχέλαον ἱερέα. De hac Co-
 magenorum Dea omnes auctores siluerunt, nec dubito legendum esse ἐν Κο-
 μαγῶσι. Nam & sacerdotium illud Deæ Comanum vel Comanorum fuit qua-
 si regalis dignitas, sive de Comanis Cappadociæ, sive de Ponticis velis in-
 telligatur, nam in utraque urbe fuit tale sacerdotium sublime & maximæ di-
 gnitatis, quæ vel regii sanguinis viris, vel quibusdam bene meritis fidelita-
 tis & officiorum præmium dabatur: vide Strabonem lib. 12. Legendum au-
 tem esse Κομανοῖς evincit etiam casus ille dativus pluralis numeri. Nam dic-
 untur τὰ Κομανὰ, unde dativus Κομανοῖς. At Comagene provincia semper
 Κομαγενίαν dicitur singulariter. Tum urbem Comagenis nominavisset,
 ubi templum illius Deæ: nam Comagene nomen est provincie, non urbis,
 & de Ephesia Diana non dicitur ἢ ἐν Ἰωνία Ἀρτίμις, sed ἢ ἐν Ἐφέσει. Nec
 Apollo Clarius dicitur ὁ ἐν Αἰολίῳ, sed ὁ ἐν Κλάρῳ. Nec Pythius Apollo
 dicitur ὁ ἐν Φωκίῳ, sed ὁ ἐν Δελφοῖς vel Πυθοῖ.

Mithridatis pretiosa suppellex in Talauris reperia.

252

Præmia militi distribuit Pompeius XVI. M. talentorum.

habuerat apparatus promptuarium, MM. poculorum ex Onyche gemma factorum, compactorumque auro, inventa sunt, multæ phialæ psýcterisque, calices, lecti, sellæ, ornatissima omnia: item frena equorum, pectorales humeralisque phalerae, gemmata aurataeque: quibus recipiendis percensendisque xxx dies quæstor insumpsit. Eorum pars à Dario Hyttaspis filio, successoribus per manus tradita fuerat: partem ex Ptolemæorum regum gaza Cleopatra penes Coos deposuerat, unde Mithridates à civibus tradita deportaverat: partem ipse rex paraverat ac collegerat, elegantioris suppellectilis percupidus.

Sub finem hyemis Pompeius exercitui victori præmia distribuit viritim M. D. drachmas Atticas, & pro rata tribunis ac centurionibus: ejus pecuniæ summam produnt talentorum XVI. M. Ipse ab Epheso Italiam classe petiit, dimissisque Brundisii militibus, Romam properavit. quod factum ut popolare magno Romanis fuit miraculo. Venienti obviam frequenter itum est, longissimè à juvenibus, deinceps ut quorumcunque ætas ferebat, postremò à senatu, demirante gestorum magnificentiam: nemo enim ad eam diem tanto hoste sublato tantum provinciarum imperio adjunxerat, & Romana pomœria usque Euphratem promoverat. Ipse longe splendidissimo triumpho urbem inivit, exacto anno ætatis quinto supra trigésimum, duravitque pompa

είχε τιμίον τ' κρατισθῆς, διαχίλια μὲν ἐκπαύματα λίθων τ' οὐρηπιθῶ ληθημένους ἐνέειθε χρυσοκίβητα, καὶ ψάλλαι καὶ ψυκτῆρες πολλοί, & ῥυτί, καὶ κλίμα, & θρόνοι κραταύσμα, & ἵππων χαλινεὶ καὶ σωστέρναια, καὶ ἐπιμαίδια, πάντα ὁμοίως ἀγάλματα & κραταύρυστα ἂν ἢ παρὰ τοῖς Δίῳ τὸ πλῆθος ἐς τεράκοντα ἡμέρας παρέτρε. καὶ βὴ τὸ μὲν ἐν Δαρείῳ Ἑγύπτου, τὸ δὲ ἐν τῆς Πτολεμαίων δόξης, ὅσα Κλεοπάτρα Κῶσι παρέδωτο, καὶ Κῶσι Μιθριδάτῃ παρέδωκεν. τὰ δὲ καὶ ἴσα αὐτῆς Μιθριδάτου κρατισθῆς & σινείλεκτο, φιλοκλήου καὶ περὶ κρατισθῆς ἡγορέον.

Λήγοντι δὲ ἔχειμῶν, δίδωκεν ὁ Πομπηῖος δόσεις αὐτῶν στρατῶ, κατὰ ἕκαστον αὐδ' ἑκατὸν χιλίας πεντακοσίας Ἀττικῆς, καὶ τοῖς ἡγεμόνοις αὐτῶν, ἀνάλογον καὶ φασι γενέσθαι πάντων μύρια ἑξακισχίλια. αὐτοὺς δ' ἐς Ἑφέσον κραταύσας, διέπελυσεν ἐς τὴν Ἰταλίαν, καὶ ἐς Ῥώμην ἠπάειρετο, ἀξιφαίς ἐν Βρεπτισίῳ τ' στρατῶν καὶ τὰ οικεία. ἐφ' ὅτῳ μέγιστα, ὡς δημοτικῶν, τὸς Ῥωμαίων ἐξέπληξε. καὶ αὐτὰ σωσόντων ἀπῆντων καὶ μέρῳ, πόλις τῆς μὲν οἱ νέοι, ἐξῆς δὲ ὡς ἠδ' ἠέκαστο κατὰ ἡλικίαν ἐκαστοὶ καὶ ἐπὶ πάντων ἢ βελή, ἡνωμένιστα τ' ἡγερότων. ἔ γὰρ πῶς τις ἐχθρῶν τληκρότων ἔλλον, τοσοῦτο ὄμοιο & μέγιστο ἔτι σωσθήσεται, καὶ τῶν Ῥωμαίων δόχῳ ἐπὶ τ' Ἑγύπτῳ ἀέκαστο. ὃ δὲ ἐθελούσῳ ἐπὶ λαμπεράτης & ἡς ἐπὶ σωστέ δόξης, ἐπὶ ἔχων πεντε & τεράκοντα, δύο ἐφέξεν ἡμέρας,

εργ.

ρας, ἐπὶ πολλῶς ἔδυσεν, ὅτι τε
 ἔ Πόντου καὶ Ἀρμενίας καὶ Καππα-
 δοκίας ἔ Κιλικίας, καὶ Συρίας ὀ-
 λης, καὶ Ἀλβανῶν ἔ Ἡνώχων, καὶ
 Ἀρχαῶν ἔ ἐν Σκυθίας, καὶ Ἰση-
 ρίας ἔ ἑώας. καὶ περιήρη ἐς μὲ τὰς
 λιθρῶς ἐπταεσίας ναῦς ἐντελείς,
 ἐς ἣ τὴν πομπὴν πῶ θελόμεθα,
 ζεῖνη καὶ φορεῖα χρυσοφόρος καὶ ἑπε-
 ρα κόσμη ποιηθείς. καὶ τὴν Δαρείς
 ἔ Ἰσακην κλίνθη, καὶ τὸν ἔ Εὐ-
 πάτορον αὐτὴ θρόνον, καὶ σκηπτρον
 αὐτῆ. ἔ αἰκὴν ἐκταπτήριον ὀπί σερ-
 νη χρυσεῖς ποιήθη, ἔ ἐπιστήμης ἀρ-
 γυρεῖς μυρμιδάς ἐπιβασιλεύσας, ἔ
 πενταεσίας ἔ δέντρο. ἀμύξας ἣ ὕ-
 πλων ἀπέχερος τὸ πλῆθος, καὶ νεῶν
 ἔκδομα, καὶ πλῆθος ἀρχιμελάτων
 τε καὶ ληστῶν ἔ δέντρα δεδεδυμένοι, ἀλλ'
 ἐς τὰ πύργια ἐταλμένοι. αὐτοὶ ἣ
 ἔ Πομπήσιον ἀσπῆραν ὅσοι ἔ τε πε-
 πολεμημένων βασιλείων ἡγεμόνες ἣ
 παῖδες ἣ στρατηγὸ ἦσαν, οἱ μὲν,
 ἀρχιμελάτοι ὄντες, οἱ δὲ, ἐς ὀμη-
 ρίαν δεδυμένοι, τετρακόσιοι μέλι-
 σσα καὶ εἰκοσι καὶ τίσσαστες. ἐνθα δὲ
 ἔ ὁ Τυγράνου παῖς καὶ Τυγράνης,
 καὶ πέντε Μιθριδάτου, Ἄρταφέρνης
 καὶ ἔ Κύρος, ἔ Ὀξάρτης, ἔ
 Δαρείος, ἔ Ξέρξης, ἔ Ἰουατήρης,
 Ὀροσάσις τε καὶ Εὐπάτορος, περι-
 ἦγγο ἣ καὶ ὁ Κόλχων σκηπτρόχος
 Ὀλθάκης, καὶ Γουδαῶν βασιλεὺς
 Ἀριστόβουλος, καὶ οἱ Κιλικίαν τύ-
 ρωνοι, ἔ Σκυθῶν βασιλεῖος γεννη-
 κες, ἔ ἡγεμόνες τρεῖς Ἰσηρών, καὶ
 Ἀλβανῶν δύο, ἔ Μενάνδρος ὁ Λαο-
 δικεὺς, ἔ πατριάρχος ἔ Μιθριδάτου
 ἡγεμόνης. ἔ δὲ ὅσα ἀφικουμένων
 εἰκότες παρεφέρετο, Τυγράνου καὶ
 Μιθριδάτου, μοχλομένων τε ἔ νι-
 κωμένων ἔ φερόντων, Μιθριδά-

per biduum, traductis tam mul-
 tis gentibus Ponticis, Armeniis,
 Cappadocibus, Cilicibus, totius
 Syriae nationibus, Albanis, He-
 niochis, Achaïs, Scythis, Hibe-
 ris. In portus quoque adduxit
 naves dccc. integras: in pompa
 verò traduxit carpenta & fercula
 onusta auro & ornamentis aliis
 variis, in quibus lectum Darii,
 Hytaspis filii, & sellam ac scsep-
 trum Eupatoris, aureamque ip-
 sius effigiem octo cubitorum
 pectore tenus, argentique signa-
 ti vii. m. myriadam, & dx.
 drachmas insuper. Plauftrorum
 verò quibus arma transvecta
 sunt, ingens fuit numerus, & in
 his rostra navium: posthac mul-
 titudo captivorum ac piratarum,
 non vincitorum, sed cultorum
 habitu patrio. Ipsum sublimem
 præcedebant regum satràpæ vel
 duces vel filii, partim captivi,
 partim obsides, in summa
 cccxxiiii. Inter hos Tigranes,
 filius Tigranis: & quinque Mithri-
 datis, Artaphernes, Cyrus, Oxa-
 thres, Darius, Xerxes: filia, Or-
 sabis & Eupatra. Traductus est
 & Colchorum rex Olthaces, &
 Judæorum Aristobulus, tyran-
 níque Cilicum, Scytharum item
 regia sœminæ, duces tres Hibe-
 rorum, Albanorum duo, cum
 Menandro Laodicensi, qui equi-
 tum Mithridatis præfectus fue-
 rat. Absentium autem effigies
 tranfvehebantur, Tigranis & Mi-
 thridatis pugnantium & ceden-
 tium ac fugientium. Mithridatis
 verò etiam oppugnatio & noctu

Trium-
 phus Pom-
 peii glo-
 riosus.

253

μοις διαπνήμοσι, κριός τ' βασιλικῶν. καὶ τέτατον μου Ἀριστοβουλῶ εὐδὺς ἀνῆρέθη, ἢ Τίγρανης ὕστερον. ὁ μὲν δὲ ἤραμα ἠὲ ἠτοιοῦδε.

Φαρνάκης δ' ἐπολιόρησεν Φαναγορέας, ἢ τὰ ὄρια Βοσπόρου, μίχρη, τ' Φαναγορέαν ἀφ' ἡμῶν ἐς μέγλην ἀφελθόντων, ἐκροτῆ τῆ μίχρη ἢ βλαψας ἐδὲν ἀλλὰ Φίλους ποιησαμένῶ, ἢ λαθῶν ὄμμερον, ἀνεχώρησε. μετ' ἔ ποὺ δὲ καὶ Σινώπῃ ἐλε, ἢ Ἀμισὸν ἐνθυμιζομένῶ, καὶ Καλουσιῶν στρατηγῶν ἐπολιόρησεν. ὃ χρόνῳ Πομπηῖῶ καὶ Καίσαρ ἐς ἀλλήλους ἦσαν, ἔως αὐτὸν Ἀσανδρῶ ἐχθρὸς ἴδιῶ, Ρ' ὠμυζίαν ἐ ἰολαζόντων, ἐξήλασε τ' Ἀσίαν. ἐπολιόρησε δὲ ἐν τῷ Κεῖσαι, καὶ ἠελόντι Πομπηῖαν, ἐπιπέσιον ἀπ' Αἰγύπτου, ὡς τὸ Σκόπον ἦρῶ, ἔφη ὁ πατήρ αὐτῶ Ρ' ὠμυζίαν τ' ἀμφὶ Τερέριον ἐνεκροτῆκε. καὶ ἠτήθεις ἐφούρη σὺν χηλοῖς ἰππέων ἐς Σινώπῃ. Καίσαρ δ' αὐτὸν ἰσθμῶ ἰολαζίαν ἐ δάξαντῶ, ἀλλ' ἐπιπέσαντῶ αὐτὸν Δομίτιον, παρῶν τῷ Σινώπῃ Δομίτιῶ, ὕποπασοντῶ ἀφείδη μὲν τ' ἰππέων ἢ τὸς ἰππους ἔκτεινε, πολλὰ δυσχεραίνοντων τ' ἰππέων. καὶ δ' ἐπιπέσις ἐς τὸν Πόντον ἐφούρη, ἢ Σκυθῶν πῖας ἐ Σαυροματῶν συναγωγῶν, Ὀδδουσιαν καὶ Παπυκίον κοπέλασον. ἐπιημένῶ δ' αὐτῶς αὐτῶ κτ' π' ἔχρῶ Ἀσανδρῶ, οἱ μὲν ἰππέας, ὄσπερ τε ἰππων, ἢ ἀμυζία πεζομαχίας, ἐπικῶντο, αὐτὸς ἢ ὁ Φαρνάκης μὲν ἢ ἠγωνίζετο κηλῶς μίχρη κραταυραδίας ἀπέδρανε, πεντηκροτῆτης ὦν, ἢ βα-

regis, è quibus solus Aristobulus Aristobuli mox interemptus est, & post cum Tigranes. Et triumphus quidem in hunc maximè modum se habuit.

Ceterùm Pharnaces oppugnabat Phanagorenses, eorumque vicinos, donec præfame ad pugnam progressi oppidani victi sunt: quos illatus recepit in vicinitiam, acceptis tantum obsidibus. Nec multo post Sinopen cepit: Amisum quoque appetens, bellum gessit cum Rom. duce Calvisio, quo tempore Pompeius & Cæsar inter se conflictabantur. Tandem ab Asandro, privatim inimico, Romanis alibi occupatis, pulsus est ex Asia. Gessit bellum & cum Cæsare, post devictum Pompeium ex Ægypto redeunte. Idque circa montem Scotium, ubi pater ejus Triarium vicerat: victusque refugit Sinopen cum m. equitibus. quumque Cæsari non vacaret eum persequi, misso contra se Domitio, urbem tradidit, & pace accepta dimissus cum equitibus, equos interfecit, iniquissimè id ferentibus eorum dominis. Inde conscensis navibus in Pontum fugit, collectâque Scytharum ac Sarmatarum manu, Theudosiam Panticapæumque occupavit: & quum rursus ab Asandro bello peteretur, equites ejus, equis destituti, nec assueti pedestri prælio, vincebantur, solus Pharnaces egregiè pugnavit, tandem confauciatus cecidit quinquagenarius, postquam regnavit in

Aristobuli & Tigranis interitus.

254
Calvisius, Rom. dux. Asander.

Scotius mons.

Pharnaces in pugna cæsus.

Bosporo annis xv. Atque ita etiam Pharnaces regnare desuit, cujus regnum C. Cæsar dedit Mithridati Pergameno, in Ægypto usus ejus opera egregia; nunc autem sunt liberi; ceterum in Pontum ac Bithyniam prator quotannis mittitur. Ceteros qui à Pompeio ditiones acceperant, Cæsar quamvis questus eos contra se fecisse pro illo, tamen in possessione confirmavit, excepto in Comanis flamine, quod sacerdotium in Nicomedem ab Archelao transtulit. Sed non multo post & hæc omnia, & quicquid C. Cæsar aut M. Antonii aliis dederant, adjuncta sunt Rom. provinciis, post subjugatam Ægyptum ab Aug. Cæsare, Romanis quasvis occasiones augendi imperii cupidè arripentibus. Quapropter prolato eo per hoc bellum Mithridaticum usque in Pontum Euxinum, & usque harenofas Ægypti solitudines, atque à columnis Herculis, quæ sunt in Hispania, Euphratem usque fluvium, meritò magna hæc victoria, & imperator ipse Pompeius Magnus vocatus est. Quumque haberent etiam Africam Cyrenen usque, cujus regnum Appion rex è Lagidarum gente notus, testamentum reliquit Rom. populo, sola Ægyptus ad plenarium mediterranei maris ambitum eis deerat.

255

Appion
rex è Lagidarum
gente.

σιλδὸς Βοσπόρου πεντεκαίδεκα ἔτη
σιν. ἂν δὲ μὲν δὴ καὶ Φαρνάκης ἐξέ-
πεσε τὸ δόχμιον, καὶ αὐτὸς τῷ βασι-
λεῖον Γαίῳ ἢ Καῖσαρι ἔδωκε Μι-
θριδάτη τῷ Περραμηνῶ, συμ-
μαχισχόντων οἱ παροδύμεως ἐν Αἰγύ-
πτῳ· καὶ οἱ εἰσὶν οἰκίαι· Πόντου δὲ
καὶ Βιθυνίας πέμπεται πρὸς στρατη-
γὸς ἐπίσημοι. τοῖς δὲ ἐτέροις ὑπὸ τῷ
Πομπηίου δεδομένα ὁ μὲν Γαίῳ ἐ-
πιμαρτυροῦσιν τοῖς ἔχουσιν, ὅτι
Πομπηίῳ κατ' αὐτοῦ συνέμαχον,
ὅμως ἐφύλαξε, καὶ τῷ τῆς ἐν Κο-
μῆνοῖς ἱερωσύνης, καὶ ἐν Νικομηδῇ
μετῴνικον διὰ Ἀρχελαῖου. πάντα
δὲ ἐπὶ πολὺ ὑπερῶν, καὶ ταῦτα καὶ ὅ-
σα Γαίῳ Καῖσαρι ἢ Μάρκῳ Αν-
τωνίῳ ἔχον ἐτέροις ἐδοδώκεται,
ἐς στρατηγίας Ρωμαίων παρ' ἡλλήτων,
διὰ Σεβαστοῦ Καίσαρος ἐλότου· Αἰ-
γύπτῳ, ὀλίγη ἐπὶ Ρωμαίων παρ-
φάσεως ἐς ἐκείτους δεομένων. ὅθεν
αὐτοῖς τὸ ἡγεμονίας ἐπὶ ταῦτα τῷ
Μιθριδατικῷ πολέμῳ παροδύμεως
ἐς τε τὸ Πόντον ἢ Εὐξείνου, καὶ ἐ-
πὶ ψάμμου τῷ παρ' Αἰγύπτου,
καὶ ἐς ποταμὸν Εὐφράτην διὰ Γί-
βραν τὸ παρ' ἑσπέρου Ἡρακλείου,
εἰσέτας ἤτε νίκη μεγάλη, καὶ ὁ
στρατηγὸς Πομπηίῳ, Μέγας ἐ-
κλήθη. ἔχουσι δὲ αὐτοῖς καὶ Λι-
βύου, ὅση μίχρη Κυρήνης. Κυρή-
νην ἡδ' αὐτῷ Ἀπίαν βασιλῆος τῷ
Λαγυρίων γένους νοτῶν ἐν Δαδῆ-
κας ἀπέδωκεν. Αἰγύπτῳ δὲ ἐς
περίοδον τῆς ἐντὸς Ἰαλιάσης ἐπὶ ἐ-
λείπει.